

ABBREVIATIONS.

A. S. Poona	Ānandāśrama Series, Poona.
C. C.	Catalogus Catalogorum.
C. M. C. B.	{ Catalogue of Manuscripts in the Central Library, Baroda.
C. O.	Curator's Office, Trivandrum
C. O. L. } C. O. M. L. }	Curator's Office Manuscripts Library, Trivandrum.
C. S. M. Adyar	{ Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the Adyar Library
D. C. S. M., G. O. } M. L., Madras. }	{ Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts, Government Oriental Manuscripts Library, Madras.
D. C. S. M., M. P. } L., Trivandrum. }	{ Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts, Mahārajah's Palace Library, Trivandrum
D. C. S. M., Tanjore	{ Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts, Tanjore.
M. O. L. S.	Mysore Oriental Library Series.
M. T. C.	Madras Triennial Catalogue.
S. I. I.	South Indian Inscriptions.
T. S. S.	Trivandrum Sanskrit Series.

PREFACE.

This Department was inaugurated more than quarter of a century ago for bringing into light the precious manuscripts treasured in the Palace Library of His Most Gracious Highness The Mahārāja of Travancore, more especially those admirable treatises composed by the members of the Royal Family. The private manuscript libraries in various parts of the State play a silent but conspicuous part in the steady growth of the Department by their readiness to lend their literary treasure. The enormous collection of rare and unpublished manuscripts thus made called for immediate publication lest they should be lost to the world for ever. And when some of those precious gems saw the light of day, their radiant effulgence naturally attracted the profound attention of the scholarly world eliciting warm and unstinted appreciation and eulogium from all distinguished orientalists. It is also noteworthy that the owners of manuscript libraries spare no pains in inducing other custodians of manuscripts as well to place them at the disposal of this Office and that quite recently Brahmaśrī Kāśī Vādhyār of Mahādīnapuram has presented to this Department twenty five rare manuscripts. These eminent works covering as they do all phases of literature have in no small measure added to the prestige of this Department.

Although these manuscripts are collected on loan and have been returned to the owners in due course

transcripts of all worthy manuscripts have been and still are prepared, the number of original manuscripts and transcripts in this Library at present amounting to 1,000 and 1,500 respectively. It is significant that more than one work are embodied in several of these manuscripts and that the total number of works may thus exceed 5,000.

And yet a vast literary field remains to be explored in Travancore. If a careful scrutiny is made in all private manuscript libraries it is sure to yield splendid results, thus paving the way for the early fulfilment of a long-felt desideratum—the formation of a Central Manuscripts Library.

The manuscripts collected and preserved in this Library are of admittedly highly remarkable quality though not extensive in quantity. It is long since the necessity for the preparation of a Descriptive Catalogue was keenly felt, the nominal list of manuscripts made as soon as collected failing to furnish any useful information needed for research. There is thus ample justification for the publication of a Descriptive Catalogue of the manuscripts of this Office of which this forms but the first volume containing descriptive notices of Sanskrit manuscripts on Veda Śrauta Smṛti and Purāṇa

Alphabetical order has been followed in giving the names of works in each section, the designation contained in the original being retained as such. The details of many works coming under the same denomination and vice versa are noted in the remarks column

separately. This work being composed on the basis of the Descriptive Catalogue of Manuscripts in H. H. The Mahārāja's Palace Library, the identical portions in each work have not been reiterated, but only referred to.

The Government of Travancore have been invariably lending their generous support to this Department ever since its inception as is amply borne out by the publication of this Catalogue as well and I deem myself fortunate by the permission kindly accorded to me to associate myself with the ensuing Session of the All-India Oriental Conference by the presentation of these Descriptive Catalogues.

A list of abbreviations and a detailed table of contents are appended to the work with a view to facilitate reference. Any suggestions from scholars on the rectification of defects will warmly be received and incorporated in a separate appendix at the close of the Catalogue.

Acknowledging with gratitude my deep indebtedness to Rao Sahib Mahākavi U'lār S. Parameśvara Aiyar for the invaluable suggestions given to me time and again and extending my most cordial thanks to all the Pandits in my Office for their promptness and zeal to act up to my instructions, I place this work before the enlightened public.

TRIVANDRUM, }
30-2-1113. }

K. Sāmbaśiva Śāstri,
Curator.

DETAILED CONTENTS

OF

WORKS NOTICED IN VOL. I.

VEDA . . .

General No.	Catalogue No	Name of work	Page
1	1 (a)	Uccodarkī	1
2	(b)	Commentary on Uccodarkī	3
3	2 (a)	Ṛksaṅgraha	5
4	(b)	Samānapadam	7
5	(c)	Samānapadaninaya	8
6	3	Ṛksūktamuktam	9
7	4 (a)	Ṛgarthadīpikā	10
8	(b)	Ṛgarthāgamasambrā (Ṛgvedabhāṣyam)	11
9	5	Ṛgarthadīpikā	15
10	6	Do.	16
11	7	Do.	17
12	8 (a)	Do.	18
13	(b)	Do.	19
14	9	Do.	20
15	10	Ṛgarthāgamasambrā (Ṛgvedabhāṣyam)	21
16	11	Do.	23
17	12	Do.	25
18	13	Ṛgvidlānam	26
19	14	Do	29
20	15	Aitareyabrāhmaṇavṛtti (Sukhapradī)	31

General No.	Catalogue No.	Name of work	Page
21	16	Aitareyaśraṇyakaṇṭi (Mokṣapradā)	33
22	17	Chandoḍdivatam	34
23	18	Chandovicitivr̥tti	35
24	19	Chandovicityādi	40
25	20	Pārṣadam (with the commentary Udāharanumanḍikā)	42
26	21	Do	44
27	22	Piṅgalarāgīyacchandovivri- blāṣyam.	45
28	23	Puruṣ sūktabhāṣyam	47
29	24	Puruṣasūktavyākhyāntm	50
30	25	Phullasūtram	51
31	26	Phullasūtrabhāṣyam	53
32	27	Bhāradvājaśikṣā (with commentary)	55
33	28	Lakṣṇamālā (with commentary)	57
34	29	Vanamālā (A commentary on Taittirīya Bhāṣya)	60
35	30 (a)	Varṇoccāranalakṣaṇam	61
36	(b)	Śāktālakṣaṇam	63
37	(c)	Sūktam	64
38	(d)	Sūktaslokā	65
39	(e)	Sandhiprukarāṇam	66
40	31	Vyāsaśikṣā (with commentary)	67
41	32 (a)	Śikṣāsamuccaya	69
42	(b)	Śikṣāsamuccayavyākhyā	70
43	33	Saptasvarasindhu	72
44	34 (a)	Samānapañādi	77

General No.	Catalogue No.	Name of work	Page
45	34 (b)	Vilāṅghyalakṣaṇam	79
46	(c)	Āvarṇalakṣaṇam	80
47	(d)	Āvarṇalakṣaṇam	81
48	(e)	Aniṅghyalakṣaṇam	82
49	(f)	Naparataparakṣaṇam	83
50	(g)	Sūktānuṣṭam	84
51	(h)	R̥gvidhi	85
52	(i)	Padāntadīpini	86
53	(j)	Jatālakṣaṇam	88
54	(k)	Jatālakṣaṇam (Vikalpakaumudī)	89
55	(l)	Svarāśikṣā	90
56	(m)	Svarāṣṭakam	91
57	(n)	Svaranirdeśa	92
58	(o)	Aitareyaśranyakam	93
59	35 (a)	Samānapadavyākhyānam	94
60	(b)	Vilāṅghyalakṣaṇam	95
61	(c)	Naparataparakṣaṇam (with commentary)	96
62	36	Sarvasammatāśikṣā	97
63	37 (a)	Sarvānukramani	99
64	(b)	Nyāyadīpāvali	100
65	38 (a)	Sarvānukramani	101
66	(b)	Āśvalāyanagrhyasūtram	102
67	(c)	Grhyasūtranibandhanam	103
68	(d)	R̥sicehandodaiivatam	104
69	(e)	R̥kprāśastikhyam (Pāśidam)	105
70	(f)	Varuocāranalakṣaṇam	106
71	(g)	Saurāṣṭakam	107
72	39	Sāmanvhitāśikṣyam	108

General No.	Catalogue No	Name of work	Page
73	40	Svarapañcāśatśloki (with commentary)	111
74	41	Svaramanojñamañjarī	113

ŚRAUTA.

75	42	Agniślomaprayoga	116
76	43	Āpastambaśrautaprāyaścitta- pradīpikā	117
77	44	Āpastambīyapitṛmedhasāra	119
78	45 (a)	Do.	120
79	(b)	Āpastambīyapitṛmedhavyākhyā	121
80	46	Āpastambīyapitṛmedhasāraprasna (with the commentary Tātpāryadīpikā)	123
81	47 (a)	Āśvalāyanagrhyaprayogavṛtti	125
82	(b)	Āśaucapaddhati	129
83	(c)	Āśvalāyanagrhyā- prayogadarpanam	130
84	(d)	Āśaucavijñānam	133
85	(e)	Lilāvālī	135
86	(f)	Smārtavaitānika- prāyaścittam	136
87	(g)	Kāladīpakam	138
88	48	Āśvalāyanagrhyāmantravyākhyā	139
89	49 (a)	Do	142
90	(b)	Dūtavyākhyam	143
91	50 (a)	Āśvalāyanagrhyāmantra- vyākhyā	143

General No.	Catalogue No.	Name of work	Page
92	50 (b)	R̥gvidhānam	144
93	51	Āśvalāyanagr̥hyamantra- vyākhyā	145
94	52	Do	"
95	53 (a)	Āśvalāyanagr̥hyavṛtti	146
96	(b)	Śrīśūktabhāṣyam	147
97	(c)	Gāyatrīvyākhyānam	149
98	(d)	Puruṣaśūktavyākhyānam	150
99	54	Āśvalāyanagr̥hyasūtrabhāṣyam	152
100	55	Do	154
101	56 (a)	Āśvalāyanagr̥hyasūtravṛtti (Anāvīṭa)	156
102	(b)	Āśvalāyanagr̥hyamantra- vyākhyā	"
103	(c)	Bodhāyanadharmasūtram	157
104	(d)	Āgneyadharmasūtram	159
105	57 (a)	Āśvalāyanagr̥hyasūtravṛtti (Anāvīṭa)	161
106	(b)	Āśvalāyanagr̥hyamantra- vyākhyā	162
107	58	Āśvalāyanaprayogasūtra (with bhāṣya)	163
108	59	Āśvalāyanasrautasūtrabhāṣyam	165
109	60	Do.	166
110	61	Kātyāyanagr̥hyavṛtti	169
111	62	Khādīragr̥hyasūtravṛtti	171
112	63	Gautamāparasūtram (with Bhāṣyam)	172

General No.	Catalogue No.	Name of work	Page
113	64	Chandogasūtraṭīpa	174
114	65	Jaiminīyagr̥hyamantravṛtti	176
115	66	Dvaidhasūtram	178
116	67	Prāṭihārasūtrabhāṣyam	180
117	68	Prāṭīkikā (Chandogaprayogavṛtti)	182
118	69	Prayogatarani (Bodhāyanas- saumikaprayogatarani)	184
119	70	Prayogamālā	185
120	71	Bodhāyanadarśanā- māṇusūtraṇam	187
121	72 (a)	Bodhāyanasrautam	189
122	(b)	Bodhāyanakalpasūtram	190
123	73	Bodhāyanāparaprayogādi	192
124	74	Bodhāyānīyasaṅgahaprayogasiklā- mani	193
125	75	Bhāradvājaṅgrhyaprayoga	196
126	76	Do.	197
127	77	Bhāradvājaṅgrhyasūtram	199
128	78	Bhāradvājasrautaprayogādi	202
129	79	Bhārgavakalpasūtram	204
130	80 (a)	Yājñaprāyaścittavivaranam	206
131	(b)	Śikṣā	207
132	(c)	Gāyatrīvivaranam	209
133	81	Vāmanakārikā	211
134	82	Vaikhānasagr̥hyasūtrabhāṣyam	213
135	83	Vaikhānasagr̥hyasūtram	214
136	84	Do.	215
137	85	Vaikhānasaśrautasūtram	216

General No.	Catalogue No.	Name of work	Page
138	86	Vaikhānasaśāstratātparyacintā- māhī	219
139	87	Śaunakakārikā	221
140	88 (a)	Śaunakīyam	223
141	(b)	Bhāgavatavyākhyā	"
142	89	Śrautaaprāyaścittavimarśinī	224
143	90	Somapañcakam	225
144	91	Smārtakarmapadārthānukramam	227
145	92	Smārtaprayoga (Baudhāyana)	229
146	93	Hiranyakeśiyasūtravyākhyānam	230

SMṚTI

147	94	Aghadaśakam (with commentary)	234
148	95	Aghanirnaya (with commentary)	236
149	96	Aghavivecanam	238
150	97	Aghasāṅgraha (with commentary)	239
151	98	Aghasāṅgrahavivaranam	241
152	99	Ācāranavanītam	244
153	100	Āśaucacintānam	245
154	101	Āśaucadīpakam (with the com- mentary Candrikā)	248
155	102	Āśaucadīpakavyākhyā	251
156	103	Do.	251
157	104	Āśaucadīpikā	"
158	105 (a)	Do.	255
159	(b)	Āśaucadīpikavyākhyānam	260
160	106	Āśucaśatakam	261

General No.	Catalogue No.	Name of work	Page
161	107	Āhnikaprakaraṇam	263
162	108	Karmavipākaprāyaścittasudhā- nidhi	265
163	109	Karmavipākamahārṇava	"
164	110	Gautamadharmasūtrabhāṣyam	270
165	111 (a)	Nityāhnikādi	272
166	(b)	Vaidyagrantham (Malayālam)	274
167	(c)	Jyotiṣagrantham (Malayālam)	276
168	(d)	Jyotiṣa (Phalabhāga)	278
169	112	Parāśarasmitivyaḥkhyā (Saṅgraha)	279
170	113	Puṣkaram	280
171	114	Prāyaścittam (Bahvṛgam)	283
172	115	Prāyaścittasatadṛvyi (with com- mentary)	284
173	116	Manusmṛti (with commentary)	286
174	117	Do. Do.	288
175	118	Yājñavalkyasmṛti (with commentary)	289
176	119	Yājñavalkyasmṛti (with Bālakṛdā)	290
177	120 (a)	Yājñavalkyasmṛti (with commentary)	"
178	(b)	Prāyaścittam	291
179	121	Yājñavalkyasmṛti (Bālakṛdā and its commentary)	292
180	122	Vacanamālā	295
181	123	Vivadabhaṅgānava	299
182	124	Vaikhāṇasadharmasūtram with (commentary)	301

General No.	Catalogue No	Name of work	Page
183	125	Vyavahāramālā	303
184	126	Ṣaṭkarmanirūpaṇam	304
185	127	Smārtaprāyaścittam	305
186	128	Do.	307
187	129 (a)	Do.	308
188	(b)	Āśaucāṣṭakam (Malayālam)	"
189	130	Smārtaprāyaścittam	310
190	131	Do.	312
191	132	Do.	313
192	133	Smārtaprāyaścittavimarśinī	314
193	134	Do.	315
194	135	Do.	316
195	136	Smārtaprāyaścithasaṅgraha	318
196	137	Smṛtimānikyamāhikā	319
197	138	Do.	321
198	139	Do.	322
199	140	Do.	323
200	141	Smṛtyarthanirṇaya	325
201	142	Hemādriprāyaścittakāṇḍa	326

PURĀṆA

202	143	Āryārāmāyanam	328
203	144	Itihāsapurāṇasārasaṅgraha	329
204	145	Kanyākumārīkṣhetramāhātmyam	330
205	146	Do.	332
206	147	Kāverimāhātmyam	333
207	148	Kāśīkhaṇḍī	334
208	149	Do.	335

General No	Catalogue No.	Name of work	Page
209	150	Kṛṣṇagītā	336
210	151	Keralamāhātmyam	337
211	152	Kolanṭpotpatti	339
212	153	Jaiminiyasamhita	340
213	154	Tāmraparṇīmāhātmyam	240
214	155 (a)	Tulasimāhātmyādi	341
215	(b)	Viṣavaidyacikitsā	342
216	156	Devicaritagūḍhārthadīpikā	343
217	157	Devīmāhātmyadīpikā	245
218	158	Do.	347
219	159	Devīmāhātmyam (with Malayāḷam commentary)	"
220	160	Dharmasamhitā	249
221	161	Do.	350
222	162	Do.	351
223	163	Purāṇasaṅgrahā	351
224	164	Do.	352
225	165	Purāṇasāra	353
226	166	Bilvādrimāhātmyam	356
227	167	Bhaktavilāsa	357
228	168	Do.	360
229	169	Do.	361
230	170	Bhadrōtpatti	"
231	171	Do.	362
232	172	Bhāgavatam	363
233	173	Bhāgavatavyākhyā (Amṛta- taranginī)	367
234	174	Do. (Artharatnamālā)	368

General No	Catalogue No	Name of work	Page
235	175	Bhāgavatavyākhyā (Kṛṣṇapadī)	371
236	176	Do. (Do.)	372
237	177	Do. (Kṛṣṇapadī)	374
238	178	Do. (Kṛṣṇavallabha)	375
239	179	Do. (Tikāśārasaṅgraha)	378
240	180	Do. (Tatvaprādīpikā)	380
241	181	Do. (Bhōdhasūdhā)	382
242	182	Do. (Bhāvaārthadīpikā)	383
243	183	Do. (Do.)	384
244	184 (a)	Do. (Do.)	385
245	(b)	Bhāvanāmukura	385
246	185	Bhāgavatavyākhyā (Śāra- saṅgraha)	386
247	186	Do. (Kṛṣṇapadī--Malayālam)	388
248	187	Do. (Bhaktimati-Malayālam)	390
249	188	Do. (Malayālam)	393
250	189	Do. (Do.)	394

:

॥ श्री ॥

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF
SANSKRIT MANUSCRIPTS
IN
THE CURATOR'S OFFICE LIBRARY
TRIVANDRUM.

॥ वेदाः ॥

॥ उच्चोदार्कि ॥

No. 1 A. UCCODARKI.

C. O. L. No. 628 A.

Substance—Paper. Size—11" × 8½". 20 lines per page
and 16 letters per line. Script—Devanāgarī.
No. of Granthas—10. Complete.

Owner—Curator's Office.

Subject—Determination of accents denoted by the
fingers of the reciter.

Beginning :

नित्याभिनिहतक्षप्रपूर्वोदात्तस्य सङ्ग्रहः ।
 क्रियते हस्तविन्यासभेदोच्चारणसिद्धये ॥
 यदेकस्मिन् पदे स्वारपूर्वोदात्तो न विद्यते ।
 संहितालक्षणं तस्मादिदमित्यङ्गच्छते ॥
 उदात्तप्रचयौ भिन्नौ स्थानवाकस्थानभेदतः ।
 अस्मिन् तावेव गोष्ठे ते राष्ट्रे लोके क्षये परः ॥
 असम्युद्धिसुवन्तेऽग्निशब्दे वृत्तं तदेतदोः ।
 तदन्ययोस्तथा स्वारोदात्तपूर्वाक्षरं वसोः ॥
 अस्माच्छ्लोकान्तरिक्षादन्नाद्यस्य किमातृणम् ।
 अग्नौ ह्यसौ व्यसौ पात्रममुतोऽस्यन्तरात्मनः ।
 अभ्यग्या स्यामथो एव तपसाग्नीहता अपः ।
 अस्मानर्वाक् स्व उक्थ्यस्याद्यन्तोऽर्वाक्संभवत्यनु ॥
 उग्रामर्धेऽशुरानीया सर्वमंशुममुं खलु ।
 इदानीमभ्यहं स्वाहा त्वोतामासो अहन् यदि ॥
 अमुप्यास्येद्यथा वज्रो यथानुस उदेत्युप ।
 इति ब्रह्माप्सु सेन्द्राय मत्तोऽसीत्युरवाश्रयः ॥
 अस्थैश्चरोन्नमासन् स्युर्वर्ष्माजो जामजा नहि ।
 अस्माकमक्षयोरसर्द्धा प्राणोऽश्नात्पृजमश्विर्ना ॥

End :

ज्योतिरन्नाद्यमन्वाग्मन् वृहस्पतये जया ।
 स्वारपूर्वोच्चविज्ञार्थमुद्योदकीत्युदीरितम् ॥

Colophon :

उद्योदकीमूलं समाप्तम् ।

Author :

Remarks—The citations given above comprise the complete text. The commentary attached to this Ms. is catalogued as 1 B.

॥ उच्चोदार्किव्याख्या ॥

No. 1 B, COMMENTARY ON UCCODARKI.

C. O. L. No. 628 B.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—8. About 20 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—95. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 1 A.

Beginning:

नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य संग्रहः ।

क्रियते हस्तविन्यासभेदोच्चारणसिद्धये ॥

नित्याभिनिहतक्षैप्राः स्वर्गविशेषा यस्मात् पूर्वा उदात्तात् पूर्वभृताः तस्य नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य संग्रहः निश्चयः क्रियते । हस्तविन्याससिद्धये भेदोच्चारणसिद्धये च नित्यादिलक्षणं प्रातिशाख्ये द्रष्टव्यम् ।

एषु सप्तस्वरितेषु प्रतिहततरोव्यञ्जनपादवृत्तानामुपरि प्रचया एव । तेषामुदात्तपरस्वरितत्वं न स्यात् । प्रक्षिप्ते तु दशमु मासृत्तिष्ठन् नित्यस्येवोदात्तपरस्वरितस्य विशेषाः प्रक्षिष्टपूर्वाः प्रचया एव । नित्याभिनिहतक्षैप्राणां तूपरि प्रचयाश्चोदात्ताश्च बहुशः संभवन्ति । तेषुदात्ताः संगृह्यन्ते निर्णयिन्त इत्यर्थः ।

अपश्यं पुत्रकामदीध्यानां वभूयाः पुत्रकामे प्रातिरोचते यश्शोचिषा
यो अस्या जायत प्र प्रनूनं चाजिनमस्य ।

Colophon :

इत्यष्टममष्टकम् ।

Author :

Remarks—The name of the work is not mentioned in the Ms. but it is designated *Rksaṅgraha*, codifying as it does, the initial words of the *mantras* in the *R̥gveda*. The leaves are numbered alphabetically, beginning from क. After कम् (15) the 16th Fol. begins with हरिः श्रीगणपतये नमः. From the 17th Fol. न, न्न etc. are employed as numbers and on Fol. 29, थ द्र. The beginning of another work is again found and the leaves are marked with letter-numerals श्री, न, क, etc. The subject is the same. Directions such as “ॐ”, “ॐ ॐ” are also given in the same work, showing the accents of pronunciation of the Brahmins of Kerala. On the last leaf is drawn a rough diagram of a beautiful damsel, most probably *Śūlavāmahastā*. ‘*Śamānapadam*’ and *Śamānapadanirnaya* also included in this Ms. are catalogued as 2 B. and 2 C.

॥ समानपदम् ॥

No. 2 B. SAMĀNAPADAM.

C. O. L. No. 405 B.

Substance—Palm leaf. Size—11" x 2". Leaves—28.
 8 lines per page and 40 letters per line.
 Script—Malayālam. No. of Granthas—600.
 Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Formation of Sandhi, elision of Visargas
 etc.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । शर्यातस्पेति । प्रभृता
 विसर्जनीयाः । नमागरन्निति दासा विसर्जनीयाः । धारावरा इति
 मृगा विसर्जनीयाः । जिमा विसर्जनीयाः उष्णत्सूर्यमिति चोदयो
 विसर्गेण विप्रस्य मेध्यातिथेरिति । मेध्यातिथेर्विमर्गेण । यस्ते स्व
 इति ।

End:

अपस्यवः शुविभ्राजा अपस्युधव्युर्ध्वती युयोति स सुत्रामा
 युयोतु अन्यत्र युपोत विघ्न ह्रस्वं यद्वा दीर्घं जनिम ह्रस्वं सुजनिमा
 दीर्घम् इच्छन्ति न तामिनन्ति महिमहे प्रव्रह्म जोहवीति अन्यत्र
 जोहवीमि ।

Colophon—Nil.

Author:

Remarks—Both समानपद and समानपद, are seen as the
 titles of this work.

॥ ऋक्सूक्तनिरुक्तम् ॥

No. 3. RKSŪKTANIRUKTAM.

C. O. L. No. 847.

Substance—Paper. Size—8"×6½". Pages 550. 15 lines per page and 15 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4400.

Owner—C. O.

Subject—Definition of words in the hymns of the 1st chapter of the R̥gveda.

Beginning :

अग्निमीले अग्निं स्तौति । यद्दिवायाचेमिरङ्ग सन्नमानो नयति ।
अग्रं वा ग्रन्थेषु प्रणीयते । स वासापोमे देवानामजायत । तस्मादग्निं
नामेति च वाजसनेयं पुरोहितमाहवनीयं स हि पुरस्ताच्चि
वां प्रणेतारः कं हि पुरस्कुर्वन्ति ।

ॐ नमो (भगवते?) वासुदेवाय । सारभूतासु संग्रहा(ः?) ।

द्वादश्यनुक्रमणिका क्रियते संहितासमा(म्?) ॥

पदक्रमस्वरः पादो देवं सुति(वि)भक्तयः ।

देशादेशान्तराणि समया उपाया दश ॥

End :

मा सा मा विशुष्वतु । सा त्वदीया सुमतिरस्मासु वाजप्र-
महो धनः प्रमहनीय इति पोऽस्मान् संवरन्त अभिकामयन्तां आभ-
जास्मान् गोपस्वामी सर्वस्य तव मंहिष्ठाः स्तोत्रत.... लब्ध-
जनाः पुत्रर्षात्रैः सधमादस्या स्यामेति ।

Colophon :

इत्यध्यायं (द?दा)श(वीर्या? तयं) द्वितीयं

ग्रामे (ग्रामे?) जातो गोमति (व्या? व्या) चकार ।

इत्यध्यायो व्याकृतो दाशत(व्या? यः)

शक्त्या सोम? पञ्चमो माधवेन ॥

Author—Mādhava (Venkaṭa Mādhava).

Remarks—The closing portion of the fourth chapter is missing.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 4 A. RĠARTHADĪPIKĀ

C. O. L. No. 1253 A.

Substance—Palm leaf. Size—21"×2". Leaves—
11. About 11 lines per page and 77 letters
per line. Script—Malayālam. No. of Gran-
thas—600. Incomplete.

Owner—Nārāyanar Nilakanṭhar of Pālūr, Travancore.

Subject—Explanation of Rksamhitā with illustrations, giving *Derata* etc., of *Mantras*.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

श्रीवेङ्कटार्यतनयो व्याचिकीर्षति माधवः ।

ऋग्मंहितामस्य देवः प्रसीदतु विनायकः ॥

लोकसिद्धं विभक्त्यर्थम् ।
 क्रियाशब्दैः संयोज्यार्थं प्रदर्शयेत् ॥
 निघाततिङ्पदस्यार्थे वाक्यार्थः पर्यवस्यति ।
 अनिघातोऽपि पादादौ विशेषस्तत्र वक्ष्यते ॥
 निघाततिङ्पदस्यार्थं वाक्यान्ते दर्शयेच्छनैः ।
 उदात्ततिङ्पदस्यार्थमुच्चरादौ प्रदर्शयेत् ॥
 उद्यदित्यादिभिर्धुक्तं तिङर्थं च स्फुटं भवेत् ।
 अवान्तराणां वाक्यानामन्तेऽर्थं तं च दर्शयेत् ॥
 अथात्र कारणं गृहि वाक्यादौ तिङ्मुदात्तवत् ।
 सर्वानुदात्तमन्यत्र नार्थभेदस्तु कथन ॥
 अर्थभेदादिति ब्रूमः श्रोतारमिह तिङ्पदम् ।
 उदात्तवत् समाहन्ति स यदाभिमुखो भवेत् ॥
 उदात्तकारकपदैस्तत्र पूर्वं समाहते ।
 पदं सर्वानुदात्तं स्यान्मध्येऽन्ते वाथ यद् भवेत् ॥
 अनुपादं विरम्यार्थमृषयः कथयन्त्यतः ।
 पुनश्चोद्धोदनं कर्तुं पादादौ तिङ्मुदात्तवत् ॥
 अनुदात्ते पदे यत्र तत्र संस्थापयेत् द्विधा ।
 वायविन्द्रश्च चेतथस्तावायातमुपद्रवत् ॥
 भगवान् पाणिनिर्वेत्ति वाक्यवृत्तीः समञ्जसम् ।
 प्रतिषेधो निघातस्य दोषोऽपि विहितैरतः ॥
 तत्र सम्बोधनपदैर्नरः सम्बोधितोऽपि सन् ।
 वाक्याथोद्धोदनं कर्तुं पुनराहन्यते तिङ् ॥
 अनुदात्तपदं स्पष्टं वाक्यमध्येऽपि तद् यथा ।
 मा नः शंसो अरुरूप इन्द्र सोमं पिबेति च ॥

तत्र श्रुमोऽर्थसंस्थानमिह यस्मिन् भवेत् तिङि ।
 तन्नः सर्वानुदात्तं स्यादमंस्थित उदात्तवत् ॥
 मा प्राप्नोतु कदर्यस्य शंसोऽस्मान् ब्रह्मणस्पते ।
 रक्षैवमिति मन्त्रार्थः पानं चावेशनं फलम् ॥
 लुङर्थे नैव वाक्यार्थः स्पष्टं मन्तिष्ठते तव ।
 सत्यमाह भवानेतत् काकुस्तत्र तु विद्यते ॥
 यथा तिङ्ङु...युक्तेषु द्वर्थे वाक्यस्य संस्थितिः ।
 पूर्वं लुङ्यपि संस्थानं तस्मिन् काकाविति स्थितिः ॥
 परा हि मे विमन्यत्र आहिप्मा सुनवे पिता ।
 नहि वामस्ति दूरङ्क आयजीवाजसातगा ॥
 आश्चर्य एषु मन्त्रेषु तिङर्थः पर्यवस्यति ।
 हेतौ संयन्मदायेति नेप्यतास्तिङुदात्तवत् ॥
 एवं येनेह युक्तं (न?) सत् तिङन्तं न निहन्यते ।
 तदर्थं तत्र संस्थानं न तिङर्थ इति स्थितिः ॥
 एवं पदे ममासे च यत्रोदात्तो ह्यवस्थितः ।
 वर्णे पदे वा तत्रापि काकुरस्तीति निश्चयः ॥
 तत्रैकस्मिन् पदे काकुर्देवरेवावगम्यते ।
 सूक्ष्मविद्धिः समासस्थः प्राकृतैरपि तिङ्स्वरः ॥
 ...स्तेच्छन्नव्यवहर्तृषु ।
 वाक्यवृत्तिप्रकारोऽयं सदृशो लौकिकेष्वपि ॥
 मन्यन्ते पण्डितास्त्वन्ये यथाव्याकरणं स्वरम् ।
 व्यवस्थितो व्यवस्थायां हेतुस्तत्र न विद्यते ॥
 माधवस्य त्वर्यं पक्षः स्वरेणैव व्यवस्थितिः ।

अन्यमर्थममीप्स...

... ॥

अग्निमीळे ।

End :

सूर्यामनु । तस्यामनु । तस्यामनु । तस्याः स्वयंवरे सर्व एव
देवास्तं रथं प्रत्यक्षेणाजातमित्रप्रस्थूणा अवष्टम्भार्थं स्थापितवन्तो-
युवां रात्रेरसांस्त्रिरागच्छतमहश्च । समाने अहम् । एकस्मिन्नहनि
त्रिरागतौ । हे अवद्यानिव नाशयन्तौ त्रिरधासाकं यज्ञमधुना सि-
ञ्चतं तथा रात्रीरुपसश्च । बलयुक्तान्यन्नानि युवामसम्भ्यं त्रिदो-
ग्धं त्रिर्वर्तिं त्रिर्भागं गच्छतम् । त्रिरनुकूलकर्मणि ।

Colophon :

इति द्वितीयमध्यायं व्यकरोत् प्रथमेऽष्टके ।

गाधिनिर्माधवो नाम सङ्गृह्यार्थं प्रदर्शयन् ॥

Author—Veṅkaṭa Mādhava.

Remarks—The life-history of the author is spoken of at length in the introduction to No. 96 of the T. S. Series. In the opening 11 leaves both the R̥gveda Bhāṣya by Veṅkaṭa Mādhava and that by Skandasvāmin are seen. The Bhāṣya by Skandasvāmin has been catalogued as 4 B. Veṅkaṭa Mādhaviya contains only a portion upto the 3rd chapter of the 1st Aṣṭaka. The identity of Mādhava who is referred to in the following line,

“माधवस्य त्वयं पक्षः स्वर्णेव व्यवसितिः” ।

in the introductory portion is not clear.

॥ ऋगर्थागमसंहतिः (ऋग्वेदभाष्यम्) ॥

No. 4 B. RGARTHĀGAMASAMHĪTI

R̥gvedabhāṣyam.

C. O. L. No. 1253 B.

Substance—Palm leaf. Size—21" x 2". Leaves 108.

11 lines per page and 77 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—5400.

Owner—Same as No. 4 A.

Subject—Vedabhāṣya, laying special emphasis on
Arthanirvacana and giving explanatory com-
 ments, with authoritative citations from
Itihāsas wherever necessary.

Beginning:

गणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

विघ्नेश विघ्नमार्ताण्डचन्द्रेन्द्रोपेन्द्रवन्दित ।

नमो गणपते तुभ्यं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पते ॥

मन्त्राणामवबोद्धव्यो यतोऽर्थोऽङ्गत्वसिद्धये ।

ऋग्वेदस्यार्थबोधार्थमतो भाष्यं करिष्यते ॥

ते मन्त्राः पञ्च प्रकाराः—प्रैषाः करणाः क्रियमाणानुवादिनः
 शास्त्रामिष्टवनादिगताः जपानुवचनादिगता इति ।

End:

इयमप्यागमविलम्बनात् परिदेवनेषा उपालम्भो वा । त्वमङ्ग
 अङ्गेति क्षिप्रनाम । हे शविष्ट मर्त्यं स्तोतारं मनुष्यम् । न च त्वत्
 स्वत्तोऽन्यो मयवन् अस्ति मङ्गिता सुखायिता स्तोतृणां यत एवमतः

हे इन्द्र ब्रवीमि स्तुतिलक्षणं वचः स्तौमि त्वामित्यर्थः ।

Colophon :

वलभीविनिवासेतामृगार्थगमसंहतिम् ।

भर्तृध्रुवसुतश्चक्रे स्कन्दस्वामी यथामति ॥

इति भर्तृध्रुवसुतस्य स्कन्दस्वामिनः कृता ऋग्भाष्ये द्वितीयोऽ
ध्यायः ।

Author—Skandasvāmin.

Remarks—This Ms. contains a portion from the 1st
chapter of the 1st Aṣṭaka to the 6th chapter
of Varga 19.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 5. ṚGARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 1823.

Substance—Palm leaf. Worn out and worm-eaten.

Size—14" × 2". Leaves—169. 10 lines per page
and 56 letters per line. No. of Granthas—3000

Script—Malayālam.

Subject—Beginning—Same as No. 4 A.

End :

स होता स त्वं होता यस्य तव शस्त्रमुर्वी द्यावापृथिव्यावभिगु-
णीति यज्ञो यज्ञे प्रोत्साहार्थं ते द्यावापृथिव्यो त्वयि शंसत्याभिमुखौ

मवाध्वर्यु इव तिष्ठतः शोभनपरिमाणे यज्ञवत्यो यज्ञजातस्य
मत्यभूतेः ।

Colophon :

ऋगर्थदीपिका सेयं द्वितीयध्यायमष्टकः ।

चक्रे श्रीवेङ्कटार्यस्य तनयो माधवाह्वयः ॥

Author—Same as No. 4 A.

Remarks—This Ms. comprises the commentary on
the first two Aṣṭakas. Definitions and com-
ments are made sometimes in verse.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 6. RĠARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 754.

Substance—Paper. Size—13½" × 8". Pages—157.

About 20 lines per page and 16 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2700.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning :

तु विष्वक्ते षष्ठमहाया विविधंगता अयजमानाः पृत्कास्ते मरणं
गताः । पराचि पराववृजुः परावृत्तानि शीर्षाणि, ते, इन्द्र पराङ्मुख-
खानि । युद्धादयज्वानो यज्वमिः स्पर्धमानाः । यदा त्वं दिवःस्थाप-
यितारं धन उद्धर्न प्रातिष्ठथाः शत्रून् प्रति तदानीमयजमानान्
तान् धारापृथिव्येतिर्निरधमः अयुयुत्सन् अयुयुत्सवन्तः ये असुराः

योधायितुमिच्छावन्तः अनवधस्य दोषरहितस्य इन्द्रस्य सेनामा-
थ्रिताः ।

End :

मासा तव स्तोत्रविषयासु मतिरसासु शुष्यत्वतिशयेन पूजनी-
यान्नासान्नानि सुवृण्वता भज्जमघ्नन् गोप्यस्मानीश्वरे दातृत-
मयेचयं तुभ्यं गोभिः पुत्रैश्च सदमादस्यमिति । (?)

Colophon :

ऋगर्थदीपिका चयं प्रथमध्यायमष्टकः ।

कर्ता श्रीवेङ्कटार्यस्य तनया माधवाह्वयः ॥

इति श्रीमाधवार्गविरचितऋगर्थदीपिकायां प्रथमाष्टकः
समाप्तः ।

Author—Remarks Same as No. 4 A.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 7. RĠARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 776.

Substance—Paper. Size—10 $\frac{5}{8}$ " \times 8 $\frac{5}{8}$ ". Pages—127.

About 20 lines per page and 28 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2000.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning—End—Colophon—Same as No. 6.

Author—Same as No. 4 A.

Remarks—This was transcribed from the Ms.

belonging to Mr. Bhagavatdatta, Superintendent, Research Institute, D. A. V. College, Lahore. There are many good readings in it.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 8 A. RGARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 756 A.

Substance—Paper. Size— $13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{4}''$. Pages—108.

About 24 lines per page and 38 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2200. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning:

श्रीऋग्वेदभाष्ये वेङ्कटमाधवविरचिते प्रथमाष्टकस्य प्रथमे-
ऽध्याये १९वर्गे अनु ३.सू. १०—ऋक् ३

... ..

सहवर्षशलिस्तत्समीपमागच्छति । युक्ष्वाहि केशिना योजय केशा-
वधौ तरुणौ मेदुरतया कक्षयायाः पुर(यि)ताराव(धा?था)साकं
इन्द्र सोमस्य (चात?पातः) स्तुतीनां उपश्रवणं चर ।

एहि स्तोमान् । स्तोमानागच्छ स्तोमानस्मदीयान् सशब्देन मुखे-
न पुनः पुनः प्रोत्साहय । ओधामो दैवेत्यभिगृणीह्याप
श्लोक आखोऽसाकं इन्द्र स्तोत्रं च सह वर्धय वासयितः ।

End:

स न्वमग्ने । स त्वमग्ने सां कर्तुं जानद्वसाकं आयुधं वर्ध-

य । अस्मिन् स्तोत्रे सति देव तदिद....स्तोत्रमित्रादयोऽपि
पूजयन्तिवति ।

Colophon :

इति (?) षष्ठमध्यायं व्याकरोत् प्रथमेऽष्टके ।

भरतस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ॥

Author—Same as No. 4 A.

Remarks—This transcript was prepared from the
palm leaf Ms. preserved in the Government
Oriental Mss. Library, Madras.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 8 B. RĠARTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 756 B.

Substance—Paper. Size—14"×9". Pages—148.

About 24 lines per page and 24 letters per line.

No. of Granthas—2500. Script—Devanāgarī.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning:

निहोता होतृसदने व्याचिख्यासति माधवः ।

लुटः प्रदर्शयन् वृत्तिं लुटश्च तदनन्तरः ॥

लुटस्तद्विष्णुमि त्वामहं न जातो न जनिष्यते ।

यन्मानुष्यान् युक्ष्यमाणानग्नेर्भद्रं करिष्यमि ॥

End :

निष्पिध्वरीः हे इन्द्र तुभ्यमोषधय आपथ स्वसारस्य हवि-
पो निषिध्योर्भवन्ति स्वमारं निर्गमयन्तीत्यर्थः । तथा पृथि-
व्यपि त्वद्वत्तमेव गवात्मकमोषध्यात्मकं च विभति । तस्य तत्र
सखायो वयं धनमाजः स्यामेति ।

Colophon :

व्याख्यत् तृतीयमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य मः ।

कुण्डिनस्य कुले जातो माताभूषस्य मुन्दरी ॥

Author—Same as No. 4 A.

Remarks—Same as No. 8 A.

॥ ऋगर्थदीपिका ॥

No. 9. ṚGARTHADĪPĪKĀ.

C. O. L. No. 1397.

Substance—Palm leaf. Size—28" × 2". Leaves—161.

About 10 lines per page and 98 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—9000.

Owner—Brahmadattan Nampūri, Kūdallūr.

Subject—Same as No. 4 A.

Beginning :

पञ्चमोऽथाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वक्ष्यते ।

ऋपेर्नामार्पणोत्रेषु विज्ञेयमिह वैदिकैः ॥

... .. ज्ञानमायुष्यमुच्यते.

स्तुवेनग । भग्द्वजः स्तौमिनेतर्गदिवो अस्य प्रभवन्ता ह्यमि
चाधिर्ना स्तुवन् स्तुतिभिर्यां मद्य एवोस्त्राविर्णा पर्यन्तानुपमि
च्युष्टायामुत्तुणि तमांगि परियुयुषतः पृथक्कुरुन्मनेजसा प्रकाशयतः
सर्वमित्यर्थः ।

End :

मंसमिन् । संवनन आङ्गिरसः । संवननं मम्मिश्रयत्येव वर्षितरग्रे
विधानि धनानि स्वामी त्वमाभिमुख्येन म त्वमिलायास्पदे समि-
ध्यमे मोऽस्मभ्यं धनान्याभरेति । मङ्गच्छध्वम् । विश्लिष्टा यूयं मङ्ग-
च्छध्वं सङ्गताः संवदध्वम् । मनांगि च युष्माकं सञ्जानतामसदी-
यमिति । देवा भागम् । यज्ञियं यथेतर ... मञ्जानाना उपासते
प्रज्ञास्तया यूयमपि कुरुध्वमिति । ममानो मन्त्रः । ममानोऽस्तु
युष्माकं कार्यविषये मन्त्रः । तथा समितिश्च समानी । ममानमेव
नः महयुक्तमेव भवतु चित्तमेषां भव ॥

Colophon :

Author—Remarks—Same as No. 4 A.

॥ ऋगर्थागमसंहतिः (ऋग्वेदभाष्यम्) ॥

No. 10. RĠARTHĀGAMASAMHRTI.
(RĠvedabhāṣya)

C. O. L. No. 434.

Substance—Palm leaf. Size—21"×2". Leaves—214.

8—12 lines per page and 74 letters per line.

Script—Old Malayālam. No. of Granthas—
12000.

Owner—Viṣṇu Nambūri, Ettikada Illam, Āyānkudi,
Kadutturutti, North Travancore.

Subject—Beginning—Same as Nō. 4 B.

End :

वाजसातौ संग्रामे । द्युभिः । द्यु इत्यहो नामधेयम् । अकतुरिति रात्रेः ।
सप्तम्यर्थे च तृतीया । अहस्सु रात्रिषु च परिषातं पालयतमस्मान् ।
किञ्च अरिष्टेभिः अहिंसितैः । हे अश्विनौ । सौभगेभिः । भग इति
धननाम । शोभनानि धनानि सुभगानि सुभगान्येव सौभगानि,
तैः सौभगेभिः । तृतीयाश्रुतेः साकाङ्क्षत्वात् संयोजयत्तमिति
वाक्यशेषः । अहिंसितानि च शोभनानि च धनान्यसम्यं दत्तमि-
त्यर्थः । तन्नो मित्र इत्युक्तम् ।

Chapter 7, Aṣṭaka I.

Colophon :

चलभीविनिवास्येतामृगार्थागमसंहृतिम् ।

भर्तृध्रुवसुतश्चक्रे स्कन्दस्वामी यथास्मृति ॥

इति भर्तृध्रुवसुतस्य स्कन्दस्वामिनः कृताष्टवेदभाष्ये
.... ध्यायः ।

Chapter 1.

चलभीविनिवास्येता ,...

यथास्मृति ।

*

*

*

*

स्कन्दस्वामिने नमः । ऋग्यजुःसामभ्यो वेदेभ्यो नमः । सर्ववेद-
द्रष्टृभ्यो महर्षिभ्यो नमः । सर्वेभ्यो गुरुभ्यो नमः ।

മാവെഴുത്തം.

Chapter 7.

Author—Skandasvāmin, son of Bhartṛdhruva.

Remarks—Owing to the decayed and worn-out condition of the Ms. numbers in the margin are not visible. Leaves are tied together promiscuously. In the 1st Aṣṭaka, the leaves containing 1 to 7 Adhyāyas are arranged in order, but many Granthas are lost on account of the decayed nature of the Ms. Not less than fifty leaves are found after the 7th chapter of the first Aṣṭaka, relating to chapters 3, 7, and 8 of the fourth Aṣṭaka. Then are seen nearly a dozen leaves connected with the fifth Aṣṭaka. The Ms. appears to be 600 years old. It is different from the one sent to this office from the Adyar Library. Detailed information regarding this work and its author has been given in the prefatorial note to Ṛgbhāṣya, (No. 96 of the T. S. Series).

॥ ऋगर्थागमसंहृतिः (ऋग्वेदभाष्यम्) ॥

No. 11. ṚGARTHĀGAMASAMHṚTI

(Ṛgvedabhāṣyam).

C. O. L. No. 507 A.

Substance—Paper. Size—11"×8½". Pages—804,

About 18 lines per page and 24 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—11000.
Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 B.

Beginning—Same as No. 4 B. excepting the
maṅgalaśloka:

विम्लेश विधिमार्तण्डचन्द्रेन्द्रेणैन्द्रवन्दित ।
नमो गणपते तुभ्यं ब्रह्मणा ब्रह्मणस्पते ॥

End:

अथ द्वितीयाष्टकस्य प्रथमोऽध्यायः प्रारम्भ्यते । प्रवः पान्तम् ।
वैश्वदेवमिदं सूक्तम् । प्रशब्दो भरध्वमित्याख्यातेन सम्बन्धयित-
व्यः । व इति प्रथमार्थे द्वितीया । यूयं पान्तं पानाहं हे रघु)
मन्यवः ।

Colophon:

प्रथमाष्टकप्रथमाध्यायस्यान्ते—

बलभीविनिवास्येतामृगार्थागमसंहृतिम् ।

भर्वध्रुवसुतश्चक्रे स्कन्दस्वामी यथास्मृति ॥

इति प्रथमोऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Same as No. 4 B.

Remarks—The transcript was received from the
Adyar Library. It contains only the 1st
Aṣṭaka and a portion of the 2nd chapter in
the 2nd Aṣṭaka. There is much difference
between this work and No. 10. For

further information see introduction to No. 96 of the T. S. S.

॥ ऋगर्थागमसंहतिः (ऋग्वेदभाष्यम्) ॥

No. 12. RGARTHĀGAMASAMHITI

(R̥gvedabhāṣyam.)

C. O. L. No. 507 B.

Substance—Paper. Size—13" x 8½". Pages 80. About 24 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1450. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 4 B.

Beginning :

ऋग्वेदभाष्यं स्कन्दभ्यामिदम् ।

पृथग्येव शरीरे वज्रं क्षिप्तवानित्य या अभयं न
उच्यते । उत्तरा उपरि धत्त नोपृतस्योपरि निकुटिनाप्रलम्बितबाहुः
.शत इति सूर्यान्मा अघ्न अशेषत्तीबाहुजहान्त
म्यायी.

End :

यशमा च सह कीदृशेन बृहता महता हे विभावरी दीमिभनि
राया धनेन च हे देवी दास्यती नादवती अस्यशोधनानि अ-
सभ्यं ददती व्युच्छेत्त्यर्थः ॥

Colophon :

इति भर्तृध्रुवपुत्रस्य स्कन्दम्यामिनः कृतावृग्वेदभाष्ये द्विती-
योऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Same as No. 4 B.

Remarks—The Ms. contains only a portion begin-
ning from the Bhāṣya on the 9th Rk, 37th
Varga, chapter 2 and ending with the 1st
Rk of the 3rd Varga, Chapter 4. Several
portions of the work are missing.

॥ ऋग्विधानम् ॥

No. 13. R̥GVIDHĀNAM.

C. O. L. No. 1438.

Substance—Palm leaf. Size—7" × 13". Leaves—204.

8 lines per page and about 20 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—2000.

Owner—Śrī Padhmanābhar Subramanyaru, Kūpa-
kkara Mūtham, Trivandrum.

Subject—Kalpa Mantras and their practical appli-
cation leading to the accomplishment of the
desired ends.

Beginning :

श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

देवदेवं जगन्नाथं विघ्नेशं विघ्नहारिणम् ।

हस्तिरूपं महाकायं सूर्यकोटिसमप्रभम् ॥

वामनं जटिलं कान्तं हस्यग्रीवं महोदरम् ।
 भृग्वर्णं विरूपाक्षं तं नमामि विनायकम् ॥
 योऽसावामीद् भृगुश्रेष्ठः ज्ञानको नाम माम्करः ।
 अज्ञानध्वान्तनाशाय वन्दे तत्पादपङ्कजम् ॥
 विद्यानार्थं तवस्तीर्णं (?) वेदकल्लोलगङ्गुलम् ।
 विष्णुभक्त्युदकं शुद्धं वन्दे तं ज्ञानकार्णवम् ॥
 सर्ववेदार्थतत्त्वज्ञं सर्वशास्त्रार्थकोविदम् ।
 कात्यायनं महाप्राज्ञं तं नमामि महामुनिम् ॥
 ऋग्वेदे शाकलाम्नाये मंहितानामशेषतः ।
 यथोपदेशं सूक्तानामृषिच्छन्दांसि देवताः ॥
 सूक्तप्रतीकऋहंख्यामृचां योगं विधानतः ।
 अनुग्रहार्थं बालानां वक्ष्ये विस्तरतः क्रमान् ॥
 पादः पुमानथ स्त्री ऋक सूक्तमाहुर्नपुंसकम् ।
 एवं तदाहविष्यामि अर्घ्यं पुन्रपुंसके ॥

अग्निमीले नव वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा नाम ऋषिः । गायत्रीच्छन्दः ।
 अग्निदेवता । अस्य सूक्तस्य विधानम् ।

अविघ्नमस्तु

पारायणफलं तस्य वेदानां चैव तत्समा ।
 आग्नेयमाद्यं सूक्तं तु मुख्यं ब्रह्मर्षिममितम् ॥
 रायस्पोषकं धन्यं जपन् विप्रोऽर्थमाप्नुयान् ।

End:

श्रद्धधानोऽनसूयः स्याज्जपंस्तु विजितेन्द्रियः ।
 कुन्मकस्य प्रजाम्नास्य नित्यं मर्वादिश्रान्तिकः ॥

ऋरस्य श्रद्धानस्य कर्मसिद्धिं नियच्छति ।
 कृते कर्माणि मन्त्राणामृषीणामात्मनस्तथा ॥
 कार्यमापूर्णं तत्र स्वाध्यायाध्ययनं पुनः । इति ।
 अरण्ये वा त्रिरभ्यस्य प्रयतो वेदमभ्यमेत् ॥
 मुच्यते पातकैः सर्वैः पराकैः शोधितम्विभिः ।

Colophon :

श्रीवेदव्यासाय नमः । श्रीपद्मनाभो रक्षतु ।

ऋग्विधानं समाप्तम् ।

* * * * *
 उदसौ कुक्षिमूले तु जपेत् सूक्तं शिवालये ।
 अयुतं माघमासे तु मुच्यते कुक्षिरोगतः ॥

Author :

Remarks—The Ms. is complete. The work deals with the elucidation and practical application of Sūktas and Mantras embodied in the eight Aṣṭakas besides furnishing information about Ṛṣi, Chandas, Devata etc., relating to each Ṛk. A similar work, Śounakoktamṛgvidhānam by name, comprising only 485 granthas, is published as a supplement to the 6th volume of Ṛksamhita with Sāyana's Bhāṣya from Ganapati Kṛṣṇaji Press, Bombay. Though both the works deal with the same theme, a concise description of some Ṛks is furnished by the printed edition unlike the work under reference. Some stanzas are seen in both, though

sometimes with variant readings conveying the same sense. The mention of the great Ācāryas, Śaunaka and Kātyāyana at the commencement of the work among revered persons whose blessings are invoked leads to the conclusion that the work is written by one of their disciples. This presumption is still more corroborated by words such as "इत्याह शौनकः" occurring in some stanzas.

॥ ऋग्विधानम् ॥

No. 14. R̥GVIDHĀNAM.

C. O. L. No. 701.

Substance—Paper. Size—11" × 8½". Pages—61.

About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 13

Beginning:

सर्ववेदार्थतत्त्वज्ञं सर्वशास्त्रार्थकोविदम् ।

कात्यायनं महाप्राज्ञं तं नमामि महामुनिम् ॥

ऋग्वेदे शाकलाम्नाये संहितायामशेषतः ।

पादः पुमानथ स्त्री ऋक् सूक्तमाहुर्नपुंसकम् ॥

एवं तूदाहरि(प्यन्तु ? प्यामि) अर्धचं पुत्रपुंसकम् ।

अग्निमीले न (च). वैश्वामित्रो मधुच्छन्दा नाम ऋषिः ॥

॥ ऐतरेयब्राह्मणवृत्तिः (सुखप्रदा) ॥

No. 15. AITAREYABRĀHMAṆAVṚTTI.

(Sukhapradā)

C. O. L. No. 614.

Substance—Paper. Size—12" x 9". Pages—523.

20 lines per page and 25 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3038.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Jyotiṣṭoma and other sacrifices and their significance.

Beginning:

विनायकः शूलपाणिर्मुकुन्दः

सूर्यो व्यासः शिवयोगीति ये पद ।

तेभ्यो नमः सप्तविद्यामृतस्य

प्रदातृभ्यः स्थाश्रितवन्सलेभ्यः ॥

आद्या सर्वानुक्रमणी द्वितीया

महाव्रतं चोपनिषद्द्वयं च ।

महाव्रतं सूत्रमासां तृतीयां

चत्वारिंशद् ब्राह्मणं वै चतुर्थी ॥

सूत्रं पञ्चम्यत्र पष्ठी तु गृह्यम्

शाकलस्य संहिता सप्तमीति ।

इत्येतद्वै सप्त वेदानृतारण्यं

दत्तं स्वयं गुरुभिः पद्मिरेतैः ॥

... ..

End:

एतशस्य प्रवापे तच्छन्दो नानाविधं स्थितम् ।
ते नास्ति जगती चेति ह्यन्द्रजागतसंभवः ।
अथैदमैन्द्रावार्हस्पत्यं सूक्तम् ।

अथ तथा अच्छाम इन्द्रेति । ऐन्द्रो वार्हस्पत्या परिधानीया ।
बृहस्पतिर्नः परीति निगमयति तस्म्यं न मंशसेन्न संशसेत् । द्विरु-
क्तिरुक्तार्था ।

Colophon:

इति ब्राह्मणवृत्तां सुखप्रदायां त्रिंशोऽध्यायः ।
कालाम्भोधरकान्तिकान्तमनिशं वीरासनाध्यासिनं
मुद्रां ज्ञानमयीं दधानमपरं हस्ताम्बुजं जानुनि ।
मीतां पार्श्वगतां सरोरुहकगं विद्युन्निभां राघवं
पश्यन्तीं मकुटाङ्गदादिविविधाकल्पोज्ज्वलाङ्गं भजे ॥
द्विरुक्तिरुक्तार्था । द्विरुक्त्यर्थः समापनम् ।

Author—Śaḍguruśiṣya. He refers to commentators Govindasvāmin and Kṛṣṇa. He may be identical with the commentator of Kātyāyana's Sarvānukramaṇi.

Remarks—This work contains 30 chapters. The name of its Vṛtti is Sukhapradā. The subject dealt with is abstruse but highly useful. The style is clear and lucid.

॥ ऐतरेयारण्यकवृत्तिः (मोक्षप्रदा) ॥

No. 16 AITAREYĀRANYAKAVṚTTI.

(Mokṣapradā)

C. O. L. No. 633.

Substance—Palm leaf. Size—6" 1½". Pages—117.

About 9 lines per page and 32 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—2200.

Owner—Paramēśvaran Nārāyaṇan Bhaṭṭatiri,
Tukalaśśeri Illam, Tiruvalla, Travancore.Subject—The fruits of actions and the importance
of self-realisation.

Beginning:

.... दित्येव । आज्यं शस्त्रे सूक्तमेक
 मरूपे इति निर्णयः । तत्र प्रवो देवा या नय इति गाद्विक्रामः ।
 आज्य एकं कुर्यादित्येव तस्य गाद्विमनुगादि सर्वेषाम् इति तथा ।
 सप्तर्षमेतत् सूक्तम् । गुणफलाधिकारोऽयम् । विशो विशो वो
 अतिथिमिति पुष्टिकामः । पुष्टिः सम्पूर्णानुभव.... ..
 आज्यं कुर्यादित्येवा आभिरूप्यमाह—पुष्टिर्विशः ।

End :

अत्र तु प्रकृतयोः । कुतश्चेद् भवेत् । सकृद् येन वा पश्य-
 ति, येन वा शृणोति, येन वा गन्धेन वा गन्धेनाजिघ्रसि
 येन वा वाचा व्याकरोति येन वा स्वादु चास्वादु च
 विजानाति स च काकः स चेत्येवं श्रेयः स्वादाक्यपञ्चके द्रष्टा
 श्रोता । तथाग्राता वक्ता माता कोऽन्विति, इति प्रश्नं वदे-

युधेद् वक्ष्यामस्तत उत्तरम् । यदेतद्दृश्यं मनः । हृदयं ब्रह्म-
णो नाम प्रसिद्धे हृदि.....

Colophon :

इति पद्मगुरुशिष्यविरचितायामारण्यकवृत्तौ मोक्षप्रदायाम् आ-
त्मोपनिषदि चतुर्थोऽध्यायः ।

Author—Same as No. 15.

Remarks—Some leaves at the beginning are missing. Five chapters of the first section describe the Mahāvratā. In the next four chapters Ātmopaniṣad is described. Only a small portion of the commentary is seen in the fifth chapter.

॥ छन्दोदैवतम् ॥

No. 17. CHANDODAIVATAM.

C. O. L. No. 1814.

Substance—Palm leaf. Size—5"×1½". Leaves—120.

9 lines per page and 14 letters per line.

Script—Malayāḷam. No. of Granthas—950.

Owner—Kūdallūr Brahmadattan Nampūrippād.

Subject—A clear exposition of Chandas, Devata
Ṛṣi etc. of the Ṛgveda.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । ॐ ।

വേദാമിത്രോ മधുച്ഛന്ദാ ऋषിः । गायत्रीच्छन्दः । अग्निदेवता ।
अग्निमीले । वायुर्देवता वायवायाहि ।

End :

संज्ञानं देवता । सङ्गच्छध्वम् । त्रिष्टुप्छन्दः । समानो मन्त्रः
अनुष्टुप्छन्दः । समानीवः ।

Colophon :

अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः ।

കൊല്ലം 1061-ചിങ്ങമാസം 29-ാം തീയതി എഴുതിത്തീർത്ത
വേദത്തിന്റെ മരണസ്തോത്രം. പാട്ടംഗ്രാമം നാരായണൻ
സ്വരഹസ്തലിഖിതം. ശ്രീ മഹാശാസ്വതൈത്യ നമഃ ശുഭേസ്യ.

Author :

Remarks—In the Sarvānukramanī of Kātyāyana, Devaia, Chandas and Ṛsi are mentioned for each Sūkta, whereas in this work those details are given regarding each Ṛk. The title Ṛsicchan-
dodaivatam is more appropriate since equal importance is given to Ṛsis as well.

॥ छन्दोविचितिवृत्तिः ॥

No. 18. CHANDOVICITIVṚTTI.

C. O. L. No. 814.

Substance—Paper. Size—11"×9". Pages—89. 20
lines per page and 30 letters per line. Script
—Devanāgarī. No. of Granthas—1610. Com-
plete, .

Owner—C. O.

Subject—The definitions of metres in the Sāma Veda.

Beginning:

अथ छन्दोविचितिः प्रारम्भते ।

श्रीमूलस्थानमवेंशमखिलाण्डेश्वरीप्रियम् ।

सनातनमहं वन्दे सीतारामौ च सर्वदा ॥

प्रधानसूत्र मुनीन् द्राह्यायणादिकान् ।

रा मुनीन् सामगाचार्यान् प्रणमाम्यहम् ॥

(यो? येन) कण्डरमाणिक्यग्रामान्तरनिधामिना ।

रङ्गनाथाध्वरीन्द्रेण मकरन्द ॥

व्याख्या पातञ्जल्याः कौमुद्याः पूर्णिमाभिधा ।

गिरणा तमहं वन्दे मम मातामहं श्रितम् ॥

याः पद् पिङ्गलनागाव्येदछन्दोविचिनयः कृताः ।

पातञ्जली च तास्तेषा सर्वमाधारणी भवेत् ॥

स्वगनुक्रमणी काचिच्छन्दोऽनुक्रमणी परा ।

शौनकीया तृतीयेति तिस्र ऋग्वेदिनां मताः ॥

यजुर्वेदविदामन्या सर्वानुक्रमणी भवेत् ।

मामगानां निदानाख्या पतञ्जलिकृता हि सा ॥

वेदिकाचारनिरतविद्वद्दीक्षितमण्डिते ।

नञ्जापुराभिधग्रामे रम्ये वामं प्रकुर्वता ॥

मन्काशिककुलश्रीमत्प्रयागपुटितेन च ।

प्रधानसूत्रप्रमुखैः पदाभिः सूत्रैः मम स्फुटम् ॥

अधीतिना सामवेदे साङ्गे तद्भाष्यवेदिना ॥

प्रतिपादयता फुल्लं साम्नां पर्वणि पर्वणि ।

श्रौतस्मार्तप्रवीणैर्न नारयणश्रुतेन हि ॥
 पेक्षाशास्त्र्यभिधानेन हर्षाक्रेतेन शर्मणा ।
 वृत्तिनिन्दानगच्छन्दाविचित्याः क्रियतेतगम् ।
 प्रीयन्तामनया वृत्त्या मामेवदविशाग्दाः ॥
 यथेयं भामतां लोके तथाङ्गीक्रियतां च तैः ।

अथ भगवान् छन्दोविनितिकारः पतञ्जलिः श्रौतवृद्धिममा-
 धानाय वक्ष्यमाणार्थं मंगृह्य प्रतिजानीते— ‘अथातश्छन्दमां
 विचयं व्याख्यास्याम’ इति । अथ वेदाध्ययनानन्तरं यतो-
 ऽर्धतवेदाङ्गानां पुंसां सम्यक् परिज्ञानाभावाद् वक्ष्यमाणगाय-
 त्यादिलक्षणानामिदन्तया लक्ष्यं प्रतिवक्तुं शक्यम् । तस्मादन-
 न्तर्गमिति गम्यते । यद्वा अथात इति पदद्वयं चाक्षयोपक्रमे तथा
 लोकेवेदयोर्दृश्यते । तद्यथा । अथातोऽनन्ता द्वादशाहः । अथातः
 संहिताया उपनिषदः । अथातः सामाङ्गानाम् । अथातो विध्य-
 व्यपदेश इत्यादि ।

End :

तथा च आपंयब्राह्मणम्— तस्मादेतानि मन्त्रे मन्त्रे विद्यान् ।
 ऋषीणां भंस्थानो भवति ब्रह्मणः स्वर्गे लोके महीयते स्मरन्निति ।
 न केवलं छन्दोलोकादिप्राप्तिः । किन्तु आनन्त्याद् ब्रह्म च प्राप्नोती-
 त्याह आनन्त्यायाश्रुते श्रियमिति श्रियमिति । स्पष्टोऽर्थः । ठिरुक्तिः
 पटलममाप्तिगूचनार्थः ।

Colophon :

इति पेक्षाशास्त्रविगचितायां छन्दोविचिनिवृत्तां द्वितीये
 पटले तृतीयः खण्डः । द्वितीयपटलोऽपि समाप्तः ।

वैदिकाचारनिरतविद्वद्दीक्षितमण्डिते ।

तज्जापुराभिधग्रामे रम्ये वामं प्रकुर्वता ॥

स तु कौशिक... .. ।

इति छन्दोविचितिवृत्तिः समाप्ता ।

Author—Hṛṣikeśa Śarma *alias* Peddā Śāstri. He belonged to Tanjore and was the son of Nārāyaṇa of the Kauśikagotra. Peddā Śāstri may be identical with the author of Vedānta Paribhāṣa which has been published by this Department as No. 80 of the T. S. S. He was a great Vedic scholar and grammarian. His teacher was one Raṅgarāṭhādhvarīndra of Kaṇḍaramānikya village in Tanjore. This Raṅgarāṭhādhvarīn was the maternal grandfather of Nārāyaṇa and is known to have written a commentary called Makaranda on Patañjali's Mahābhāṣya and another Pūrnimā on Kaumudī.

Remarks— The introductory stanzas prove that there are six different Chandovicitis attributed to Piṅgalanāga. The Chandovicitī of Patañjali is common to all Vedas alike. Ṛgveda has three Chandovicitis and Yajus, one. The Nidāna Chandovicitī on Sāma is written by Patañjali. It is not known whether the Ms. of Patañjali's Chandovicitī has been discovered anywhere. Taruṇavācaspati, commenting upon the verse:

‘छन्दोविचित्यां मकलस्तम्भप्रश्नो निरूपितः ।’

in the Kāvyaadarśa, attributes the work to Piṅgaḷanāga. The Vrtti comprises two Paṭālas containing four and three khaṇḍas respectively. The following list furnishes the references found in this work :

Works

Authors.

१. आप्येयब्राह्मणम् ।	१. पाणिनिः ।
२. ब्रह्ममीमांसासूत्रम् ।	२. शौनकः ।
३. स्मृतिरत्नम् ।	३. वररुचिः ।
४. बह्वृचब्राह्मणम् ।	४. कल्पतरुकारः ।
५. आग्नेयब्राह्मणम् ।	५. द्राह्मायणः ।
६. नृसिंहपुराणम् ।	६. कल्पभाष्यकारः ।
७. फुल्लसूत्रम् ।	७. पिङ्गलनागः ।
	८. पतञ्जलिः ।
	९. मन्त्रभाष्यकृत् ।
	१०. वरदराजः ।
	११. यजुर्वेदसर्वानुक्त(मी?मणी)कारः ।
	१२. ऋग्वेदस्वरानुक्रमणीकारः ।
	१३. फुल्लभाष्यकारः ।
	१४. ब्राह्मणभाष्यकारः ।
	१५. तत्सङ्ग्रहकारः ॥

॥ चन्द्रोविचित्यादिः ॥

No. 19. CHANDOVICITYĀDI.

C. O. L. No. 395.

Substance—Palm leaf. Size—16" x 2". Leaves—
120. 9 lines per page and 27 letters per line.
Script—Grantha. No. of Granthas—1800.
Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Beginning—General discussion on metre
etc.

स्तावः हिंक्ता इति प्रहारः । आ इति सर्वे आश्रले ...
प्राणानिति च । एवं इति स्तवः पाषो नदेशस्त्रिति वचनात् पाठजं
गोमान्तं ... इति प्रतीहारः । रा ... इति सर्वे
सोमसामसुतम् इन्द्रा इति स्तवः ।

End :—

ज्येनाभिजुहोति ।

Colophon :

अहीनात्मको व्युद्वैपाण्डरीकः समाप्तः । हरिः । ॐ गुरुभ्यो
नमः ।

Author :

Remarks—The leaf appended to this Ms. testifies
that it consists of three works viz., Śrauta-
prastāvasūtra, Pratihārasūtra and Chandovici-
tisūtra. The title of this work is evidently
based on the third. The first leaf is lost. Some
more works are found in the codex and the
beginnings and ends thereof are given as far

as possible. The second work on Sāma Veda begins :

ज्योतिरसौर्यामस्य प्रयोग उच्यते सर्वं ज्योतिरतिरात्र(अ?)यन् ।

and ends on Fol. 14 with the following words :

म एकया म तिसृभिः मसप्तमस्यैकविंशम्य विष्टति ।

The third work which seems to prescribe the rules for reading the Vedas begins as follows on Fol. 1 :

अथातो विध्यव्यपदेशे सर्वकृत्वधिकारो मनुविधिश्च परिग्रहेण ।

रादिः पूर्वान्तिलक्षमेकश्रुति ... नात्मन्त्रान् कर्माण ...

It comes to a close on Fol. 66 thus :

“प्रजापतेलोकमामांति । घोरैभ्यः प्रतिग्रहेभ्यो मुक्तो भवति ।

इति वेदपारायणविधिः । हरिः ॐ ।”

On the 67th Fol. is seen again :

अथातः प्रतिहातन्यायसमुद्देशं व्याख्यास्यामः । कर्म पदं प्रति-

हारस्थानं तत्र पदसंख्यानादेशे चतुरक्षरमाद्यमन्त्राख्यं प्रनीयान् ।

This work ends on Fol. 112. Again a new work begins on the same Fol :

छन्दसां विचयं ... सामेति मालोकामानन्त्यामन्नुते । श्रिय-

मिति श्रियमिति इति निदानसूत्रे छन्दोविचिति जानकीगमेण लिखितेयं छन्दोविचितिः ।

This work closes on Fol. 117.

॥ पार्षदम् (उदाहरणमण्डिकोपेतम्) ॥

No. 20. PĀRṢADAM

with the commentary Udāharaṇamaylikā.

C. O. L. No. 851.

Substance—Palm leaf. Size—16" × 2". Leaves—126.

9 lines per page and 54 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—3800.

Complete.

Owner—Sūryan Tuppan Bhaṭṭatiri of Kāladi-
mana, Kottayam, Travancore.

Subject—An exposition of Rkprātiśākhyā.

Beginning :

श्रीगणपतये नमः ।

अभिप्रेतार्थसिद्ध्यर्थं पूजितो यः सुरैरपि ।

सर्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः ॥

श्रुतिस्मृतिनदीपूर्णं शास्त्रकल्लोलसंकुलम् ।

विष्णुभक्तिमहापोतं वन्देऽहं शौनकार्णवम् ॥

नमोऽस्तु वेदनिधये हिरण्यगर्भाय ब्रह्मणे ।

सूत्रभाष्यकृतः सर्वान् प्रणम्य प्रयतः शुचिः ॥

शौनकं तु विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम् ॥

तस्य वृत्तिः कृता येन तं सत्यशस्त्रं तथा ।

तेषां प्रसादादेवार्हं स्वशक्त्या वृत्तिमारभे ॥

लेख्यदोषनिवृत्त्यर्थं विस्तरार्थं क्वचित् क्वचित् ।

बहूदाहरणार्थं तु योज्यते सां मया पुनः ॥

तस्याः समापने शक्तिं त एव प्रदिशन्तु मे ।

लब्धकामरत्नं तेभ्यो गमेयं(?)परमीक्षितम् ॥
 पम्पायां न्यवसत् पूर्वं वत्सानां कुलमृद्धिमत् ।
 यस्मिन् द्विजवरा जाता बह्वृचाः पारगोत्तमाः ॥
 देवमित्र इति ख्यातस्तस्मिन् जातो महायशः ।
 चर्चापरः कुलश्रेष्ठः सुतस्तस्य महात्मनः ॥
 नाम्ना यो विष्णुमित्रः सन् कुमार इति श्रूयते ।
 तेनेयं योजिता वृत्तिरुदाहरणमण्डिका ॥
 प्रतिगृह्णन्तु विप्रेन्द्राः सुप्रसन्ना इमां मम ।
 अज्ञानादयथोक्तं यत् तद्वज्रकृत्य योज्यताम् ॥

अष्टौ समानाक्षराण्यादितः । अक्षरसमाम्नायस्यादितः अष्टावक्ष-
 राणि समानाक्षरसंज्ञानि वेदितव्यानि । अ, आ, ऋ, ॠ, इ, ई,
 उ, ऊ इति । समानाक्षरसंज्ञायां प्रयोजनं समानाक्षरे संस्थान इति ।
 तत्रोच्यते—वर्णसमाम्नाये विप्रतिपत्तिर्दृश्यते । अवर्णात् परम् ऋवर्ण-
 भेके उपदिशन्ति । उवर्णात् परमरे ।

End :

यच्छन्दसां वेद विशेषमेतं
 भूतानि च त्रैष्टुभजागतानि ।
 सर्वाणि रूपाणि च भक्तितः स
 स्वर्गं जयत्येभिरथामृतत्वम् ॥

यो ब्राह्मणश्छन्दसामेतं विशेषं वेद भूतानि च त्रैष्टुभजागतानि
 यो वेद । सर्वाणि च रूपाणि त्रैष्टुभजागतानि यो वेद भक्तितः स
 स्वर्गं लोकं जयति । अथ एभिः छन्दोभिरमृतत्वं गच्छति इत्याह
 भगवान् शौनकः । अपीह श्लोकाः—

गायत्र्यादीनि छन्दांसि मोममाहुतयः पुरा ।

182. 9 lines per page and 37 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—3800.
Complete.

Owner—Brahmadattan Namlūripād of Kūdallār.

Subject—Beginning—End—Same as No. 20.

Colophon :

इति पार्षदव्याख्यायामष्टादशः पटलः । समाप्ता चेदाहङ्गम-
ण्डिका ।

Author—Same as No. 20.

Remarks—This Ms. begins from सूत्रभाष्यकृतः...

॥ पिङ्गलनागीयच्छन्दोविचितिभाष्यम् ॥

No. 22. PINGALANĀGĪYACCHANDO-
VICITIBHĀṢYAM.

C. O. L. No. 624.

Substance—Paper. Size—11" / 8½". Pages—153.

About 20 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1900.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—A discussion on metrical science with
the details of practical application of the
mantras.

Beginning :

श्रीः छन्दोविचितिभाष्यम् । श्रीमत्पिङ्गलनागीयम् ।

ओमित्यादिमन्त्रनिबद्धानि प्रायेण वैदिकानि कर्माणि । ते च

छन्दोनिबद्धाः । छन्दांसि चाविदुषा कर्मसु न मन्त्राः प्रयोक्त-
व्याः । तथा च ब्राह्मणम्— ‘ यो ह वां अविदितर्षेयच्छन्दोदैवत-
ब्राह्मणेन मन्त्रेण याजयति वाध्यापयति वा स्थाणुं वर्छति ।
गतेऽवपद्यति प्र वा मीयते पापीयान् भवति यातयामान्यस्य छन्दां-
मि भवन्ति । तस्मादेतानि मन्त्रे मन्त्रे विद्यादि’ति । स्मर्यते च

“अविदित्वा ऋषिच्छन्दोदैवतं योगमेव च ।

योऽध्यापयेज्जपेद्वापि पापीयान् जायते तु सः ” ॥ इति ॥

तत इदमशेषच्छन्दोऽष्टसन्दीपनं शास्त्रमधिक्रियते—धी श्री
स्त्री म इति संज्ञा निर्दिश्यन्ते ।

End:

तद् यथा—

छन्दमि षडक्षरे यः प्रस्तारस्यधरस्य मोऽर्धे स्यात् ।

यो द्वादशाक्षरेऽर्धो कृत्स्नस्य त्र्यक्षरस्य स्यात् ॥

-प्रस्तार (षड?)क्षरमंख्या छन्दोक्षरगुणितषुत्तमंख्या स्यात् ।

-गुरुलघुमं(ख्या?)ख्या)धोना मात्रामंख्या तु मा अर्धा(ः?)

छन्दोज्ञानमिदं भवाद् भगवतो लेभे गुराणां गुरु-

मन्माहुश्च्यवनस्ततोऽयुरगुरुर्माण्डव्यनामा ततः ।

माण्डव्यादपि गैतवस्ततः ऋषिरास्कन्ततः पिङ्गल-

स्तम्येदं यत्रमा गुणेर्भुवि धृतं प्राप्यामदायः क्रमात् ॥

Colophon :

इति माधुन्याय गिरं ग्रीणामिव यादयप्रकाशेन ।

‘अविदितानां पिङ्गलग्रन्थाद् दृष्टविधिरूपज्ञे ॥

इति यादवप्रकाशेन विरचिते पिङ्गलनागच्छन्दोविचिति-
भाष्येऽष्टमोऽध्यायः । समाप्तोऽयं वृत्तग्रन्थः ।

Author: Text—Piṅgalācārya.

Commentary—Yādavaprakāśa.

Remarks—The commentator Yādavaprakāśa is also the author of Vaijayanti. The penultimate stanza of the Bhāṣya deals with the enumeration of the successive ācāryas of metrical science.

भवः
|
सुरगुरुः
|
दुश्च्यवनः
|
असुरगुरुः
|
माण्डव्यः
|
सैतवः
|
यास्कः
|
पिङ्गलः

॥ पुरुषसूक्तभाष्यम् ॥

No. 23. PURUṢASŪKTABHĀṢYAM.

1. O. L. No. 699.

Substance—Paper. Size — 11" × 9". Pages — 19.

20 lines per page and 20 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—200.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—The purpose of Puruṣasūkta with citations from other Vedas for its justification.

Beginning:

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादिन्यवर्णं तमसस्तु पारं ।

सर्वाणि रूपाणि विचिन्त्य धीमः...

उक्तञ्च मोक्षधर्मे—

“इदं पुरुषसूक्तं हि सर्ववेदेषु पठ्यते” इति । पात्रेऽप्युक्तम्—

वेदेषु पौरुषं सूक्तं धर्मशास्त्रेषु मानवम् ।

भारते भगवद्गीता पुराणेषु च मानवम् ॥ इति ॥

तत्रैवान्यत्र—

श्रुतिषु प्रवला मन्त्रान्तेऽध्यात्मवाचि च ? ।

तत्रापि पौरुषं सूक्तं न तस्माद्विद्यते एवम् ॥ इति ॥

यथा पुरुषसूक्तस्य प्रतिपाद्यो जनादेनः ।

सर्वत्र भागते तद्वत्तत्सूक्तमपि भागते ॥ इति ॥

अग्नौ पुरुषसूक्तस्य कृषिर्नारायणः स्मृतः ।

...

...

...

अस्य सूक्तस्य उपमेरु मोक्षधर्मव्याख्या । इति कृषिर्नारायणोदे-
यनादीनुक्त्या सूक्तमरत्नामयनि-महमर्शीपति । महमं शिवांगि
सम्य म महमर्शीपति, “श्रीशिवन्द्यमि” इति शिवःशिवस्य

शीर्षनादेशः । महाम्बुजोऽनन्तवचने । गीयते हि “अनन्त-
बाह्वक्षत्रनेत्रमि”ति ।

End :

न पदकणं प्रवृत्तात् । एवं कुर्वणोऽध्येता अध्यापकश्च
जन्मनीह पुरुषो भवति । इति ।

यथा पुरुषसूक्तं तु सर्ववेदाद् विशिष्यते ।

तथा तन्प्रतिपाद्यन्तु सर्ववेदाद्विशिष्यते ॥

तस्माद् भजध्वं शरणं हरिं मोक्षप्रदायिनम् ।

मोक्षं दातुमशक्तांस्तान् त्यजध्वमितगन् सुरान् ॥

Colophon :

इति श्रीरङ्गनाथविरचितं पुरुषसूक्तभाष्यं समाप्तम् ॥

Author—Śrī Ranganātha.

Remarks .

Authors referred to:—(1) Āpastamba

(2) Manu

Works referred to:—(1) Vāsiṣṭha Vanavijaya-
grantha (2) Skāndapurāna (3) Uttaraśāmyana
(4) Bhuvanakośādhyāya (5) Vāmanapurāna
(6) Rāmāyana (Śaradvarṇana) (7) Mahābhārata
(8) Vaiṣṇoṭhasamhita (9) Śrī Sūktam (10) Pad-
mapurāna (11) Viṣṇupurāna.

The author seems to have been a great
grammarian and scholar well-versed in
Purānic lore. The closing portion of the
work throws light on his deep erudition in
Mīmāṃsāśāstra. The method of elucidation
pursued in the Bhāṣya is remarkable from
the copious citations of authority. The

first two pages are devoted to the establishment of the greatness of Puruṣasūkta. The Ms. wants one leaf in the beginning.

॥ पुरुषसूक्तव्याख्यानम् ॥

No. 24. PURUṢASŪKTAVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 463.

Substance—Paper. Size—13" x 8". Pages—20.
19 lines per page and 20 letters per line.
No. of Granthas—225. Complete. Script—
Devanāgarī.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 23.

Beginning :

विश्वस्य सृष्टिरुद्दिष्टा संक्षेपेणाघमर्षणे ।
सूक्ते तु पौरुषे संपा सृष्टिः स्पष्टं वदिष्यते ॥
तद्येदं पौरुषं सूक्तमृषिभिर्विनियुज्यते ।
जपार्चनादौ तत्तत्सादिदानीमनुसन्दधे ॥
स्नानोपस्थानयोः पूजाजपयोश्चात्र कथ्यते ।
विधिः पुरुषसूक्तस्य श्रौतसार्तस्य शोभनः ॥
सर्ववेदेष्विदं सूक्तं पौरुषं च वि (पद्यने ? शिष्यते) ।
ऋग्वेदाध्यायिनस्तत्र षोडशर्चं प्रचक्षते ॥
यजुर्वेदे तैत्तिरीये व्यधिकं तदधीयते ।
सप्तकं प्रवदन्तीदं सूक्तं वाजमनेयिनः ॥

सामवेदेऽपि सप्तर्चं तथैवाथर्वणेऽपि च ।
 अमेयमहिमा यद्वत् सूक्तार्थः परमः पुमान् ॥
 तद्वद्विधातिशायीदं सूक्तं तत्प्रतिपादकम् ।
 नारायणऋषिः साक्षादस्य सूक्तस्य कथ्यते ॥

End :

ते ह नार्कं महिमानः सचन्ते यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः । महि-
 मानः आत्मयाजिनः । नार्कपृष्ठं वैकुण्ठाख्यम् । सचन्ते प्राप्तवन्तः ।
 यत्र परमात्मविदः सन्ति । इति । तच्च व्याख्यानं श्रुतिस्मृतीतिहा-
 सपुराणेषु नारायणादण्डोत्पत्तिं ब्रह्मणो जगदुत्पत्तिं प्रतिपादयद्भि-
 र्नाश्रितमित्यनादरणीयम् ।

Colophon :

पुरुषसूक्तव्याख्यानं समाप्तम् ॥

Author :

Remarks—A leaf after the 17th Fol. is missing.
 Rāmāyana is alluded to in this work. On
 pp. 19—23 Puruṣasūkta is explained in the
 form of Bhāṣya.

॥ फुल्लसूत्रम् ॥

No. 25. PHULLASŪTRAM.

C. O. L. No. 398.

Substance—Palm leaf. Size—18" × 1½". Leaves—29.
 About 9 lines per page and 64 letters per

line. Script—Tamil Grantha. No. of Gran-
thas—522. Complete.

Owner—Śāmu Vāṛthyār, Sermadevi.

Subject—The accents of the Śāma Veda.

Beginning :

..
...
तीनिह	...	याम
...	रुधप्र
इति प्रा
तिवा	मानि
...

End :

पदेषु च यथोपदिष्टं स्ताधिकमेव (भ्यात्) यण्वादीना...

उत्तराः प्रस्तावे वास्तनिनः प्रस्ताव्ये वामन्तनिनः

Colophon :

हरिः(ॐ) फुल्लमृचं समाप्तम् ।

ॐ शुभमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः । अविघ्नमस्तु । माम्बशिवपा-
दारविन्दयोर्नमः ।

Author—Phullamuni.

Remarks—The Ms. is very much worn out and five
hundred years old. Each leaf has fallen into
decay.

॥ फुल्लसूत्रभाष्यम् ॥

No. 26. PHULLASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 126.

Substance—Paper. Size— $13\frac{1}{2}" \times 8\frac{1}{2}"$. Pages—215. 18 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1935. Complete. Owner—C. O.

Subject—Explanation of the technical words in the Phulla Sūtra with references from the Sāma Veda and pronunciation of letters.

Beginning :

अथ तालव्यम् आइ यद्वृद्धम् । १ ॥

वृद्धस्य तालव्यस्य आइभाव आदेशो भवति ।

अवृद्धं प्रकृतिः (२). अवृद्धं यत्तालव्यं तत् प्रकृतिर्भवति । ए, इ, ऐ ई इत्येतानि तालव्यानि (३) ए, इ, ऐ, ई इत्येतान्येव तालव्यशब्देन गृह्यन्ते । आइ प्राप्तमोइ भवति (४) हिशब्द एवाहिसौभरमहायवमोः (५). प्रथमसूत्रेण आइभावं प्राप्तस्य तालव्यस्य ओइभावो भवति । 'एवाह्यसि वी'रित्यत्र आमहीयवसौभरयोर्हिशब्दे—'एहीमिहवर्द्धदवो दामे' (६). एहीमस्य द्रवेत्यत्र हिशब्दे आइप्राप्तमो भवति इह वर्द्धदवो दामे ।

End :

यष्वादीनां अप्रस्ताव्या उत्तराः । आद्यवत् प्रस्तावे प्राप्ते उत्तरयोः प्रस्तावलोप उच्यते । अप्रस्ताव्या उत्तरा इति । प्रस्ताव्ये वासन्तनिनः । यपत्यशावरसन्तनिवर्णानां उत्तरस्ताव्रीयायां प्रस्ताव्या इत्युक्तम् । तस्मिन् प्राप्ते विकल्पमाह सन्तनिन उत्तरे स्तोभे तृतीये

प्रस्ताव्या भवतः । प्रस्ताव्ये नीयेति । विकल्प उत्तरयोरिति
सिद्धम् ।

Colophon :

उपाध्यायाजानशत्रु तमनोऽनुस्मरणार्थं वाररु-
चस्य फुल्लस्य विवरणम् ।

इत्यजानशत्रुभट्टोपाध्यायविरचिते फुल्लभाष्ये भावपरि-
च्छेदः समाप्तः ।

Author—Ajātaśatru Bhaṭṭopādhyāya.

Remarks—In the opinion of Dr. Burnel, the work has two recensions with different names and the author is Vararuci (Vide p. 1615, Vol IV. D. C. S. M. Tanjore.) It is evident from the introductory verse in Ayyāśāstri's Saptasvara Sindhu that the sage Phulla was one of the *Sūtrakāras* and that he treated the Vedic accents in his sūtras (aphorisms)

“श्रीमन्फुल्लमुनीन्द्रसूत्रमधिकं श्रीप्रातिद्याग्यं मुहुः

.... योयदेवस्तावे”

In commenting upon the above line he says:

“आचार्यस्य भगवतो वररुचेर्वचनानि विस्पष्टार्थानि अल्पग्र-
न्थानि च । नात्र तिरेहितमिवास्ति”

Gaṇeśa, another commentator on Phullasūtra in his commentary called Phullapota gives the following verse :

वन्दे वररुचिं नित्यमृहाब्धेः पारदश्चनाम् ।

पोतो धिनिर्मितो येन फुल्लसुत्रवर्तलम् ॥

The following passage at the end of the work

उपाध्या(या)जातशत्रु..... त्मनोऽनुस्मरणार्थं वाग्वचस्य

फुल्लस्य विवरणम् ।

stating that Phullasūtra was written by Vararuci
was confirmed by the commentator Ajātaśatru
from the passage quoted above.

॥ भारद्वाजशिक्षा (सव्याख्या) ॥

No. 27. BHĀRADVĀJAŚIKṢĀ.

(with commentary)

C. O. L. No. 625.

Substance—Paper. Size—11" × 8½". Pages—62. 20
lines per page and 24 letters per line. Script—
Devanāgarī. No. of Granthas—1350. Complete.
Owner—C. O.

Subject—Phonetics, dealing with the principles
governing the Varna, Vacana, Liṅga etc. of
the (Kṛṣṇa) Yajurveda.

Beginning :

गणेशं प्रणिपत्याहं सन्देहानां निवृत्तये ।

शिक्षामनुप्रवक्ष्यामि वेदानां मूलकारणम् ॥

श्रीगणाधिपतिमानस्य वेदानां ग्रन्थत्रयसहितानाम् आदिकारणम् ।
येषु पदेषु सन्देहा वर्तन्ते तेषां सन्देहानां निवारणाय शिक्षां
प्रवक्ष्यामीति । भारद्वाजमुनिना प्रणीताम् ।

वृजने ज उदात्तश्चेदकारेण सहोच्यते ।

स्तुतं (धृतनया चो?) ध्वं हव्यपूर्वोऽन्त आहु(तम्) ॥

एतदारभ्या(कार)स्वरसहितानि पदानि क्रमेण कथ्यन्ते । वृज-
नशब्दे जकार उदात्तश्चेत् स जकारोऽकारसहितो भवति । यथा—
वृजनं दोहमे । वृजनं जीरदा(नुं) । सुवृजनासु विश्व । वृजनस्य
गोषाम् । जकार उदात्त इति किम् । वृजिनमनृतं दुश्चरितम् । वृजिना
च मत्तान् ।

End :

इत्यादिलिङ्गविभक्तिरूपैश्च वर्णा ज्ञेया विचक्षणैः । यथा—
यार्जवास्यापापा । स्त्रीलिङ्गात् । इदमिन्द्र प्रतिहव्यं गृभाय । नपुंस-
कत्वात् । भागधेयं प्रेष्यति । तस्मै यदाहुतिं न जुहुयात् । यजमानं
च ध्यायेच्छतमूढीयम् । इत्याद्येकवचनानि । य एवं चतुर्होतृणां
चतुर्होतृत्वं वेद चतुर्होतृणामृद्धिं वेद । क्रधोत्येव । य एषामेवं
बन्धुतां वेद इत्यादिपुल्लिङ्गबहुवचनत्वात् ।

क्रम इङ्ग्यं च कण्ठोक्तिर्यजुरादि ममद्वयम् ।

पदसाङ्ग्यं वर्णमाङ्ग्यमवधानाष्टकं बुधैः ॥

यो जानाति भरद्वाजशिक्षामर्थममन्विताम् ।

स ब्रह्मलोकमाप्नोति गृहमेधी गृहं यथा ॥

Colophon :

भारद्वाजशिक्षा सम्पूर्णा । शुभं भूयात् ।

Author: Commentary—Velimakanyāsūravadhāni.

Remarks—The work is the same as No. 941.
(page 678, Vol. II, D. C. S. M. Madras).
Its colophon reads:—

“इति श्रीवैलिमकन्यासूत्रावधानिविरचितं भारद्वाजशि-
क्षाभाष्यम् । द्वितीयोऽध्यायः समप्तः । .

॥ लक्षणमाला (सव्याख्या) ॥

No. 28. LAKṢAṆAMĀLĀ

with commentary

C. O. L. No. 334.

Substance—Palm leaf. Size—9½" × 1¼". Leaves—124
of which 108 comprise the commentary, 22
lines per page and 48 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—8250
of which 1100 comprise the text.

Owner—Parameśwaran Nampurippād, Edappally,
Alwaye.

Subject—Ascertainment of varnas and svaras in
Veda.

Beginning :

प्रत्युहतिमिरतरणिं प्रणम्य गणनायकं देवम् ।

क्रियते लक्षणमाला पटीयमी बालबोधविधौ ॥

लक्षणमालालक्ष्मीः पृथक्पृथक्स्थितिषु लक्षणेषु न हि ।

मणिमालालक्ष्मीरिव पृथक्पृथक्स्थितिषु सन्मणिषु ॥

पाटिश्वतुरधिका वा व्यधिका वा लोकवेदयोर्वर्णाः ।

अष्टोत्तरपञ्चाशद्वर्णाः स्युस्तैत्तिरीयशाखायाः ॥

End :

“...शतसाः, सहस्रमाः, सोम्याः, निपक्ताः, सत्याः, चस्ते-
नाः, सस्पिञ्जराः, सिकताः, सीसाः, स्थिताः, स्यन्दमानाः,

सोमांस्तृपत्याः, आहंसौम्याः, स्वावराः, स्तोमाः, स्पर्णाः,
स्पृष्टाः, स्तुताः, सोमपीथाः, स्वाः, न प्रतिपूर्वः, स्थिरा
अनतिपूर्वाः, अनृक्षुसाध्याः, नवैपरुः, हिमा होतव्या हाया
हायना हारुका होत्राः नदेपरः हूताः मकारपरः” ।

Commentary—Beginning:

प्रारिप्सितस्याविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थं प्रचयगमनार्थं च
इष्टदेवतां नमस्कृत्य ग्रन्थनाम निर्दिश्य ग्रन्थोद्भवं गुणविशेषं
प्रदर्शयति—

प्रत्यूहतिमिरतरणिं प्रणम्य गणनायकं देवम् ।

क्रियते लक्षणमाला पटीयसी बालबोधविधौ ॥ इति ॥

प्रत्यूहो विघ्नः स एव तिमिरं प्रत्यूहतिमिरं तद्विषये तर-
णिं सूर्यं गणनायकं देवं प्रणम्य लक्षणमाला क्रियते । सा
किंगुणा । बालाः लक्षणज्ञानरहिताः तेषां बोधः लक्षणज्ञानं तस्य
विधिः विधानं तत्र पटीयसी पठुतरा ।

ननु पुरातनानामेव लक्षणानामत्र वक्ष्यमाणत्वात् नाथो
लक्षणमालया इत्यत्राह— लक्षणमालालक्ष्मीः पृथक्पृथक्-
स्थितिषु सन्मणिषु इति । लक्षणमालायां विद्यमाना या
लक्ष्मीः सा पृथक्पृथक्स्थितिमस्तु लक्षणेषु नास्ति हि । यथा
मणिमालायां विद्यमाना लक्ष्मीः पृथक्पृथक्स्थितिषु रात्र्जे-
ष्विति दृष्टान्तः । इत्थं ग्रन्थकरणस्य वैयर्थ्यं परिहृत्य वर्ण-
मानाभावे सर्वेषामपि लक्षणानां दुरवबोधत्वाद् आदौ वर्णानु-
दिशति—

पष्टिश्चतुरधिका वा त्र्यधिका वा लोकवेदयोर्वर्णाः ।

अष्टोत्तरपञ्चाशद्वर्णाः स्युर्मत्तिरीयशास्त्रायाम् ॥ इति ॥

लोकवेदयोः लोके वेदे च चतुरधिकाः चतुरुत्तराः

पष्टिवर्णा वा व्यधिकाः व्युत्तगाः पष्टिवर्णा वा विज्ञेया इति
शेषः । तत्तिरीयशाखायाम् अष्टोत्तरपञ्चाशद्वर्णाः स्युः सम्भवेयुः ।

End :

...नैवपर इति किम् । अभिशर्कग सर्वा वा इयं हि-
मा होतव्या हाया हायना हारुका इति यथा इन्धानास्वा-
गतः हिमाः द्युमन्तः । स्पर्धमानेनैते होतव्याः जयत्येव । विश्व-
कर्मा मनमा यद्विहाया धाता विधाता । तस्मादेकहायना मनु-
ष्या वाचं वदन्ति । तस्मादापोऽग्निः हारुका स्वामेव तद्यो-
नि होत्राः । न देपरः इति । होत्रा इत्येष शब्दो विसर्गान्तो
भवति । न चेन् देपरो भवति । वृषन्ता होत्रा मघोर्धृतस्य ।
न देपर इति किम् । अनद्वा होत्रादयः । हृताः मकारपर इति ।
हृता इत्येष शब्दो विसर्गान्तो भवति मकारपरश्चेत् । उप-
हृता मनुष्या इत्याह । मकारपर इति किम् । उपहृताहो
इत्याह ॥

Colophon :

इति लक्षणमालाख्याख्यायाम् अष्टमः परिच्छेदः ।

भो भो लक्षणमालां केशवरचितां मुदा धध्वम् ।

मणिमालामिव दीप्तां श्री(तितं) जिज्ञासवन्तचम् ॥

Author—Kēśava.

Remarks—The text is full of errors. The identity
of Kēśava as the author of Sarvasammataśikṣa
and of Lakṣaṇamālā, has yet to be ascertained
by further investigation.

॥ वनमाला (तैत्तिरीयभाष्यव्याख्या) ॥

No. 29. VANAMĀLĀ.

A commentary on Taittiriya Bhāṣya.

C. O. L. No. 75.

Substance—Paper. Size 14" x 8½". Pages—283. 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3500.

Owner—C. O.

Subject—An elaborate discussion on the topics dealt with in Samhitopaniṣad and Brahma-valli.

Beginning:

विघ्नेश्वरं विघ्नशान्त्यै वार्णां वाचः प्रवृत्तये ।

गुरुन् गूढार्थभानाय प्रणमामि निरन्तरम् ॥

जगन्मङ्गलरूपाय सृष्टिस्थित्यन्तकारिणे ।

नमो लक्ष्मीसमेताय कृष्णाय परमात्मने ॥

परिपूर्णं नित्यशुद्धं निर्विशेषं स्वयंप्रभम् ।

सत्यानन्दस्वरूपं यत् तदहं ब्रह्म निर्भयम् ॥

आचार्यस्य प्रसादेन पूर्वपुण्यैकजन्मना ।

तैत्तिरीयकभाष्यस्य व्याख्यां कुर्वेऽतिभक्तितः ॥

तैत्तिरीयकोपनिषदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारस्तत्प्रतिपाद्यं ब्रह्म जगज्जन्मादिकारणत्वेन तदस्यलक्षणेन सामान्येनोपलक्षितं सत्यज्ञानादिना स्वरूपलक्षणेन विशेषतो निश्चितं नमस्करोति यस्माज्जातमिति ।

End:

अन्नप्राणमनोबुद्धिसुखैः पञ्चभिरुज्ज्वला ।

भगवत्पिता जीयाद्वनमाला कृतिर्मम ॥
 नारायणपदद्वन्द्वं नादादिमिरादृतम् ।
 नमामि शतशो नित्यं नमतां मुक्तिदायकम् ॥

Colophon :

इति श्रीमत्स्वयंप्रकाशानन्दमरस्वतीचरणारविन्दमंलग्रजोभूत-
 साच्युतकृष्णानन्दनरिष्य कृता नैतिरीयकभाष्यव्या-
 ख्यायां भृगुवह्नीव्याख्या समाप्ता ।

Author—Acyutakṛṣṇānandaśiṛṭha, a disciple of
 Svayamprakāśānandasaraśvatī

Remarks—Though the commentary is named
 Vanamālā as a whole, each Adhyāya in it
 is named successively as संहितोपनिषद्भाष्यव्याख्या
 ब्रह्मवह्नीभाष्यव्याख्या and भृगुवह्नीभाष्यव्याख्या.

The author's respectful reference to Svayamprakā-
 śānandasaraśvatī in every chapter amply
 proves that he was his disciple. He has
 written another commentary Kṛṣṇālaṅkāra
 on Appayya Dikṣitar's work, Siddhāntaleśa-
 saṅgraha.

॥ वर्णोच्चारणलक्षणम् ॥

No. 30 A. VARNOCCĀRAṆALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 276 A.

Substance—Paper. Size—11" × 9". Pages—9. About
 20 lines. per page and 16 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—90.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Pronunciation of words with effort and
the position of letters.

Beginning :

सर्वज्ञं सर्वकर्तारं सर्वात्मानं शिवं गुरुम् ।
प्रणम्यर्क्षुं प्रवक्ष्यामि वर्णोच्चारणलक्षणम् ॥
वेदस्य लक्षणं सम्यग् बालानां बुद्धिवर्धनम् ।
यथोक्तं पूर्वशास्त्रेषु तथा संक्षिप्तमर्थवत् ॥
द्विविधं वर्णजातं हि स्वरो व्यञ्जनमेव च ।
अकारादिः स्वरो ज्ञेयः कादि व्यञ्जनमेव च ॥

End :

वेदो हि वर्णसंघातो वेदो ब्रह्मेति कीर्त्यते ।
तस्मात्तद्वेदवर्णज्ञो ब्रह्मलोके महीयते ॥
एतत् पुण्यं पापहरं वाङ्मनः(ल)स्य च शोधनम् ।
भक्त्या ज्ञात्वा च संगृह्य ब्रह्मलोकं स गच्छति ॥
अनेन विधिना वेदं योऽधीति श्रद्धयान्वितः ।
सर्वपापैर्विमुक्तः सन् ब्रह्मलोके महीयते ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon—Nil.

Author :

Remarks—The work deals with Varnas and
is remarkable by its literary polish.

॥ शाखालक्षणम् ॥

No. 30 B. ŚĀKHĀLAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 276 B.

Substance—Paper. Size—11" x 9". Pages—6. About
20 lines per page and 16 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—60.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Elucidation of Svaras etc., based on the
different views held by the Acāryas in
Vedasamhita.

Beginning :

गजाननाय श्रीशाय सतृविघ्नप्रणाशिने ।
नमो गणेशरूपाय विष्णवे दशबाहवे ॥
जगत्सम्भृतिसंरक्षसंहारैकविनोदिने ।
नमो भगवते तस्मै चिदानन्दाय विष्णवे ॥
मङ्गलो गालवो गार्ग्यः शाकल्यः शैशिरस्तथा ।
पञ्चते शौनकाः शिष्याः शाखाभेदप्रवर्तकाः ॥
शैशिरस्य तु शिष्यस्य ? शाकटायन एव च ।
सर्वज्ञं सर्वकर्तारमाचार्यं तु प्रणम्य च ॥
शैशिरोऽहं प्रवक्ष्यामि शाखाया लक्षणं विधिम् ॥
त्रिपष्टिश्च चतुष्पष्टिर्वा ? वर्णाः संभवतो मताः ।
प्राकृते संस्कृते चापि स्वयं प्रोक्ताः स्वयम्भुवा ॥

End :

नटाभ्यां सेवरे मध्ये तकारः सम्प्रजायते ।

नतयो लचवर्गे च सवर्णः स्यात् परस्य तु ॥

Colophon—Nil.

Author—Śaiśira.

Remarks—In the definition of Śākha mention is made of the five Ācāryas who are spoken of as Śaunakas. If Śākaṭāyana referred to in Pāṇini's Sūtra “लङ् शाकटायनस्य” and in the benedictory verse cited above is one and the same author this work may be considered as very old.

॥ सूक्तम् ॥

No. 30 C. SŪKTAM.

C. O. L. No. 276 C.

Substance—Paper. Size—11" × 9". Pages—2. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—13. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Pronunciation of words with effort.

Beginning :

श्रौत्यग्रं द्रव्यवशलवकलत्रयभागः ।

गङ्गाध्वगारुगः खगः खगयत्रगार्त्रीकात्रयागः ।

End :

श्रीकरं करं परकारिणस्वं गीत्स्वाय श्रीयुधं वशवन्गृवर्गभरः त्रिक-
गुरुपात्रकौटी कौ कौ कौ कौ ।

Colophon :

Author :

Remarks—These hymns are well known to the
Brāhmins of Malabar.

॥ सूक्तश्लोकाः ॥

No. 30 D. SŪKTAŚLOKĀ.

C. O. L. No. 276 D.

Substance—Paper. Size—11" x 9". Pages—31. About
20 lines per page and 20 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—32.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Indication of the number and class
of hymns.

Beginning :

श्रीनारायणभट्टपादकृतम् ।

नत्वा विमेश्वरादीन् कथमपि च मया कथ्येत व्यञ्जनोक्त्या

सूक्तानां वर्गसंख्या स्फुटमिह तु तकारोक्तिरध्यायपूर्ता ।

युक्ताद्यं तुल्यसूक्तान्युपदिशति भवेद् द्वादशोक्ता क्षकारः

प्रेति स्याद् द्विद्विकोक्ता भवति च दशसंख्याभिधायी नकारः ॥

A DESCRIPTIVE CATALOGUE OF

End :

रेखाप्रायारिपूरे पुरटपरिखे मातरालोललीला-
श्राप्ता प्रयोग्रूपे कटिकटकलितामे शिवे गण्डिताद्यैः ।
गूढोग्रग्रैरखातारुरिकररखश्रीप्रतिष्ठे कुटीरे
पाल्ये याल्याप्तकेल्या पदुकडुकपुटाल्यार्यकाल्या कृपाल्या ॥

Colophon—Nil.

Author—Nārāyaṇa Bhaṭṭapāda.

Remarks—This work contains nine ślokas. The first explains the Paribhāṣa and the remaining eight describe the subject treated in the hymns. The eight ślokās serve as a panegyric of Devi as well as a description of technical terms by virtue of *double entendres*.

॥ सन्धिप्रकरणम् ॥

No. 30 E. SANDHIPRAKARANAM.

C. O. L. No. 276 E.

Substance—Paper. Size—11" x 9". Pages—38. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—380. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Treatment of the Vedic letters, words, accents and coalition of words.

Beginning of the text :

श्रीवासुदेवं वन्दे प्रणम्य श्रीमद्गणेशं वचसां च देवीम् ।
शिक्षां प्रवक्ष्ये श्रुतिकारणाङ्गं सुबोधकं लक्षणशीर्षभूपाम् ॥

Beginning of the commentary.

वार्गीक्षप्रभृतिस्तुत्यं प्रणम्याहं गणाधिपम् ।
करोमि व्यासशीक्षाया व्याख्यानं वेदेनैजसम् ॥

ब्रह्मादिभिर्देवैः सर्वैः स्तुत्यं गणाधिपमहं नमस्कृत्य व्यास-
शीक्षाया व्याख्यानरूपं वेदेनैजसं लक्षणं वेदस्य तेजः... ..

End :

वेदामृतं विवेद्यस्तु स तस्माद् भूसुरो भवेत् ।
एवं च व्यासशीक्षावद् भूसुरेन्द्रः स कथ्यते ॥
श्रीमत्परब्रह्मसुपूर्णचित्तः श्रीव्यासकण्ठप्रसृतां च शिक्षाम् ।
एतामभिज्ञः प्रदत्तः पठेद्यः सर्वानभीष्टान् स ममश्नुते वै ॥

Colophon :

श्रीशान्तरङ्गिणा व्यासशीक्षाया भाष्यमुत्तमम् ।
चेलमीकन्यापूर्जातसूरावधानिना कृतम् ॥

इति श्रीचेलमीकन्याभूसुरावधानिविरचिते व्यासशीक्षा-
विवर्णे उच्चार(ण)प्रकरणं समाप्तम् । शुभम् ।

Author : Text—Vyāsa.

Commentary—Velamīkanya Bhūsūāvadhānin.

Remarks—The closing portion of the *prakaraṇa* alone remains but nothing is available to show the end of the work. Since it comes

to an end with the commentary on the verse denoting the कलधुनि, the work may be taken to be complete.

॥ शिक्षासमुच्चयः ॥

No. 32 A. ŚIKṢĀSAMUCCAYA.

C. O. L. No. 1726 A.

Substance—Palm leaf. Size—7" × 13". Leaves—19.
8 lines per page and 26 letters per line.
Script—Old Malayālam. No. of Granthas—250.
Incomplete.

Owner—Sūryan Tuppan Bhattatiri of Kāladi-
manakkal.

Subject—The derivation and position of letters.

Beginning :

... ने स विज्ञेयः मंहितायां न चेत् तथा ।

हर्ग हकारस्य विसर्गेण मयो... ... इयते ।

प्रयत्नं नत्र जानीयाद् यथा वर्गे तथा भवेत् ।

प्रणवस्पर्शसम्बन्धे... ... नेप्यते ॥

End :

मीमांसा न्यायतर्कश्च... ... पाङ्गानि विदुर्वृथाः ।

Colophon :

इति अङ्गप्रकरणं समाप्तम् । श्री... ... चयं समा-

प्तम् । हरिः ।

Author ;

Remarks—The Ms. is decayed and worn out.
The name of the work is based on the
colophon :

शिक्षासमुच्चयं ममाप्तम् ? ।

at the close. Impure readings in abundance. The
following *prakaraṇas* are dealt with :

Prayatnaprakaranam	Yamaparakaranam
Nakarānukāraprakaranam	Kramaparakaranam
Anusvāraprakaranam	Jaṭaparakaranam
Mātrāprakaranam	Raṅgaparakaranam
Kāṭakaparakaranam	Kampaparakaranam
Dviruktaparakaranam	Tisroṽrttiparakaranam
Prākīnakaparakaranam	Varnotpattiparakaranam
Viruddhaparakaranam	Aṅgaparakaranam.

It is clear from the commentary that four
prakaraṇas have been left out in the text.

॥ शिक्षासमुच्चयव्याख्या ॥

No. 32 B. ŚIKṢĀSAMUCCAYAVYĀKHYĀ.

C. O. L. 1726 B.

Substance—Palm leaf. Size—7" x 12". Leaves—1
8—9 lines per page and 24—32 l.

Script—Old Malayālam. No. 1675. Incomplete.

Owner—Subject—Same as No. 32

Beginning:

... वद् ध्वन्युत्पन्निरुच्यते । नत्वादिर्नादोत्पत्तिः । मा
वर्णश्रुतिः । स वर्णस्यान्मलाभः । तत्र वर्णो ध्वानमुत्पाद्यमान इति
अनन्तरमेव वचनान् ।

End :

संहितायां सर्वमेकश्रुति कमित्यर्थः ।

Colophon :

लोकं सूर्यस्य नयेत् पठिता धर्मेण मंहिता पुरुषम् ।
पदमपि शशिनो लोकं क्रमो नयेद् ब्रह्मणो लोकम् ॥
हृद्गिरहृद्गिरण्यगर्भेभ्यो नमः । शिव शिव शिव ।

Author:

Remarks—The Ms. wants one leaf in the beginn-
ing. It is decayed and worn out. Many portions
in the work are lost. References have
been made to :

Vasiṣṭasikṣā	Harita
Koundinyaśikṣā	Agastyaśikṣā
Ākprātiśākhya	Āśvalāyana
Vararuciśikṣā	Mahābhāṣya
Patañjali	Ātreya
Āpiśali	Svarāṣṭaka
Svarapañcaśati	

Prakaranas in the work :—

Upodghātaprakarana
Sthānabhedatva
Varṇotpattiprakarana

Dviroṣṭyaprakarana

Prayatnaprakarana

Nakaranakaparakarana

Praktinapakarana

Anunāsikaprakarana

Mātiāprakarana

Ekaśrutiprakarana

*Prakarana*s in the commentary and in the text considerably differ. *Varṇotpattiprakarana* found at the close of the text forms the opening portion of the commentary.

॥ सप्तस्वरासिन्धुः (सव्याख्या) ॥

No. 33. SAPTASVARASINDHU.

C. O. L. No. 199.

Substance—Paper. Size—13" x 8". Pages—315.

About 20 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2600.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—The dependance of the Vedic accents on the seven sounds in music and the method of pronouncing them.

Beginning of the text :

वन्दे श्रीविठ्ठलं देवं चिदचिद्वस्तुशेषिणम् ।

रुविमणीसत्यभामेशं भजतां सर्वदं सदा ॥

येनेदं निखिलं चराचरमहो व्याप्तं पुराणैश्च यो

वेद्यो भागवतोत्तमैश्च मुनिभिः संस्तूयमानश्च यः ।

वेदान्तेषु यमेव नित्यपुरुषं संजज्ञिरे निर्मलं .

तं नित्यं पुरुषं वरेण्यमनिशं ध्यायामि सत्त्वं परम् ॥

सप्तस्वरैः समस्तैर्यश्चराचरमिदं जगत् ।

सञ्जीवयति विश्वान्मा स नो विष्णुः प्रसीदतु ॥

सङ्गीतरूपवेदप्रदीपं सप्तस्वरसिन्धुं निमित्सुधिकीर्षितस्य ग्रन्थ-
स्य निर्विघ्नपरिसमाप्तिप्रचयाद्यनेकश्रेयःपरम्परामभिलपन् “आशी-
र्नमस्किया वस्तुनिर्देशो वापि तन्मुखम्” इत्यालङ्कारिकशासनम-
प्यनुसरन् सकलविधप्रत्युहपरिपन्थि इष्टदेवतानमस्कियात्मकं
भ्रमनोरथसिद्धिप्रदस्वपुरनिवासिविद्वलेशविषयकं परमपुरुषविषयकं
च मङ्गलमार्दा निबध्नाति वन्दे श्रीविद्वलमित्यादिना ।

Beginning of the commentary :

श्रियः पतिं परं ध्यात्वा त्रिभुं तं करुणानिधिम् ॥

व्यक्तं बालप्रबोधाय स्वरसिन्धोस्तु टिप्पणी ॥

बालानुरञ्जनी नाम ललिताक्षगुम्फिता ।

स्वरशिक्षादित्यार्थबोधनैकत्रिचक्षणा ॥

श्रीनिवास्तनूजेन श्रीरामानुजशर्मणा ।

अय्याशास्त्रीति विदुषो नष्ट्रेयं क्रियते मया ॥

इह खलु सकलद्विजकुलतिलकः स्वरसङ्गीतशास्त्रसुधाम्बुधिमन्था-
चलप्रख्यस्तत्रभवान् अय्याशास्त्रिनामकविकुञ्जरः,

“साहित्यसङ्गीतकलाविहीनः साक्षात्पशुः शुच्छविषाणहीनः ।”

इति पौराणिकोक्त्या सङ्गीतान्तं कलावक्ष्यमिति धिया ।

End :

व्यासादिस्वरनिधादीन् पर्यालोच्य गंधामनि ।

ततद्वग्रन्धार्थगार्ग्यं स्वरनकादिलक्षणम् ॥

क्रमादीनां तु पैदानां ज्ञान्वा च स्वरनिर्णयम् ।

पदः सुललितार्थव मार्ग्यं सुलभः क्रमान् ॥

मुखवोधाय बालानामुक्तं गंधेपतस्त्रया ।

कृष्णस्य कृपया माक्षादध्यायैश्चापि ममभिः ॥

समापितः स्वरसिन्धुर्नाम व्याशास्त्रिणा मया ।

माधवे मामि मुदिने कन्यन्दे कृष्णजीवने ॥

The commentary ends :

श्रीनिवास्तनूजेन श्रीरामानुजसूरिणा ।

स्वरावधानिना श्रीमदष्टमोत्रमुजन्मना ॥

जगतीमण्डलव्यातयशोविद्यामुशोभिनः ।

अव्याशास्त्रिणि विदुषो नष्ट्रेयं टिप्पणी कृता ॥

इत्थं सास्त्रि यजुर्वेदे ऋच्यथर्वणि दर्शितम् ।

सर्वशिक्षानुसारेण प्रतिवर्णं स्वरादिकम् ॥

अव्याशास्त्रिकृतिः सप्तस्वरसिन्धुसुलक्षणम् ।

कृष्णस्य प्रीतये भूयाच्छ्रेयसः साधनं परम् ॥

Colophon :

इत्यव्याशास्त्रिणां कृता सप्तस्वरसिन्धुलक्षणे स्वरावधानि-
ना रामानुजसूरिणा विरचितबालानुरञ्जन्याख्यटिप्पणीसहितः
सप्तमोऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Ayyāṅṣṭi, son of Venkātārya. The following couple of verses may be read with advantage :

नाम्ना नाम विमानि पावनतम कानिप्रदी तत्तटे
 रम्या भागवतोत्तमः सुगुणस्तुल्यलम्बुपुद्गिमिः ।
 आक्रान्ता श्रुतिपारमर्षधरः श्रीविट्ठलाख्या पुंगी
 तन्नाम्ने विपुधावतंगरिकः श्रीवेङ्कटार्यः प्रभुः ॥

तस्यात्मजेन विदुषा पुधवंशजेन
 श्रीकान्तिकान्त्यपयोधिमुधांशुना च ।
 श्लाघ्याष्टगोत्रकुलजेन मयाधुनाभ्या-
 शार्च्यनिनामकविना क्रियते मुदायम् ॥

They prove that the work has been written by Ayyāṅṣṭi, a native of Viṭṭalapuri on the banks of the river Tāmrāparnī. It becomes evident from a stanza in the beginning of the commentary that Rāmānuja, the commentator, was the author's great grandson and son of Śrīnivāsa. The commentary is styled *Bālānurañjanī*.

Remarks—The closing verse of the work testifies that this work was written on the 7th day of the month of Medam in the year 4851 of the Kali era corresponding to April 1750 A. D. The author himself has indexed the subjects dealt with. The commentator dwells on the uses of the work thus:

“वेदानुपूर्व्युच्चारणविषये साधूनामाचार्याणामभिप्रायानुसारेण वेदशास्त्रलक्षणस्वरशिक्षादिकं च यथामति परिशोध्यार्घ्येतृणां प्रति-
शाखं सुखेन स्वरावधानग्रहणार्थं प्रतिवर्णमनतिकृच्छ्रेण स्वरनिर्ण-
यार्थम् क्रमादिषु तत्तत्प्रातिशाख्यव्याख्यादां मंगृहीतानां लक्षण-
विरुद्धानां निरसनार्थं यथोक्तलक्षणविशिष्टानां सम्यगुद्बोधनार्थं
षड्जादिसप्तस्वराणामुदात्तादीनां त्रयाणां च व्यत्यासो नास्तीत्यु-
द्बोधनार्थं चतुर्वेदानामपि गानरूपत्वमेवेति स्थापनार्थं च मया
सप्तस्वरमिन्धुग्रन्थो विलिख्यते ।

अतो गुरुमुखेनाध्ययनरहितस्यापि अनतिकृच्छ्रेण प्रत्यक्षरं
स्वरावगमाय वेदस्वरामृतादिग्रन्थमारं मंगृह्यास्मिन् सप्तस्वर-
मिन्धुलक्षणे प्रतिपादितम् ।

The method of exposition of the subject is simply elegant. The work explains the reasons why disparities are found in the old granthas and condemns the principle enunciated in them in a lucid manner in the 3rd chapter of the book. How violins and flutes are to be played is also described in a characteristic way. The following quotations attest the author's predilection for Dravidian readings:

“केचन कृष्णयजुःप्रथमशाखाविषये आन्ध्रपाठमनुसृत्यैवाध्येत-
व्यमिति वदन्ति । तत् सिद्धान्तविरुद्धम् । अत आर्यपाठमिति
प्रसिद्धद्राविडपाठमनुसृत्यैवाध्येतव्यम् ।”

The grounds for the difference in reading are explained in a fabulous way from page 109 onwards. The work contains several of

such fables. This helps to determine the sounds such as Svaracakra, Svaravadhānacakra etc. The books and authors referred to in this work are the following:—

व्यासशिक्षा	पारिः
पौष्करमादिः	वग्गचिः
भारद्वाजः	रावणमर्द्वीयम्
नारदशिक्षा	न्यवनः
कौण्डिन्यः	वीतद्वयः
कोहलः	नागयणीयसूत्रम्
प्राक्षः	पाणिनिः
शैल्यायनिः	महाभाष्यम्
पराशरः	कुल्लुसूत्रम्
पुलस्त्यः	प्रातिशाख्यम्
वसिष्ठः	स्वर्गचन्द्रिका
हारीतः	वेदस्वर्गमृतम्
रोमशः	चतुर्वेदप्रातिशाख्यम्

॥ समानपदादि ॥

No. 34 A. SAMĀNAPADĀDI.

C. O. L. No. 223 A.

Substance—Paper. Size—13" x 8". Pages—8. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 2 B.

Beginning:

प्रणम्य प्रणताभीष्टप्रदातारं पतिं श्रियः ।
 वद्वृचानां सुबोधाय समानं क्रियते लघु ॥
 विसर्जनीय आकारपूर्वको घोषवत्परः ।
 व्यञ्जनस्पृक् (छ? शम्)परो लुप्यते संहिताक्षणे ॥
 (ए? ये)षु वर्णक्रमात्तानि प्रवक्ष्यामि पदान्यहम्
 नानापदत्वमिङ्ग्यानां पूर्वभावस्त्वग्रहः ॥
 निमित्तं गृह्यते यत्तत् पदमेवात्र लक्षणम् ।
 प्रथमाश्च द्वितीयाश्च हित्वा वर्गस्त्रियस्त्रयः ॥
 अन्तस्थाश्च हकारश्च घोषवन्तः प्रकीर्तिताः ।

End :

हिमा हवमाना हूयमाना हिन्याना हय्या ।
 हुवाना घृता हाया हेत्मा वीरहृच्याश्चहा ॥
 दीयद्रश्मनो हिरण्यया विहोवाहिता ।
 अनिङ्ग्यान्ते घृष्णो नाम मावाता पजेन्या पगेहस्ता ॥

Colophon :

यज्ञनारायणाख्यस्य यजनः प्रियमनुना ।
 समानं माधु मध्याख्यं नागदेवेन निर्मितम् ॥

समानपदं समाप्तम्

Author—Nāgadeva, son of Yajñanārāyaṇa Dikṣit.

Remarks—This work contains many sub-divisions of the main subject.

॥ विलङ्घ्यलक्षणम् ॥

No. 34 B. VILĀNGHYALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 223 B.

Substance—Paper. Size—13"×8". Pages—8 (9—16.)

About 20 lines per page and 16 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—The changes or otherwise of "अं, औ, ए, ऐ" in their combination with other letters.

Beginning:

शुद्धस्फटिकमंकाशं पुण्डरीकनिवामिनम् ।

दातारं सर्वविद्यानां हयग्रीवमुपास्यहे ॥

यजनारायणात् सुरैरुत्पन्नः सोमयाजिनः ।

नागदेवो वदिष्यामि विलङ्घ्यानि पदान्यहम् ॥

ककारे पर आकारः परयोरोदुवर्णयोः ।

ओदौ तावत् परदैर्ता मंछर्त्ता संहितागमे ॥

End:

हवन्ते हन्तव्यं हत्ये हमहे हवते हुवे ।

हयन्ते ह्यते ह्यारे हृदये च हवामहे ॥

हय्यते शितपूर्वं न हयन्ते हरसे हरे ।

हिता होता हते हस्ता हवन्ते हयमे हृदे ॥

हस्ते हुवध्यं होतारौ हुताविव हवे भवेत् ।

इदं लक्षणरत्नं तु बुद्ध्यादिगुणसागरात् ॥

नागदेवात् समुत्पन्नं हृदये धार्यतां बुधैः ।

एतद्विलङ्घ्यमादृत्य पण्डितैः परिगृह्यताम् ॥
 मयोक्तान्यृग्विलङ्घ्यानि वर्णक्रमत एव तु ।
 विलङ्घ्यलक्षणश्लोका अष्टपष्टिरुदीरिताः ॥

Colophon :

विलङ्घ्यलक्षणं समाप्तम् ।

Author—Nāgadēva.

Remarks—This work is of immense service to the minute study of words.

॥ अवर्णलक्षणम् ॥

No. 34 C. AVARṆALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 223 C.

Substance—Paper. Size—13" × 8". Pages—5 (17—21). About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Mantras expressed in alphabetical order, commencing with 'अ.'

Beginning :

गुरुं गुणाद्वि निखिलात्तयाद्यम्
 प्रणम्य संसारसमुद्रतारकम् ।
 पदाद्यवर्णा(च?व)गमा(च?य) व(चमृ?ञ्मृ)चा-
 मवर्णदीपाख्यमहं सुलक्षणम् ॥

आगत्य स्यादायरन्त्या चरेदाचरदाजि च ।
 इङ्ग्याजुह्वा नाजताजद् आजत्वात्मादनिङ्गयकः ॥
 आदिश्ये चाद्यादिशस्यादादित्यादन आष्टये ।

End:

आकारादिपदानां तु स्पष्टाय प्रतिपादितम् ।
 यथामति हृदि प्रीत्या धार्यं विद्वज्जनैः सदा ॥

Colophon :

आवर्णलक्षणं ममाप्तम् ।

Author :

Remarks :

॥ अनिङ्ग्यलक्षणम् ॥

No. 34 E. ANINGYALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 223 E.

Substance—Paper. Size—13" × 8". Pages—10(24—
 33). About 20 lines per page and 16 letters per
 line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—
 100. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Enumeration of indefinable words.

Beginning:

मञ्जलाम्बुदगङ्काशं विमलाम्बुजलोचनम् ।
 सकलामीष्टदं देवं कमलापतिमाश्रये ॥
 येष्विङ्ग्यपदमादृश्यान् सन्देहो जायते भृशम् ।
 पदानि तान्यनिङ्गयानि ज्ञातुं वक्ष्यामि लक्षणम् ॥

End :

हृणायन्तं हियानश्रुत् हृषीयन्तो हृषीवतः ।
हरिद्रवः शुद्धरिमान् हरयाणे हरीमयः ॥
विहृताद्यान्यकारेण न तावदेवयोरिति ।
इत्येदशीताखण्डेति मञ्जरी नातिविस्मृतम् ॥

Colophon .

प्रियासभाचकल्पवृन्दे शमेः पण(?)जन्मना ।
साङ्गत्रयीविदा शेषनारायणमनीषिणा ॥
इति अनिङ्गवत्क्षणं समाप्तम् ॥

Author—Ścaṣanāraṣyaṇa.

Remarks—The chronogram “प्रियासभा चकल्पवृन्दे” shows that the work was written in 4712 of the Kali era. (1610—1611 A. D.)

॥ नपरतपरलक्षणम् ॥

No. 34 F. NAPARATAPARALAKṢAṆAM.

1. O. L. No. 223 F.

Substance—Paper. Size—13" × 8". Pages—6 (34—39).
About 20 lines per page and 16 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Statoment of words ending in “न् & त्”
contained in the Samhitā.

Beginning :

प्रणम्य गरुडारूढं हरिं नीलाभमग्निभम् ।
 शेषनारायणारूपेण लक्षणं क्रियते मया ॥
 नतयोस्तु विहायान्यत् मद्याग्यं दोषवर्जितम् ।
 सद्गृह्य श्लोकरूपेण नतान्तानि पदानि तु ॥

... ..

End :

सिमस्माच्च ह्रुयच्चेति तान्तेमेवं प्रकीर्तितम् ।
 सद्ग्राह्यमपि यत् किञ्चिदत्रानुक्तं विचक्षणैः ॥
 उद्घमेतन्नतान्ताख्यं लक्षणं समुदीरितम् ।

Colophon :

तपरं समाप्तम् ।

Author—Same as No. 34 C.

Remarks :

॥ सूक्तानुवाकम् ॥

No. 34 G. SŪKTĀNUVĀKAM.

C. O. L. No. 223 G.

Substance—Paper. Size—13" × 8". Pages—5. About
 20 lines per page and 20 letters per line.
 Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60.
 Complete.

Owner—C. O.

Subject—The *Anuvāhas* occurring in the closing
 portion of hymns.

Beginning :

महर्षिं शौनकं नत्वा कात्यायनमुनिं तथा ।
 सूक्तबोधाय यत् किञ्चिन्माधवेन विलिख्यते ।
 सूक्तान्तेऽध्यायानुवाके यूयं पातादिदर्शनम् ।
 त्वगग्ने सुहवश्चाग्ने विश्वेभिः परतो न चेत् ॥
 सूक्तादावत्सिचेत्संख्या तावद्वर्गे गते ततः ।
 सूक्तादि स्यात् ततोऽप्येवं यावत्सूक्तादिदर्शनम् ॥
 अग्निं द्विरग्निं द्विःप्रातस्तीप्रायाचिद्वसिष् च(?) ।
 अथं न यत्र वैश्वसिदाव इन्द्रस्य न त्रयः ॥
 विश्विन्ध्वयामि क्रीलकत् ग्रदिरग्ने त्वमेव च ।
 एषो सहोषो भद्रेभिरुदत्यं त्यामनिद्विकम्" ॥

End :

सत्येनोत्तभिदाः संज्ञाग्रवाङ्गिरिन्द्रदह्यतमस्य नामदामीनाच्छाम
 इत्था ।

Colophon :

सूक्तानुवाकं समाप्तम् ॥

Author—Mādhava.

Remarks—C. C. mentions this Mādhava as
 the commentator on Veda (see page 449
 Vol. I).

॥ ऋग्विधिः ॥

No. 34 H. R̥GVIDHI.

C. O. L. No. 223 H.

Substance—Paper. Size—13" × 8". Pages—2(51 & 52).

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—10.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Classification of particular Rks.

Beginning :

अर्धर्चाः स्युर्ऋचः प्रायस्येकार्धर्चा अपि क्वचित् ।
एकार्धर्चाः पुनर्द्वेधा द्विपदेकपदा इति ॥
आ(पांवां)सम्नो तथासिक्नयामरौ देवादिसूक्तभाक् ।
सिपक्तुनश्च भद्रं न पद्सुरेकपदा इह ॥

End :

अयुते द्वे शतान्यष्टौ अर्धर्चाः पञ्चसप्ततिः ।
अयुतं स्युर्ऋचश्च द्विसप्ततिश्च चतुःशतम् ॥

Colophon :

ऋग्विधिः । शुभमस्तु । वेदव्यासाय नमः ।

Author :

Remarks—This work facilitates the comprehension
of Rks individually.

॥ पदान्तदीपिनी ॥

No. 34 I. PADĀNDADĪPINĪ.

C. O. L. No. 223 I.

Substance—Paper. Size—13" x 8". Pages—4. About
20 lines per page and 16 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—35.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Characteristics of *padas* occurring at the close of each Sukta.

Beginning :

भूतेशोऽपि प्रसादार्थं यस्याभूत् त्रिपुरान्तकः ।
 कारुण्यनिधये तस्मै गगाधिपतये नमः ॥
 मनीषितेषु सर्वेषु भाग्यतां नः सरस्वती ।
 विश्वप्रकाशिनी शश्वत् कुमुदेष्विव कौमुदी ॥
 ऋग्वेदपाठे शाकल्यदृष्टे तद्वर्त्मना कृतिम् ।
 पदान्तदीपिनीं नाम्ना करोम्यर्थानुबन्धिनीम् ।
 बहुशः संशयं दृष्ट्वा बहुधा धीमतामपि ।
 ऋगाम्रायपदान्तेषु तच्छेदाय यत्नामहे ॥
 आलोच्य शौनकप्रोक्तं प्रातिशार्यं प्रयत्नतः ।
 विवृणोम्यतिमूढोऽपि मूढानुग्रहकाङ्क्षया ॥
 आविश्य किं न कुरुते मन्दानत्यग्रहाग्रहः ।
 गुणैकदर्शिनस्तत्रः सन्तः सन्तु कृपालवः ॥
 षोडशव्यञ्जनोऽर्थानि वाक्यानि व्यञ्जनद्विकः ।
 कथयन्त्यष्टरूपाणां प्रतिवर्गं स्वरैरपि ॥

End :

पदेङ्गयोष्मान्तमाभानां निर्णयो भवति ध्रुवम्
 शब्दः पदाभिधो भूयादिति सर्वं सुमङ्गलम् ॥

Colophon :

शुभम् ।

Author :

Remarks—The work is in complete harmony with the views of Śaunaka and Śākalya.

॥ जटालक्षणम् ॥

No. 34 J. JATĀLAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 223 J.

Substance—Paper. Size—13" × 8". Pages—2. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—12. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The mode of utterance of Vedic words.

Beginning :

क्रमे यथोक्ते पदजातमेव
द्विरभ्यसेदुत्तरमेव पूर्वम् ।
अभ्यस्य पूर्वं च तथोत्तरे पदे-
स्वसानमेवाहि जटा विधीयते ॥

End :

विलोमे पदवत् सन्धिरनुलोमे यथाक्रमम् ।
पत्वं णत्वं च दीर्घत्वं सुदीर्घत्वं यथोच्यते ॥

Colophon :

इति व्यालिकृतजटालक्षणं समाप्तम् ।

Author—Vyāli.

Remarks—The work illustrates the method of keeping the Samhitā intact by constant repetition.

॥ जटालक्षणम् (विकल्पकौमुदी) ॥

No. 34 K. JATĀLAKṢAṆAM.

(Vikalpakaumudī.)

C. O. L. No. 223 K.

Substance—Paper. Size—13" × 8". Pages—7. About
20 lines per page and 16 letters per line. Script
—Devanāgarī. No. of Granthas—65. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 34 J.

Beginning :

गणनार्थं प्रणम्यादां वार्णां ब्रह्माणमेव च ।
व्यासादींश्च मुनिन् नत्वा शाकलं औगिरं तथा ॥
बाभ्रव्यं क्रमकर्तारं व्यालिं नत्वा जटाविदम् ।
शौनकं च विशेषेण नत्वा गुरुपरम्पराम् ॥
करोति नरसिंहाख्यो जटालक्षणमुत्तमम् ।
किञ्चिज्ज्ञेयं प्रानिशाख्यान् किञ्चिद् व्याकरणादिह ॥
उभयानुगतं प्राय एतल्लक्षणमुच्यते ।
पारायणे संहितायां यत् फलं समुदीरितम् ॥
पदस्य द्विगुणं प्रोक्तं क्रमस्य त्रिगुणं तथा ।
जटापारायणादेव पङ्गुणं फलमुच्यते ॥
पदसन्धिममायुक्ता स्वरसन्धियुता तथा ।
या पदस्य पडा (धर्तिः ? वृत्तिः) सा जटेत्यभिधीयते ॥

End :

विकल्पकौमुदी सेयं जटायाः संहिताश्रया ।

नरसिंहेन रचिता सन्धिसन्देहनाशिनी ॥

Colophon :

इति विकल्पकौमुदी नाम जटालक्ष्णं समाप्तम् ।

Author—Narasimha.

Remarks—From the Maṅgalaśloka it may be understood that Babhravya is the author of Kramalākṣaṇa.

॥ स्वराशिक्षा ॥

No. 34 L. SVARĀŚIKṢĀ.

C. O. L. No. 223 L.

Substance—Paper. Size—13"×8". Pages—4. About 20 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—35. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The changes and conditions relating to the pronunciation of *svaras*.

Beginning :

प्रणम्य वेदपुरुषं वक्ष्यामि स्वरासङ्ग्रहम् ।

उदात्तश्चानुदात्तश्च स्वरितः प्रचयः स्वराः ॥

End :

हस्तेन वेदं योऽधीति स्वरवर्णार्थसंयु(ते ? तम्) ।

ऋग्यजुःसामभिः पूतो ब्रह्मलोके महीपते ॥

Colophon :

इति स्वरगिधा समाप्ता ।

Author :

Remarks—The title of the work is evidently based on the colophon.

॥ स्वराष्टकम् ॥

No. 34 M. SVARĀṢṬAKAM.

C. O. L. No. 223 M.

Substance — Paper. Size — 13" x 8". Page — 1.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—10.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 34 L.

Beginning :

एकोदात्तं पदं विद्यादेकस्वरमथपरम् ।

कानिचित् तु उदात्तानि तच्छिष्टं निहतं स्मृतम् ॥

End :

स्वराष्टकमिदं नित्यं पठेद् विप्रः समाहितः ।

स्वरज्ञानतमो (?) ह्येष ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon :

इति स्वरष्टकं समाप्तम् ।

Author :

Remarks—The work furnishes a clue to lay stress on Vedic words.

॥ स्वरनिर्देशः ॥

No. 34 N. SVARANIRDEŚA.

C. O. L. No. 223 N.

Substance — Paper. Size — 13" × 8". Page — 1.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—10.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—The method of determining *svaras* by the aid of fingers.

Beginning:

पुरुषोऽभिब्रजेन्नारी नारी वा पुरुषं ब्रजेत् ।

तथाङ्गुलीषु सर्वासु नयेदङ्गुष्ठमेव तु ॥

End:

हस्तेन वेदं योऽधीति स्ववर्णार्थमयुतम् ।

ऋग्यजुःसामभिः पूतो ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon:

श्रीगुरुभ्यो नमः । वेदव्यामाय नमः । शुभम् ।

Author:

स्वरनिर्देशशास्त्रं यः कृतवान् हितकाम्यया ।

तस्मै काल्याणनार्याय नमः शश्वन्महात्मने ॥

Remarks—The above verse shows that this work is written in accordance with Kātyāyanācārya's treatise on the science of *svara*. Some portion in the beginning is missing.

॥ ऐतरेयारण्यकम् ॥

No. 34 O. AITAREYĀRANYAKAM.

C. O. L. No. 223 O.

Substance—Paper. Size—13" x 8". Pages—48. 20
lines per page and 16 letters per line. Script
—Devanāgarī. No. of Granthas—180.

Owner—C. O.

Subject—Fruits resulting from the observance
of Vratas.

Beginning :

अथ महाव्रतम् । इन्द्रो वै वृत्रं हन्वा महानभवत् । यन्महा-
नभवत् तन्महाव्रतस्य महाव्रतत्वम् ।

End :

सर्वान् कामानाप्त्वामृतः समभवत् । वाङ् मे मनसि प्रतिष्ठिता ।
मनो मे वाचि प्रतिष्ठितम् । आधिराविर्म एधि वेदस्य म आ-
न्वीत्यः (?) श्रुतं मे मा प्रहामीग्नेनार्धतेनाहोरात्रान् संदधामि ।
कृतं वदिष्यामि सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु तद्वक्तामवतु
अवतु मामवतु वक्तामवतु वक्ताम् ॥

Colophon :

पञ्चमोऽध्यायः । शुभमस्तु ।

Author :

Remarks—This work has been printed in the
Ānandāśrama series, at Poona. The Ms. com-
prises 5 chapters in the 1st Parva of Mahāvratā
and 5 chapters in the 2nd Parva of Ātmo-
paniṣad.

॥ समानपदव्याख्यानम् ॥

No. 35 A. SAMĀNAPADAVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 2268 A.

Substance—Palm leaf. Size—16" x 1½". Leaves 1—

18. 6 lines per page and 40 letters per line.

Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—270.

Complete.

Owner—Śaṅkara Rāma Iyer of Śucīndram.

Subject—Same as No. 2 B.

Beginning:

अथेति । अधिकारार्थोऽथशब्दः । यथा अथ शब्दानुशासनमिति । अधिकारः प्रस्तावः, प्रारम्भ इत्यनर्थान्तरम् । येषु पदेषु संहितायां विसर्जनीयो लुप्यते, तेषां पदानां संग्रहलक्षणशास्त्रं प्रस्तुतमित्येतमर्थमथशब्दो द्योतयति । लुप्तविसर्जनीयानां सङ्ग्रहलक्षणशास्त्रं प्रस्तुतं प्रारब्धमित्यर्थः । संहितायामिति विषयसप्तमी ।

End:

हताः । मकारपरः । हताशब्दो मकारपरो विसर्जनीयो विद्यते । उपहता मनुष्याः । मकारपर इति किम् । उपहता धेनुः सहर्षभा इति ।

Colophon:

इति संहितासमानपदव्याख्यानं समाप्तम् । हरिः ॐ ।

Author:

Remarks—This treatise is vastly different from that catalogued under No. 34 A. There

is a Ms. of शमानसन्धिस्यादया, No. 100072 A, in the Baroda Central Library (Vide p. 166 C M. C. B.) It is a commentary on the Samāna Sandhi which gives a list of the words in the Yajus-samhitā.

॥ विलङ्घ्यलक्षणम् ॥

No. 35 B. VILĀNGHYALAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 2268 B.

Substance—Palm leaf. Size—16" x 1½". Leaves—20.
6 lines per page and 40 letters per line.
Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—250.
Complete.

Owner—Same as No. 35 A.

Subject—Same as No. 34 B.

Beginning :

मू—प्रणम्य भारतीं देवीं सर्वलोकैकमातरम् ।

नारायणः प्रवक्ष्यामि विलङ्घ्यानि पदान्यहम् ॥

व्या—प्रारिप्सितस्य विलङ्घ्यलक्षणस्याविच्छेदेन परिसमाप्तये
सर्वलोकैकमातरं भारतीं देवीं प्रणम्य नारायणोऽहं विलङ्घ्यानि
पदानि प्रवक्ष्यामीति प्र(जातिज्ञा)यते ॥ १ ॥

मू—एकारैकारवर्णौ यौ संहितायां विकारिणौ ।

तदन्तानि विलङ्घ्यानीत्युच्यन्ते वेदवित्तमैः ॥ २ ॥

व्या—एकारश्चकारश्च एकारैकारौ.....

End :

इत्येतानि विलङ्घ्यानि । यथा—ह्रियामहा इति ब्रह्मा ।

पशोरुद्वारमुद्वारा इति । वरुणस्यान्तर्हित्या एधोऽसि । एभ्योऽ-
धिकानि विलङ्घ्यपदानि न सन्ति ।

Colophon :

विलङ्घ्यव्याख्यानं समाप्तम् । हरिः ॐ । शुभमस्तु ।
श्रीगुरुभ्यो नमः । कृष्णार्पणम् ।

Author—Nārāyaṇa.

Remarks—Under No. 34 B. a Vilāṅghyalakṣaṇa
of Nāgadeva is noticed.

॥ नपरतपरलक्षणम् (सव्याख्यानम्) ॥

No. 35 C. NAPARATAPARALAKṢAṆAM
with commentary.

C. O. L. No. 2268 C.

Substance—Palm leaf. Size—16" × 12". Leaves—7.

6 lines per page and 46 letters per line.

Script—Tamil grantha. No. of Granthas—

125. Incomplete.

Owner—Same as No. 35 A.

Subject—Same as No. 34 F.

Beginning:

मू—नत्वा विनायकं देवं सर्वसम्पत्करं प्रभुम् ।

शौरिसूनुः प्रवक्ष्यामि नवं नतपरं पदम् ॥

लक्षणं क्रियते चादिपरं नावनवं मया ।

व्या—शौरिसूनुः, नवमुत्कृष्टं न(व?)परं वक्ष्यामितीत्यपोऽन्व-
यः । सकलकार्याणां निवृत्तिहेतुं विनायकं पूर्वं नमस्कृत्यातः परं लक्षणं

वक्ष्यामीत्युक्त्वा इदानीं प्राचीनलक्षणग्रन्थस्य दोषबाहुल्यं
दर्शयन्नाभ्यमाणस्य एवं गुणमुपपादयन्नाह--

मू— दुर्ज्ञानं दुष्पठं यत् तु सापेक्षं चाक्रमं तथा ।

तत् परित्यज्य सव्याख्यमकारादि च पुष्कलम् ॥

End :

अक्रामन् अचिन्वान् अदृशन् एतेषु पदेषु नकारान्तो भव-
ति । यथा प्रजास्येव प्राणान् दधाति । देव अशिक्षन् । तद-
शक्नुवन् । अवपतन्तीरवदन् दिवः । सुमना अहेडन् तव
स्याम् । पराभवन् मध्यन्दिने धिपि ०

Colophon—Nil.

Author :

Remarks—The author handles the subject with perfect ease and clearness His identity is not discernible except that he was the son of Śauri. The Ācāryas, Plākṣi, Karṇḍinya, Gautama, Pauṣkarasādi and others as well as the Prātiśākhya are referred to in the work.

॥ सर्वसम्मतशिक्षा ॥

No. 36. SARVASAMMATAŚIKṢĀ.

C. O. L. No. 629.

Substance—Paper. Size—11" × 8½". Pages—15.

20 lines per page and 14 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—135.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—The accents common to all Vedas. ,

Beginning:

स्वराद् द्वित्वमवाप्नोति व्यञ्जनं व्यञ्जने परे । . .

स्पर्शो लकारपूर्वो यो पूर्वस्तु द्विरुच्यते ॥

स्वरपूर्वस्य रेफस्य परस्ताद्व्यञ्जनं स्थितम् । .

आपद्यते द्विवर्णं तद् वर्णमात्रे परे सति ॥ . .

ह्रस्वपूर्वां नगौ द्वित्वं नापद्यते पदान्तगौ ।

अपि स्वरोत्तरोवेव श्लिष्टे भवति नान्यथा ॥

End :

हस्तहीनस्तु योऽधीति स्वरवर्णविवर्जितः । .

ऋग्यजुस्सामभिर्दग्धो वियोनिमधिगच्छति ॥

मन्त्रो हीनः स्वरतो वर्णतो वा

मिथ्याप्रयुक्तो न तमर्थमाह ।

स धात्वजो यजमानं हिनस्ति

यथेन्द्रशत्रुः स्वरतोऽपराधात् ॥

पदक्रमविशेषज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ।

स्वरमात्राविभागज्ञो गच्छेदाचार्यसंसदम् ॥

Colophon:

सर्वसम्भनशिक्षा समाप्ता । शुभमस्तु ।

Author:

Remarks—The work is attributed to Keśavārya,
son of Sāri, in D. C. S. M. Madras. (Vido Nos.
997, 998, Vol. II.)

॥ सर्वानुक्रमणी ॥

No. 37 A. SARVĀNUKRAMAṆĪ.

C. O. L. No. 1872 A.

Substance—Palm leaf. Size—8½" x 2". Leaves—37.

8 lines per page and 32 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—580.

Complete.

Owner—Kudallūr Brahmāḍattan Nampūrippāḍ.

Subject—An index to Sūkta. Ṛk, Priest, Metre etc.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविज्ञमस्तु । शौनकाय नमः ।
 कात्यायनाय नमः । अथ ऋग्वेदाम्नाये आकलके सूक्तप्रती-
 ककर्मसूच्या ऋषिदेवतच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशम् ।
 नवेतज्ज्ञानमृते श्रौतस्मार्तकर्मप्रसिद्धिः । मन्त्राणां ब्राह्मणोपेयच्छ-
 न्दोदेवतविद्याजनाध्यापनाभ्यां श्रेयांसधिगच्छतीति । एता-
 भ्यामेवानेवंविदो यातयामानि छन्दांसि भवन्ति । म्धाणुं वर्त-
 (मि? ति) गते वा पात्यते प्रमीयते वा पापीयान भवतीति
 विज्ञायते । अथ ऋषयः । शतचिन् आद्ये ।

End:

ऋते माधुच्छन्दस्तेऽघमर्षणो भाववृत्तमानुष्टुभं तु मेमं चतु-
 ष्कं मंवननः संज्ञानमाद्याग्नेव्याया त्रिष्टुप् तृतीया त्रिष्टुप् । नमः
 शौनकाय नमः शौनकाय ।

Colophon:

सर्वानुक्रमणी । हरिः ॐ ।

Author—Most probably Kātyāyana (See No. 38 A.)

Remarks—This work has been published by the University of Oxford.

॥ न्यायदीपावलिः ॥

No. 37 B. NYĀYADĪPĀVALI.

C. O. L. No. 1872 B.

Substance—Palm leaf. Size—8½" × 2". Leaves—16.
9 lines per page and 38 letters per line. Script
—Malayālam. No. of Granthas—400. Complete.

Owner—Same as No. 37 A.

Subject—Vedāntic philosophy.

Beginning :

श्रीगणपतये नमः ।

जगदङ्कुरकन्दाय... .. ।

... .. वे ॥

दुस्तर्कतिमिरश्रेणीविदारणविशारदाम् ।

रुचिरां न्यायदीपानामवलिं रचयाम्यहम् ॥

विवादपदं मिथ्या दृश्यत्वात् । यदित्थं तत् तथा । यथोभय-
बाधविवादपदम् ।

End :

साध्या(या?)दिमंप्रतिपत्तेर्न साध्यविकलतादिदृष्टान्तदोषोऽपीति
मर्वमनवयम् ॥

मेवन्तां मतिमन्तः.....चन्द्रिकां विशदाम् ।
 आनन्दबोधकृतिनः प्रमगन्तीं पूर्णदिक्चक्राम् ॥
 निजं ज्योतिरेकं मुगटे-
 हृदयनिहितमात्रे यत्र संसारयन्त्रः ।
 गलति गलितमोहो.....मान्द्र
 यदभिदधति वेदा विश्वतश्चक्षुर्गकाम् ॥

Colophon :

इति न्यायदीपाचली समाप्ता ।

Author—Ānanda Bodha.

Remarks—The Ms. is very much worn-out and decayed. After the completion of the work one leaf is seen in which the commentary has been just begun.

॥ सर्वानुक्रमणी ॥

No. 38 A. SARVĀNUKRAMANĪ.

C. O. L. No. 1887 A.

Substance—Palm leaf. Leaves—19. 6 lines per page and 64 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—580. Complete. --

Owner—Nārāyaṇaru Govindaru, Kumārāmaṅgalam Changanassery, Travancore.

Subject—Same as No. 37 A.

Beginning—End—Same as No. 37 A.

Colophon: ...

श्रीकृष्णाय नमः । विष्णवे नमः । श्रीवागुदेवाय नमः । श्रीमा-
धवाय नमः । श्रीगरुडाय नमः । अनन्ताय नमः । नमः शिवाय ।
नमः श्रीपरमेश्वराय । ...

Author—Kātyāyana, as is proved by the following
verse, in the commentary, *Vedārthadīpikā*, by
Śaḍguruśiṣya :

‘सर्वानुक्रमणी सैषा कात्यायनमुनेः कृतिः ।

व्यक्तं व्याख्यायते भक्त्या जन्मसाफल्यमिदमे ॥’

Remarks—No division is observed into *Aṣṭakas* or
Māṇḍalas but the work is written as a continu-
ous narrative. The Ms. is decayed.

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रम् ॥

No. 38 B. *ĀŚVALĀYANAGRHYASŪTRAM*.

C. O. L. No. 1887 B.

Substance—Palm leaf. Size— $2\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—21.

6—8 lines per page and 72 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—650.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Śodaśasamskāras like Pumsavana etc.

Beginning:

उक्तानि वैतानिकानि । गृह्याणि वक्ष्यामः ।

End:

पशूनां मध्यमियान्मध्यामियात् । नमो ब्रह्मे नमो ब्रह्मे नम

आचार्येभ्यो नम आचार्येभ्यो नमः शौनकाय नमः शौन-
काय ।

Colophon:

इत्याश्वलायनगृह्ये चतुर्थोऽध्यायः ।

Author—Āśvalāyana.

Remarks—This work has been published with
commentary in the T. S. S. as No. 78.
Pindapitṛyajñakalpa and Sapindakarana are
dealt with at the close.

॥ गृह्यसारनिबन्धनम् ॥

No. 38 C. GRHYASĀRANIBANDHANAM.

C. O. L. No. 1887 C.

Substance—Palm leaf. Size—21½" × 2". Leaves—17.
8 lines per page and 72 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—650.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Practical application of observances
noted in the Grhyasūtra.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । नमः शिवाय ।

नारायणं नमस्कृत्वा शौनकन्यासपूर्वकान् ।

प्रणम्यादौ गुरुन् वक्ष्ये गृह्यसारनिबन्धनम् ॥

अथ स्वस्तिवाचनं वक्ष्ये

End :

स्विष्टकृत् षष्ठं हुत्वोपस्पृश्य स्विष्टकृद्दर्मादिशेषं समापयेदिति ।
अस्य सूक्तस्य :

यक्ष्मनाशना

Colophon:

Author:

Remarks—This Ms. is extremely old and worn out.

The Ms. of the 13th chapter of Śaunakiya
entitled “महत्तान्त्रि” is seen at the close.

॥ ऋषिच्छन्दोदेवतम् ॥

No. 38 D. ṚṢICCHANDODAIVATAM.

C. O. L. No. 1887 D.

Substance—Palm leaf. Size—21½" x 2". Leaves—33.

7—8 lines per page and 58 letters per line.

Script—Malayalam. No. of Granthas—950.

Complete.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Beginning—End—Same as No. 17.

Colophon:

Author:

Remarks—Same as No. 17.

The Ms. is extremely decayed and worn-out,
not capable of suffering even finger-touch.

॥ श्रृङ्गप्रातिशाख्यम् (पार्वदम्) ॥

No. 38 E. R̥KPRĀTISĀKHYAM.

C. O. L. No. 1887 E.

Substance—Palm leaf. Size—21½" x 2". Leaves—21.
 7—9 lines per page and 61 letters per line.
 Script—Malayālam. No. of Granthas—700.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Phonetics, furnishing detailed information about *śaras*, *caryas* etc.

Beginning:

श्रीमहागणपतये नमः । श्रीमखत्यै नमः ।

परावरे ब्रह्मणी यं मदाहू-

वेदात्मानं वेदनिधिं मुनीन्द्राः ।

तं पद्मगर्भं पद्मं न्यादिदेवं

प्रणम्यतां लक्षणमाह औनकः ॥

.... रेपु कर्त्ता गर्वा डचर्त्ता जर्त्ता जटर्त्ता डर्त्ता

णतर्त्ता दर्त्ता नक्ता चर्त्ता मयलवा हयपमाः ।

End:

यच्छन्दसां वेद विशेषमेतं

भूतानि च श्रेष्ठमजागतानि ।

मयीणि रूपाणि च भक्तिनः म

स्वर्गं जयत्येभिर्धामृतन्वम् ॥

स्वर्गं जयत्येभिर्धामृतन्वम् ।

Colophon:

ॐ नमः दौनकाय

Author—Śaunaka, as suggested by the introductory verse.

Remarks—The Ms. is extremely decayed and worn-out. Two additional leaves are seen in the end on which Nirukta is just commenced.

॥ वर्णोच्चारणलक्षणम् ॥

No. 38 F. VARNOCCĀRANĀLAKṢAṆAM.

C. O. L. No. 1887 F.

Substance—Palm leaf. Size—21½" x 2". Leaves—4.
6—8 lines per page and about 64 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—100.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—Beginning—Same as No. 30 A.

End :

वेदो हि वर्णसंघातो वेदो ब्रह्मेति कीर्त्यते ।
तस्मान् तद्वेदवर्णतो ब्रह्मलोके महीयते ॥

Colophon :

हरिः । श्रीमहागणपतये नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । हरिः ।
श्रीविद्यामाय नमः ।

Author :

Remarks—19 leaves are appended in continuation of the work, pertaining to various treatises.

After the concluding verse and before the colophon are seen about five stanzas borrowed from Śikṣā beginning with मन्त्रोद्दीनः.

॥ सौराष्टकम् ॥

No. 38 G. SAURĀṢṬAKAM.

C. O. L. No. 1887 G.

Substance—Palm leaf. Size— $21\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaf—1.

8 lines per page and 24 letters per line. Script—

Malayālam. No. of Granthas—12.

Owner—Same as No. 38 A.

Subject—A panegyric of the sun.

Beginning :

... णिम् ।

उदयाद्रिमस्तकमहामणीलसत्-

कमलाकरकसुहृदं महोजसम् ।

गदपङ्कशोषणमघौघनाशनं

शरणं गतोऽसि रविमंशुमालिनम् ॥

End :

श्रुतिभक्त

.... यफलप्रदायिनम् ।

गदपङ्कशोषणमघौघनाशनं

शरणं गतोऽसि रविमंशुमालिनम् ॥ :

चारयेति वा । यतस्त्वं सर्वैः स्तूयसे मया सह संवदस्वेति ।
 अथ पुरुषपाद... ..तानि सर्वाण्येन्द्राण्येव । तत्तद्गुण-
 योगात् तत्तन्नियामकत्वेनान्यादिवा- स्तूयत एव । एव-
 हि त्वम् । उक्तगुणोऽपि । एवेति पुनरुक्तिरादरार्था । एवं हि त्वं हे
 अग्ने अदृश्य नेतरिति । एवं हि त्वं हे इन्द्र परमेश्वर एवं
 हि त्वं हे पूषन् पोषक विश्वस्येति । भवता हे देवा.....
 देवानां बलरूपेण स्थानादिरिन्द्रः सम्बोध्यत इति ।

Colophon :

प्रकृतिऋग्भाष्यं सम्पूर्णम् ।

इत्थं चतुर्दशशतमृच आग्ने हेविष्मन्निवर्ष १००... ।

... ..मि श्रीरङ्गायनने वसन् ॥

श्रीभरतस्वामिनः कृतौ सामवेदभाष्ये आग्नेयं सम्पूर्णम् ।

Author—Bharatasvāmin of Śrīraṅga.

Remarks—Rāmanātha's inscriptions are found in the Tiruvānaikkāval and Śrī Raṅgam temples (vide pp. 130; 139) S. I. I. Vol. IV. Burnell reads Bhosala into Hosala and says that Rāmanātha was a Mysore King who flourished at Seringapatam in Mysore about the end of the 17th century. It seems that Mr. P. P. S. Śīstri also accepts this view (vide p. 438 D. C. S. M. Tanjore). It is seen from our Mss. that the reading Bhosala is quite correct. There is a distance of about half a mile from Śrīraṅgam to Tiruvāpai-

kkāval. Bharatasvāmin's native place is not Seriṅgapattanam in Mysore but Śrīraṅgam near Trichinopoly. Yāska and Viśvākranya are mentioned in the work.

॥ स्वरपञ्चाशच्छ्लोकी (मव्याख्या) ॥

No. 40. SVARAPANĀCĀŚATŚLOKĪ
with commentary.

C. O. L. No. 544.

Substance—Paper. Size—10½" x 9". Pages—54.

About 20 lines per page and 30 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—810.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Definition of accents.

About the date of Bharatasvāmin the following opinion of Prof. K A Nilakantha Śāstrī, University Professor of Indian History and Archaeology, Madras may be read with advantage

* * * *

"I rather think that Bharatasvāmin of Śrīraṅgam and his work on Samaveda must be taken to belong to the time of the Hoysala King Rāmanātha. The inscriptions to which you have made reference are of that monarch and of no other. Though the form Bhūsala makes one think of the Bhonsles, there is no Rāmanātha known among the Bhonsle Rājas of Tanjore.

* * * *

Beginning :

मू—

अतीन्द्रियार्थविज्ञानं प्रणम्य ब्रह्म शाश्वतम् ।

तैत्तिरीयपदादीनां वक्ष्यामि स्वरलक्षणम् ॥

व्या—

अनेन श्लोकेन परावरब्रह्मप्रणामपूर्वकमारिप्सितग्रन्थस्याभि-
धेयमाहुः । वेदोऽपि शाश्वतं ब्रह्म । तदतीन्द्रियार्थविज्ञानप्रक-
रणं तत्प्रतिपाद्यमतीन्द्रियं परब्रह्मार्थविज्ञानस्वभावं भवति ।
तदुभयं ब्रह्म प्रणम्य स्वरलक्षणं वक्ष्यामि ।

पदादीनामिति वचनं प्रयोजनप्रतिपादनार्थम् । यथा—
“ सहस्रसुप्तो अद्भुत ” इत्यत्र यः स्वरस्तद्वत् इति सपदयो-
रिति सम्भवति । महु प्रथमो गृह्यते, स एवैनं भूतिं गमेति
गमयति । स्वरलक्षणज्ञाने कलान्तरमप्यस्ति । तन्निर्णीतस्वरेषु
पदरूपज्ञानम् । यथा अयमिह प्रथमो धार्याति नाडागामि-
शङ्का भवति । तस्मादारब्धव्यमेवेतत् ।

तत्र परिभाषामाह—

उदात्तश्चानुदात्तश्च वर्णानां प्राकृतौ स्वराः ।

स्वरीताश्च द्विवोच्यन्ते घृतः कम्पश्च मंहितः ॥

End:

अन्येऽप्यध्ययनाद् बोध्या अरुणोपनिषन्म्वराः ।

.... ॥

अन्येऽपीति वचनमन्यत्र फणित् पदाध्ययनरहिते व्यत्ययं
ग्रहयति । प्रणवो चश्चिकुतुषं । मत्यन्नलप्लवो भूत्वा स
वाचस्पते हृदिति व्याहरन् ।

Colophon :

इति पञ्चमोऽधिकारः । इति स्वरपञ्चाशच्छ्लोकीव्याख्या पूर्णा ।

Author :

Remarks—Probably both the author and the commentator are identical because the verse of invocation at the beginning of the text and the commentary is the same. The book is divided into five Adhikāras. Since the Prātiśākhya is quoted purposely it may be observed that Prātiśākhya serves as a supplement to this work. This work is referred to in the Baroda Central Library Catalogue under the title Taitiriyasvara, Lakṣaṇa Vyākhyā as No. 6381 B. It is also mentioned in C. C. But nothing is said about the author.

॥ स्वरमनोज्ञमञ्जरी ॥

No. 41. SVARAMANOJÑAMAÑJARĪ.

C. O. L. No. 556.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—148.

About 15 lines per page and 24 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1665.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—Description of circumflex and other

accents of nouns and verbs of the Taittiriya Śākhā:

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । स्वरमनोज्ञमञ्जरी ।

पाणिनिप्रभृतिशास्त्रकोविदान्

पावनानथ गुरुन् प्रणम्य तान् ।

पाणिनीयसमयानुसारिणी

वक्ष्यते स्वरमनोज्ञमञ्जरी ॥

स्वभ्यस्तवेदः कुरुते प्रबन्धं

स्वरार्थमावर्तितशब्दविद्यः ।

रुद्रार्यसूनुर्नरसिंहसूरि-

रसावदोषो विदुषां मुदेऽस्तु ॥

इह खलु निरन्तरं वेदाभ्यासनिरतानामध्यापकानामध्येतृ-
णां च सम्यग्गुदात्तादयः स्वरा विवेचनीयाः । तथैवोच्चारयि-
तव्याश्च विवेकपूर्वकम् । तत्सम्यग्गुच्चारणे महाफलश्रवणात् ।
असम्यग्गुच्चारणे प्रत्यवायदर्शनात् श्रवणाच्च । तथाहि—

“मन्त्रो हीनः स्वरतो वर्णतो वा

. . . मिथ्याप्रयुक्तो न तमर्थमाह ।

स वाग्वज्रो यजमानं हिनस्ति

यथेन्द्रशत्रुः स्वरतोऽपराधात् ॥”

“एकः शब्दः सम्यग् ज्ञातः सुष्ठु प्रयुक्तः स्वर्गे लोके
कामधुग्भवति ।

पदक्रमविशेषज्ञो गच्छेदाचार्यसम्पदम् (संसदम्) ।

अत्र यद्यप्यध्यापकोपदेशवशादेव स्वरा विभाज्यन्ते । न तावता
विशिष्टफलमिद्विः ।

End :

तत्र पूर्वो वेदशब्दश्चादिलोपे विमापेति न निहन्यते ।
तेन लिट्स्वरेणाधुदात्तं द्वितीयः सर्वानुदात्तः ॥

Colophon :

अन्यानप्येवमुद्धृत्य विशेषस्वरगोचरः ।।
नित्यस्वाध्यायनिष्णातैर्निर्वाच्यः शब्दलादिभिः (?) ॥
शाखेयं तैत्तिरीया च बहुधावृत्त्य धीमता ।
इष्टस्वरोदाहरणा नृसिंहेन विवर्णिता ॥
गौरीगुरोऽङ्गिरेरुग्ररागी गौराङ्गरागवत् (?) ।
गुवर्णः पातु जगतां शब्दशास्त्रविवेकिनः ॥

Author—Nṛsimha (son of Rudrārya). For further information refer to page 27, C. C.

Remarks :

पाणिनीयसमयानुसारिणी वक्ष्यते स्वरमनोज्ञमञ्जरी ।

The above verse bears out the fact that the author explains circumflex etc., of accents of the Taittirīya Samhitā according to Pāṇini's system in a vivid and clear manner. This work finds a place in C. C. under the title Svarasiddhānta Mañjarī (see page 751). Since the title appears in the opening śloka, 'वक्ष्यते स्वरमनोज्ञमञ्जरी' it may be understood that the author is particular in styling the work as such. In the Baroda Catalogue, Vol. I, under the section Vedalakṣaṇa, it is catalogued under the title Svaramañjarī (p. 126). In the Mādras Triennial Catalogue also this work is cata-

logged as Svaramanojña Mañjarī (see page 2379—R. No. 1674, Part I C, Vol. II). But the beginning and end are different.

॥ श्रौतम् ॥

SRAUTA:

॥ अग्निष्टोमप्रयोगः ॥

No. 42. AGNIṢṬOMAPRAYOGA.

C. O. L. No. 2170.

Substance—Palm leaf. Size—15" × 1½". Leaves—103.
6—10 lines per page and 64 letters per line.
Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—
3200. Complete.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūrippād, Punnor-
kottu Mana.

Subject—The materials, nature etc., of Agniṣṭoma
sacrifice.

Beginning:

श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।
.....द्युपतिष्ठते । तमध्यर्घ्यपूर्वश्रुतिज एव कुर्युः ।
होता तु को यज्ञ इतीह पृच्छेत्....

End:

अनङ्गवान् दक्षिणा । अनङ्गदभावा हिरण्यं वासा यावद्रा-
त्रेष्टिः सन्तिष्ठते । सायमग्निहोत्रं जुहोति । काले प्रातर्देहः
सन्तिष्ठतेऽग्निष्टोमोऽग्निष्टोमः ।

Colophon :

हरिः । ॐ । श्रीग्याणुमूर्तये नमः । हरिः ।

Remarks—Two leaves (63 & 64) are wanting in the Ms.

॥ आपस्तम्बश्रौतप्रायश्चित्तप्रदीपिका ॥

No. 43. ĀPASTAMBAŚRAUTA-
PRĀYAŚCITTAPRADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 323.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—132.

16 lines per page and 18 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200.

Owner—C. O.

Subject—A Bhāṣya on Śrauta-prayaścitta embodied in the 9th *praśna* in Āpastambaśrautasūtra of Kṛṣṇayajurveda.

Beginning :

श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विधीयते । श्रुता
लक्षणमाश्रमेव यस्य प्रायश्चित्तस्योपदिश्यते तच्छ्रुतिलक्षणम् ।
तस्माद् यस्य क्षायति । अत्र द्वयोर्वहनां वा क्षाणे प्राय-
श्चित्तं नैकस्य हविषः क्षाणे एव । यद्यष्टापदीत्यनुवृद्धयेत् ।
अत्र द्वादशपद्यामपि प्रायश्चित्तम् । विधेरपराधो विध्यप-
राधः अपराधोऽन्यथाभावः (विध्यपराधप्रायश्चित्तं विधीयते?)
तस्मिन् विध्यपराधे प्रायश्चित्तं विधीयते । यथा यस्याहोरथो
वान्तराग्नी...त्यादुद्ध(२१२)दिति प्रायश्चित्तं रथादीनामन्तरागमने

यत्र रथादीनां अन्तरागमनावधानं (गमनविधानम्) यथा रथा-
दीनां अन्तरानयनेन प्रायश्चित्तं ; तथा यागार्थगमनेन च
प्रायश्चित्तम् । अथवा श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विधी-
यते । न स्मृतिलक्षणम् । एवं सूत्रार्थः ।

End :

वातो वा प्रसव्यधूमम् - आवेष्टयेत् । यजमानो म्रियेत ।
भूर्भुवस्सुवरित्याहवनीये सर्वप्रायश्चित्तं जुहुयात् । स्मार्तत्रेपे
सर्वप्रायश्चित्तं जैमिनीनां ब्राह्मणेनोक्तम् । तत्र श्लोकः—
श्वपदानां मुखेनैव स्पृष्टे त्यागः पृषत्सुचः ।
अन्येषां तक्षणं विद्यात् लोकमन्तुः? परित्यजेत् ॥

Colophon :

एषा त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ।
कौण्डिकेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥

Author—Hultzsch thinks that the author of the work is Āṇḍa Pillai, famous by the honorific title of Traividya Vṛddha who belonged to Tirupanandāl Village in Tanjore. Dr. P. P. S. Sastri and others hold that Tālavṛnda is identical with Panāṅgudi, a place in the vicinity of Kumbhakonam. He was born in Kauśikagotra. It is stated at the commencement of the work, Āśvalāyanaśrauta-prayoga-vṛtti, written by the same author that it is composed on the lines pursued by the great commentators Devaśvāmin, Siddhāntin Nārāyaṇa etc. It is known that he has

composed many treatises on Śrautaprayogas of Āpastamba and Āśvalāyana.

Remarks—The following portion is seen in the work subsequent to the Samāptiloka :

सर्वदर्बिर्कूर्चप्रस्तरपरिधिर्विधृतिपवित्रे वेदेध्मोपवेपद्रव्य-
सम्भाराणां छेददाहोपघातेषु नानाविनाशं वान्यं यथालिङ्गं
कृत्वा समुपसाद्य “त्वमग्ने अयासि प्रजापते” इत्येताभ्यां
स्रुवा आहुतिं जुहुयात् । शुभम् । ॐ तत्सत् ॥

समाप्तमिदम् ॥

॥ आपस्तम्बीयपितृमेधसारः ॥

No. 44. ĀPASTAMBĪYAPITṚMEDHASĀRA.

C. O. L. No. 300.

Substance—Paper. Size—13½" x 8½". Pages—125.

About 20 lines per page and 18 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1410.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—Funeral rites.

Beginning :

अथातोऽवभृथेष्टिं वक्ष्यामः । तत्र देहः परमं हविः पुरुषाहुतिर्ह्यस्य
प्रियतमेति विज्ञायते । न्यासो यज्ञः तस्यात्मा यजमानः श्रद्धा
पत्नी । शरीरादीन्युपकरणानि । देहावस्थानं दीक्षा । देहान्तोऽवभृथ
इति श्रूयते । तत् खलु न्यासाध्वरविधायिनां पुण्योऽवभृथो महोत्सव
उपलभ्यते ।

तोयप्रदानपितृपिण्डबहिष्कृतानां
संभाषणादपि नरा नरकं प्रयान्ति ।

End :

श्राद्धविधौ द्विजातीनामामश्राद्धं प्रकीर्तितम् ।

अमावास्यादि नियतं माससंवत्सरादृते ॥ इति हारीतः ॥

Colophon :

पञ्चदशः खण्डः समाप्तः । पितृमेधसारः समाप्तः ॥

Author :

Remarks—This work consists of 15 chapters.
The ancient law-makers such as Manu, Hārita
and Kātyāyana are referred to herein.

॥ आपस्तम्बीयपितृमेधसारः ॥

No. 45 A. ĀPASTAMBĪYAPITṚMEDASĀRA.

C. O. L. No. 2383 A.

Substance—Palm leaf. Size—16" × 1½". Leaves—35.

10 lines per page and 48 letters per line.

Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—
1275. Incomplete.

Owner—Kāśī Vādhyār, Mahādanāpuram.

Subject—Beginning—Same as No. 44.

End :

अत्र ये पार्थिवामः आवाहनं उद्धियतामर्घ्यं भुक्तदेशमंस्कारो
विकिरो विसर्जनमित्यादीनि पार्श्विकाणि । सूत्रमाप्यकाराभ्याम्नु-

क्तत्वात् । मन्त्रानाम्नात् । स्वश्रोक्तकरणेन चरितार्थत्वाच्च । सर्वेषां
स्वश्रोक्तमेव कार्यम् ।

एवं नित्यनैमित्तिकथाद्वयमवश्यं कार्यम् । अपूर्व(व)कृताः सवि-
नन्दः पायसकर्दमा उपतिष्ठेच्चिति गाथा । क्षीरदानेन सर्षपदानेन वा
यद्वा भवत्यामर्वा मूलफलैर्वा प्रदानमात्रम् । हिरण्येन प्रदानमात्रम् ।
अपि वा गोत्रा समाहरेत्

....

Colophon :

Author :

Remarks—The work explains the rites in con-
nection with the burning of the dead.
It contains also a commentary on *pitrmedha*
which is catalogued as 45 B.

॥ आपस्तम्बीयपितृमेधव्याख्या ॥

No. 45 B. ĀPASTAMBĪYA PITRME-
DHAVYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 2383 B.

Substance—Palm leaf. Size—16"×11". Leaves—35.

10 lines per page and 45 letters per line.

Script—Tamil Grantha. No. of Granthas—

1275. Incomplete.

Owner and Subject—Same as No. 45 A.

Beginning :

अपस्तम्बमृषिं वन्दे यत्प्रसादादमी वयम् ।

स्वर्गादिमोक्षपर्यन्तां वैदिकीं सिद्धिमाप्नुमः ॥

ग्रन्थानालोच्य भाष्यादीन् गार्ग्यगोपालयज्वना ।

आपस्तम्बाः दधु पितृमेघोऽनुवर्ण्यते ॥

इह तावत् भगवता सूत्रकारेण व्याख्यातानि वैतानिकानि
शृङ्गाणि च कर्माणि । अथेदानीं पितृमेघाख्यः पुरुषसंस्कारो
व्याख्यायते । तस्योभयं प्रयोजनम् । पारलौकिकफलानुभव-
योग्यतापत्तिश्च कर्मोपयुक्तशरीरप्रतिपत्तिश्चेति । पाठिष्यति ह्य-
चार्यः यत्तु श्मशानमुच्यते नानाकर्मणामेषोऽन्ते पुरुषसंस्कारो
विधीयते । ततः परमानन्त्यं फलम् । स्वर्गशब्दात् श्रूयत
इति । तत्रैवं विवेको द्रष्टव्यः ।

स्नानं दहनं त्याग इति या त्रिविधोच्यते ।

शरीरमंश्रिया मा तु परलोकजपाचहा ॥

विधिः श्मशानमंश्रुक्तो योऽन्यः संचयनादिकः ।

कर्मोपयुक्तदेहस्य प्रतिपत्त्यर्थ एव सः ॥ इति ॥

End :

आचार्यादन्यस्मै प्रेताय प्रयुज्जीत । अथवा सर्वेभ्यः श्रोत्रि-
येभ्यो वेदतदर्थविद्भ्यः प्रयुज्जीत न तु कदाचि(द्)दश्रोत्रि-
याय गन्तिष्ठने शस्त्रमेधः संस्था ममाप्तिः ।

चतुर्थं पटलम् ।

अथ नोष्ट्रिनिश्रुयते । मा तु श्मशाने पुनर्देहनेन विक-
ल्पने मर्यादितामिषं पश्यते न्नाग्निनिष्पद्यमानिष्ठं मृह्ण्युक्त ।

दृष्टगमनादयुक्ष्वहस्त्वर्धमास मासर्तुषु संवत्सरे वा निर्दिधाति । दृष्ट-
शब्देन परलोक उच्यते । तद् गच्छत्यस्मिन्निति दृष्टगमनं मरणदि-
वसः । एतच्च दहनदिवामाभिप्रायम् । प्रायशो मरणदिवस एव
दहनस्य निवृत्तेरेवं निर्दिशः । याम्नु मरणदिवसादन्यस्मि...
... ..

Colophon:

Author—Gārgyagopālayajvan.

Remarks—The work describes the rites performed
in connection with the burning of dead bodies
and how the souls assume different forms after
death.

॥ आपस्तम्बीयपितृमेधसारप्रश्नः ॥

(तात्पर्यदीपिकाव्याख्यानोपेतः)

No. 46. ĀPASTAMBĪYAPITṚMEDHASĀRA-
PRAŚNA

with the commentary Tātparyadipikā.

C. O. L. No. 2267.

Substance—Palm leaf. Size—19" x 11". Leaves—233.
6—8 lines per page and 60 letters per line.
Script—Grantha. No. of Granthas—7500.
Incomplete.

Owner—Sūryanārāyana Vādhyār, Rāma Subrah-
manya Iyer Avl. of Śūcīndram,

Subject—Purificatory rituals for attaining the
Brahmaloka by the souls after death.

Beginning :

अनेकार्थपरत्वेऽप्यथशब्दस्यातःशब्दशिरस्कृत्वादानन्तर्यमे-
वार्थः । और्ध्वदेहिकस्य देहः.....शब्दस्य मन्निहित-
वस्तुवांचित्वात् शब्दो देहः परामृश्यते । यद्वा शरीरावस्थि-
तकालकर्तव्यकर्मपरस्मृतिरक्षाकरप्रणयनानन्तरमित्यर्थः । इष्टिः
.....तोद्देशेन द्रव्यत्यागः ब्रह्मणे ब्राह्मणमित्या-
त्मानं युञ्जीत । सर्वोपाधिनिर्मुक्तः क्षेत्रज्ञं (ब्राह्म) ब्रह्मणि न्यसेदिति
श्रुतिस्मृतिभ्यां न्यास्यस्य ध.....च्यत्वं प्रसिद्धम् ।

End :

अतोऽवश्यं नित्यनैमित्तिकश्राद्धं कर्तव्यमित्यत्र वचनान्युदा-
हरति अपूपकूलाः सर्पिर्नयः पायसकर्दमा उपतिष्ठेरन् इति गाथा ।
क्षीरादनेन सूपौदनेन वा यद्वा भवत्यामैर्वा मूलफलैर्वा प्रदान-
मात्रं हिरण्येन प्रदानमात्रम् । अपि वा गोत्रा समाहरेत् ।
अपि वा अन्येभ्य उदकुम्भमाहरेत् । अपि वा शास्त्रमन्त्रा-
नधीयीत । अपि वा अरण्येऽग्निना कश्चमुपैषीद् इति बोधायनः ।

“श्राद्धेऽहनि तु सम्प्राप्ते त्वभावे द्रव्यवि.... ।

पिण्डमात्रप्रदानं वा भुक्त्वा निरशनोऽपि वा” ॥

इति स्मृत्यर्थसारे । अभावे तैलशाकमित्यापस्तम्बः ।

“तोयप्रदानपितृपिण्डवहिष्कृतानां सम्भाव.....दपि नरा नरकं
प्रयान्ति” इति पराशरः । श्राद्धविघ्ने द्विजातीनाम् ।

Colophon :

इति हारीतकुलतिलकस्य श्रीमद्वेङ्कटन(धार्यस्य) सरस्वतीचह्य-

भाष्यनामधेयस्य मित्रातमस्य वैदिकपार्वर्माणस्य कृतिषु पितृ-
मेधसारप्रश्नव्याख्यानं दीपिकायां द्वितीयः पटलः ॥

Author—Text—Āpastamba, Commentator—Vai-
kaṭanāthārya *alias* Mitratāta (Tolappa.)

Remarks—14 chapters complete and the 15th incomplete. The beginning portion as well as that relating to Pratyābdikaśāddha is decayed. From the beginning above quoted it may be inferred that the author has produced another commentary Smṛti-Ratnākara on the domestic rituals of Brāhmins. The colophons disclose that he has two more significant appellations Sarasvatī-Vallabha and Mitratāta. His latter name Mitratāta or Tolappa in local parlance stands for the filial regard his friends had for him.

॥ आश्वलायनगृह्यप्रयोगवृत्तिः ॥

No. 47A. ĀŚVALĀYANAGṚHYAPRAYOGAVṚTTI

C. O. L. No. 377 A.

Substance—Palm leaf. Size—11½" x 1½". Leaves—
105. 9 lines per page and 60 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—3465.

Owner—Citran Namrūri, Veḷapparampu, Para-
vūr.

Subject—The application of the aphorisms 'on domestic rituals according to the school of Āśvalāyana.

Beginning:

यं मञ्चिन्त्य मुनीश्वरा अहरहः सन्ध्यासु दिव्यां परां
सावित्रीं प्रजपन्ति पापनिचयध्वान्तैकभानुप्रभाम् ।
स्त्रीगेहद्रविणात्मजांश्च सुहृदः सन्त्यज्य सर्वान्मना
तं देवं परमद्वयं प्रणवतः सूर्यं सद्योपामहे ॥

यो वेदस्मृतिशास्त्रतन्त्रनिचयं हृत्पङ्कजं ग्राहय-
च्छिष्य यथामति पिता स्वानां मुतानामिव ।
सावित्रीं प्रजपन्तमर्कवपुषं तं वासुदेवाह्वयं
वन्दे गुरुं भक्त्या यद्गमिद्वये ॥

वेदान् मल्लमृ(जः?चः) मध्यम् यथालक्षणमादितः ।
तं वन्देऽहं पशुपतिं ॥
यो मह्यं ब्राह्मणमदान्महानास्त्रयादिकं परम् ।
तं सुब्रह्मण्यशर्माणं भक्त्या वन्दे ॥
... .. क्रियाभागं गृहोक्तादिकमादरात् ।
तं वन्दे रामशर्माणं जातमङ्गिरसां कुले ॥
योऽदान्मह्यं तन्त्रभागं ।
विश्वामित्रकुले जातं शङ्कराख्यं भजाम्यहम् ॥
योऽदान्मह्यं शब्दराशिं शिक्षया परयादरात् ।
तस्य श्रीरामदासस्य ॥
.... नारायणादीनामन्येषां पादपल्लवम् ।
असद्गुरुणां सर्वेषां संस्तरामि यथाश्रुतम् ॥

अ कर्मज्ञानात् पुरा मम ।

धिग् धिग् दामोदरमति(?) तद्वचःकर्मकोविदाः ॥

तदाभिमानः सुमहानासीद्दुःखे ।

.... वहं पश्चाद् ब्राह्मणः प्रतिपादितः ॥

अथाधीत्य क्रियाभागं रामशर्मगुरोर्मुखात् ।

प्रा वक्ष्यामि सर्वशान्तिार्थमप्युतम् ॥

(यो? ये) माणनिन्दन् विप्राभ्याः कर्मभङ्गाद्विपश्चितः ।

ते सर्वे मा अनुग्रहात् मदा ॥

भद्रो दामोदर इति योत्रवन्वग्रजन्मनः(?) ।

अनुगृह्णातु तत् सूर्यो भगवान् भुवः (?)

.... गवृत्तिकारणात् कर्मभङ्गं पुनतनम् ।

अस्मदीयं महद्द्वेषं विस्मयेयुर्विपश्चितः ॥

गद्येनाहं प्रवक्ष्यामि विस्तरकाम्यया ।

पद्येन चेन्न विस्तारो वृत्तभङ्गादुपेक्ष्यते ॥

रूपावन्तारकाराद्या भाष्यकारादयः परे ।

ऊर्चुर्गद्येन विस्तृत्य कवित्वाभावतो नहि ॥

इमां प्रयोगवृत्त्याख्यां परिगृह्णन्तु सज्जनाः ।

मुदा नास्तत्कवितया देवस्यानुग्रहाद्रवेः ॥

ॐ नमो भगवते आदित्याय ।

आश्वलायनमाचार्यं संवन्द्यास्सद्गुरुं रविम् ॥

सर्ववेदमयं भक्त्या गृह्योक्तं कर्म वक्ष्यते ।

तत्र प्रथमं सामान्याचारं वक्ष्यामः । तत् सर्वत्र द्रष्टव्यम् ।

कर्माङ्गं स्नायात् । प्राङ्मुख आचमनं कुर्यात् । पवित्रपाणिर्मान्नीभू-

यान् । पुरतो गणपतिं पूजयेत् । दीपं च कुर्यात् ।

End :

विवाहदीक्षायां पितृभ्यामन्येषां संस्कारपिण्डोदकादीनि न कुर्यात् । दीक्षान्ते क्षौरं कृत्वातिक्रान्तानुदकापिण्डान् दद्यान्न्यः सहोदकपिण्डान् कृत्वा दीक्षां कृत्वा पत्नीसंगमनं कुर्यात् । दीक्षायां पित्रोरेव क्षौरं कुर्यात् । दर्शान् प्राक् पितृव्यादीनां मरणे नैव क्षौरं कुर्यात् । न वृथा दीक्षान्ते पितृव्यादीनां संस्कारं कुर्यादेवापद्येवापद्येव ।

अस्मद्गुरुक्तं जगतां हिताय

ममापि मन्दे (श ? ह) विनाशनाय ।

विच्छेदसन्धानमघञ्च गृह्य-

क्रियाकलापं समवाचचिप्म ॥

अस्मद्गुरुभ्यो जगतां हितेभ्यो

हृदीश्वरध्यानपरायणेभ्यः ।

अधीतवेदेभ्य ऋतव्रतेभ्यो

नमो नमो भक्तजनाप्रियेभ्यः ॥

Colophon :

इति प्रयोगवृत्तौ एकादशोऽध्यायः । भार्गवस्य वैतहव्यस्य स(र्व)वेदसः कुले जातो चासुदेवपुत्रो दामोदरश्मां प्रयोगवृत्तिं चालहितायारिचम् ।

Author—Dāmōdara, son of Vāsudeva.

Remarks—The work is complete though a number of leaves in the beginning is damaged. The author may be a Nampūri Brāhmin of Malabar as is proved from many expressions such as 'ननुथे दिवसेऽन्यस्मिन् वा पत्नीसङ्गतिः'

which apply only to the Nampūri community. The author pays respectful homage to his revered Gurus Rāmaśarman, Subrahmanya Śarman, Śaṅkara and Nārāyaṇa. The work is written in easy and elegant style.

॥ आशौचपद्धतिः ॥

No. 47 B. ĀŚAUCAPADDHITI.

C. O. L. No. 377 B.

Substance—Palm leaf. Size—11½" × 1½". Leaves—6.
9 lines per page and 48 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—150.
Complete.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—Observances relating to Āśauca.

Beginning:

शङ्कार्यञ्जगदापरश्वधमृगार्माष्टाभयप्रस्फुरद्-

बाह्व चन्द्रकचन्द्रखण्डविलसच्चूडाजगत्स्वामिर्ना ।

मेघदयामलचन्द्रबिम्बधवलच्छायाभिरामाकृती

वन्द्यावञ्जलिशेखरेण शिरसा वन्दे मुकुन्देश्वरा ॥

पिच्छोत्तंसमपास्तनिस्तुपशरत्पूणेन्दुशोभामद-

स्मेगस्प्रं ललितं कलायकुसुमच्छायं कणक्किङ्किणि ।

वेणुक्काणपराकृताखिलजगद्वैर्यं किमप्यद्भुतं
तेजश्चेतासि मामकेऽस्तु सततं गोगोपगोपीवृतम् ॥

... ..
... ..

वाणीं विघ्नेश्वरं व्यासं योगीश्वरसुरेश्वरौ ।
मनुमाद्यं च नत्वाहं वक्ष्याम्याशौचपद्धतिम् ॥

End :

बालव्युत्पादनायैव रचिताशौचपद्धतिः ।
पुनर्वचनेदोषोऽतः शङ्कनीयो न स्मरिभिः ॥
मनीषादोषनिष्पन्ने दुरुक्तानुक्तदूषणे ।
सद्भिः परीक्षकैस्त्याज्ये भूयस्तेभ्यो नमो नमः ॥

Colophon :

आशौचपद्धतिः समाप्ता ॥

Author :

Remarks—The work is composed of simple verses
in *Anustup* metre.

॥ आश्वलायनगृह्यप्रयोगदर्पणम् ॥

No. 47 C. ĀŚVALĀYANAGRHYAPRAYOGA-
DARPAṆAM.

C. O. L. No. 377 C.

Substance—Palm leaf. Size— $11\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—9.
About 10 lines per page and 58 letters

per line. Script—Malayālam. Nō. of Gran-
thas—300. Incomplete.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—The application of the aphorisms on
domestic rituals of Āśvalāyana extending from
the marital ceremony up to the funeral.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।

गुरुन् विनायकं वार्गां शानकं चाश्वलायनम् ।

ब्रह्माणं पार्वतीनायं लक्ष्मीनारायणं तथा ॥

प्रणम्य मेदान् वक्ष्यामि विवाहादिषु कर्मसु ।

प्रसन्नैः संस्कृतैः पर्यैः प्रयोगक्रममेव च ॥

आश्वलायनगृथोक्तमुक्तो मन्दघियां नृणाम् ।

कर्मनिर्णयसंमिदयं श्रीगुरुणां प्रसादतः ॥

आचारकल्पसूत्राणामेक्यं सर्वत्र निर्णये ।

प्रमाणं कर्मणां नृणामिति कर्मविदो विदुः ॥

तस्मात्तदनुसारेण वक्तव्या कर्मपद्धतिः ।

जातवेदःप्रमृतिमिराचार्यैः श्रास्त्रपारंगैः ॥

कल्पसूत्रार्यतत्त्वैर्विशिष्टाचारतन्त्रैः ।

गुरुप्रसादमन्मर्मागो योज्झीकृतो मया ॥

मन्दप्रज्ञोपकाय मन्त्रेणादक्ष्यतेऽधुना ।

द्वितीयहोम उवाहे समन्ते पुंसवेज्जि च ॥

अन्तरागमनं कार्यमुपनीतिव्रतेषु च ।

चौलकर्मणि गोदाने तथा नान्येषु कर्मसु ॥

जातकर्मणि होमो न निष्क्रान्तौ बालभोजने ।

नामधेये तथा मेके मेधाजननकर्मणि ॥

द्वितीयहोमगोदानित्रतस्मीमन्तकर्मसु ।

स्नानोपनीतिचौलेषु होम आज्येषु च भवेत् ॥

End :

बहिरिध्मभण्डलपरिसमूहनपरिस्तरणतृणपवित्रपूरणपर्युक्षणप्रणी-
ताज्योत्पवनचहिंस्रुवःसम्मार्जनान्तरागमनानद्बुहचर्मगिहणानि ।
परिध्यूर्ध्वममिदग्न्यलंकरणंणेशास्मेध्माध्वाराज्यभागदानानि ।
'आनः प्रजा'मिति ग्रन्थे च चतसृभिर्होमः । हृदयाञ्जनं सम-
ञ्जन्तीति स्थिरकृद्वर्ग्यनुयाजपरिधिपाशप्रायश्चित्तप्रणीतापूरणप्रसव-
का दक्षिणा अग्निपूजा । चर्मोपवेशनं विरात्रमक्षागलवणा-
शित्वम्....

Colophon :

प्रयोगदर्पणं हेतु मन्त्रेषां संस्कृतः कृतम् ।

जामदग्न्येन रामेण श्रीगुरुणां प्रसादतः ॥

प्रमन्त्रा गुह्यः मन्तु मयि नेभ्यो नमो नमः ।

नमोऽस्तु पित्रे मात्रे च भूमोमावाग्भ्य एव च ॥

नमः त्रिषाय देवाय गिरिजाय नमो नमः ।

रामाय च नमोऽजाय कृष्णाय च नमो नमः ॥

Author—Rāma belonging to Jāmadagnya family.

Remarks—The author may have couched the theme

in elegant verses for the enlightenment of the ignorant. The poetic portion is complete. In pursuance of the method of describing the subject in verse, he has treated it in prose as well. Though the latter is incomplete it is written in harmony with the central theme. He has adopted a most natural and lucid diction for the easy understanding of the subject. He might have been a Nampūri Brāhmin.

॥ आशौचविज्ञानम् ॥

No. 47 D. ĀŚAUCAVIJÑĀNAM.

C. O. L. No. 377 D.

Substance—Palm leaf. Size—11½" × 1½". Leaves—5.

9 lines per page and 46 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—125.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—The observances regarding pollution.

Beginning :

स्मृते यत्र जगन्नाथे सर्वाभीष्टविचिन्तनम् ।

मङ्गलाय भवेन्नित्यं तस्मै श्रीपतये नमः ॥

गणेशानं गुरुं चार्णीं कात्यायनमुमापतिम् ।

प्रणम्याशौचविज्ञानं भाषया लिख्यते मया ॥

സപിണ്ഡബാഹുവൃദ്ധോമണിസുനാമുജ്ജ്വലോ
 മനഃ ഭേദബലൈശ്ചൈവ യഥാമതി വദാമഹം
 ഐക്യമവൻ കൃഷ്ടം കന്യകാനാം ദശാഹ്നികം
 അജ്ഞാതമിതം പെറാൽ പിമ്പപോയന്ന ചാകിമം

End:

कृत(क?म)त्वमतीनामिदमाशौचं नृमुरभापया मिश्रम् ।
 अध्यापकपरमेश्वरभाषागद्यं निरीक्ष्य केनापि ॥

പിമ്പ അയമിതു പൊരുന്നായിൽ
 പണ്ഡിതചൊല്ലിതു സപഥി പിമ്പ അയം
 ഇതിചൊട്ടു നിരൂപിച്ചാൽ
 കൊളാമെങ്കിൽ ക്ഷമിക്ക വിദ്വാൻസ.

Colophon :

रुद्रनारायणेनेदमाशौचं भाषया कृतम् ।
 समासेनोपकाराय बालानामिति सृष्यताम् ॥
 सर्वं शिवम् ॥

Author—Rudranārāyaṇa.

Remarks—This is a complete treatise. The author is a disciple of Parameśvarācārya. The last two pages deal with metres *Uktā* and *Atyuktā* besides 15 stanzas relating to Āśauca.

॥ लीलावती ॥

No. 47 E. LĪLĀVATĪ.

C. O. L. No. 377 E.

Substance—Palm leaf. Size— $11\frac{1}{2}" \times 1\frac{1}{2}"$. Leaves—3.
 10 lines per page and 46 letters per line.
 Script—Malayālam. No. of Granthas—80.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—Gaṇita—The science of computation.

Beginning:

प्रीतिं भक्तजनस्य यो जनयते विघ्नं विनिघ्नन् स्मृत-
 स्तं घृन्दारकघृन्दवन्दितपदं नत्वा मतङ्गाननम् ।
 पाटीं सद्गणितस्य वच्मि चतुरप्रीतिप्रदां प्रस्फुटां
 संक्षिप्ताक्षरकोमलामलपदैर्लालित्यलीलावतीम् ॥

End:

मिथो हराभ्यामपवर्तिताभ्यां
 यद्वा हरांशौ सुधियात्र गुण्यौ ।
 रूपत्रयं पञ्चलवत्रिभागो
 योगार्थमेतान् वद तुल्यहारान् ॥

Colophon:

Author—Bhāskarācārya.

Remarks— $2\frac{1}{2}$ pages are additionally seen relating
 to the science of astronomy and dealing with

computation of time, eclipse etc. The Ms. comes to a close with a short reference in Malayālam to Ālauca.

॥ स्मार्तवैतानिकप्रायश्चित्तम् ॥

No. 47F. SMĀRTAVAITĀNIKAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 377 F.

Substance—Palm leaf. Size $11\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—11.
9 lines per page and 50 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—295.
Complete.

Owner—Same as No. 47 A.

Subject—Expiatory rites for shortcomings in the performance of sacrificial rituals.

Beginning:

श्रीकैलासे शुकाद्यैः शिवकरवटमूले निषण्णो निषेव्यः
कृत्वोर्गं वामपादं किमलयमृदुलं दक्षिणे दक्षर्वरी ।
त्रिभ्राणो दोभिरक्षस्रजममृतघटं पुस्तकं ज्ञानमुद्रां
भूयाद् भूयै च मुक्त्यै मम रजतनिभो दक्षिणामूर्तिशम्भुः ॥

चन्दे गजेन्द्रवदनं च संरस्वतीं च
व्यासं गुरुं शिवकरेश्वरदाक्षिणेशौ ।

रामत्रिविक्रममहेश्वरवामुदेव-

नारायणार्कगुह्यध्वजदेशिकेन्द्रान् ॥

कश्चित् काश्यपगोत्रसम्भवश्चिशुघ्राणद्विजेन्द्रालये

सञ्ज्ञाता मतिमांस्त्रिचिक्रमगुरोः शुश्रूषया शिशितम् ।
 बालो बालहिताय पद्यनिकरः स्मार्तं च वैतानिकं
 प्रायश्चित्तमेकवृत्तसुगमं मन्धातृशर्मकरोत् ॥

कौपीतिकाचार्यमथतरेयं

बौधायनदीक्ष्य मुनीन् प्रणम्य ।

तत्प्रोक्तगृह्योदितकर्मनाश-

मन्धानमद्य प्रवदामि पद्यः ॥

आत्पत्तिकं कर्म तदन्यथा चेत्

कृतं तदावर्तनयोग्यमेव ।

आधारनाशेन तदाश्रयस्य

(त्या?)धेयजातस्य भवेद्विनाशः ॥

End :

नावर्तनीयमिति तत् प्रवदन्ति केचि-

दाचार्यवाक्यान्तु तन्ममेष्टम् ।

तन्नाममाप्नोः पुरतः शरेचेत्

कुर्यात् पुनर्विस्मृतमादरेण ॥

अष्टकापार्षणश्राद्धं भुञ्जानः श्रुतवानघम् ।

तस्याममाप्तेर्नाशो भवेदेवेति केचन ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिकृपाकटाक्षकालाम्बुदा वैदिकचोतकापम् ।

दुष्कर्षनैदाधिकर्षमतसं सत्कर्मवैधेः सुखमत्वमोघैः ॥

Colophon :

समाप्तं तदम् ।

Author.—Mandhātṛsarmia. :

Remarks—The author belonged to the family of Corumukkuvaidika as evinced by the words *കിരൂമുക്കുവൈദിക* found in the beginning. The eminent ślokas embodied prove that he was a gifted poet and an accomplished scholar.

॥ कालदीपकम् ॥

No. 47 G. KĀLADĪPAKAM.

C. O. L. No. 377 G.

Substance—Palm leaf. Size— $11\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—24.
7 lines per page and 40 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—420.

Subject—Specification of proper time for the performance of *Karmas*.

Beginning:

धात्री यत्करसम्पर्कात् सग्रहर्क्षा विराजते ।
तस्मै सर्वात्मनेऽजाय भास्कराय नमो नमः ॥
नत्वा विमेश्वरं वाचं गुरुं चाथ करोम्यहम् ।
शुभकर्मसु बालानां कालज्ञानाय दीपकम् ॥

ക്ഷമിച്ചതേ സാധുക്കളിഹ വിദ്യാബ്ധിവാമതഃ
മററുള്ളവർ ചിരിച്ചാലുമെന്തുമേതം നമിക്കിതിൽ.
ഇളികോ വിഷ്ണിഗണ്ഡാനം വിഷ്ണുക്കൊൾളാ അമി-
വണ്ണുഃ സാപ്തരീരോ ലാഭോ വൈഷ്ണവതം സുകർമ്മസുഃ

End :

പന്നിക്ഷഴികഴിപ്പാനം സംഗ്രഹകൃതവികൃതേ
നിറപ്പാൻ കടിവെച്ചാനം നന്നല്ലോ ഗുളികോടയം
ചൊല്ലാത്ത മിക്കവാററിനമുൺനാളും നല്ലപക്ഷം
കൊള്ളുന്ന തത്ര വർജ്യനേ പാപവാദോദയാദികാഃ.

Colophon :

अस्ति शोणाचलग्रामवास्तव्यो द्विजपुङ्गवः ।
दयालुः सर्वभूतेषु देवाराधनतत्परः ॥
दैवज्ञस्तत्पदाम्भोजमकरन्दनिषेवणान् ।
भ्रान्तचित्तेन केनापि रचितं तद्विजन्मना ॥
दीपकं विलसत्वेतत् चिराय धरणीतले ।
निर्मन्मरेभ्यः माधुभ्यो भूयो भूयो नमाम्यहम् ॥
शङ्करेण द्विजेन्द्रेण रचितं कालदीपकम् ।
जयत्वायुगपर्यन्तमिदं वमुमतीतले ॥

Author—Śaṅkara.

Remarks—The author's preceptor belonged to
Sonnācala, (Cāṇṇannūr) Travancore.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 48. ĀŚVALĀYANAGRHYAMANTRA-
VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 1981.

Substance—Palm leaf. Size—21"×2". Leaves—100.
About 9 lines per page and 66 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—3700.
Complete,

Owner—Vāsudevan Saṅkaran Bhaṭṭatīri, Tiruvalla.

Subject—Exposition of the aphorisms of Āśva-
lāyana on domestic rituals bearing upon the
R̥gveda.

Beginning:

श्रीगणपतये नमः । अविममस्तु ।

आश्वलायनगृह्योक्तपाकयज्ञेषु कर्मसु ।

मन्त्राणां विनियुक्तानां व्याख्यानं क्रियतेऽधुना ॥

अत्युक्तानि दुरुक्तानि यान्यनुक्तानि च स्फुटम् ।

ममादधतु विद्वांसस्तानि सर्वाणि बुद्धिभिः ॥

तत्र प्रथमं मन्त्रविनियोगो वक्तव्यः । तत आर्पकथनम् ।
ततश्छन्दोनिर्देशः । ततो देवताभिधानम् । विनियोगादिचतु-
ष्टयाज्ञाने दोषः स्मर्यते श्रूयते च । तत्र स्मृतिः—

मन्त्राणां ब्राह्मणार्पयच्छन्दोर्देवतविज्ञयः ।

याजनाध्यापनादेति छन्दसां यातयामताम् ।

स्थाणुं वच्छति गते वा पात्यते ।

End:

अनेन चः प्रीणीनि । अथोदङ्गाष्टय तत्र प्रदेशे
क्षारितमसृगादि ताभ्य एव निवेदयति श्वासिनी सर्पा इत्य-
न्तं गतम् । अत्र प्रदेशे यद् च उपभोगयोग्यं तद् हर-
ध्वम् स्वीकुरुत । शन्तातीयं जपन् । व्याख्यातं शन्तातीयम् ।

Colophon :

इति हरदत्तविरचितायामाश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्यायां
चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः । नमः शिवाय ।

आश्वलायनगृह्योक्तमन्त्राणां वृत्तिरदगत् ।
लिखिता ब्रह्मदत्तेन हरदत्तविनिर्मिता ॥
हन्त चित्तं न जानीषे मन्तं हितमात्मनः ।
चिन्तयान्तःस्थितं देवं किं तया बहुचिन्तया ॥

Author—Haradatta.

Remarks—Mention is made of works such as Śruti, Smṛti, Prātiśākhya and of authors, Śaunaka, Yāska etc., in this work. In the matter of explaining the *mantras* the author follows Skandasvāmin. Though there is evidence to show towards the end of the work that it was composed by Haradatta, the last verse in the 1st chapter:

आश्वलायनगृह्योक्तपाकयज्ञेषु कर्मसु ।
मन्त्रा ये विनियुक्तास्ते व्याख्याताश्चक्रपाणिना ॥

ascribes its composition to Cakrapāṇi. The Śloka in the beginning of this work :

आश्वलायनगृह्योक्तपाकयज्ञेषु कर्मसु ।
मन्त्राणां विनियुक्तानां व्याख्यानं क्रियतेऽधुना ॥

and the one at the end of the 1st chapter have some resemblance.

In the work आश्वलायनगृह्यवृत्ति (अनाविला) written by Haradatta the opening śloka ; --

नमो रुद्राय यद् गृह्यमाश्वलायननिर्मितम् ।

क्रियते हरदत्तेन तस्य वृत्तिरनाविला ॥

discloses the author's name. This work is now passing through the Press. After the colophon the following line is found:

“कथं यस्य वाक्यं म ऋषिर्यतिनोच्यते...मन्त्रविवरणमर्थवद् भवति ।

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 49 A. ĀŚVALĀYANAGR̥HYAMANTRA-
VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 563 A.

Substance—Palm leaf. Size— $14\frac{1}{2}'' \times 2\frac{1}{8}''$. Leaves—151. 7—10 lines per page and 40—50 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—4500. Incomplete.

Owner—Nilakantan Mūttatu, Patakkāseri, Ettumanūr.

Subject—Beginning—End—Same as No. 48.

Colophon:

इति श्रीभरतमिश्रविरचिता मन्त्रव्याख्या ।

इति दत्तमित्रविरचिता आश्वलायन....तृतीयोऽध्यायः ।

Author—Bharatamiśra. Bharatamiśra and Dattamitra are perhaps the surnames of Haradatta.

Remarks—The leaves are not numbered serially,

Four chapters have been completely written but the last 10 letters in each line are lost.

—60—

॥ दूतवाक्यम् ॥

No. 49 B. DŪTAVĀKYAM.

C. O. L. No. 563 B.

Substance—Palm leaf. Size— $14\frac{1}{2}'' \times 2\frac{1}{8}''$. Leaves—5.

9—14 lines per page and 48—60 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—150.

Owner—Same as No. 49 A.

Subject—Dharmaputra's message to Duryodhana.

Remarks—One end of the Ms. is decayed. This work has been published as No. 22 of the T. S. S.

—61—

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 50 A. ĀSVALĀYANAGRHYAMANTRA-
VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 683 A.

Substance—Palm leaf. Size— $21'' \times 2''$. Leaves—

116. About 8 lines per page and 64 letters per line. Script—Old Malayālam. No. of

Granthas—3700. Complete.

Owner—Paramēśvaran Nārāyaṇan Bhaṭṭatiri,
Tiruvalla.

Subject—Beginning—End—Same as No. 48.

Colophon—Same as No. 48 excepting the following
lines:

अपि त्रिलोकीनालीकमात्मायतनवान्ति ये ।
तेभ्यः कल्याणहेतुभ्यो भूदेवेभ्यो नमो नमः ॥
लिखिता मन्त्रवृत्तिस्तु हरदत्तविनिर्मिता ।
वेण्मालयाख्याहिताग्नेः सूनुना जातवेदसा ॥
श्रीमदसद्गुरवे नारायणाय नमः ।
आश्वलायनमन्त्रवृत्तिः समाप्ता ।

Author—Same as No. 48.

॥ ऋग्विधानम् ॥

No. 50 B. R̥GVIDHĀNAM.

C. O. L. No. 683 B.

Substance—Palm leaf. Size—21"×2". Leaves—14.

About 9 lines per page and 76 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—600.

Incomplete.

Owner—Same as No. 50 A.

Subject—Beginning—Same as No. 14.

End:

आद्यास्तिस्र उष्णिक् चतुर्थी त्रिष्टुप् अश्विनी देवता. पञ्चमारुप-

निषदा ऋग्विधाने विजिह्विष्य वनस्पते तदिदमश्वयनम् (?)।

Colophon:

इति प्रथमंष्टकं प्रथमोऽध्यायः ।

Author—Kātyāyana.

Remarks—The Ms. contains 3 chapters and 6 lines in the 4th chapter of the 4th Astaka.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 51. ĀŚVALĀYANĀGRHYAMANTRA-
VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 2358.

Substance—Palm leaf. Size—16½" x 2½". Leaves—94.

About 12 lines per page and 66 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—5000.

Owner—Tuppan Tuppan Nampārrippāḍ, Punnor-
kkoṭṭunana.

Subject—Beginning — End—Colophon— Author—
Same as No. 48.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 52. ĀŚVALĀYANĀGRHYAMANTRA-
VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 32 A & B.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—138.

20 lines per page and 20 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—1595.
Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Beginning—Same as No. 48.

End :

योऽयं सूर्यो नाम आत्मा । आत्मशब्दः कारणवचनः
कारणमस्य जगतः जङ्गमस्य तस्थुषः स्थावरस्य च “सूर्यो
देवीश्वरसं रोचमानो मर्यो न योषा ” यथा कश्चिन्मनुष्यः कां-
चित् स्त्रियं धान्तीं पश्चादभिगच्छति पश्चादुपस्यदितायां पश्चा-
दुद्गच्छतीत्यर्थः । कस्मिन् काले उच्यते यत्र नरः नरा मनु-
ष्या देवयन्तः इममव देवे सूर्यम् ।

Colophon :

गृह्यमन्त्रव्याख्यायां प्रथमोऽध्यायः ।

आश्वलायनगृह्योक्तपाकपक्षेषु कर्मसु ।

मन्त्रा ये विनियुक्तास्ते व्याख्याताश्चक्रपाणिना ॥

Author—Ākrapāṇi.

Remarks—Same as No. 48.

॥ आश्वलायनगृह्यवृत्तिः ॥

No. 53 A. ĀŚVALĀYANAGRHYAVṚTTI.

C. O. L. No. 1937 A.

Substance—Palm leaf. Size—10½" × 1½". Leaves—75.

10 lines per page and 32 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—1500.
Incomplete.

Owner—Śaṅkaran Śaṅkaran Nampūripṇād of
Kumāranallūr.

Subject—Same as No. 48.

Remarks—Attached to the Ms. are two leaves
containing a certain yantra—a mystical
diagram used as an amulet. The following
verse deals with its uses :

एतद्वज्रं महद्यन्त्रं समस्तापन्निवारणम् ।
समस्ताभीष्टदं सर्वविजयश्रीकरं शुभम् ॥

The work has been published in the T. S. S. as No.
78. The Ms. is very old and decayed and
wants some leaves in the beginning and end.
Three other works are found in the codex,
catalogued as 53 B. C. & D. The Ms. contains
the commentary on Sūtras extending from the
90th, chapter I, to the 23th in Khaṇḍa 10,
chapter 4.

॥ श्रीसूक्तभाष्यम् ॥

No. 53 B. ŚRĪSŪKTABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 1937 B.

Substance—Palm leaf. Size—10½" × 1½". Leaves—6.

9. lines per page and about 30 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—92.

Owner—Same as No. 53 A.

Subject—Exposition of Śrīsūktā.

Beginning:

हिरण्यवर्णाम् । श्रीर्नाम हिरण्यवर्णामित्येतत् सूक्तं पञ्चदशर्च-
मपश्यत् । सैव देवता । अनुष्टुप् छन्दः । प्रथमस्य तृचस्य
प्रस्तारपङ्क्तिश्चतुर्थी । पञ्चमीषष्ठ्यौ त्रि उत्तमा बृहती । शेष्ठा
अनुष्टुभः । ॐ नोक्तदैवतं वा । हिरण्यवर्णा हिरण्यस्वेव वर्णो
यस्याः सा हिरण्यवर्णा हितरमणीयवर्णा अथवा शर्यतेः प्रेप्ता-
कर्मणो रूपं हिरण्यमिति । सर्वैर्जनैः प्रेप्सितत्वाद्विरण्यवर्णा ।
हरिणीम् । लुप्तोपममेतत् । हरिणी कृष्णमृगी, सा यथा पवि-
त्रभूता प्रेम्णा सर्वैः सन्दृश्यते तद्वत् । अथवा—

End:

आर्द्रां पुष्करिणीं पुष्टिं पुष्टिमाधनभूताम् । पोषयित्रीमित्यर्थः ।
सुवर्णां सुवर्णाम् । हेममालिनीं हेमस्रग्भिरलङ्कृताम् । सूर्यां
सूर्येण भगवता नित्यमंबुद्वाम् । सूर्ये ? तथाच पुराणे मैत्रेये—
“केशवः सूर्यः प्रभाविः कमलालया” इति प्रभासूर्ययोरैक्यात् सूर्ये-
त्युच्यते पुराणांश्च परिचारकमनुप्यांश्चाहं लभेयम् ।
हे जातवेदः तां लक्ष्मीं मदर्थमावहेति सम्बन्धः । यस्याः प्रसा-
दात् सर्वसम्पत्समृद्धिर्भवति । तां लक्ष्मीमसदर्थं हे जातवेद
आवहेति समस्तोऽर्थः ।

Colophon:

श्रीसूक्तभाष्यं समाप्तम् ॥

Author:

Remarks—The Ms. is old and decayed. The Bhaṣyam is lucid and logical. The meaning of words is given with their derivations.

॥ गायत्रीव्याख्यानम् ॥

No. 53. C. GĀYATRĪVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 1937 C.

Substance—Palm leaf. Size—10½" × 1½". Leaves—2.
9 lines per page and 16 letters per line.
No. of Granthas—18.

Owner—Same as No. 53 A.

Subject—An exposition of the famous Gāyatrī-mantra.

Beginning:

वेदा यत्रैव तिष्ठन्ति देवाः कर्मणि चाग्रयः ।
लोकाश्च तं महामन्त्रं व्याख्यास्यामि गुणातिगः ॥
आत्मा ब्रह्मेति विज्ञानमग्निन्मन्त्रे विवक्षितम् ।
स य इत्यादिवाक्येषु यथा तदिति वर्ण्यते ॥
भर्गो ब्रह्मेति विज्ञेयं विज्ञानानन्दलक्षणम् ।
तद्धीमहीति विज्ञानं ज्ञाने ब्रह्माहमद्वयम् ॥

End:

जगत्कारणभूतस्य ब्रह्मणो यन् परं पदम् ।
तदेवास्मि न सन्देहो ॥

दुरितानि अज्ञानकृतकार्याणि भेदप्रतीतिनिमित्तभूतानि । अज्ञानं
तत्कार्याण्यपोह्य ज्ञानेन ब्रह्मात्मैक्यमनुभवाम इत्यर्थः ।

Remarks—Only two leaves are extant and it seems
that a leaf in the middle has been lost.

॥ पुरुषसूक्तव्याख्यानम् ॥

No. 53 D. PURUṢASŪKTAVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 1937 D.

Substance—Palm leaf. Size—10½" × 1½". Leaves—9.
9 lines per page and 32 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas 162.
Incomplete.

Owner—Same as No. 53 A.

Subject—A concise gloss on Puruṣasūkta touching
all the relevant facts mentioned in various
other commentaries.

Beginning :

यतः प्रपञ्चसम्भूतिविभूतिपरिभूतयः ।
भवन्ति तं हरिं वन्दे जगतामादिकारणम् ॥
दुर्ज्ञानं पौरुषं सूक्तं व्याकरोमि यथामति ।
श्रुतिस्मृतिपुराणानि मेनिदास्तानि पौरुषं च ॥
विश्लोक्य पूर्वमाख्यालि पूर्वाचार्यकृतानि च ।
धर्मसंज्ञारं गुदुर्ज्ञानं माधाप्तागमपेरितम् ॥
तस्याश्लेष(?) च तथा गुण्णां चोपदेगतः ।

मृगनीपिकया चात्र न किञ्चिदभिधीयते ॥
 सुखग्रहार्थं भाष्याणि केवलं संक्षिपाम्यहम् ।
 उक्तज्ञानेष्वशक्तानामनुक्तोक्तो तु का कथा ॥
 नल्लब्धानुगमनः क्रोडारोहाय रोदिति ।
 अर्थानां विप्रकीर्णानां संश्लेषेणवधारणम् ॥
 सुखग्रहार्थमिष्टं हि पण्डितानां बहुश्रुतम् ।
 तदेतत् पौरुषं सूक्तं यजुःध्वष्टादर्चकम् ॥
 ऋग्वेदे षोडशचं स्यात् पञ्च वाजमनेयके ।
 सप्तचं सामवेदे तु तथैवार्थवर्णेष्वपि ॥

End :

उक्तमर्थमुपसंहरति “यज्ञेन यज्ञ” मिति । एवं यज्ञसाधनभूतेन
 चतुर्मुख्याख्येन हविषा देवा यज्ञं यष्टव्यं नारायणमयजन्त । यागा-
 त्मकतया कृतानि तानि धर्माणि । धर्माः प्रथमाः । प्रथमान्यासन् ।
 एवं यागं कृत्वा महिमानः महिमवन्तः ते देवाः नाकं परमे व्योम
 सचन्ते । असचन्त प्राप्तवन्तः । यत्र परमे व्योम्नि पूर्वं साध्याः
 देवाः सन्ति वर्तन्ते तन्नाकमेतेऽप्यासचन्त । “नाकः स्वर्गेऽग्नये
 व्योम्नि वर्तते सूर्यमण्डले” इत्यस्ति वैकुण्ठसंहितायाम् । ‘मृकुन्दो वरदो
 नाक’ इति भगवन्नाम चाप्यस्ति । यास्कथाप्याह—‘कं सुखम्
 अकमित्यसुखम् । नाकमिति परमसुख’मिति ।

Colophon :

श्रीशास्त्र पुरुषसूक्तसंहितायां पुरुषसूक्तार्थः संक्षेपेण
 प्रतिपादितः ॥

Author:

Remarks—The work is modelled on that of Śrīraṅganātha, another commentator on Puruṣa-sūkta. One leaf contains a description of Viṣṇupūjāvidhāna in Malayāḷam language. The language exhibits എഴുത്തു, മുതലു and other features of old Malayāḷam and so the work might have been written some five centuries ago. Seven leaves comprise a part of some drama of mixed Sanskrit and Prakrit. Six leaves discuss some topic on Mīmāṃsā and the last four leaves deal with Vāstupūjā. The Ms. is much decayed. Some leaves in the middle are missing.

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यम् ॥

No. 54. ĀŚVALĀYANAGRHYASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 815.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—193.

About 20 lines per page and 27 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3200.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 48.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । श्रीलक्ष्मीनामगणाय नमः । हरिः ॐ ।

उक्तानि वैतानिकानि गृहाणि वक्ष्यामः । श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।

यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥

आश्चलायनगृह्यसूत्रभाष्यमारभ्यते उक्तानीति ।

उक्तानि व्याख्यातानि कथितानि । कानि वैतानि(कानि) । क

उक्तानि । अग्न्याधेयप्रभृतीत्याह वैतानिकानीत्येवमारभ्येति सूत्रा-

णीत्येवमन्तानि । उक्तस्यानुकीर्तने किं प्रयोजनम् । प्रकृतिरेषाचा-

र्यस्य उत्तरार्धविवक्षया उक्तस्यानुकीर्तनं करोति । तद्यथान्यत्रापि ।

“उक्ता देवताः प्रदानानामुक्ताः प्रेषा” इति । यद्येवं तत्रोक्तशब्दस्य

प्रयोजनवत्त्वादिहापि प्रयोजनेन भवितव्यम् । इह तर्ह्येतत् प्रयो-

जनम् । उक्तान्येव वैतानिकानि । वक्ष्यमाणानां वैतानिकसंज्ञां निर्व-

र्तयति गृह्याणीति । संज्ञान्तरोपदेशान्न भविष्यति । संज्ञासमावेशद-

र्शनादुभयसंज्ञाप्रवृत्तिः स्यात् । को दोषः । एतस्य समाप्तायस्येति

यो यो यं यं(?)नियमः प्रारब्धः स एतेषामपि प्रमज्ज्येत वैतानिकसं-

ज्ञालाभात् । मनि नियमे गमाग्रे वर्च इति प्रत्युचं समिध इति ।

इह दशर्चमिष्यते । अग्न्याधेयोत्तरकालं च प्रसङ्गः स्यात् । तत्प्रभृ-

तित्वात् कर्मणाम् । तस्माद् वैतानिकसंज्ञाः निवर्तयितव्याः ।

यद्येवमग्राप्तत्वात् संज्ञाया नैव निवर्तयितव्याः । कथमग्राप्ता-

शास्त्रभेदात् पूर्वं द्वादशाध्यायाः शौनकस्य कृतिः । अमी चत्वारः

आश्चलायनस्य कृतिः ।

End :

नमः शौनकायैति शाखान्तरगतत्वात् । आचार्यस्य शौनकस्य
अथवा आचार्येभ्यो नमस्कारं कृतवानिति ।

Colophon .

इति आश्चलायनगृह्यसूत्रभाष्ये देवतामित्रिदम्नि-

कृते चतुर्थाध्याये नवमखण्डः समाप्तः ।

इति आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यं समाप्तम्

ॐ

शके १८०६ मंवत् १९४१ ज्येष्ठमासशुद्ध १५ समाप्तश्च ।

Author—Devasvāmisiddhāntin.

Remarks—Towards the end of the 1st chapter is seen:

“मंवत् १९४० शके १८०५ जयनामसंवत्सरे माघशुक्लदशम्यां शुक्रवासे तदिने इदं पुस्तकं भोले इत्युपनाम्ना जनार्दनस्य सन्तुना गोविन्देन काश्यां लिखितम्”

Hence this chapter must have been written in the year 1058 M. E. at Benares and the portion posterior to the 4th chapter in the subsequent year.

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रभाष्यम् ॥

No. 55. ĀŚVALĀYANAGRHYASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 380.

Substance—Paper. Size—13½" x 8½". Pages—272.

About 16 lines per page and 22 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1806.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 48.

Beginning :

नमस्कृत्य सरस्वत्यै गुरुभ्यश्चैव सर्वशः ।

शौनके तु विशेषेण प्रणम्य प्रयतः शुचिः ॥

अर्थाविसरणार्थं तु किञ्चिद्वक्ष्यामि(यत्नतः) ।

(अर्थप्रयत्नमालम्ब्य प्रयतिष्ये) यथारगृतम् ॥

गृह्याणां यानि सूत्राणि तेषां चादौ यथार्थतः ।

ग्रहणं वक्ष्यते यत्तु तदन्तं सूत्रमुच्यते ॥

(सू.) उक्तानि वैतानिकानि । गृह्याणि वक्ष्यामः ।

तत्रेदं प्रतिज्ञासूत्रम् । उत्तरम्य विधिर्विस्तरेण वक्ष्यते । गृह्याणीति ।
गृहे यानि कर्माणि तानि गृह्याणि । तत्रायं गृहशब्दः त्रिष्वर्थेषु । यथा
तावद् भार्यायां शालायाम् आश्रम इति । तत्र शालायां तावत् क
देवदत्त इत्युक्ते गृह इति ।

End :

महद्वै भूतं स्नातको भवतीति विज्ञायते । यन्महद्भूतं स्नातकः
तस्मान्नाभ्यापयेत्तस्येतदुच्यते

Colophon :

इति देवस्वामिविरचिते आश्वलायनगृह्यभाष्ये द्विती-
योऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Devasvāmin.

Remarks—The work extends upto the 9th Khandi-
kā in chapter 3. The author does not seem to
be identical with Devasvāmisiddhāntin referred
to in No. 54 as the variants in the beginning
testify.

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः (अनाविला) ॥

No 56 A. ĀŚVALĀYANAGR̥HYASŪTRAVṚTTI.

(Anāvila.)

C. O. L. No. 733 A.

Substance—Palm leaf. Size—21" × 2". Leaves—86.

About 11 lines per page and 86 letters per line.

Script—Old Malayālam. No. of Granthas—
2500. Complete.

Owner—Subject—Same as No. 48.

Remarks—This Ms. has been published as No. 78
in the T. S. S.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 56 B. ĀŚVALĀYANAGR̥HYAMANTRA-
VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 733 B.

Substance—Palm leaf. Size—21" × 2". Leaves—86.

About 9 lines per page and 76 letters per line.

No. of Granthas—3700. Complete.

Owner—Subject—Beginning—End—Same as No.
48.

Colophon :

इति हरदत्तविरचितायामाश्वलायनगृह्यमन्त्रवृत्ता चतुर्थोऽ
ध्यायः ।

आश्वलायनगृह्योक्तमन्त्राणां वृत्तिरादरान् ।

लिखिता नीलकण्ठेन हरदत्तविनिर्मिता ॥

हन्त चित्त न जानीषे सन्ततं हितमात्मनः ।

चिन्तयान्तःस्थितं देवं किं तया बहुचिन्तया ॥

शिवमस्तु ।

अपि त्रिलोकीनालीकिमात्मायतनवन्ति ये ।

तेभ्यः कल्याणहेतुभ्यो भूदेवेभ्यो नमाम्यहम् ॥

Author—Haradatta.

Remarks—Same as No 48.

॥ बोधायनधर्मशास्त्रम् ॥

No. 56 C. BODHĀYANADHARMAŚĀSTRAM.

C. O. L. No. 733 C.

Substance—Palm leaf. Size—21" × 2". Leaves—14.

About 8 lines per page and 84 letters per line.

Script—Old Malayālam. No. of Granthas—588.

Incomplete.

Owner—Same as No. 48.

Subject—The science of socio-religious *dharma*s
connected with *Varnas* and *Āśramas*.

Beginning :

तपस्यमपामवगाहनम् । अथ हस्तौ प्रक्षाल्य कमण्डलुं मृत्पिण्डं
च गृह्य तीर्थं गत्वा त्रिः पादौ प्रक्षालयते त्रिगत्मानम् ।
अथ हँके ब्रुवते । श्मशानमापो देवगृहं गोष्ठं यत्र च ब्राह्म-
णः अप्रक्षाल्य तु पादौ नन्न प्रवेष्टव्यमिति । अथाप्युदाहरन्ति ।

End :

त्रिरन्तर्जले पठन् सर्वस्मान् पापात् प्रमुच्यतेऽपि वा प्रण-
वमेव त्रिरन्तर्जले पठन् सर्वस्मात् पापात् प्रमुच्यते । तद्धर्म-
शास्त्रं नापुत्राय नाशिष्याय नासंवत्सरापिताय दद्यात् । सह-
स्रदक्षिणाय ऋषभैकाद(शाः?शं) गुरुप्रसादो गुरुप्रसादो वेति ।

Colophon :

इति बोधायनीये धर्मशास्त्रे अष्टत्रिंशोऽध्यायः । समाप्तं
चेदं धर्मशास्त्रम् ।

*

*

*

तोलियाचलनाथस्य पादाब्जे नतिशालिना ।

नारायणेन लिखितं धर्मशास्त्रमिदं ग्यात् ॥

Author—Bodhāyana.

Remarks—Leaves much decayed. Bodhāyana-
dharmaśāstra with the commentary of Go-
vindasvāmin, has been published as No. 34
in M. O. L. S. Though both the works are
identical they differ in the arrangement of
chapters.

॥ आग्नेयधर्मशास्त्रम् ॥

No. 56 D. ĀGNEYADHARMAŚĀSTRAM.

C. O. L. No. 733 D.

Substance—Palm leaf. Size—21" × 2". Leaves—15.

About 8 lines per page and 80 letters per line.

Script—Old Malayālam. No. of Granthas—600.

Owner—Same as No. 48.

Subject—Course of procedure inexcusable in ordinary circumstances but allowable in times of extreme distress, etc.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

आसन्नमागमिष्यन्तं कलिं ज्ञान्वा महर्षयः ।

द्वापरान्ते समासीना नैमिशे मन्त्रिणोऽभवन् ॥

एकीकृत्यर्षयः सर्वे शौनकाद्या विभावसुम् ।

स्यं स्वं मन्त्रं समासीनाः महस्वगममुत्तमाः ॥

कथान्तरे कदानित्तु सायं हुतहुताशनाः ।

हुताशनं प्रज्वलितं पप्रच्छुस्ते द्विजोत्तमाः ॥

भगवंस्त्वन्मुखोत्सृष्टान् धर्मान् वर्णाश्रमादिकान् ।

श्रोतुमिच्छामहे बहे सामान्यांश्चापदि श्रुतान् ॥

फलं च कुर्वतां सभ्यग्रायथावत्प्रकुर्वताम् ।

अकुर्वताश्च तल्लोकान् प्रेत्य तज्जन्म बाहिलम् ॥

प्रायश्चित्तविधानश्च परं नैश्वर्यसं नृणाम् ।

देशद्रव्यात्मकालानां शुद्धिरूपग्रहानपि ॥

श्राद्धक्रियाश्च विधिवत् श्रोतुमिच्छा प्रवर्तते ।

कर्मतन्त्राश्च निखिलान्यथावद्वक्तुमर्हसि ॥

इति पृष्टः कनिर्विग्रैः शरदङ्गनिभप्रभः ।

रूपं तेजोमयं कृत्वा वक्तुमेवोपचक्रमे ॥

End :

नारायणात्मकं ध्यायन् समांख्यः स विमुच्यते ।

इत्युक्तवां भगवान् बह्विः सायं हुतद्रुताशनः ॥

(तत्रैवान्त) दर्शे तावत् पश्यतां भावितात्मनाम् ।

Colophon :

इत्याग्नेयधर्मशास्त्रे धर्मप्रद्योतनीयं समाप्तम् ॥

Author :

Remarks—This work is composed in metrical form
and the subjects dealt with are noted
below :—

सृष्टिप्रकरणम् ।

वर्णाश्रमधर्मवृत्तिप्रकरणम् ।

श्राद्धप्रकरणम् ।

दुष्टमासनिर्णयप्रकरणम् ।

राजधर्मप्रकरणम् ।

प्रायश्चित्तप्रकरणम् ।

आर्शाचप्रकरणम् ।

धर्मप्रद्योतनीयम् ।

॥ आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः (अनाविला) ॥

No. 57 A. ĀŚVALĀYANAGRHYASŪTRA-
VR̥TTI (Anāvila).

C. O. L. No. 989 A.

Substance—Palm leaf. Size—14" x 11". Leaves—64.
About 10 lines per page and 54 letters per line.
Script—Malayāṣāṁ. No. of Granthas—2500.
Complete.

Owner—Tuppan Tuppan Namgrippād, Kunnattu-
nād, Travancore.

Subject—Beginning—End—Same as No. 48.

Colophon :

इति हरदत्तमिश्रविरचितायामाश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तानावि-
लायां चतुर्थोऽध्यायः । हरिः ओम् ।

येन प्रणीतमृषिणा सूत्रं वाचायसम्मतम् ।

तमाश्वलायनं वन्दे विद्यानद्याः शिलोचयम् ॥

हरिः । श्रीगणपतये नमः । आश्वलायनगृह्यसूत्रव्या-
ख्यानम् ।

Author—Haradattamiśra.

Remarks—Same as No. 56 A.

॥ आश्वलायनगृह्यमन्त्रव्याख्या ॥

No. 57 B. ĀŚVALĀYANAGRHYAMANTRA
VYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 989 B.

Substance—Palm leaf. Size—14" × 1½". Leaves—113.

About 10 lines per page and 52 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—3700.

Complete.

Owner—Same as No. 57 A.

Subject—Beginning—End—Same as No. 48.

Colophon :

इति हरदत्तविरचितायामाश्वलायनगृह्यमन्त्रवृत्तौ चतु-
र्थोऽध्यायः ।

बिन्दुसल्लिपिविचित्रवीचिका-

भङ्गपङ्क्तिपदहीनदूषणम् ।

हस्तवेगजमबुद्धिपूर्वकं

क्षन्तुमर्हति समीक्ष्य सज्जनः ॥

वामदेवेन लिखितमिदं पुस्तकम् ।

Author—Remarks—Same as No. 48.

॥ आश्वलायनप्रयोगसारः (सभाष्यः) ॥

No. 58. ĀśVALĀYANAPRAYOGASĀRA

with Bhāṣya.

C. O. L. No. 309.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—578.

About 18 lines per page and 16 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5000.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—Application of the Grhya Sūtras of
Āśvalāyana.

Text—Beginning :

वन्दे चन्दारुदेवेन्द्रमुखचन्द्रारकान्तिकम् ।

वारणं वदने देवं वारणं नमदापदाम् ॥

चात्स्नेन संसदीशेन नारायणतनूधुवा ।

प्रयोगसारसंज्ञोऽयं क्रियते सारमंग्रहः ॥

आश्वलायनगृह्यस्य व्याख्या बह्वीः स्मृतीस्तथा ।

आलोक्य ज्ञौनकीयं च यद्युक्तं तदिहोच्यते ॥

नाग्राहि कस्यापि मतं योऽर्थः सूत्रस्य मङ्गतः ।

स एव परिगृह्योक्तः परीक्ष्यो हि विचक्षणैः ॥

समस्तमरः समस्तोऽपि लोकोऽयं जीवतः कृतौ ।

न तथा गुणगृह्यः स्याद् यद् गृह्यीयाद् गुणाधिकम् ॥

अथ पुण्याहविधिः

गोमयेनोपिलिप्य रङ्गचल्ब्यादिभिरलंकृते गृहे गुरुः सूत्रवेष्टितं
सिततण्डुलपूर्णेन पात्रेण पल्लवैश्च पिहिताननम् अभ्यर्चितम्
अपां पूर्णं कुम्भं विभ्रदुदङ्मुखान्तिष्ठेत् ।

Commentary—Beginning :

तन्महःसङ्गानुणां कार्यावारणकारणम्(?) ।

प्रणामि वारणं वक्त्रे यदकारणकारणम् ॥

अनर्पाणां गिरां लोके ग्रामाण्यायोगतः स्वतः ।

ग्रामाण्यं परतो वक्तुं व्याख्येयं नार्थगौरवात् ॥

प्रारिप्सितस्य ग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्तये विशिष्टदेवतां नमस्करोति वन्दे इत्यादिना ।

End :

एवमेव प्रोष्ठपद्या अनन्तरामित्यादि । इदमत्र गृह्यम् “एतेन माघावर्षं प्रोष्ठपद्या अपरपक्षे” इति । अस्यार्थः—एतेनेति । पूर्वद्युःप्रभृति कृत्स्नकर्मातिदिश्यते । प्रोष्ठपद्या अनन्तरं योऽपरपक्षः तत्राष्टम्यां माघावर्षश्चाद्धं नाम कर्तव्यम् । तच्चैतेनाष्टकाकर्मणा व्याख्यातमिति । अत्रापि सप्तम्याद्यासु तिसृषु तिथिषु कार्यम् । अत्र भगवान्—

“एतेनैव प्रकारेण माघावर्षाभिधानकम् ।

श्चाद्धं प्रोष्ठपदे मामि कृष्णपक्षे समाचरेत् ॥”

इति । नवावरान् भोजयेत् । अयुजो वेत्यादिकं सर्वमत्राप्युपतिष्ठत एव ।

Colophon :

इति प्रयोगसारव्याख्याने पाणिहोमविधिः समाप्तः ।

इति माघावर्षाभिधश्चाद्धं समाप्तम् ॥

Author—Samsadīśa (Sabhāpati), son of Nārāyaṇa.

Remarks—The name of the author may be Sabhā-

pati. The commentator elucidates the details of the application of each Sūtra. But nothing is found indicating the identity of the author. The Ms. comprises 56 prakaranas from *Punyāhavidhi* to *Māghavarṣaśrāddha*.

॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रभाष्यम् ॥

No. 59. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRABHĀṢYAM

C. O. L. No. 305.

Substance—Paper. Size—13½" × 8". Pages—759.

About 17 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—9950.

Owner—C. O.

Subject—An elaborate exposition of the Śrauta Sūtras of Āśvalāyana prescribing rules for
पौर्णमासेष्टि & पशुसोमाप्रायण

Beginning:

सू— पौर्णमासेनेष्टिपशुसोमा व्याख्याताः ।

भा— पौर्णमासं व्याख्यातम् । तेन पौर्णमासेन इष्टयः पशवः
सोमाश्च व्याख्याताः । इज्यन्ते आभिः देवता इति इष्टयः । पशु-
गुणकं कर्म पशुस्त्रियुच्यते । तच्च तृतीयेऽध्याये वक्ष्यते । एते इष्टिप-
शुसोमाः पौर्णमासेन व्याख्याता इत्यर्थः ।

तत्र पौर्णमास इत्ययं शब्दः काले च दृश्यते कर्मणि च । काले
तावत्—

सू— तैरमावास्यायां पौर्णमास्यां वा यजेत ।

End :

ननु व्रते नियम्यमाने दक्षिणाग्रहणमपार्थक्यं भवति । उच्यते—
यद्यपि प्राकृतो विहितदक्षिणः, तथापि भयस्य(?) श्रुतिश्रोदयतीत्य-
र्थः । एवं दक्षिणावचनं द्रष्टव्यम् । ते पुनः दक्षिणावचनस्य प्रयोजन-
माचक्षते सत्राङ्गत्वादयमपि पृष्ठशमनादयः(?) अदक्षिण एव स्यादिति
इष्यते । कथमेवादक्षिणत्वं स्यादिति तस्मात् श्रुतिवाक्येन दक्षिणाव-
चनं कृतम् । दक्षिणाप्रापणार्थं वचनम् । एवं केचित् । नमो ब्रह्म-
णे नम आचार्येभ्यः । ब्रह्मणे आचार्येभ्यश्च नमस्कारं करोति इष्य-
ते च । यज्ञशास्त्रं समापितमिति कृत्वा त्रयाणामपि वाक्यानां द्विर-
भ्यासं करोति शास्त्रममाप्तिप्रज्ञापनाय । नम आचार्येभ्यः ॥

Colophon :

इति श्रीमदाश्वलायनसूत्रव्याख्यायां देवस्वामिकृतायां
द्वादशोऽध्यायः समाप्तः ॥

Author—Devasvāmin.

Remarks—This Bhāṣya is more lucid and elucid-
ative than that of Devatrāta though the
subject-matter in both is the same. Refer-
ences about this Devasvāmin, are made by
Viṣṇugūḍabhaṭṭopādhyāyagūḍa in his Āśvalā-
yanaprayogabandha, by Traividyaavrddha of
Tālavṛndavana and by Nārāyaṇa.

॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रभाष्यम् ॥

No. 60. ĀŚVALĀYANĀŚRAUTASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 519.

Substance—Paper. Size—13½" x 8". Pages—358.

About 20 lines per page and 22 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4925.

Owner—C. O.

Subject—An elaborate exposition, with concrete illustrations, of Āśvalāyanaśrautasūtra relating to Bahvṛcas by Viṣnumitra making the visible gods such as Māṛdevas and Pitrdevas and invisible gods such as Indra etc., important and inevitable.

Beginning :

एषोऽसावत्रासावमुत्र त्रतेति(?) । अथैष सर्वाणि कर्माणि अर्थान्
यथाधीत्येष तदर्थमुद्गृहोद्गृह्य अथाध्यापयति यजते याज(य)
ति च । अथानन्तरं ब्राह्मणैर्यज्ञो विधीयते । यज्ञेन वैहिकं फलमन्ना-
द्यादि आमुष्मिकं च फलं स्वर्गादि ब्राह्मणस्यान्नाद्यमेवेति संपादय-
न्ते । यस्य पाञ्चयोक्त्रायामुष्मं चोभाभ्यामिति ब्राह्मणमेतदेव कर्म
कृत्स्नं प्राप्य वेदान्ते उपनिषदि एष पन्था एतत् कर्मेति तस्मान्न प्र-
पद्येदिति (माद्येत्) च । तस्मात् श्रुतिस्मृतिवचनप्रामाण्येन मन्त्रब्रा-
ह्मणमधीत्य यज्ञकर्म वेदितव्यम् । तच्च मन्त्रब्राह्मणे ऋग्वेदेन हो-
त्रीयं यजुर्वेदेनाध्वर्यवं सामवेदेनाङ्गात्रं सर्ववेदेष्वमिति । तत्र पुरुष-
शक्तिपरिहा(र?)णमुपलक्ष्य शौनकादिभिर्गर्वायैः कल्पाः प्रणीताः ।
अर्थग्रहणायत्र शौनकेन भगवता होत्रकर्म द्वाद(शि?शभि)रध्वर्यायैः
परिकल्पितम् । तदधीत्याश्वलायनेनाचार्येण ब्राह्मणाः श्राविताः ।
तत् सर्वं बह्वृचैः परिगृहीतम् 'अल्पाक्षरमसन्दिग्धं' चेति । तस्य व्या-
ख्या क्रियते यथोपादिष्टम् । युष्माकमाचार्यैरभिधानार्थं श्रुतिन्याय-
मन्त्रलिङ्गसहकारिभिर्युक्तमुपशोभितं भवति । सूत्रं पञ्चविधं भवति
अधिकारसूत्रं परिभाषा उत्सर्गावपादौ उदाहरणमिति ।

उपोद्घातः पदं च न पदार्थः पदविग्रहः ।

आक्षेपः प्रत्ययस्या च व्याख्या सूत्रस्य पदविधा ॥

“अर्थतस्य समाधायस्य विताने योगपत्तिं(?) वक्ष्यामः”

End :

एतत् सांवत्सरं व्रतम् ॥

एतद् युक्तं व्रतम् । एतत् सांवत्सरं भवति । संवत्सरे सं-
वत्सरे तत् सांवत्सरं सांवत्सरमेव व्रतं भवति । व्रतकालस्यानि-
यमे प्राप्ते कालनियमः क्रियते । संवत्सरान्तमेव यावज्जीवकं
वा । यावज्जीवति तावत् काले भवति । यावज्जी(वि?)कं च भव-
तीति विकल्पः । अग्रा (व) जुगते उपशान्ते अन्तरा जुहुयात् ।
हुतिश्चाहुतिश्चाहुती । अन्तरा मध्ये द्वयोराहुत्योर्मध्ये चेदग्निरनु-
गच्छेत् । उत्तरस्या आहुत्याः स्थाने हिरण्यं निधाय उत्तरामाहुतिं
जुहुयात् । होमसमाप्तौ हिरण्यमेव भवति । न पुनः अग्निः
“ अग्नेः प्रयातं परियद्विरण्यम् ” इति द्वाभ्यां स यथा ब्रा-
ह्मणे परिसमाप्ते हविर्यज्ञाः प्रायश्चित्तिकाः ।

Colophon :

इत्याश्वलायनसूत्रव्याख्यायां वराहकालर्षिदेवव्रतस्य
कर्ता प्रथमोऽध्यायः समाप्तः । इति वराहदेवव्रतस्य कर्ता सूत्र-
व्याख्यायां तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Author—Devatrāta.

Remarks—The following lines seen in the work :

शाके १६६० कालयुक्तिनामसंवत्सरे पापमासे कृष्णपक्षे
नवम्यामिन्दुवासरे कर्नाटकदेशे नर्गदग्रामे नामज्यातिरुपनाम-
कगोविन्दमह्मात्मजरोमेश्वरेणायं श्रौतसूत्रभाष्यग्रन्थो लिखितः ।

show probably the date of transcription, Śaka 1660 (1748 A. D.)

Though this transcript comprises only three Adhyāyas it is clear from Devaśvāmibhāṣya that there are on the whole 12 Adhyāyas. The author Devatrāta is referred to in the Nirṇayasindhu of Kamalākara as well as in the Samskāra-kaustubha of Ānandadeva. His name suggests that he was a native of Malabar. He is referred to on the 6th page by the words, "पित्रा च भवत्रात ऋग्वेदस्यैव". Bhavatrāta might have been Devatrāta's father and probably a commentator on the Ṛgveda.

The author of Nirṇayasindhu flourished during the middle part of the 17th century A. D.

॥ कात्यायनगृह्यवृत्तिः ॥

No. 61. KATYĀYANAGRHYAVṚTTI.

C. O. L. No. 427.

Substance—Paper. Size—13½" × 8¼". Pages—136.

About 20 lines per page and 24 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1350. Incomplete.

'पटगुहभाष्ये देवत्रातभाष्ये तन्त्राद्ये च परस्परि श्रुतं भवतीत्यु.

लभित दि. पृ. 39. निर्णयसिन्धुः ।

Owner—C. O.

Subject—A discussion on domestic rituals in accordance with Aṣṭakāḍīśrāddha.

. Beginning :

याज्ञवल्क्याय नमः । परमयोगिने नमः । कात्यायनाय
महर्षये नमः । श्रीसूर्यनारायणाय परमगुरवे नमः । अवि-
ममस्तु ।

श्रौतान्याधानादीन्युक्तानि कर्माणि । तदनन्तरं स्मार्तान्य-
नुविधीयन्ते । तत्रैतदादिसूत्रम् । अथातो गृहस्थालीपाकानां कर्म ।
व्याख्यायत इति सूत्रशेषः । तत्रायमथशब्द आनन्तर्ये ।
श्रौतानुविधानसमनन्तरं स्मार्तान्यनुविधीयन्त इति ।
आनन्तर्यप्राप्तिः प्रयोजनम् । श्रौतेष्वधिकाराद्युपस्पृशेद् इत्येव-
मन्तं सर्वकर्मसाधारणं यत्तस्यात्रापि प्रवृत्तिर्यथा स्यादिति ।
पूर्वप्रवृत्तित्वं च श्रौतानामुपनिषद्भूमित्येतत् सूत्रकारप्रवृत्त्या ज्ञायते ।
प्रोध्येत्य गृहानुपतिष्ठते पूर्ववदिति श्रौतेषु गृहोपस्थानं वि-
हितम् ।

End :

मृते भर्तरि जीवन्तीत्यन्वारूढा चितागतिः ।

नाग्निकार्यविशेषोऽस्ति पृथक् पिण्डोदकक्रिया ॥

सपिण्डीकरणे दाहे सति तद्ग्रामवासिभिः ।

श्चस्ततो नोपगन्तव्यं गन्ता चेन्मरणं ध्रुवम् ॥

प्रशुष्ककाष्ठज्वालाभिः केशाग्रे दहनं भवेत् ।

आज्यशेषोपलिप्ताभ्यां पाणिभ्यामथ दाहकः ॥

मृतपादौ समालिप्य प्रत्यक् दयात्यानयेक्षकः(?) ।

निपत्य भूमावुत्थाय अन्धुमिश्च समन्तितः ॥

जलाशयगतो दद्यात् प्रेतायाम्बु यथाविधि ॥

इति । प्रकृतमनुलिखामः । शुभमस्तु ।

Colophon—Nil.

Author : Text—Kātyāyana.

Remarks—The commentary begins from Sthāli-pākaprakaraṇa and ends with Āśaucapra-karana.

॥ खादिरगृह्यसूत्रवृत्तिः ॥

No. 62. KHĀDIRAGRHYASŪTRAVṚTTI.

C. O. L. No. 42.

Substance—Paper. Size—14" x 8½". Pages—145.
18 lines per page and 18 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1650.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—An exposition of aphorisms on domestic rituals by Khādira relating to Sāmaveda.

Beginning:

(मूलम्)—अथातो गृह्या(णि) कर्माणि ।

(व्याख्यानम्)—अथ अनन्तरम् । कस्मादनन्तरम् । "देवस-
वितः" इत्यादिमन्त्रवच्छाखाध्ययनानन्तरम् । यतोऽनधीतवेदस्य
मन्त्रापरिज्ञानात् वक्ष्यमाणेषु वाक्येषु कर्मानुष्ठानयोग्यतया प्रतिपत्तु-
मशक्यम् । अतस्तदनन्तरमिति गृह्यते ।

(मूलम्)—अथ वस्त्रादीनां दानम् । यशोऽसीत्याचमनीयम् ।

(व्याख्यानम्)—आचमनीयमित्युक्ते यशोऽसीति प्रतिगृह्य
तूर्णीं पीत्वाचामेत् ।

End :

(मूलम्)—पुनर्यज्ञविवाहयोश्च । पुनर्यज्ञविवाहयोश्च ।

(व्याख्यानम्)—पुनर्यज्ञविवाहयोः प्रागपि संवत्सरादागतान-
र्ह्येत् । मधुपर्केण पूजयेदित्यर्थः । द्विरुक्तिः शास्त्रपरिसमाप्तिद्यो-
तिका ॥

Colophon :

इति चतुर्थपटलस्य चतुर्थः खण्डः । ग्वादिराचार्यमुनिकृतस्य
गृह्यस्य रुद्रस्कन्दाचार्यकृतं व्याख्यानं समाप्तम् ।

नारायणस्य पुत्रेण मखवाटनिवासिना ।

रुद्रस्कन्देन संक्षेपात् गृह्यवृत्तिः कृता मया ॥

Author: Text — Khādirācārya. Commentary —
Rudraskandācārya, son of Nārāyana of
Makhavāṭa.

Remarks—This work contains four *patalas*. It
is printed in M. O. L. S. as No. 41.

॥ गौतमापरसूत्रम् (भाष्यसहितम्) ॥

No. 63. GAUTAMĀPARASŪTRAM
with Bhāṣya.

C. O. L. No. 250.

Substance—Paper. Size—13" x 8½". Pages—101.

About 20 lines per page and 18 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1100.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Certain funeral rites observed by Sāma-
vedins.

Beginning :

(सू)—प्रयाणकाले प्राक् स्मृतिविप्रयोगात् पितरं मातरं गुरु-
मन्यं वा ब्राह्मणं सुहृदं तन्मयर्गार्थिनिमिनेनेमानि छन्दांसि
मंस्कर्ता श्रावयेत् ।

(भा)—प्रयाणकाले प्रयाणं मरणं तस्मिन् काले
प्राक् स्मृतिविप्रयोगात् स्मृतिः ज्ञानं विप्रयोगो नाशः एतदुक्तं
भवति—मरणकाले स्मृतिः ... पान् प्रागेव वक्ष्यमाणानि
मामानि श्रावयेत् । प्राक् स्मृतिविप्रयोगादिदि वदता स्मृतिविप्रयो-
गात् परं न श्रावणं भवतीत्युक्तं भवति । स्मृतिविप्रयोगान् पर
न भवतीत्युक्ते मरणोत्तरकालं न भवतीत्यर्थः । दण्डाप-
न्यायेन सिद्धम् । कथमविशेषणं सर्वान् श्रावयेत् नेत्याह — पितरं
मातरं गुरुमन्यं वा सुहृदं ब्राह्मणमिति । पित्रादिशब्दाः प्रनिद्धाः ।
गुरुशब्दोऽत्र पितृव्यादिवचनः न निषेकादिकर्ता । स तु पितृशब्दे-
नैवोपात्त इति । अत्रापि तस्योपादाने पौनरुक्त्यं प्रयज्यते । अन्यं
वा सुहृदं ब्राह्मणमिति । तस्य यः मर्या तस्य श्रावणं विकल्प्यते ।
अन्यं वा इति वाशब्दाभिधानान् । ब्राह्मणग्रह(ण) सुहृद्भृतम्यापि
क्षत्रियादेर्नास्तीति दर्शयितुम् । न चात्र ब्राह्मणशब्दः पित्रादिशब्दानां
विशेषणमिति वाच्यम् । ब्राह्मणशब्देने(ति?ह) मन्निहितमुहृच्छब्द एव
परामृश्यते न तु दूरस्थपित्रादिशब्दः ।

End :

(सू)—हुतशेषं पाणिषु दद्यात् । पाणिमुखाः पितर इति श्रुतेः ।
अनग्निश्चेदाज्यभागं गृहीत्वा भवत्स्वेवाग्नां । करणमिति पूर्व-
वत् । तथास्त्विति ।

(भा)—

वैश्वदेवे यदेकस्मिन् भवेयुः... द्विजाः ।

तदेकपात्रां होतव्यं स्याद्विधिर्विहितस्तथा ॥

इति । ततश्च वैश्वदेविकब्राह्मणपा... ..पित्र्यब्राह्मणपात्रौ
होमः कार्यः । ये गृह्याग्न्यभावे लौकिकाग्निमिच्छन्ति ते सूत्र-
विरुद्धत्वान्निरसनीयाः ।

पूर्वदेवान् प्रवर्तेत पश्चाद् देवं विसर्जयेत् ।

पश्चाद् भावित्वं पितॄणां पूर्वभावित्वं सिद्धम् ॥

Colophon :

Author : Text—Gautama.

Remarks—This Bhāṣya is written in elegant style.

It is a descriptive treatise on the religious observances followed by the relatives of the dead.

॥ छन्दोगसूत्रदीपः ॥

No. 64. CHANDOGASŪTRADĪPA.

C. O. L. No. 397.

Substance—Palmleaf. Size—15" × 1½". Leaves—104.

10 lines per page and 68 letters per line.

Script—Grantha. No. of Granthas—4400.
Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—An exposition of the *Drāhyāyaneśvara*
pertaining to *Sāma Veda*.

Beginning :

पोडशीसाम्ना स्तोप्यमाणो यथायनमुदविश्य हविर्धानं गत्वा
पोडशीग्रहमवष्टभ्य उद्गाता यस्मादन्य इति । ननु च अग्नि-
ष्टोमानन्तरं उक्थ्ये वक्तव्यं कथं पोडशिनः प्रस्तावः ?
उच्यते उक्थ्ये । विशेषतो वक्तव्यस्याभावात् पोडशिनः
सङ्गावाच्च प्रस्तावः ।

End :

आतृतीयञ्च प्रतिपाद्यमान आशापशूनाम् । इति । यदि
त्रिष्वपि संवत्सरेषु न कश्चिदपि शब्दं कुर्यात् तत्रापि पशू-
नां सिद्धिरस्त्येवेति विद्यात् । देव(अन्य) तमप्रतिषेधाभावादि-
ति । अथ श्वगर्दभशब्दे जाते शान्तिं विधत्ते, शान्तिर्वाम-
देव्यं शान्तिर्वामदेव्यम् इति । तदानीं वामदेव्यं गेयमिन्यर्थः ।
इति ।

Colophon :

कल्पोक्तं ब्राह्मणोक्तं च यथावदवधारयन् ।

अष्टमं पटलं व्याख्येयं धन्वी मेधाविनां प्रियः ॥

इति छन्दोगसूत्रस्य तृतीयं दशके सुधीः ।

प्रथमं पटलं व्याख्येयं धन्वी श्रुत्यनुसारतः ।

इति छन्दोगसूत्रस्य दीपे धन्विनिमिते ।

तृतीये दशुके षष्ठः पटलः व्याकृतोऽयुना ॥

Author—Dhanvi, of Kāśyapa Gotra.

Remarks—The beginning and end of this work are missing. The leaves have become very much decayed. The work extends from the beginning of the 2nd *Pātala* of the 2nd *Daśaka* to the end of the commentary on the *Sūtra* *पृष्ठहनि अक्षरं* in the 6th *Pātala*, 3rd *Daśaka*. The whole work is divided into three *Daśakas* and each *Daśaka* in its turn is divided into ten *Patalas*. It comes under *Drāhyāyanasrautasūtrabhāṣya* in D. C. S. M. Madras. (Vide No. 1038, Vol. II).

॥ जैमिनीयगृह्यमन्त्रवृत्तिः ॥

No. 65. JAIMINĪYAGRHYAMANTRĀVṚTTI.

C. O. L. No. 826.

Substance—Palm leaf. Size— $9\frac{1}{2}$ " \times $1\frac{1}{2}$ ". Leaves—84.

7—10 lines per page and 26—36 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—1350.

Owner—Dāmodaraṇ Nampūri, Valia Kallampalli, Kidāngūr.

Subject—An exposition of the *mantras* of Jaimini on domestic rituals.

Beginning:

मकलभुवनैकनाथं श्रीकृष्णं नमि हग्निमुमां च शिवम् ।

गुरुमपि मुत्रहृष्यं गजाननं भार्तीं भवत्रानम् ॥

प्रणिपत्य विष्णुमीड्यं विदुषोजपि कृपाम्बुधीन् समस्तगुरून् ।

गृह्य(गात्र?गतमन्त्र)वृत्तिः करिष्यते जैमिनेस्तमपि न(मसि?)त्वा ॥

अत्युक्तानि दुरुक्तानि यान्यनुक्तानि च स्फुटम् ।

समादधतु विद्वांसस्तानि सर्वाणि बुद्धिभिः ॥

तत्र प्रथमं मन्त्रविनियोगो वक्तव्यः, तत आर्पकथनं, तत-
श्छन्दोनिर्देशः, ततो देवताभिधानम् । विनियोगादिचतुष्टयाज्ञाने
दोषः स्मर्यते श्रूयते च । तत्र स्मृतिः —

मन्त्राणां ब्राह्मणापेयच्छन्दोदैवतविन्न यः ।

याजनाध्यापना पात्यते वा प्रमीयते ॥

पार्षीयान् भवतीत्यर्थः ।

एवं ब्राह्मणमाह तामिति । अथ श्रुतिरपि भगवता जैमिनिनास्म-
त्स्वत्रारणापेयेष्ववश्यकर्तव्यता प्रदर्शिता । यो हवीं आविदितापेयच्छ-
न्दोदैवतब्राह्मणोक्तेन मन्त्रेण याजयति वा अध्यापयति वा स्थाणुं
(व) च्छेति (क? ग)तं वापद्यते प्रवमीयते ।

End :

“वेदमेव जपेन्नित्यमुपधर्मोऽन्य उच्यते”

स्वाध्यायवन्तं मां मा प्रतिज्ञाप्तीः ।

तद्विरोधं मा कार्षीः । स्वरवर्णाद्यूनातिरिक्तो माभूत् । त्वन्प्रसादा-
दित्यर्थः । जुह्वन्तं मां मा प्रतिहोषीः । तद्विनाशं मा कार्षीः । कुर्वन्तं
मां मा प्रतिकार्षीः । किं बहुना यद्यत् कर्म करोमि, तत्तत् कर्म

कुर्वन्तं मां मा प्रतिकर्षीः । सकलच्छिद्राण्यापूरय च । त्वत्प्रसादादेव
 सकलकर्मसाफल्यं मे भूयादित्यर्थः । तस्मादेवंभूतं सर्वदानुग्रहपरं
 त्वां प्रपद्ये । त्वामेव शरणं सदाहं गच्छामीत्यर्थः । त्वया प्रसूत इदं
 कर्म करिष्यामि । त्वत्पदैकशरणोऽहं न्वयानुज्ञातः सन् इदमारब्धं
 कर्म दर्शपूर्णमासादिकम् । तत्तस्माद् हे विरूपाक्ष !

Colophon :

Author :

Remarks—From the expression “भवत्रातम्” occurring at the beginning it is possible to presume that he is no other than Bhavatrāta mentioned in Āśvalāyanagr̥hyasūtrabhāṣya of Devatrāta. The method of elucidation is simple elegant and effective. 9 leaves at the end embody a different treatise—Pañcīkaraṇavārtika by Sureśvarācārya, mentioned on page 318 in C. C., Vol. I.

॥ द्वैधसूत्रम् ॥

No. 66. DVAIDHASŪTRAM.

C. O. L. No. 540.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—138.
 19 lines per page and 20 letters per line.
 Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1640
 Complete.

Owner—C. O.

Subject—The views of different sages regarding the performance of domestic rituals, especially Vājapeya.

Beginning :

क(थमु?थं)खलूपवसथ इति विजानीयात् सन्धास्त्रिदेवोपपाद्याथो
... ..लुसिद्वैरुपपादनम् । ननु खलु सन्ध्यासूपपादय
इव सर्वेषां त्वेव सन्धासुह (?) स्माह बोधायनो यत्रैतदुपवसि-
तोऽस्तमित आदित्ये पुरस्तात् चन्द्रमा लो(हीति?हिती) भवन्निवोदी-
यात्तमप्युपवसथं जानीयाद् । अत्रोह स्माह शालीकिरिति(पादम?-
दं)खल्वेव भवति ससन्ध्यं वै वोपपादयिष्येत । पूर्णो वोभियते तस्य
चेद् उपवसतोऽस्तमित आदित्ये पुरस्तात् चन्द्रमा लो(ह?हि)तीभव-
न्निवोदयादारमताग्निहोत्रेणेत्युक्त्वा पार्वणेन प्रकामत् संस्थिते पार्व-
णेऽग्निहोत्रं जुहुयादिति ।

End :

“ पात्रं सादयतीति सूत्रम् ” । बोधायनस्य यं यं गृहं
गृहीयात् तं तं सृज्य सादयेदिति शालीकिः । श्वेतमश्वं ददाति
श्वेतां बन्धवान् ददाति । अश्वमसितं ददा गार्भिणी बद्धवां
ललामं ददाति अनमनच्छत्रं ददाति त्रयस्त्रिंशतं निष्कं ददाति
मोमचममं ददाति हिरण्यं चमसं ददाति राशीकृतं धान्यं
ददाति । मरां च कृतं धान्यं ददात्येतानि च नित्यानि च दद्यादि-
ति बोधायनः । एतान्येवेति शालीकिरे(त्य?ता)न्येवेति शालीकिः ॥

Colophon :

द्वैधे चतुर्थः प्रश्नः । समाप्तो द्वैधः । श्रीकाण्डाय बो-
धायनाचार्याय नमः । श्री शुभमस्तु ।

Author :

Remarks—This is a treatise on Kalpa based on the views laid down by Bodhāyana and Śāliki explaining the parts to be played by the householder and the officiating priest.

॥ प्रतिहारसूत्रभाष्यम् ॥

No. 67. PRATIHĀRASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 286.

Substance—Paper. Size— $13\frac{1}{2}" \times 8\frac{1}{2}"$. Pages—186.
15 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1767. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—An exposition of Daśatayī on the Pratihārasūtras of Kātyāyana.

Beginning:

नमोऽस्तु तस्मै देवाय यः प्रसूतेऽरिष्यजन्मनाम् ।
कात्स्न्ये च वेदे शृणुमो यं साक्षादेवकसितम् ॥
यो चामनार्यमिश्रादनन्तनारायणार्णयज्वसुतात् ।
अजनि कुशिकान्ववाये साङ्गेऽधीती च सामवेदे यः ॥
रचयति स वरदराजः प्रतिहारार्पेयकल्पयोर्वृत्तिम् ।
वक्ष्य ब्राह्मणसूत्रोपग्रन्थनिदानतद्व्याख्याम् ॥
इदन्ताप्रत्ययः साम्नामृपिच्छन्दोजघिदैवतम् ।
भक्तयः पञ्चयज्ञेषु विनियोगश्च संक्रमः ॥

इतीमे दर्शयिष्यन्ते दशार्थास्त्वह यत्नतः ।

नास्मा दशतयीत्येव वृत्तिष्वेषा प्रथिष्यते ॥

अथ भगवान् कात्यायनो वक्ष्यमाणं वस्तु निर्दिशति अ-
थेति । इति खलु उपग्रन्थकल्पब्राह्मणोक्तानां ज्योतिष्टोमादि-
विश्वसृजामयनपर्यन्तानां (मेका) हाहनिमन्त्राणां क्षुद्रकल्पो-
क्तानां ज्योतिष्टोमपटहद्वादशाहविचाराणां यथायोगसम्पत्तिद्वयः
प्रायश्चित्तानि विषयाश्च न्यायानुष्ठानकल्पादयश्च सास्त्रां प्रयो-
गप्रकार उक्तः ।

End:

इह तु व्यक्षर एव प्रतिहारः विच्छन्दप(१)स्वधरवृद्धिर्लोपश्च
तत्र गतिन प्रतिहारं निघादिस्त्युक्तत्वात् प्रातिहारिकमेव गतिं
प्रतिहारो वै छन्दमेवप्यदादागिति सूत्र.....अत्र सूत्र-
प्रकारेणोक्तः ।

Colophon :

Author—Varadarāja, son of Vāmana and grandson
of Anantanārāyanayaajan.

Remarks—The leaves have become very much de-
cayed and worn out. In several places the
words and letters are not discernible. The
whole work is divided into sections known as
Khaṇḍa or Paṭala or Viccheda and they are
twelve in number. Pañcavidhisūtras describe
the changes suffered by the *Rks* into *sāmans*.
The *Pratīhārasūtras* are of the same kind.

Varadarāja has also written commentaries on the *Āiṣeyakalpa* *alias* *Maṣaka*. His other works are:—

ऋग्वेदभाष्यम् ।

तैत्तिरीयारण्यकभाष्यम् ।

निदानसूत्रवृत्तिः ।

वन्दराजदीक्षितीयम् ।

॥ प्रदीपिका (छन्दोगप्रयोगवृत्तिः) ॥

No. 68. PRADĪPIKĀ
CHANDOGAPRAYOGAVṚTTI.

C. O. L. No. 264.

Substance—Paper. Size—13½" × 8". Pages—102.

20 lines per page and 18 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1173.

Owner—C. O.

Subject—The Yāgaprayogas of the Sāmavedins.

Beginning:

.... मप्रवोकेनान्वक्तेऽपि पितृभूतमनुष्यभूतपक्षयोः मह-
न्मैऽवोचमिति मन्त्रं न जघादुच्चारणमात्रं करोति करिष्यामीति
विदि रारब्धलक्षणमन्त्रं दध्नाहारयेत् । लवणो न
संस्कृतं कुल्माषादिशकृदादिव्यञ्जनयुक्तमन्त्रं दध्नाहारयेत् । अकरि-
ष्यतः पुरुषस्य मोमं न...योन्निवृत्तिः प्रहीण-

मुत्रह्वयौ पुरस्तात् कर्मभ्यः सोमक्रयकाले औषवस्ये वा उद्रान्-
देवयजनं तस्मात् कर्मार्थं प्रोक्षति....

End :

तत्रैवं प्रयोगः सन्धिचममं भक्षयित्वा निष्क्रम्य ममन्तोऽन्यानं
कृत्वा पर्यायेभ्यस्तु रोपेरिति क्रतस्य द्वारं स्वः इत्यादि यजमानो-
पवहान्तम् । अथ जराश्वोधीयस्तवनं भक्षणं पूर्ववन्निष्क्रमणाद्युपवहान्तं
मार्गीयवत् स्तवनं भक्षणं पूर्ववन्निष्क्रमणाद्युपवहान्तं पृथक् स्तोत्रेभ्यः
मंस्तेनोपतिष्ठन् इति वचनात् । अथ स्तोमविमोचनादिहायो जने-
शस्तोक्थ्यस्यतिरोन्यस्येति विशेषः । शेषमतिगत्रवत् । उदवसनी-
यान्तं पूर्ववत् । सर्वपृष्ठमर्वन्तोमाप्नोर्धमम् । —

Colophon:

छन्दोगस्य प्रयोगस्य वृत्तिरूपा प्रदीपिका ।

कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्दनिवासिना ॥

इति छन्दोगस्य प्रयोगवृत्तां तालवृन्दनिवासिना

कृतायां प्रदीपिकायां मससंस्था ममामा ॥

Author—Traividyaavṛddha belonging to the place
known as Tālavṛnda.

Remarks—The work dwells at length on the vari-
ous observances followed by the Sāmavedic
school in Yāgas just as in the treatise *ह्युदिकारिका*.
There is a similar work in Malayālam known
as Cādāṅgubhāṣa which is eagerly studied by
heart by Nampūtiri Brāhmins participating in
the Yāgas. The treatise is complete.

॥ प्रयोगतरणिः (बोधायनसौमिकप्रयोगतरणिः) ॥

No. 69. PRAYOGATARANI.

(Bhodhāyana Saumikaprayogatarani).

C. O. L. No. 336.

Substance—Palm leaf. Size—14" x 2". Leaves—114.
9 lines per page and 45 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—5100.
Complete.

Owner—Paramēśvaran Nampūri, Edappallimana-
kkal.

Subject—An exposition of Sūtras of Bhodhāyana
relating to Soma sacrifice.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

श्रीमन्तं जगतां नाथं प्रणम्य मधुसूदनम् ।

प्रयोगं सौमिकं वक्ष्ये बोधायनमताश्रयात् ॥

इति इष्टदेवतां नमस्कृत्य वक्ष्यते । सश्रद्धको यजमानः । तत्सा-
धनानि सम्पादयेत् । साङ्गं कृष्णायनमनुपयुक्तं गुरुपयुक्तं वा कृ-
ष्णाजिना त्रिवलिर्वा पञ्चवलिर्वा ।

End:

मनस्वतीहोमविधौ

तदुत्तरकर्मार्थं । तस्माद् भूयोऽपि निर्वपेत् । अतः परं सायं प्रात-
रग्निहोत्रे प्रतिजुहोति ।

Colophon :

अरिमन् प्रयोगतरणी बहुपक्षदोषा

.... दाहता गुरुतत्त्वभयादमु. ।

एकं मतं समवलम्ब्य च यात्रासिद्धे-

द्धि.... दिभिः ..., पक्षभेदात् ॥

नारायणेन तिखण्डकृताङ्कन....न

नारायणाङ्घ्रिसरसीरुह....त्परेण ।

...पा प्रयोगतरणी रचिता मया

इति प्रयोगतरणिर्नाम प्रयोगवृत्तिः समाप्ता ।

* * * * *

Author—Nārāyaṇa.

Remarks—Several leaves at the beginning, middle and end are missing. This author may be responsible for the production of the Vṛtti of Āśvalāyana.

॥ प्रयोगमाला ॥

No. 70. PRAYOGAMĀLĀ.

C. O. L. No. 896.

Substance—Paper. Size—11½" × 9". Pages—137.

20 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2200.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—The ceremonials like Pitrśrāddha, Garbhādhāna, Pumsavana etc.

Beginning:

गुं गुरुभ्यो नमः । सं सरस्वत्यै नमः । ... उपक्रम्य प्राणा-
नाम्य । अनया भुज्ययः । क्रनया च वक्ष्ये । तदर्थं पुण्या-

हं वाचायिष्ये ।...क्रियतामिति पुण्याहं वाचायित्वाथ
 देवयजनो मुखात् कृत्वा एकज्जुहोति । सुवणे दर्भानुपस्ती-
 र्य (मे)क्षणेन चरुमालोडय पूर्वार्द्धादवदाय अपरार्द्धादवधत्यभि-
 धारयति, प्रत्यनक्ति पुरस्तात् सुवाहुति हुत्वा । अग्निं मूर्धा
 दिवः ककुत् पतिः पृथिव्या अयम् । अंसां रेतांसि जिन्य-
 तो भुवो यज्ञस्य रजसश्च ते न तानि युग्मिः स च से शिखा-
 भिः । दिवि...न दधुषे सुखां जह्नामग्ने चक्षुषे हव्यवा-
 हं स्वाहा । अन्नञ्च...पूर्ववदुपस्तीर्य स्विष्टकृतमुत्तरार्धपूर्वार्धे
 होमः सकृदवधति द्विरभिधारयति न प्रत्यनक्ति तमन्तःपरि-
 धि सादयित्वा याज्याहुतीरुपजुहोति ।... .. प्रत्या-
 ब्दिक्श्वाद्दे अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहाथे भवतां क्षणः कर्त-
 व्यः ।... ..गर्भाधानादिकर्म-अस्याः । गर्भाधा-
 नपुंसवनसीमन्तोन्नयनकर्माङ्गमुदकशान्तिप्रतिसरकर्म करिष्ये ।

End:

दर्भाग्ने द्वे पर्याग्निकरणे द्वे....ज्जनचतुर्भ्य इति आरक्तिमां
 यद्विंशतिः शम्याः परिधीन् कृत्वा मध्यमाङ्गुलिरनामिकया-
 कनिष्ठिकेऽति.... ..मध्यमो द्वाधीयान् दाक्षिणार्योऽणिष्ठो
 हसिष्ठ उत्तराङ्गुष्ठमात्रमष्टादश याज्ञिकान् प्रादेशमात्रं दर्भतरु-
 णकाभ्यामङ्गुष्ठमात्रं प्रोक्षणीमाज्यस्थालीप्रस्थचतुर्भागं....तस्य
 द्विरङ्गुलमुन्नतं पश्चादङ्गुलविलमेवं सुकृप्रदेशमात्रं चतुरङ्गुलं
 किञ्चिदक्षिणत उन्नतो भव तन्मे क्षणमिति होमद्विप्रमाण-
 मितिह साह बोधायनः ।

Colophon:

हरिः । ॐ । शुभमस्तु ॥

Author:

Remarks—The work consists of three main topics :

1. Śubhakarma. 2. Prāyaścittakarma. 3. Aparakarma.

The first prāśna contains:—

1. Puṇyāha. 2. Sviṣṭakṛddhoma. 3. Devayajña.
4. Pitrśrāddha according to Pārvanavidhāna.
5. Garbhādhānā. 6. Pumsāvāna. 7. Śimanton
8. Udaśānti and Pratisarakarma.
9. Abhyudayaśrāddha (Hiranyarūpa).

The second contains: 1. Jāta Karma, 2. Nāmakarma and Annaprāśana.

The third prāśna contains: 1. Upanayana. 2. Śukriyavratopakrama. 3. Godānavratopakarma. 4. Vāstuśamana. The expiatory rites begin from Fol. 67 whose main portion deals with Brahmacaryāśramāvratalopaprāyaścitta. These come to a close on Fol. 110 where-from Aparakriya begins.

॥ बोधायनदर्शपूर्णमासानुष्ठानम् ॥

No. 71. BODHĀYANADARŚAPŪRNA-
MĀSĀNUSTĀNAM.

C. C. L. No. 335.

Substance—Palm leaf. Size—12" x 2". Leaves—96.
10 lines per page and 40 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—2400.

Owner—Paramēśvaran Namjōrippād, Edappallimanna, Alwaye, Travancore.

Subject—The observances and rituals to be followed on Full Moon and New Moon days according to Bodhāyana's school.

Beginning:

हमिः । श्रीगणपतये नमः । अविममस्तु

अथ गुरुन् प्रणम्य पोधाग्रनमतेन दर्शपूर्णमाभानुष्ठानं यक्ष्ये । द्वात्रिंशं तु आश्वलायनमतेन । तत्र तत्र तत्तन्मन्त्राश्च व्याख्यायन्ते । सर्वमन्त्राणामनुष्ठानस्मारकत्वात् । यथा कथञ्चित् अनुष्ठान(क?)स्मारकतया व्याख्याने रूपभङ्गादि न दोषाय । तत्र प्रथमं कर्माधिक्यात् दर्शकमोक्ष्यते ।

अमावास्यायां प्रातर्हुतेऽग्निहोत्रे कृतमन्ध्याममापनोऽध्वर्युः पादौ प्रक्षाल्य आचम्य आपोहिष्ठेति तिसृमिः प्रतिमन्त्रमाचामेत् । तत्राद्यमन्त्र(पां?)स्तु आपोहिष्ठामयो भुवः.....महेरणाय चक्षसे इति । हीत्यस्मात् पूर्वत्वात् आप इत्यनामन्वितम् । न च निर्मयोभूवानुपजनीयः, व्यवहितत्वात् ॥

End :

यदि पर्वणि. चतुर्दशी, तर्हि पिण्डपितृयज्ञः प्रतिपदि । प्रतिपदि पर्वाण्यपि नास्ति चेत् पर्वण्येव । एवं केरलेष्वाचारः ।

Colophon :

इति दर्शपूर्णमासौ व्याख्यातौ ॥

Author :

Remarks—From the words एवं केरलेष्वाचारः occurring at

the close of the work it is possible to conclude that the author belonged to Kerala.

After the completion of the text two stanzas in Malayālam and one in Sanskrit are additionally appended, viz :

കവാലയുഗളം പാശമിടത്തണുളിയും മഴ
പരയും ചകരീര്യുവത്തണുങ്ങളിയിവ. ?
ഉളിയും മഴയും തണുത്തുമൂലം പാള പാശവും
കത്തുന്ന ചകരീര്യുവതത്തണുങ്ങളിയിവ. ഇതിവ.

आधाने घृतिमृतिक्षुरविनिध्यावाचनं मार्जेन
गव्यं कर्म च भोजनापधिहुतव्रत्तादनद्याग्नी ।
आरोप्याग्निमपेतकर्म निवपेत् संभारमावद्यता-
मग्नीन् सर्वमामित्तनुद्वयविगद पूर्णाग्निहोत्रेष्टयः ॥

The mode of producing fire in case Agnihoṭra fire is extinguished is described in detail in Malayālam on Fol. 98. On Fol. 99 it is stated that the soul attains physical form by dint of obsequial observances.

॥ बोधायनश्रौतम् ॥

No. 72A. BODHĀYANAŚRAUTAM.

C. O. L. No. 928 A

Substance—Palm leaf. Size—13" x 1½". Leaves—88,
14 lines per page and 45 letters per line. Script
—Malayālam. No. of Granthas—1500.

Owner—Śūran Kaṇḍan Nampūri Maṅgalaśeri
Illom, Vaikom.

Subject—Rituals enjoined by the Vedas, according
to the School of Bodhāyana.

Beginning—End—Same as No. 66.

Colophon:

इति पञ्चमोऽध्यायः । पैंगेडाशिकमिदमेकम् । अथातोऽग्न्या-
धेयं व्याख्यास्यामः ।

अथातश्चातुर्मास्यानि व्याख्यामः । सह साह बोधायनः ।
अथातोऽग्निकल्पं व्याख्यास्यामः । स्वरस्ये करण इत्युत्तरे ।

अथात इष्टिकल्पं व्याख्यास्यामः । सह । अथातो द्वादशाहं
व्याख्यास्यामः । चिन्वीत द्वादशाहे ।

Author:

Remarks—The contents of this work show that it
is the same as No. 66.

॥ बोधायनकल्पसूत्रम् ॥

No. 72 B. BODHĀYANAKALPASŪTRAM.

C. O. L. No. 928 B.

Substance—Palm leaf. Size—13" x 1½". Leaves—81:
14 lines per page and 45 letters per line.
Script—Malāyālam. No. of Granthas—1450.

Owner—Same as No. 72 A.

Subject—Prescription of materials such as Puro-
dāśa used in connection with Yajña.

Beginning :

श्रीगणपतये नमः ।

पञ्चतयेन कल्पमपेक्षतः छन्दसा ब्राह्मणेन प्रत्ययेन न्यायेन
संस्थावशेनेति । छन्दसेति यद्वेचाम यथा । यथासायप्र-
णिधिरिदं पूर्वमिदमुत्तरमिति । अथापि मन्त्र एव मयं कर्म
प्रकृते । कर्मानुवादी भवति । यथैतन् भवति प्रेयमगाद्विपणा
बर्हिर्छोर्वन्तरिक्षमन्विहि देवस्य त्वा सवितुः प्रमवेऽश्विनोर्वा-
हुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् अग्रये जुष्टं निर्वपामीति ।

End :

अथ दर्शपूर्णमासेषु सोमेषु विसृष्टायामवान्तरदीक्षायां पिण्ड-
पितृयज्ञं दद्यात् । तद्विदं प्रोक्तम् । यदकलसं स्रवतः सामैकं
तव क्रतुयोगं यज्ञे यज्ञमुपलक्षयेतेति बोधायनो यज्ञे यज्ञमु-
पलक्षयेतेति बोधायनः ।

Colophon :

इति बोधायनीयं कल्पसूत्रं समाप्तम् ।

Author :

Remarks—This work serves as an explanation of
the matter indirectly drawn from the Śrauta
Sūtras of Bṛhadāyana.

॥ बोधायनापरप्रयोगादि ॥

No. 73. BODHĀYANĀPARAPRAYOGADI.

C. O. L. No. 207.

Substance—Paper. Size—13"×8". Pages—168.

20 lines per page and 18 letters per line.

No. of Granthas—1850.

Owner—C. O.

Subject—Description of the rites of the householder such as Upākarma, Tarpana etc.

Beginning :

श्रावण्यां पौर्णमास्यामापाद्या.....सहाचार्यो नद्यां
 स्नात्वा माध्याह्निकं कृत्वा प्राणानायम्य अध्यायोपाकर्म
 करिष्य इति मङ्गल्य पुनः स्नात्वा यज्ञोपवीतं मौर्द्धां कृष्णा-
 जिने दण्डं च धारयित्वा च नित्यतर्पणानि कुर्यात् ।

अग्निः प्रजापतिः सोमो रुद्रो दितिर्बृहस्पतिः सर्वा इत्ये-
 तानि प्राग्द्वाराणि मनक्षत्राणि मंग्रहाणि साहोगत्राणि ममु-
 हूर्तानि तर्पयामि । वसुस्तर्पयामि ।

End :

यदस्य कर्मण इत्यस्य स्विष्टकृदेवता यदस्य कर्मणोऽस्त्यरी
चम् समिद्धस्वाहा । स्विष्टकृत इदम् । दर्श-
 स्थालीपाकं धर्मपत्न्या सह दर्शस्थालीपाकेन यक्ष्ये । तदङ्गं
 पुण्याहम् । अग्निमिन्द्राग्नी च प्रीयेताम् । अग्निमिन्द्राग्नी च
 यक्ष्ये । आधारान्तं कृत्वा । आज्यभागान्ते अग्नये स्वाहा ।
 इन्द्राग्निभ्यां स्वाहा । स्विष्टकृदादिहोमशेषं समापयेत् ।

Colophon :

आश्वलायनपुण्याहं समाप्तम् ।

Author :

Remarks—Though the title of the work is Bōdhāyanūparaprayoga, the *prayogas* of Āśvalāyana alone are dwelt upon. It includes also Pūrva-prayogas. The list of subjects dealt with here is given below:

नित्यतर्पणम् ।

उपाकर्मतर्पणम् ।

खननसंस्कारादि ।

दक्षिणायनादिमरणप्रायश्चित्तम् ।

होतृसंस्कारः ।

अवरं सूत्रम् ।

मामगानामग्निमन्धानम् ।

श्राद्धम् ।

आश्वलायनाग्निमन्त्रयनादि ।

बोधायनीपातनादि

आश्वलायनाग्निसन्धानादि ।

॥ बोधायनीयश्रौतप्रयोगाशिखामाणिः ॥

No. 74. BŌDHĀYANĪYASĪRAUTAPRAYOGA-
ŚIKHĀMAṆI.

C. O. L. No. 545.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—98.

About 20 lines per page and 24 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200.

Owner—C. O.

Subject—Śrāutaprayogas from Vivāha to Caula
according to Bodhāyana's school.

Beginning:

स्वस्ति गुरवे नमः । अथ नान्दीश्राद्धप्रयोगः ।

कर्ता द्विराचम्य प्राणानायम्य सुममुखश्चेत्यादि गणपतिं प्रार्थ्य
देशकालौ सङ्कीर्त्य एवंगुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ श्वः करि-
ष्यमाणामुककर्माङ्गतया विहितं पुण्याहवाचनपूर्वकं नान्दीसमाराधनं
करिष्ये । तदादौ निर्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थं गणपतिपूजनं कुलदेवताप्रति-
ष्ठापनं च करिष्ये इति सङ्कल्प्य गणपतिपूजनं कुर्यात् । तद्यथा—
'गणानां त्वा गणपतिं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम् । ज्येष्ठ-
राजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आनः शृण्वन्मृतिभिः सीदसा(ध?द)नम्'॥
गणपतये नमः आसनं समर्पयामि । हस्ते दूर्वाक्षतान् गृहीत्वा ॐ
भूः गणपतिमावाहयामि । ॐ भुवः गणपतिमावाहयामि । ॐ सुवः
गणपतिमावाहयामि । ॐ भूर्भुवस्स्वः गणपतिमावाहयामि । गण-
पतये नमः पाद्यं समर्पयामि । गणपतये नमः अर्घ्यं समर्पयामि ।
गणपतये नमः आचमनीयं समर्पयामि । गणपतये नमः आपोहिष्ठेति
स्नानं समर्पयामि । गणपतये नमः स्नानानन्तरम् आचमनीयं समर्प-
यामि । गणपतये नमः वस्त्रयुग्मं समर्पयामि । गणपतये नमः
उपवीतं समर्पयामि । गणपतये नमः आभरणं समर्पयामि ।

End :

एवं सर्वाण्युपरिष्ठात्तन्त्राणि समाप्याजुपस्व न इत्याद्युत्तरपरिषेकं
प्रणीताविमोचनं ब्रह्मोद्गासनं च कृत्वा कृतानां गर्भाधानचौलकर्मणां

श्रीपरमेश्वरः प्रीयताम्। कृतानां गर्भाधानचौलकर्मणां साङ्गतासिद्धयर्थं
यथाशक्ति ब्राह्मणान् भोजयिष्ये। तथैव यथाशक्ति भूयसीं दक्षिणां
दातुमहमृत्सृजे। कृतैर्गर्भाधानपुंसवनसीमन्तोन्नयनविष्णुचालिजात-
कर्मनामकरणोपनिष्क्रामणाक्षप्राशनकर्णवेधनचौलकर्मभिः श्रीपरमे-
श्वरः प्रीयताम्। “अयं ते योनिः कृत्विति यतो जातो अरोचय। तं
जानन्नग्न आरोह आधातो वर्धयारयिम्” इति समागेषयेत्। ततो
मङ्गलार्तिक्यं कुर्युः। ब्राह्मणा मन्त्राक्षतान् दद्युः॥

Colophon :

इति श्रीकाशीवासिकेशवभट्टसूनुना श्रीतीविश्वप-
निभट्टेन कृते बोधायनीये प्रयोगागिन्यामर्णैर्गर्भाधानदि-
तन्त्रः समाप्तः॥

Author—Viśvapatibhaṭṭa, son of Keśava Bhaṭṭa
of Benares.

Remarks—This work deals with Nāndīśrādhapra-
yoga, Sarvakarmāṅgadhūtapuṇyahāvācanapra-
yoga, Vivāhahoma, Vāgdānaprayoga, Madhu-
parka, Kanyāḍānaprayoga, Sacīpūjanavidhi
Gṛhapraveśa, Vivāhavṛatagrahara, Oupāsana-
vidhi, Caturthihoma, Vivāhavṛatavisarjana,
Upasamveśanam, Oudumbarapūja, Sthūlipū-
kahoma, Garbhādhāna, Pumsavana, Sīmanton-
nayana, Jātakarma, Nāmakarana, Upaniṣkrā-
mana, Annaprāśana, Karmavedha and Couḷa-
tantra. Many citations have been given in it
from works such as Smṛtisārasamuccaya, Pra-
yogasūtra, Nṛsimhakarikā, Viṣṇubhaṭṭaprayo-

gasāra, Āśvalāyanaprayogaratna, Āśvalāyana-
sūtra, Viśvaparakāśakārikā, Sūtrasārasya, Śin-
ghabhaṭṭīyam, Caṇḍeśvariyaṃ, Kumārasvāmi-
kārikā, Prayogapārijāta, Cintāmaṇi and
Bārhaspatya.

॥ भारद्वाजगृह्यप्रयोगः ॥

No. 75. BHĀRADVĀJAGRHYAPRAYOGA.

C. O. L. No. 149.

Substance—Paper. Size—14" × 8". Pages—142.

About 19 lines per page and 16 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1278.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—Description and application of gṛhya-
sūtras of Bāradvāja.

Beginning :

नमः मदमे । नमः मदमम्पतये । नमः मखीनां पुगेगाणां चक्षुषे ।
नमो दिवे । नमः पृथिव्यै । हरिः ॐ ।

धेत्रियान् ब्राह्मणान् नमस्कृत्य कर्माग्ममहर्तः समुहर्तोऽस्मिन्विति
मन्त्रोऽनुगृह्यन्तु इति प्रार्थितं अनुज्ञातः सर्वकर्माणि कुर्यात् ।

“सर्वकर्माणि आर्द्रा तु सम्प्राप्य च गणाधिपम् ।

गणनां न्येति मन्त्रेण गणनार्थं प्रपूजयेत्” ॥

कर्त्तव्यमात्मन्य कर्मण अग्निमेव पश्चिमात्यर्थम् आर्द्रा महाम-
लपतिपूजा कर्त्तव्ये द्विः ।

गणानां त्वा गणपतिं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम् ।

ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आनःशृण्वन्नृतिभिस्मीदमादनम् ॥

End :

दारुमयानि अग्नौ प्रक्षिपेत् । मृन्मयानि अप्सु विनिक्षिपेत् ।
पात्रादिदाहे निर्ऋत्यायै न्या इति विदग्धं अभिमन्त्र्य त्वमपराधी
त्वमवाची त्वं रक्षांसि हन्ति गच्छ इति दक्षिणापगमुत्तरापगं
वा दिशं तं प्रतिनिरस्य अप उपस्पृश्य अग्नी रक्षांसि गच्छतीति
आज्याहुतीर्जुहुयात् ।

Colophon :

हरिः । ॐ । शुभमस्तु । गुरुभ्यो नमः ॥

Author—Bhāradvāja.

Remarks—The work lays special stress on one's daily duties with citations from Veda and on the penalty for shortcomings in their performance.

॥ भारद्वाजगृह्यप्रयोगः ॥

No. 76. BHĀRADVĀJAGRHYAPRAYOGA.

C. O. L. Nos. 318, 343, 351.

Substance—Paper. Size—11"×8½". Pages—157.

About 20 lines per page and 28 letters per line.

• Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2748.

Complete.

Owner—C. O. •

Subject—Description of the rites of a Brūhmin householder beginning from marriage and extending upto the end of Brahmayaज्ञा.

Beginning :

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ।

वागर्थाविव सम्पृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये ।

जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥

सुमुहूर्ते वरः कन्यागृहं गत्वा कृतपादशौचाचमन आचार्येण कृतरक्षाहुरो विनायकं सम्पूज्य प्राणानायम्य पाणिग्रहणकर्मार्थं वरान् प्रेषयिष्ये । द्विः । वत्सगोत्राद् यूयं मदर्थं कन्यां वृणीष्वमिति ब्राह्मणान् श्रूयात् । ते कन्यादातारं गत्वा ब्रूयुः ।

End :

गोभूतिलहिरण्याज्यवस्त्रधान्यगुडानि च ।

रूप्यं लवणमित्याहुः दग्धद(नाः? प्रकीर्तिताः? नान्यनुक्रमात्) ब्रह्मयज्ञं करिष्ये । ब्रह्मयज्ञेन यक्ष्ये । विद्युदसि ... उपैमि, अप्सु श्रद्धा. गापत्रीं दशवारं जप्त्वा वेदादीन्—अग्निमीलेधातमम् । इये त्वोज्ञे त्वा.....कर्मणे । अन्नआयादि.....बर्हिषि । शन्नो देवीः.....अवन्तु नः । अग्निर्मूर्धेत्यनुवाकम् । एकाम् ऋचं वा । यथाशक्ति स्वाध्यायम् । ॐ नमो ब्रह्मणे.....करोमि । वृष्टिरसि.... अपागाम् । ततस्तर्पणम् । ब्रह्मादिदेवान् तर्पयामि । सर्वान् देवान् तर्पयामि । देवगणान् तर्पयामि । सर्वदेवपत्नीस्तर्पयामि । निर्वीती । प्रजापतिं काण्डक्रपिं तर्पयामि । सोमं काण्डक्रपिं तर्पयामि । अग्निं कां.....तर्पयामि । विश्वान्

देवान् ऋषीन् तर्पयामि । ब्रह्माणं स्यसम्भुतं तर्पयामि । मद्-
 मस्पतिं.....मि । ऋग्वेदं.....मि । यजुर्वेदं.....मि । साम-
 वेदं.....मि । अथर्ववेदं.....मि । अथर्वहिरण्यं.....मि ।
 इतिहारां.....मि । पुगणं तर्पयामि । सर्वदेवजनान् तर्पयामि ।
 सर्वभूतानि तर्पयामि । प्रार्थनाविति । वेदम्यायनदिष्टिन्
 तर्पयामि । सर्वान् पितॄन् तर्पयामि । सर्वभितृन् तर्पयामि ।
 सर्वभितृगणान् तर्पयामि । सर्वभितृगणान् तर्पयामि । ऊजं वद-
 न्तीः पितॄन् वृष्यत ।

Colophon :

शुभमस्तु ।

Author—Bhāradvāja.

Remarks—In connection with the nuptial ceremony it is said, “चतुर्थ्यां स्नाता प्रपत्यस्त्री” lending support to the view that nuptials can be celebrated on the fourth day. This custom is prevalent only among the Brāhmins and Kṣatriyas of Kerala. Most probably the author might have been a Nampārī Brāhmin.

॥ भारद्वाजगृह्यसूत्रम् ॥

No. 77. BHĀRADVĀJAGRHYASŪTRAM.

C. O. L. No. 148.

Substance—Paper. Size—13½"×8½". Pages—102.

16 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Aphorisms on domestic rituals by
Bhāradvāja.

Beginning :

पूर्वमुपनयनं व्याख्यास्यामः । ॥ १ ॥

पुरस्तादेव सम्भारानुकल्पयते । ॥ २ ॥

पालाशमिध्रं स्वादिरमौदुम्बरं वैकङ्कतं चैतद्वृक्षीयामेव दर्वी
करोति त्वग्बिलाममूलदण्डामरत्नीमात्रीम् । ॥ ३ ॥

चतुरङ्गुलं विठं करोति । ॥ ४ ॥

सामयाचारिकं कर्मेति विज्ञायते ॥ ५ ॥

गर्भाष्टमेषु ब्राह्मणमुपनयीत गर्भैकादशेषु राजन्यं गर्भद्वादशेषु
वैश्यं गर्भनवमेषु ब्राह्मणमित्यपरम् ॥ ६ ॥

वासांसि सामानन्त्यैणेयं ब्राह्मणो वसीत रौरवं राजन्यो
वस्ताजिनं वैश्यो यदाजिनं धारयेत् ब्रह्म वर्धयेद्यद्रासो धार-
येत् क्षत्रं वर्धयेदुभयं धार्यमुभयोर्ऋद्ध्या इति विज्ञायते ॥ ७ ॥
वसन्ते ब्राह्मणमुपनयीत ग्रीष्मे हेमन्ते वा राजन्यं शरदि वैश्यं
वर्षासु रथकारं शिशोरे वा सर्वानार्प्यमाणपक्षे पुण्ये नक्षत्रे
विशेषेण पुंनामधेये ॥ ८ ॥

End :

अथ पर्वण्यतीते मनो ज्योतिरयाश्चाग्नेऽसीति यदाग्निं यजे
स्रस्ति न इन्द्र इति चतस्र आज्याहुतीर्हुत्वा स्थालीपाकं
च कुर्यात् । प्रागष्टम्या अत ऊर्ध्वं सोपवासः कार्यो द्वयो-

द्वौ त्रिषु त्रय इत्येवं नैमित्तिकेऽतीतेषु प्रायश्चित्तम् । पार्वण-
वद्धोमः पितृयज्ञेऽतीते वा पश्चातीति वा पश्चात्यये सोषयामः
कार्य इति सिद्धम् । नित्येषु चैवमेवं स्यात् । अथ महाय-
ज्ञानामेकस्मिन् मनो ज्योतिरिति द्वयोस्त्रयाणां चतुर्णां पञ्चा-
नां वा षष्ठप्रभृति तिस्रस्तन्तुमतीर्तुन्वा चतस्रो वारुणीर्जिपेदिमं
वरुण तच्चायामि यच्चिद्विष्वङ्मत्या । नवरात्रादत ऊर्ध्वम् आ द्वा-
दशरात्रात् चतस्रोऽभ्यावर्तनीर्तुन्वा कार्यः तन्तुमतीश्चरुः स्नात-
कस्यापि होमविच्छिन्नावुक्तम् । प्राप्तं प्राजापत्ये तस्य विच्छि-
त्तिः । तस्य तु पुनराधेयं मनो ज्योतिस्तन्तुमतिः पुनस्त्या-
दित्या रुद्रा इति च पूर्णाहुतिं प्रतीयात् । एतामग्न्युपघातेषु
सर्वत्र । स्त्रियाश्चैवं होमाभिगमनं स्थालीपाकेषु सर्वेषामन्ततो व्या-
हृतिभिरिति सिद्धम् ।

नम आचार्येभ्यो नम आचार्येभ्यः ।

Colophon :

इति श्रीमदाचार्यविरचिते भारद्वाजसूत्रे शृष्टे तृतीयः
प्रश्नः समाप्तः ।

Author—Bhāradvājaśrīya.

Remarks—This work has been edited and published in Leyden by Henriëthe J. W. Solomons D. Litt. But there is remarkable difference between the two, the former furnishing more detailed information and correct readings. Prof. Macdonnell observes as follows:—“About Baudhāyana's ṛghya not much is known, still, less about that of

Bhāradvāja" Page 250, History of Sanskrit Literature (1913). There are three *prāśnas* from *Punyāha*, *Śrāvana karma*; *Ekāgni-homa* respectively. At the close of the Ms. a separate work on an allied subject is embodied, viz: "Gṛhyaprāyaścitta".

“अथ पर्वण्यतीते उत्तरसिन् काल आगते हविष्य आग-
मनन् । अथ गृह्यप्रायश्चित्तानि । संवत्सरे सपिण्डीकरणम् ।
नान्दीश्राद्धस्य पूर्वपक्षे अपरेण गार्हपत्यमुपविश्येन्द्राय स्वाहेन्द्रपुरु-
षेभ्यः स्वाहेति अपरेणाग्निं हस्तेन परिमृज्य सर्वेषु पाकयज्ञेषु
दक्षिणतः प्राचीनावीती । विश्वामित्राय जमदग्नये अघमर्षणे
त्रीन् प्राणायामान् धारयन्ति । अथातोऽज्यान्तरदीक्षां व्या-
ख्यास्यामः । अथात उपाकरणोत्सर्जने चत्वारिंशतमष्टौ च ।
अथातो व्रतोदशविसर्जने एतस्मिन्नेवाग्रावोदनं श्रपयित्वाज्यम-
धिश्रित्योत्पूय एकाग्निर्द्वादशाहं विच्छिन्नः पुनराधेयः ” ।

॥ भारद्वाजश्रौतप्रयोगादि ॥

No. 78. BHĀRADVĀJAŚRAUTAPRAYOGĀDI.

C. O. L. No. 227.

Substance—Paper. Size—14" x 8½". Pages—320. 20

lines per page and 19 letters per line. Script—

Devanāgarī. No. of Granthas—3440. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Bhāradvājasūtras relating to the Kṛṣṇa
Yajurveda describing the mode of observance
of Śrouta rules.

Beginning :

दर्शेन यक्ष्ये पूर्णमासेन यक्ष्ये द्वितीय अप उपस्पृश्य ।
विद्युदसि विद्यमे पाप्मानमृतात् सत्यमुपैमि श्रद्धा मयि
यक्ष्यमाणोऽप उपस्पृशति । तदिदं सर्वयज्ञेषूपस्पर्शनं भवति ।
अध्वर्युवरणं आहवनीयार्थं तूष्णीमुद्धृत्य अन्यस्मै प्रदाय गार्ह-
पत्यं तूष्णीं दक्षिणार्गिं प्रणीय आहवनीयमादाय आहवनीया-
पतने तूष्णीमर्गिं प्रणीय विहारस्योत्तरन उपविश्य ।

देवा गातुविदो गातुं यज्ञाय विन्दत ।

मन(स) स्पतिना देवेन वाताद्यज्ञः प्रयुज्यताम् ।

इति जापित्वा त्रीणि काष्ठान्यादाय ।

ममाग्ने वर्चो विह्वेष्वस्तु वयं त्वेन्धानास्तनुवं पुपेम ।

महं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना ३ येम

आहवनीयमुपसमिन्धे ।

End :

कोऽसि को नामेति प्रतिपद्य तस्य त इदमुन्मृजे इत्यन्तेन
बभूषन्नवेक्षेन ब्रह्मवर्चमकामोऽवेक्षेत मया व्यवक्षेताभि.....
...क्षेता इति विज्ञायते । तत इतराणि द्रव्याण्युपतिष्ठन्ते
उत्करे वेदिकरणानि स्पर्शं स्वस्तिर्विभक्तं स्वस्तिरित्येतैर्मन्त्रैः यथा-
रूपं यजिया यज्ञकृतस्थ? तेर्मास्मिन्यज्ञ.....उप.....न्युपमा
द्यावापृथिवी ह्वयेतामिति द्यावापृथिवी उपास्ताव ।

Colophon :

इति प्रवर्ग्यविचरणं समाप्तम् । भारद्वाजश्रौते एका
.....स्यविचरणं समाप्तम् ।

Author—Bhāradvāja,

Remarks—Darsapūrgamāsaprayoga is dealt with at the commencement. The Ms. ends abruptly in the 12th *praśna*.

॥ भार्गवकल्पसूत्रम् ॥

No. 79. BHĀRGAVAKALPASŪTRAM.

C. O. L. No. 538.

Substance—Paper. Size— $13\frac{1}{2}" \times 8\frac{1}{2}"$. Pages—47.
20 lines per page and 22 letters per line.
Script—Davenāgarī. No. of Granthas—660.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Observances to be followed in conformity with the Samayamata or Mahātraipura Siddhānta.

Beginning :

अथातो दीक्षां व्याख्यास्यामः । भगवान् परमशिवभट्टा-
रकः श्रुत्याद्यष्टादशाविधाः सर्वाणि दर्शनानि लीलया तत्तदव-
स्थापन्नः प्रणीय म हिमवत्या भगवत्या भैरव्या स्वात्माभिन्नया
पृष्टः पञ्चभिर्मुखैः पञ्चाम्नायान् परमार्थसाररूपान् प्राणिनाय ।
तत्रापि सिद्धान्तः पञ्चिंशत् तत्त्वानि विश्वम् । शरीरकञ्चुकितः
शिवो जीवो निष्कञ्चुकः परमशिवः । स्वविमर्शः पुरुषार्थः ।
वर्णात्मका नित्याः शब्दाः । मन्त्राणामपि चिन्ताशक्तिः । सम्प्र-
दायविश्वात्म्यां सर्वमिद्विः ।

End :

इत्थं विदित्वा विधिवदनुष्ठितवतः कुलनिष्ठस्य सर्वतः
कृतकृत्यता शरीरत्यागे श्वपचगृहकाश्यान्तारं म जीव-
न्युक्तः । य इमां दशखण्डां महापनिषदम् अर्चते महा-
श्वपुरमिद्वान्तसर्वस्यभूतां, म सर्वेषु यज्ञेषु यष्टा भवति । यं
यं क्रतुमधीते तेन तेनास्पृष्टं भवति इति हि श्रूयते इत्यु-
पनिषद् इति शिवम् ।

Colophon :

इति भार्गवकल्पसूत्रे दशमः खण्डः ।

Author—Bhārgava.

Remarks—This has been published in the Baroda Series with commentary in which one additional Sūtra is embodied giving the number of Sūtras in each Khanda whereas the work under reference is simply divided into ten Khandas. That the author is Parāśurama of Purāṇic reputation is evident from the following lines :

इति श्रीदुष्टत्रियकुलकालान्तकेशुकागर्भमभूतमहादेवप्रधा-
नशिष्यजामदग्न्यश्रीपरशुरामभार्गवमहोपाध्यायमहाकु-
लाचार्यनिर्मितं कल्पसूत्रं सम्पूर्णम् ॥

"Vide p. 366., Vol I, Parāśurāmakalpa Sūtra,
Gaekwad's Oriental Series.

॥ यज्ञप्रायश्चित्तविवरणम् ॥

No. 80 A. YAJÑAPRĀYAŚCITTAVIVARAṆAM.

C. O. L. No. 1041 A.

Substance—Palm leaf. Size— $14\frac{1}{2}" \times 1\frac{1}{4}"$. Leaves—90.

About 8 lines per page and 45 letters per line.

Script—Malayāḷam and Grantha. No. of
Granthas—2290. Complete.

Owner—Rāja of Cirakkal,

Subject—Description of penalties for *Mantṛalopa*
Kriyālopa and *Samayalopa* likely to take place
in Yāgas (Sacrifices).

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । श्रीसङ्गमेशोऽवतु ।
अथातो मन्त्रगणान्नातानि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः ।
अथशब्द अनन्तर्यार्थः । उक्तानि दर्शपूर्णमासादीनि
श्रौतानि कर्माणि । अनन्तरं तेषामकरणेऽन्यथाकरणे
वा प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः । अतःशब्दो हेतौ ।
यस्माद् दर्शपूर्णमासादिकर्मणां सकलावगतिर्वैगुण्यावगतेर्हेतुः ।
तस्मादनन्तरं विहितानामकरणेऽन्यथाकरणे वा प्रायश्चित्तानि
व्याख्यास्यामः ।

End :

अरूपमस्य यजमानस्य आत्मनात्मनि शरीरे जायते । सुकुष्ठं
अर्शमो मूलरोगः तमायान्तरं यत् प्रत्येयात् । पुनरावृत्त्य शेषाद्
गृहीयात् । यज्ञं विच्छिन्द्यात् । अतस्तदेवापलष्टमित्रो (?) मित्रो

जनानित्यादिना हुत्वान्यां दुग्ध्वा इत्यादि यदि पूर्वस्यामाहुत्यां उत्तराहुतिः स्कन्देद् यदि वोत्तरायां पूर्वामाहुतिमभिजुहुयात् । यत्र वेत्थ वनस्पत इत्यादिना समिधमादध्यात् । स्कन्दे यदि स्त्रुनि शेषमस्ति तूष्णीमेव पुनर्जुहुयात् । अन्यान् दुग्ध्वा इत्यादि यत् पुरा प्रयाजेभ्य इत्यादि गतं गतं गर्भस्रवन्तवन्तमित्यादिना अग्निहोत्रस्थालीं (श्रुवन्त्री? श्रुवन्त्रिगभि)मन्त्र्य विधुं दद्राणमिति सन्दध्यादिति भगवानापरतत्रः ।

Colophon :

इत्थं याज्ञीषु चिन्तानु रममाणश्चकार ह ।

इमां वैद्यासिक्किट्यरुह्यां गोपो यज्ञाङ्गलक्षणम् ॥

इति गोपालकृतौ यज्ञप्रायश्चित्तविवरणं समाप्तम् । हरिः ॐ ।

श्रीगुरुभ्यो नमः । श्रीगोपालकृष्णस्वामिने नमः । अविघ्नमस्तु ।

Author—Gopāla.

Remarks—28 leaves are written in Malayālam and 62 in Grantha characters. Strict continuity is perceptible in the subject-matter. It may be presumed from the words " श्रीसङ्गमेशोऽयत्तु " occurring in the beginning that it was written at Irīnālakkuda in Cochin State.

॥ शिक्षा ॥

No. 80 B. ŚIKṢĀ.

C. O. L. No. 1041 B.

Substance—Palm leaf. Size—14½" × 1½". Leaves—33.

8 lines per page and 32 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—731.

Incomplete.

Owner—Same as No. 80 A.

Subject—Śikṣā relating to Varna and Svara in Veda.

Beginning :

गणेशं दक्षिणामूर्तिं चार्णां व्यासं गुरुनपि ।

नमामि यत्प्रभादेन कृतिनः सन्ति देहिनः ॥

वेदवाक्यगतान् वर्णानकारादीन् नमाम्यहम् ।

तच्छन्दोमुनिदेवानप्याचार्यान् शौनकादिकान् ॥

अथ वर्णविषयाणि यानि ज्ञेयानि तानि कानिचिह्नक्ष्यन्ते ।

तज्ज्ञानस्याभ्युदयनिःश्रेयससाधनत्वात् । तथाहि—

आकाशवायुप्रभवः शरीरात्

समुच्चरन् चक्रमुपैति नादः ।

स्थानान्तरेषु प्रविभज्यमानो

वर्णत्वमागच्छति यः स शब्दः ॥

तमक्षरं ब्रह्मपरं पवित्रं गुहादयं सम्पगुशन्ति विप्राः ।

स श्रेयसा चाम्भुदयेन चैव सम्यक् प्रयुक्तः पुरुषं युनक्ति ॥ इति ॥

End :

पदमध्ये दृष्टानां मकारस्य स्थानि जा एव वा इति विचार्यम् ।

उभयथाप्युच्चारणविशेषाभावात् । नकारद्वयथकारसकारतकार इति संस्तूयमे, सवाद्स्तौलाभि अमन्दांस्तौमानित्यादौ पद्य । एवं प्रपञ्चागतमपि किञ्चिदुक्तम् । अर्थकीयमतत्वेनोक्तस्य चकारा-

गमस्य ग्राह्यत्वं प्रति किञ्चिदुच्यते । अकारशकारपरे चकार-
आगमो भवति केषाञ्चिदाचार्याणां मते । अत्रापि नकारान्तं
पूर्वपदं पूर्वं शकाराद्युत्तरं यदि नकारो अकारः स्याच्च ।

Colophon :

Remarks—Neither the name of the author nor of
the work is mentioned in the Ms. Such
exhaustive and detailed criticism is unpre-
cedented in Śikṣā treatises.

॥ गायत्रीविवरणम् ॥

No. 80 C. GĀYATRĪVIVARAṆAM.

C. O. L. No. 1041 C.

Substance—Palm leaf. Size— $14\frac{1}{2}$ " \times $1\frac{1}{4}$ ". Leaves—2.
10 lines per page and 58 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—75.

Owner—Same as No. 80 A.

Subject—Offering of oblations on consecrated fire
and sacred prayers connected with Gāyatrī.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

सावित्रीमथ वक्ष्यामि गायत्र्या शिरसा सह ।

भूरादिव्याहृतीनां तु म.....परिकीर्तिताः ॥

अत्रिर्भृगुश्च कुत्सश्च वसिष्ठो गौतमस्तेथा ।

काश्यपश्चोजिराश्वैव क्रमेण मुनिपुंगवाः ॥

End :

अर्कस्य सेमिधा हुत्वा तीक्ष्णतैलेन सादरम् ।

सप्ताहान्मारयेच्छत्रून्.....विप्रं न संशयः ॥

शत्रोः प्रतिकृतिं भूमावालिल्याख्यां च तद्वति ।

तामाक्रम्य तु पादेन जपेच्छत्रुर्विनश्यति ॥

.....प्रतिलोमः स्यादाभिचोरपुं कर्मसु ।

मारणं वर्णतः शत्रोर्ब्रह्मास्त्रं प्रतिलोमतः ॥

गुरुप्रसादतो ज्ञेयमनर्थकमन्यथा ।

शान्तये जुहुयादग्नौ घृतेन पयसापि वा ॥

प.... ।

आम्रपर्णस्य होमेन सर्वज्वरविनाशनम् ॥

उदुंबर.... ।

पयसाज्येन वा हुत्वा शान्तिः सर्वचतुष्पदाम् ॥

शान्तये वत्स....

अभिमन्य सितं भस्म न्यसेद् भूतादिशान्तये ॥

बहूक्तेन किमत्र स्यात्....होमतः ।

अग्नीष्टं सर्वमामोति नात्र सन्देहकारणम् ॥

....न लभते च द्विजोत्तमः ।

सावित्रीजपयज्ञेन शानयन्नमवाप्नुयात् ॥

Colophon :

इति गायत्री समाप्ता । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

Author :

Remarks—The work furnishes all details regarding R̥sis, Chandas, offering of oblations and the fruits thereof. The observance of these rituals leads to the annihilation of sins and accomplishment of all desires.

॥ वामनकारिका ॥

No. 81. VĀMANAKĀRIKĀ.

C. O. L. No. 140.

Substance—Paper. Size—13" × 8½". Pages—197. 15 lines per page and 16 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1350. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—An exposition of the various modes of practical application of Smārta observances such as Nāndimukha, Kautukabandha and Puṇyāhavācana in strict conformity with Khādiragr̥hyasūtra to be followed by Sāma-vedīns.

Beginning:

गुणम्य खादिराचार्य गृह्यमाश्रित्य तत्कृतम् ।

संक्षेपेण पदार्थानां स्मार्तानां वक्ष्यते क्रमः ॥

अन्येषु पादबन्धेषु तत्तद्ग्रन्थेषु सत्स्वरि ।

पाठधारणसौख्याय क्रियते पद्यतोमिरा ॥

यथा वो निर्मितस्तेषु पूर्वपूर्वेषु संस्वपि ।

परमश्च रसंस्तद्वदयं ग्रन्थो भविष्यति ॥

अथ कर्मण्यनादेशे सर्वाण्यप्युत्तरायणे ।

पूर्वपक्षे शुभे चाह्नि तिथिवारगुणान्विते ॥

पूर्वाह्ने शुभलग्ने च स्नात्वाचम्योपवीतवान् ।

प्राणानायम्य सङ्कल्प्य गोत्रनामोक्तिपूर्वकम् ॥

प्राङ्मुखः सपवित्रेण कुर्याद् दक्षिणपाणिना ।

होमानात्मार्यपत्न्यर्थान् कृत्स्ने त्वौषामनेऽनले ।

End :

मृतौ तु तस्य दहनं नेतेन प्रविधीयते ।

अपि तूत्तपनीयेन दहनं तस्य वै भवेत् ॥

तत्पित्रोर्मरणे प्राप्ते मह वै ज्येष्ठपुत्रकः ।

मपिण्डीकरणे होम...ऋग्नौ ममाचेरत् ॥

अन्यधान्ये वदन्त्येष कनिष्ठस्त्वग्निमान् यदि ।

कनिष्ठ एव कुर्यात् मपिण्डीकरणं पितुः ॥

Colophon :

Author—Vāmana.

Remarks—The work comprises two parts, Pūrva-vāmanakārikā and Uttaravāmanakārikā and extends upto Vidhurāgnisandāna.

॥ वैखानसगृह्यसूत्रभाष्यम् ॥

No. 82. VAIKHĀNASAGRHYASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 195.

Substance—Paper. Size—14" x 8". Pages—447.

13 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3600.

Owner—C. O.

Subject—The aphorisms with Bhāṣya on domestic rituals of Vaikhānasa from the nuptial ceremony upto the cremation of dead bodies.

Beginning :

श्रीलक्ष्मीवल्लभाभ्यां विखनोमुनिमध्यमाम् ।

असदाचार्यपर्यन्तां वन्दे गुरुपरम्पराम् ॥

श्रीरामं विखनोमुनिं मम गुरुन् श्रीमाधवाचार्यकान्

श्रीतस्मार्तविदः प्रणम्य तदनु श्रीनारसिंहोऽग्निचित् ।

सन्मान्यः कृतवाजपेयमवनः सोऽहं यथार्थक्रमं

वक्ष्ये भाष्यमृदु ...दं विखनस्मा प्रोक्तस्य सूत्रस्य नः ॥

(मूलम्) अथ निषेकादिमंस्कारान् व्याख्यास्याम इति ।

(भाष्यम्) अत्राथशब्दो मङ्गलार्थः । अत्र सूत्रस्यानुष्ठातारोऽध्ये-

तारः श्रोतारश्चायुष्मन्तो भवेयुरिति ।

End :

(मूलम्) तिलैर्वैश्वदेवं याम्यं पितृकं व्याहृतीश्च प्रायश्चित्तं तेना-

ग्निना पूर्ववद् दहनं कुर्यादिति विखनाः प्राह ।

(भाष्यम्) प्राहेति वीप्सा शारीरकर्मपाग्निमाप्ता भवेत् ।

Colophon :

इति वाजपेययाजीये वैखानससूत्रभाष्ये पञ्चमः पटलः ।

Author : Text—Vikhanas. Commentary—Nāra-
simha, disciple of Mādhavācārya.

Remarks—The Ms. contains 7 *Praśnas*. Each
Praśna embraces 6—10 *Pāṭalas*.

॥ वैखानसगृह्यसूत्रम् ॥

No. 83. VAIKHĀNASAGRHYASŪTRAM.

C. O. L. No. 255.

Substance—Paper. Size—13" × 8½". Pages—120.
20 lines per page and 20 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1450.

Owner—C. O.

Subject—Religious rites such as nuptials etc. and
the penalty for shortcomings in their perfor-
mance.

Beginning :

अथ निषेकादिसंस्कारान् व्याख्यास्यामः । ऋतुसंज्ञमनगर्भाधा-
नपुंसवनसीमन्तविष्णुबलिजातकर्मोत्थाननामकरणान्नप्राशनप्रवास-
गमनपिण्डवर्द्धनचौलोपनयनपारायणव्रतवन्धविसर्गोपाकर्मसमावर्त-
नपाणिग्रहणानीत्यष्टादशसंस्काराः शारीराः । यज्ञाश्च द्वाविंशत् । ब्रह्म-
यज्ञदेवयज्ञपितृयज्ञभूतयज्ञमनुष्ययज्ञा इति ।

End :

‘एको देवो बहुधा निनिविष्टः’

‘यदा भारं तन्त्रयते स भर्तु-

निधाय भारं पुनरस्तमेति ।’

तदेव मृत्युममृतं तमाहु-

स्तं भर्तारं तमु गोप्तारमाहुः ॥

संभृतार्गभृतसिमेननेनं वेदमत्येन भर्तुः सद्योजातमुन जहात्येषा
उत जरन्तं न जहात्येत्येकमिषं नारी पतिलोकं वृणानि पद्यत उप त्वा
मर्त्येप्रतं विश्वं पराणमनुपालयन्ती तस्यै प्रजां द्रविणं च धेहि ।

Colophon—Nil.

Author—Sage Vikhanas. Refer to the Vaikhā-
nasāgama published in the T. S. S. as No. 121.

Remarks—The work contains 7 *Praśnas* each of
which is again sub-divided. Vikhanas is also
the author of Dharmasūtras and Pravarasūtras.

॥ वैखानसगृह्यसूत्रम् ॥

No. 84. VAIKHĀNASAGRHYASŪTRAM.

C. O. L. No. 1016.

Substance—Paper. Size—8" × 7". Pages—60. 15 lines
per page and 23 letters per line. Script—Devā-
nagārī. No. of Granthas—660. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 83.

Beginning—Same as No. 83.

End:

काशिपुर्वाहिणवागांस्यञ्जनं चार्पयेत् । पूर्ववदूर्जं वहन्तीरिति
पिण्डं परिपिच्य त्रिरुदकाञ्जलिं दत्त्वा तथैव पितृनाभिवन्द्य
प्रवासयति प्रजापते न त्वदिति गार्हपत्यं हुत्वा यदन्तरिक्षं
इत्युपतिष्ठेत् । अनाहिताग्नेश्चैवमौपासनम् । चरुं श्रेययित्वा जुहुयात् ।
औपासनस्य संस्काराभावाद् यदन्तरिक्षमिति मन्त्रेण गार्हप-
त्यशब्दं विनैवोपस्थानं कुर्यात् । अपां त्रौपथीनामिति मध्यम-
पिण्डं दत्त्वाद्यत्त पितर इति पत्नीं प्राशयेत्, एषा पुमांसं
जनयति । द्विपिता चेद् यजमानः तथैव पिण्डं दत्त्वा यन्मे
माते ।

Colophon :

Author—Vikhanaç.

Remarks—This work formulates the method of performing the Saptapākayajñas such as Pitryajña etc. The first proposition is dealt with in full. About 100 Granthas are missing towards the end of the 2nd *prāśna*. The work closes with a portion of the 3rd *prāśna*.

॥ वैखानसश्रौतसूत्रम् ॥

No. 85. VAIKHĀNASASĀRAUTASŪTRAM.

C. O. L. No. 276.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—354.

20 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4425.
Completo.

Owner—C. O.

Subject—Aphorisms, on Śrautakarmas, expounded
by Vikhanas.

Beginning:

.....अग्न्याधेयम् । अग्न्याहरणम् ।

विनायकाय विघ्नानामन्तकाय नमाम्यहम् ।

(पारिसंस्तस्य? प्राग्विस्तस्य) शास्त्रस्य सुखेन परिपूर्तये ॥

नमस्तिलोक्यनाथाय नमः पाद्गुण्यकर्मणे ।

गुण्याय.....ऋगुण्याय तेजसे ॥

नमः श्रीगङ्गनाथाय नागपर्यङ्कशायिने ।

तथापि सर्वजगतां जागरूकाय स्थणे ॥

अस्ति बुद्धिमदालम्बं हस्तिभूधर्मस्तजम् (?) ।

स्वस्तिवीजं समस्तानामस्तु वस्तु हिताय नः ॥

अथाग्न्याधेयं व्याख्यास्यामः । ब्राह्मणो वमन्ते राजन्यो
ग्रीष्मे वैश्यः शरदि रथकारो वर्पागु सर्वे क्षिप्रिरे इत्येके ।

रोहिणीकृतिकामृगशिरःपुनर्वसुत्तरानुगधाश्रवणहस्ताविशाखेप्येक-
स्मिन् नक्षत्रेऽमावास्यायां वा पूर्णिमास्यां वादधीत ।

आस्याभिमादधीतेति ब्राह्मणोक्तानि काम्यानि नक्षत्राणि यथा-
कामं यत्रैतानि त्रीणि सम्भवन्ति शतुर्नक्षत्रं पर्व तद् मद्रं

विप्रतिपेधे तन्नक्षत्रमृतुश्च व.....यः सोमेन यद्वक्ष्यमाणोऽग्नि-
मादधीत नर्तुर्न नक्षत्रम्.....

End:

अग्ने वाजस्याती इति तिसृभिरुष्णिगिर्मरुच्युर्गानीध्रो

‘जुहोति ।’ उत्तराभिस्तिसृभिः ककुजजित् प्रतिप्रस्थाता यदि पन्नेजनि कलशे वसति परिरैक्यानाः कुम्भेष्टका,.....थनेष्टका कथनेष्टका वा परासिच्यैरपग्राशोदुम्बरी द्रोणकलशा दीपे तु नृश ... म्रियोतयदि भिद्येत वा चपालस्य वा पात्रावेस्थाने स्वैर्नैव यजुषाभिमन्त्र्य भूरायुर्मे धारयति प्राणं मे धारयत प्रजां मयीति यजमानो जपति । अग्रे वाजस्य गीत इत्येके ॥

Colophon :

श्रीमद्वैखानसे सूत्रे श्रौते च विंशतिः ।

अग्न्याधेयादियज्ञानां प्रायश्चित्तसमाप्तिका ॥

Author—Vikhanas.

Remarks—The work contains 20 *Praśnas*, describing Agnyādhāna, Agnihoṭra, Ṛtvigvarana Darśapūrnāmāsayāga, Cāturmāsya, Sautrāmani Iṣṭi, Agniṣṭoma, Pravargya, Oupasatkalpa, Āgneyayāga, Jyotiṣṭomakratu, Ukthysamstha, Ādarśāhvaya and Yajñaprāyaścitta. The Ms. is mentioned as No. 1336 in the M. T. C. Vol. II, Part I B (1913—14 to 1915—16). But it omits the introductory verses and breaks off in the 20th *praśna*. For further information refer to the prefatorial note on No. 121, T. S. S

॥ वैखानससूत्रतात्पर्यचिन्तामणिः ॥

No. 86. VAIKHĀNASASŪTRATĀTPARYA-
CINTĀMAṆI.

C. O. L. No. 202.

Substance—Paper. Size—13"×8". Pages—177. 18
lines per page and 16 letters per line. Script
—Devanāgarī. No. of Granthas—1600.

Owner—C. O.

Subject—Description of domestic rituals of Vai-
khānasas.

Beginning :

श्रीवेङ्कटेशमखिलेशमनन्तमाद्यं

कारुण्यवारिधिमशेषसुरैः सुबन्धम् ।

वन्दे समस्तजगतामपि सृष्टिहेतु-

मग्निं मरीचिमपि तान् भृगुकाश्यपादीन् ॥

वैखानसकुलोद्भूतं वेङ्कटेशार्चनापरम् ।

वेदान्तदेशिकं वन्दे श्रीनिवासार्यदीक्षितम् ॥

श्रुतिस्मृति... .. ।

... .. वम्

सूत्राणामन्यक्लप्तानां नेत्रं वितिमिरीकृतम् ॥

सूत्राणामुत्तमं सूत्रं चतुर्वर्गफलप्रदम् ।

श्रुतिस्मृतीतिहासार्थः प्रतिपादितवैभवाम् ॥

परमात्मपरां वन्दे सूत्रोपनिषदं महत् ।

श्रीमत्कौशिकगोत्रेण श्रीगोविन्दार्यसनुना ॥

श्रीवेङ्कटेशपादाब्जमपर्यानुरतात्मना ।

वेदान्तचार्यवर्येण श्रीनिवासाख्ययज्वना ॥

श्रुतिस्मृतिपुराणादिस्त्रयमार्गानुसारिणा ।

वैखानसस्य सूत्रस्य व्याख्या सम्पक् प्रकाशयते ॥

अथ वैखानससूत्रतात्पर्यचिन्तामणेरविघ्नपरिसमाप्तिप्रचय-
गमनार्थं सृष्ट्याचारसिद्धाभीष्टदेवताश्रीवेङ्कटेशनमस्काररूपमङ्गला-
चरणानन्तरं सत्यत्वादिममस्तकल्याणगुणाधीशैष्ट्यात् परब्रह्मणः
श्रीमन्नारायणादुत्पन्नेन विखनमशब्दवाच्येन चतुर्मुखब्रह्मणा प्रणी-
तस्य वैखानससूत्रस्य सर्वसूत्रोत्तमत्वे तत्सूत्रोक्तधर्मानुष्ठातृणामपि
सर्वोत्कृष्टतमत्वे च दशविधहेतवो निरूप्यन्ते ।

End:

परत्वादिषु सौलभ्याभावात् । अखिललोकोज्जीवनार्थमर्चा-
वतारः तत्रापि नारायणैकपरत्वाभावाद् बोधायनस्य ।

नारायणैक(निष्ठा ये) सात्त्विकास्तान् विबोधत ।

पुरुषा राजसाश्चैव नानादेवतयाजिनः ॥

ब्रह्मादिदेवताश्चैव तामसाः परिकीर्तिताः ।

रजस्तमोभिभूतानां न तु मोक्षः कथञ्चन ॥ इति ॥

आपस्तम्बा(दिना? दीनां) कि(श्चा? श्चिद्)पि परमैकान्तिकत्वं
भगवत्प्रियतमत्वं च नोपपद्यते । अत एव श्रीमद्वैखानसानां
परमैकान्तिकत्वं चोपपद्यत इति सर्वं प्रतिपादितम् ।

Colophon:

शुभं भूयात् ।

Author—Vedāntācārya *alias* Śrinivāsa.

Remarks—In the prescription of rules many authoritative citations *in extenso* have been given from other eminent works.

॥ शौनककारिका ॥

No. 87. ŚAUNAKAKĀRIKĀ.

C. O. L. No. 2482.

Substance—Paper. Size—11½" x 4". Pages—150.
10 lines per page and 40 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1875.
Complete.

Owner—Ananta Yajñeśvara Śāstri, Śrī Vidyāvihāramandira, Māsaila, Goa.

Subject—Purificatory rites.

Beginning: .

श्रीगणेशाय नमः ।

जयन्ति जग (दा ? द)वानतमःमक्षयभास्कराः ।

गमानुजपदावाप्तभूय... ..पुरुषोत्तमाः ॥

श्रुतिस्मृतिपूर्णं ब्राह्मकहोलसंकुलम् ।

विष्णुभक्तिमहापोतं वन्देऽहं शौनकार्णवम् ॥

वत्सूत्रं शौनको दृष्ट्वा भयं हर्षममन्वितः ।

व्याख्यापयत् स्वकं शिष्यं तं नमाम्याश्वलायनम् ॥

शौनकोऽहं प्रवक्ष्यामि शौनकानां विधिं क्रमात् ।

स्नानं कौतुकबन्धं च पुण्याहाधानमेव च ॥

अपां ग्रामप्रतिष्ठां चाग्निपरिचरणं तथा ।
 पुत्रपरिग्रहणं चाग्निसमारोपणमेव च ॥
संस्कारमपमृत्युजयं तथा ।
 आयुष्यग्रहशान्तिं च अद्भुतं दाहशान्तिकम् ॥
 यक्ष्मशान्तिं रोगशान्तिं कृत्याशान्तिं तथैव च ।
 शत्रुशान्तिं चाभिचारं जीवश्राद्धं तथैव च ॥

End :

ततः स्विष्टकृतं हुत्वा होमशेषं समापयेत् ।
 पूर्वोक्तमभिषेकं यत्तदत्रापि विधीयते ॥
 गुरवे दक्षिणां दद्याद् वस्त्रहोमपशूनि च ।
 यद्युक्तं दक्षिणाभावेऽप्यनुक्ते होमकर्मसु ॥
 हिरण्यं दक्षिणां दद्यात्तदानीमलिपमेकोऽपि ।
 वस्त्रकुम्भादिकामर्चां तत्तद्धेनूश्च दापयेत् ॥
 ब्राह्मणान् भोजयेत् पश्चात् सुशीलान् वेदशास्त्रान् ।
 भक्षैश्च पायसाज्यघैर्द्वादशान्यान् बहूनिपि ॥
 होमशेषं स्वयं प्राप्य ब्राह्मणेभ्यो नम्रेद्यथा ।
 अनेन विधिना यस्तु शान्तिं कुर्वीत शक्तिः ॥
 तस्य वर्षशतायुष्यं भवत्येव न संशयः ।

Colophon :

इति शौनकायामद्भुतशान्तिविधिः ।

Author—Śaunaka.

Remarks—Vedic and legal functions are described in the form of *Kārikās*, including the details of the 16 purificatory rites.

॥ शौनकीयम् ॥

No. 88 A. ŚAUNAKĪYAM.

C. O. L. No. 1544 A.

Substance—Palm leaf. Size—14"×2". Leaves—80.

13 lines per page and 55 letters per line. Script

—Grantha. No. of Granthas—3600. Incomplete.

Owner—Maṇalikkara Matham.

Subject—Explanation of *Vedic mantras*, religious rites and rules pertaining to the royal court.

Remarks—This work has been published in the T. S. S. as No. 120 with the first two Pādas. The Ms. begins from the 11th Khaṇḍa of the first pāda and ends with the 23rd Khaṇḍa of the third. The last six leaves are nine inches long and one inch broad. A commentary on the 11th skandha of the Bhāgavata also seen in this Ms. is catalogued as No. 88 B.

॥ भागवतव्याख्या ॥

No. 88 B. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 1544 B.

Substance—Palm leaf. Size—14"×2". Leaves—66.

13 lines per page and 55 letters per line.

तत्प्रोक्तकल्पसूत्रादिव्याख्यानकृतमानसान् ।
 आचार्यानपि सिद्धान्तिभयस्त्वामिमुखान् भजे ॥
 श्रौतकर्मसु संक्षिप्य प्रायश्चित्तं विचिन्तितम् ।
 यस्मात्तेष्वपि चित्तं तद्यथामति विचिन्त्यते ॥
 उपनीतिर्विवाहश्च स्मार्तपूत्पात्तिकर्मणी ।
 तद्वैकल्ये तयोरेव नावृत्तिः केवलं भवेत् ॥
 तदूर्ध्ववर्तिनां च स्यादावृत्तिः कृतकर्मणाम् ।
 उत्पात्तिकर्म त्वाधारमाधेयानांतराण्यतः ॥
 सर्वेषां कर्मणामादौ नान्दीमुखाविधिर्वतः ।
 तद्वैकल्योदितं चित्तं प्रथमं वर्ण्यते ततः ॥

End :

पत्न्यामपि विद्यमानायां मन्त्रवचनाशक्तां नृत्या तेषां वक्तव्या?
 जैमिनीनां गृह्ये स्पष्टमुक्तम् । अजपन्त्यां स्वयं जपेदिति । तथा च
 तस्यावृत्तिरपि । इयं सर्वथा परिभाषा । जायावाच्यं (तन्त्रान्?मन्त्रम्)
 जपन्त्यामस्यां स्वयं पतिर्जपेदिति इत्यादिदर्शनादेवमुक्तम् ।

Colophon :

इति श्रौतप्रायश्चित्तविमर्शिन्यां नवमोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—The work contains nine chapters and is written in the form of Kārikās.

॥ सोमपञ्चकम् ॥

No. 90. SOMAPANĀCAKAM.

C. O. L. No. 432.

Substance—Paper. Size—13½ × 8½. Pages—231.
29

20 lines per page and 20 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2887.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Details of Somayāga.

Beginning:

वसन्ते अमावास्यायां पूर्णिमास्यां वा सुत्या यथा स्यात् तथो-
पक्रमः कर्तव्यः । एकदीक्षापक्षे एकादश्यामुपक्रमः । तिस्रो(क्षे-
दीक्षा)पक्षे नवम्यामुपक्रमः । यस्य पित्रादयोऽनिष्टप्रथमा यज्ञाः स
ऐन्द्राग्नेनेष्ट्वाथ सोमेन यजेत । अपिवाग्नीषोमीयस्योपालम्भं कुर्यात् ।
तत्रैव सङ्कलयः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनः दर्भान् धारयमाणः
पत्न्या सह प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति त्रिपुरुषसोमर्षीयविच्छेद-
प्रायश्चित्तार्थम् ऐन्द्राग्रं पशुं दौर्ब्राह्मण्यनिर्हरणार्थम् आश्विनं पशुं
च अग्नीषोमीयेन पशुना महोपालम्भं कुर्वन् सोमेन यक्ष्ये ॥

End:

सशिरस्का उपमथन्तौ स्नातः पत्नी यजमानश्च अन्योन्यपृष्ठे
प्रधाशतः । यददीदीक्षे मनसा यच्च वाचा यद्वा प्राणैश्च चक्षुषा यच्च
श्रोत्रेण यद्रेतसा मिथुनेनाप्यात्मना अज्यो लोका दधिरे ते इन्द्रियं
शुक्ला दीक्षायै तपसो विमोचनीः आपो विमोक्त्रां मयि तेज इन्द्रियं
यदृचा साम्ना यजुषा पशूनां चर्मन् हविषा दीदीक्षे यच्छन्दोभिरो-
पधीर्भिवनस्पतौ अद्भ्यः लोकादधिरे तेज इन्द्रियम् । येन ब्रह्मा
येन क्षत्रम् । येनेन्द्राग्नी प्रजापतिः । सोमो वरुणो येन राजा ।
विश्वेदेवा ऋषयो येन प्राणा अद्भ्यो

...

...

...

...

...

Colophon:

Author:

Remarks—The work extends only upto Nāriṣṭa-homa.

॥ स्मार्तकर्मपदार्थानुक्रमणी ॥

No. 91. SMĀRTAKARMAPADĀRTHĀ-
NUKRAMAṆĪ.

C. O. L. No. 328.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—176.
20 lines per page and 16 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1760.
Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Śrauta-gr̥hyaprayoga beginning from the
nuptials.

Beginning:

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥
अगजाननपद्मार्कं गजाननमहर्निशम् ।
अनेकदं तं भक्तानामेकदन्तमुपासहे ॥

अथातः स्मार्तान् पदार्थाननुक्रमिष्यामः । तत्र प्रथमं तन्त्रपाठ-
क्रमानुसारेण विवाहकर्म ब्रूमहे । ब्रह्मचारी षडङ्गं वेदं व्रताद्यनुष्ठा-
नसहितमधीत्य भीष्मंसाविचारं च कृत्वा त्वं विवाहं स्नानं च

कुर्विति गुरुणाभ्यनुज्ञातः सन् पुण्येऽहनि विवाहं कुर्यात् । तत्रैवं
प्रयोगः । विवाहदिवसात् पूर्वद्युः पूर्वाह्ने नान्दीमुखश्चाद्वं कुर्यात् ।

End :

इति दशदानमन्त्रः ।

उच्चैःश्रवःकुले जातो राज्ञां विजयकारकः ।

सूर्यवाहसमः सत्त्वे मम शान्तिं प्रयच्छतु ॥

पितुः शतगुणं दानं सहस्रं मातुरुच्यते ।

भगिन्योः शतसाहस्रं सोदरे दत्तमक्षयम् ॥

.... दयस्तथा ।

युगादिर्भगिनी प्रोक्ता व्यतीपातस्तु सोदरः ॥

इति व्यतीपातान्नदानम् ।

.... पुत्रपौत्रप्रवर्द्धनम् ।

ब्रह्महत्यापनुत्यर्थमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

कूशमाण्डदानमन्त्रः—

फलं मनोरथफलं प्रददाति सदा नृणाम् ।

पुत्रपौत्राभिवृद्धिं च अतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

इति फलदानमन्त्रः

.....

.....

.....

Colophon—Nil.

Author :

Remarks—The last seven or eight pages appear to be incomplete. The work contains 16 purificatory rites, śānti etc.

॥ स्मार्तप्रयोगः (द्योधायनः) ॥

No. 92. SMĀRTAPRAYOGA.

C. O. L. No. 239.

Substance—Paper. Size—13* 8½. Pages—196.

About 20 lines per page and 17 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2047.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—The observances to be followed from conception.

Beginning :

अथाङ्कुगर्पणं मंत्रेषां शुभकार्याणां देवानां कर्मणः पृथं
 नवमसप्तमेऽङ्घ्रि मनुष्याणां पञ्चमे तृतीये वा दिनमङ्कयतां
 पञ्च वा एका.....स्कृतयो वा गौवर्णगजास्त्रामात्रमृष्मया
 वा प्रधान्य मादयेत् । निद्रामुग्य उपलिप्तं देशे दिवा चान्द्रा-
 दिषु शुचिदेशादाहृतः शकृन्मृन्मिकर्तः (?) परित्वा वस्त्रेण मं-
 वेष्टेत् ।

चर्ममृत्तिका मृद्य गोमयं च तथैव च ।

एतासु प्रक्षिपेत्तासु पालिकासु यथाक्रमम् ॥

दूर्वामध्वत्थपत्रं च शिरीषं विल्वपत्रकम् ।

तासां मूले तु चर्मायात् श्वेतमुत्रेण वेष्टयेत् ॥

अध्यामायां व्याहृतिर्मिदं वतमावाहयति । ॐ भूः ब्रह्माण-
 मावाहयामि । ॐ भुवः प्रजापतिमावाहयामि । ॐ भुवः चतुर्ह-
 स्तमावाहयामि । ॐ भूर्भुवःसुवः हिरण्यगर्भमावाहयामि इति ...

कुर्विति गुरुणाम्यनुज्ञातः सन् पुण्येऽहनि विवाहं कुर्यात् । तत्रैवं
प्रयोगः । विवाहदिवसात् पूर्वद्युः पूर्वाह्ने नान्दीमुखश्चाहं कुर्यात् ।

End :

इति दशदानमन्त्रः ।

उद्यःश्रवःकुले जातो राज्ञां विजयकारकः ।

सूर्यवाहसमः सत्त्वे मम शान्तिं प्रयच्छतु ॥

पितुः शतगुणं दानं सहस्रं मातुरुच्यते ।

भगिन्योः शतसाहस्रं सोदरे दत्तमक्षयम् ॥

.... दयस्तथा ।

युगादिर्भगिनी प्रोक्ता व्यतीपातस्तु सोदरः ॥

इति व्यतीपातान्नदानम् ।

.... पुत्रपौत्रप्रवर्द्धनम् ।

ब्रह्महत्यापनुत्यर्थमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

कूडमाण्डदानमन्त्रः—

फलं मनोरथफलं प्रददाति सदा नृणाम् ।

पुत्रपौत्राभिवृद्धिं च अतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

इति फलदानमन्त्रः

Colophon—Nil.

Author :

Remarks—The last seven or eight pages appear to be incomplete. The work contains 16 purificatory rites, ६३०००० etc.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1296.

Owner—C. O.

Subject—Grhya Sūtra with commentary relating to Hiranyakeśyas.

Beginning :

चन्दे दुषिंढ महालिङ्गं विधेयं मणिकणिकम् ।
 ईश्वरश्रीनिवासार्याहोयलख्यगुरुत्तमान ॥ १ ॥
 श्रीमत्कवेरजातीरं विद्वद्बृन्दोपजीवितम् ।
 अत्युत्तमशिवक्षेत्रविष्णवादिस्थानमत्र हि ॥ २ ॥
 शहज्जीन्द्रपुरं नाम तत्रास्ते दिक्षु विश्रुतम् ।
 तत्र चाञ्छेश्वरो नाम सर्वशास्त्रविशारदः ॥ ३ ॥
 आसीत् तस्य सुतः श्रीमान्माधवः सर्वशास्त्रवित् ।
 तत्पुत्रो नरसिंहख्यो वेदवेदाङ्गपारगः ॥ ४ ॥
 तत्पुत्रः श्रुतिशास्त्रार्थविचारणकुतूहली ।
 श्रीचाञ्छेश्वरनामामौ शिष्टो होशनिबंशजः ॥ ५ ॥
 माहिषं शतकं येन प्रपितामहनिर्मितम् ।
 व्याख्यातं सम्प्रदायार्थप्रतिपादनपूर्वकम् ॥ ६ ॥
 हिरण्यकेशिसूत्रं च व्याख्यातं कृत्स्नमेव हि ।
 तदीयपरिभाषाया व्याख्यानं कुरुतेऽधुना ॥ ७ ॥

इह खलु धर्मार्थकाममोक्षेषु पुरुषार्थेषु धर्म एव मुख्यः पुरुषार्थः ।
 इतरेषां तदर्धनत्वादित्यग्रे वक्ष्यामः । स च धर्मानुष्ठानसाध्य इत्य-
 विदुषाम् अनुष्ठातुमशक्ततया विद्यापेक्षायां “स्वाध्यायोऽध्येतव्य”
 इति स्वाध्यायविधिः.... ॥

End :

गवाश्चत्थकरञ्जकोविदारार्कपर्णेषु न भुञ्जीत । न कंसे भु-
ञ्जीत । आचान्त उद्वयं तमसं स्पर्शित्यादित्यमुपस्थाय वाङ्-
म आसन्निति जपेत् ।

अहिंसासत्यमस्तेन्यमेपणात्रयवर्जनम् ।

त्याग उपव्रत (उपांशु) न्यग्रोधो गुरुशुश्रूषा अप्रमादः
शौचमाचारशुद्धिश्च पुत्रवित्तलोकैपणात्रय... ..धारी च ।
स्नानाशक्तौ उष्णेन वारिणा स्नायात् । तत्राप्यशक्तः स्नाना-
न्तराणि कुर्यात् । अशक्तौ गृहस्थः परिचरेत् । अशक्तावे-
कान्ते तैलाभ्यञ्जने (त ? न) दोषः ।

Colophon :

इति सन्यासः ।

Author :

Remarks—This work deals with the rules and observances to be followed by Brāhmins belonging to the school of Āpastamba. In the details of “सन्यासविधि” this treatise holds comparison with Viśveśvarasmṛti. The work comprises only the “Pūrvabhāga”,

॥ हिरण्यकेशीयसूत्रव्याख्यानम् ॥

No. 93. HIRANYAKESĪYASŪTRAVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 676.

Substance—Paper. Size—13½" × 8". Pages—108.
19 lines per page and 21½ letters per line.

of Hiranyakeśin. They consist of a few families in the Tamil land and for reasons unknown, form a subordinate community. They are neither allowed to mingle, nor to enter into marital relationship with the other classes of Brāhmins. The author might possibly have been a member of that class. His great grandfather was a great scholar and poet famous by the title "Bālakavi". His heirs living at present also affirm that the author was also the recipient of that title. He was the court poet of the King of Tanjore and was removed from that place by the King owing to mischievous plots set on foot by the orthodox Vaiṣṇavites and Mādhyas. Being thus left adrift into the world again with no support at all to make both ends meet, he took to agriculturē and purchased a buffalo. Owing to the systematic troubles given by the official world he stopped cultivation and composed a small kāvyā "Mahiśa Śataka" in which all the officers were severely criticised under the guise of panegyriizing his buffalo. The Mahā Rāja learning all these facts, invited him to the Court and gave him many presents. All these incidents are described by Bālakavi himself in the introductory verses of his Mahiśaśataka. The author himself states that Bālakavi was his great grand-father. Śaunaka and other Ācāryas are referred to in this work. The work is complete and consists of three *paricchedas*.

End :

पूर्वाह्ने मध्यमे वापि यदि पर्व समाप्यते ।

तदोपवासः पूर्वेषुस्तदहर्भाग इष्यते ॥

आवर्तनात् परे सन्धिर्यदि तस्मिन्नुपक्रमः ।

परेद्युरिष्टिरित्येव पर्वद्वयविनिर्णयः ॥ इति ॥

सन्धिश्चेत् सङ्गवादूर्ध्वं प्राक् पर्यावर्तनादवेः ।

सा पौर्णमासी विज्ञेया सद्यस्कालविधौ विधिः ॥

तथा—

आवर्तनात् प्राग् यदि पर्वमन्धिः

कृत्वा तु तस्मिन् प्रकृतिं विकृत्याः ।

तदैव यागः परतो यदि स्यात्

तस्मिन् विकृत्याः प्रकृतेः परेद्युः ॥ इति ॥

अन्यत्राधिकमनुसन्धेयम् इति संक्षेपः ।

Colophon :

इति चोलदेशाग्रपूज्यविद्वत्समाजविराजमानशहजीन्द्रपुर-
वास्तव्यस्य होशनिकनीटजातीयस्य विश्वामित्रगोत्रजलधिकास्तु-
भस्य वाञ्छेश्वरयाजिनः कृतिषु हिरण्यकेशिस्तामान्यसूत्र-
व्याख्याने तृतीयपरिच्छेदः समाप्तिमगात् ।

शुभं भूयात् ॥

Author: Sūtras-Hiranyakeśi; Commentary—Vāñce-
śvara, a Canarese Brāhmin belonging to
Tiruvīśainellūr near Śrī Śahajīndrapuram.

Remarks—There is a certain class of Brāhmins
who follow the rules laid down by the Sūtras

of Hiranyakeśin. They consist of a few families in the Tamil land and for reasons unknown, form a subordinate community. They are neither allowed to mingle, nor to enter into marital relationship with the other classes of Brāhmins. The author might possibly have been a member of that class. His great grandfather was a great scholar and poet famous by the title "Bālakavi". His heirs living at present also affirm that the author was also the recipient of that title. He was the court poet of the King of Tanjore and was removed from that place by the King owing to mischievous plots set on foot by the orthodox Vaiṣṇavites and Mādhvas. Being thus left adrift into the world again with no support at all to make both ends meet, he took to agriculture and purchased a buffalo. Owing to the systematic troubles given by the official world he stopped cultivation and composed a small kāvya "Mahiśa Śataka" in which all the officers were severely criticised under the guise of panegyricizing his buffalo. The Mahā Rāja learning all these facts, invited him to the Court and gave him many presents. All these incidents are described by Bālakavi himself in the introductory verses of his Mahiśaśataka. The author himself states that Bālakavi was his great grand-father. Śaunaka and other Ācāryas are referred to in this work. The work is complete and consists of three *paricchedas*.

॥ स्मृतिः ॥

॥ अघदशकम् (सव्याख्यानम्) ॥

94. AGHADASAŚAKAM

(with commentary).

C. O. L. No. 393.

Substance—Paper. Size— $13\frac{1}{2}" \times 8\frac{1}{4}"$. Pages—9.

About 17—19 lines per page and 16—20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100.

Owner—C. O.

Subject—Description of the details of pollution arising from different circumstances.

Beginning :

मातुर्गर्भविपत्स्वधं त्रिदिवसं मासत्रयेऽतो(न्यय)था-

मासा(नां?धं) त्रिषु सूतिकाविधिरतः स्नानं पितुः सर्वदा ।

ज्ञातीनां(पत?वप)नादि जातमरणे पित्रोर्दशाहं सदा

नाम्नः प्राक् तदैवेति सूतकवशाद् धातुर्दशाहं परम् ॥

मातुरिति—मासत्रयपर्यन्तं गर्भविपदि मातुस्त्रिरात्रम् । चतुर्थे चतुर्दिनम् । पञ्चमे पञ्चदिनम् । षष्ठे (षष्ठ?षड्)दिनम् । अत ऊर्ध्वं दशाहं मातुरेव । चतुर्षु मासेषु पितुः स्नानमेव । पञ्चममासप्रभृति ज्ञातीनां स्नानम् । जातमरणे मातापित्रोः दशाहमघम् । स्नानदिवसात् जातमरणजननसम्भूतकवशात् स्नानदिवसपर्यन्तमेवाघम् । रात्रिशेषे ब्रह्मात् । प्रभाते ब्रह्मात् । दशाहान् परं भृते सोदराणां दशाहमघम् ।

End :

क्षत्रे षोडश विंशतिर्विंशे, निशात्रिंशच्च शू(द्राद्रे)क्रमाद्
 विप्रा(द्) द्वित्रिचतुर्गुणा वयसि चेच्छूद्रे तु पञ्चाक्षरे ।
 युक्ता स्त्रीसुतशिष्यदासभृतकस्वाम्यादियद्दान्धवै-
 र्हीनेऽल्पं लघु वा तदीयमधिके शूद्रः समासङ्कराः ॥

व्या— क्षत्र इति । गृहीतधनुषि क्षत्रिये मृते तज्जन्मानि च
 तत्सपिण्डानां षोडश दिनम् । गृहीतप्रतोदे वंश्ये विंशतिः । गृहीत
 वस्त्रद्वये शूद्रे विंशत् । दन्तादूर्ध्वं घय इत्युच्यते । दन्तात्पूर्वं
 आप्लवः । अनन्तरमृतविप्रा(?)विप्रोक्तेभ्यः द्विगुणं त्रिगुणं चतु-
 र्गुणं च । चौलादूर्ध्वमपि तथैव । अकृतधुरकर्मणि शूद्रे पञ्चदि-
 नम् । चौलादूर्ध्वं शूद्रस्य द्वादशाहः । अथ द्विजातीनां पन्त्या-
 दिविषयहीनवर्णानां स्वजात्युक्तमाशौचम् । तच्च लघु भवति ।
 हीनानामधिके सपिण्डे जाते मृते वाधिकवर्णाशौचमेव भवति ।
 स्रुतमागधवैदेहीनां सङ्कराणां सपिण्डमरणे शूद्रैः समाशौचम् ।
 चण्डालादीनां नित्याशौचित्वान्न कश्चिद्विशेषः ॥ १.

Colophon :

अधदशकं सम्पूर्णम् ॥

Author:

Remarks—This is a work on pollution arising out
 of abortion, delivery, death of Sapindas etc.
 It comprises ten verses on the whole.

॥ अघनिर्णयः (सव्याख्यः) ॥

95. AGHANIRṆAYA

(with commentary).

C. O. L. No. 271.

Substance—Paper. Size—12½" × 8¼". Pages—253.

About 21—23 lines per page and 16—28 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2500.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning :

मुकुन्दमराविन्दाक्षामिन्दिरेशमनिन्दितम् ।

वन्द्यं वन्देय वन्दारुचन्दारकमहीरुहम् ॥

असक्तोऽपि सदाचारश्रद्धयोत्थाप्य चोदितम् ।

विष्णुना विप्ररूपेण पुनरप्यनुशामितः ॥

उदैरयमहं विष्णोः प्रसादादघनिर्णयम् ।

तस्येदानीं यथाप्रज्ञं व्याख्यामाख्यातुमुत्सहे ॥

अत्रानुक्तदुरुक्तादि क्षन्तुमर्हन्ति साधवः ।

मात्सर्येण नहि प्रयोजनमतो निर्मत्सरा मत्कृतं

गृहीध्वं सुधियोऽघनिर्णयमिमं शङ्कातमोभास्करम् ।

योऽनेकस्मृतिदर्शितार्थलहरीमेको व्यनक्त्यञ्जसा

यस्मिन् सङ्ग्रहतोऽपि सन्त्यतिशया यद्भारकः पूज्यते ॥

ननु प्राचीनाशौचसङ्ग्रहस्य विद्यमानत्वात् किमर्थमयमिति चेत्—मेवम् । अतिशयस्यात्र विद्यमानत्वात् । नहि विद्यमानमस्तीति निधेस्त्यागः । कथं संग्रहतोऽप्यतिशयाः सन्ति । अनेकस्मृति-सारसंग्रहादिति ब्रूमः । अपि च बहुधा विशेषितोऽनुक्ति-दुरुक्तिपुनरुक्तिनिरर्थकोक्तिवियुक्तो विषयव्यवस्थायुक्तोऽमङ्कीर्णः पूर्णोपदेशोऽयमघनिर्णयः । म चाशौचदशकं नाम सङ्ग्रहोऽनुक्तादिदोषविविक्तनिवामः ।

End :

संग्रहरूपाश्च स्मृतीः सुतरां सम्यग् दृष्ट्वा निरूप्य ताभ्यः सारसर्वस्वमुद्धृत्य स्पष्टं प्रकरणशुद्धियुक्तं यथा भवति तथा अघनिर्णयः कृतः । तस्माच्छावस्तकाशौचतत्त्वाजिज्ञासुभिरयमघ-निर्णयोऽङ्गीक्रियतां स्मृतिनिबन्धनत्वादयं निर्विशङ्कैरङ्गीकार्य इत्यर्थः ।

नन्वयं कियद्भिः श्लोकैः कृतः, को वाऽघनिर्णयस्य कर्तेत्यत आह—

हारीतो चेङ्कन्देष्टाख्यः श्रुतिस्मृतिविनश्चरणः ।

व्यक्तं श्लोकशतेनैतन्मकरोदघनिर्णयम् ॥ इति ॥ स्पष्टोऽर्थः ॥

Colophon :

समाप्तश्चायमघनिर्णयः ।

मिथो विभिन्नस्मृतिवाक्यभङ्गै-

र्भयानकः किञ्चिदुदञ्चितार्थः ।

ग्रन्थार्थभावो गहनो मयायं -

तीर्णोऽतिकृच्छ्रादघनिर्णयान्विधः ॥

सरस्वतीवल्लभसूरिपौत्र-

श्रीरङ्गनाथार्यसुतः सुशीलः ।

यजुर्निधिर्व्याकृत वेङ्कटेशो

विष्णोः प्रसादादघनिर्णयं सः ॥

इति श्रीहारीनवंशश्रीरङ्गनाथार्यपुत्रसरस्वतीवल्लभापरना-
मधेयश्रीवेङ्कटेशविरचितस्मृतिसारसर्वस्वसमाख्या व्याख्या समाप्ता ।

Author—Śrī Veṅkaṭeśa *alias* Sarasvatī Vallabha,
son of Śrīraṅganātha.

Remarks—This work contains 100 verses and their
commentary and both owe their origin to
Veṅkaṭeśa.

॥ अघविवेचनम् ॥

96. AGHAVIVECANAM.

C. O. L. No. 392.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—12.
About 17—19 lines per page and 16—20 letters
per line. Script—Devanāgarī. No. of Gran-
thas—150. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

बहुस्मृतीः समालोच्य सकलानपि संग्रहान् ।

क्रियते बालघोषार्थं चार्थपरघविवेचनम् ॥

चतुर्षु मासेषु गर्भस्रावे पितुः स्नानमात्रम् । महज्जातानां तदपि
न । पञ्चमषष्ठयोस्तत्पाते पितुर्जातीनां च स्नानतः शुद्धिः । अत्रैव
कठिनस्य पाते द्वयोरपि त्र्यहमार्शोऽयम् ।

End :

तथा नैव क्रियाद्रव्येष्वतीति त्रिदिनाद्ययम् ।

त्रिरात्रं त्रिषु मासेषु पक्षिण्येव ततस्त्रिषु ॥

इत्यादिनोक्तम्

मातामहस्य श्वश्र्वादेर्मातुलस्य पितृप्यग्नयः ।

मातृप्यसर्भगिन्याथ दुहितुश्च त्रिरात्रकम् ॥

आचतुर्थार्द्धवेत् स्रावः पातः पञ्चमषष्ठयोः ।

अत ऊर्ध्वं तु नारीणामवप्रसव उच्यते ॥

Colophon:

Author :

Remarks—This work also deals with pollution
consequent on abortion &c.

॥ अघसंग्रहः (संख्याख्यः) ॥

97. AGHASAṄGRAHA

(with commentary).

C. O. L. No. 394.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—23.

• About 17—19 lines per page and 16—20 letters
per line. Script—Devanāgarī. No. of Gran-
thas—250.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

प्रणमामि शिवं माम्बं महागणपतिं गुहम् ।
 श्रीमञ्जानेन्द्रयोगिन्द्रगुहम् स्वाभीष्टमिदमे ॥
 व्याख्यानमहिताशौचगतकं वीक्ष्य तत्क्रमम् ।
 मंगृह्यते तत्प्रमेयं स्पष्टः श्लोकश्च कुत्रचित् ॥

व्या—अयं नाम पिण्डदानादिनिमित्तं पुरुषस्य कर्मानर्हत्वं कालस्त्रा-
 नापनोद्यम् । तद्द्विधं शावं सूतकं च । तत्र कर्माणि त्याज्यानि ।
 कतिचिद्द्रव्याणि स्वामिद्वारा दूष्यन्ते । स्वाध्यायमन्त्रजपाश्च
 निषिध्यन्ते । माध्यं कर्म स्वयमग्निहोत्रं चान्याभावे कार्यम् । प्रेतक-
 र्मणि च इदं सर्वमाप्नुतः कुर्यात् । आपामनं त्यजेत् । अन्येन
 कारयेत् । अघात्प्रागुद्धृतद्रव्येण । श्रोत्रियगृहादि तद्द्रव्येण वा ।
 वैश्वदेवहोमादि न कुर्यात् । न कारयेच्च ।

End:

पञ्चाब्दिकं तु शूद्राणां स्वजात्युक्तमतः परम् ।
 आमौञ्जीबन्धनाद्विप्रं क्षत्रियञ्च धनुर्ग्रहात् ॥
 अप्रेतादग्रहाद्वैश्यः शूद्रो वस्त्रद्वयं ग्रहात् ।
 स्मृतिद्वये परोक्षेऽल्पं प्रत्यक्षे गुर्विति स्थितिः ॥

व्या—तथाहि योनिसम्बन्धेऽहर्विधिरसन्निधौ ।

याज्यादौ श्वशुरादौ च शिष्यादौ पक्षिणी विधिः ॥ इति ॥

आचार्यपत्नीपुत्रयोर्मृतौ दिनमधमुक्तं मन्दप्रतिपत्तिविषयम् ।

कालान्तरविदेशस्थानिपयं वा ।

“अघान्ते सङ्गमे स्नात्वा विप्रः स्पृष्ट्वाभुं शुष्यति ।

नृपादिर्वाहनादीनि नान्यथेत्यब्रवीन्मनुः ॥

नृपो वाहनं धेय्यः प्रेतोदं शूद्रो यष्टिं स्पृष्ट्वा शुष्यति ।

“एकत्र मुखबोधार्थं गुणमक्षिप्य बहुस्मृतीः ।

कृतोऽघनिर्णयः स्पष्टं गृह्यतां तद्बुभुक्षुभिः ॥”

Colophon :

व्यक्तं श्लोकशतेनेत्यमरगोदघनिर्णयम् ।

श्रीचोलदेशपूर्वज्याः कुम्भकोणाच्च दक्षिणे ॥

योजनान्तस्ततो ग्रामः पट्टमित्यस्ति तद्वतः ॥

काश्यपान्वयवार्धिन्दुः श्रीमत्कृष्णार्यमम्भवः ।

महागणपतिर्धोमानकार्षीदघसंग्रहम् ॥

अघसङ्ग्रहं समाप्तम् ? ।

Author—Mahāganapati, son of Kṛṣṇārya belonging to the village of Pattam, south of Kumbhakōṇam.

Remarks—This work is an abridgment of Āśaukaśataka.

॥ अघसंग्रहविवरणम् ॥

No. 98. AGHASAṄGRAHAVIVARAṆAM.

C. O. L. No. 2029.

Substance—Palm leaf. Size—15" × 1½". Leaves—21.

• About 6 lines per page and 44 letters per line.

Script—Grantha. No. of Granthas—350. Com-

plete.

Owner—Śakti Śāstriā, Āyikkudi.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

.... रनायमभयाम्बिकया समेत-

मागस्त्यसैकतगणेश्वरपण्डुखाभ्याम् ।

अन्तर्विभाव्य(च) गुरुन् गोम्यधानां

श्रीचैवनाथकृतसंग्रहणं मृदूकत्या ॥

ज्येष्ठैः पितृव्यतनयैर्विष्टतोऽप्यसौ

रामचन्द्रविद्युधैरवधानिसाग्नेः ।

मूलप्रतीकविष्टुतिस्थपदाविवेक—

बालप्रबोधकत फलः प्रयासः ॥

इह वैदिकहिताय चिकीर्षि(त)ग्रन्थनिर्वर्तकं चन्द्रकलावतंस-
स्फुरणमाचर...ग्रन्थे प्रेशावत्प्रवृत्तिसिद्धयर्थं विषयप्रयोजनाधिका-
रिसम्बन्धान् दर्शयिष्यन् गन्तसुधाख्यं चिकीर्षन्
ग्रन्थं शिष्यावधानाय प्रतिजानीते कलानिधिरिति ।

... कौशिकवैशवाधेः

श्रीचिश्चवनाथो विद्युधो मयित्वा ।

धीमन्थरेण स्मृतिदुग्धसिन्धुं

ददाति सि धां दुधेभ्यः ॥

कला चन्द्रकला निधीयतेऽसिन्नवतंसरूपेणेति व्युत्पत्त्या चन्द्र-
कलावतंससारण..... मङ्गलमप्यादावनुष्ठितमिति ध्रुवयितुमादौ
कलानिधिपदप्रयोगः ।

End:

क्रियादृष्टिनिषेधेऽपि गद्यः शुद्धिमाह—पाण्डेति.

“पापण्डपण्डौ पतिताभिद्यस्तां
 स्वरिण्य इत्यादिजनान् धरायाम् ।
 उद्धन्धनाम्बुज्वलनप्रवेश-
 विषादनाद्यैर्मरणेऽपि चट्टः ॥”

अस्यार्थः— वेदविद्वेपी ण्डः पतितः अभिद्यस्तः व्यभिचारिणी
 इज्यादिकर्मत्यागी निन्दिताचारनिरतः उद्धन्धनकृतः अम्बुकृतः
 चट्टिकृतः विषप्रयोगकृतः शस्तकृत इत्यादिजनविषये सत्संबन्धि-
 जनानां स्नानतः शुद्धिरिति ।

Colophon :

श्लोकैः पट्टपट्टिमंख्यैर्मधुमधुरपदै
 वैद्यनाथः समेदं
 व्याचख्यौ साधुतुष्ट्यै विवरणमफलं
 यद्यपि स्यात्तथापि
 प्रत्यक्षस्यापि भानोः प्रतिकृतिविधिवत्
 प्रस्तराद्यैर्जनानाम्
 युक्तं व्याख्यानमस्याप्यसदृशमवदद्
 दाह ... म्य ज्वनो(?) मे ॥

Author—Rāmacandra Dikṣitar.

Remarks—One Vaidyanātha of Kauśikagotra is referred to in the colophon, probably the author of Aghasaṅgraha. It is seen from the introductory verses that Rāmachandra Dikṣitar's paternal cousin has also written a commentary on Aghasaṅgraha.

The opening verse in the text mentions one Viśva-nātha.

॥ आचारनिवनीतम् ॥

No. 99. ĀCĀRANĀVANĪTAM.

C. O. L. No. 775.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—212.
 About 20 lines per page and 25 letters per line.
 Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3312.
 Complete.

Owner—C. O.

Subject—The customs in connection with the
 bridal ceremony etc.

Beginning :

एवं तावत् (तद्?) ब्राह्मणानामाहिकं कर्मजातं संक्षिप्याभिहितम् ।
 तच्च गृहस्थानामेव । ब्रह्मचारिणां प्रकारप्राप्तं शौचाचाराचमनसन्ध्यो-
 पासनगायत्रीजपब्रह्मयज्ञादिकं सर्वसाधारणत्वेनाभिहितम् । वानप्र-
 स्थाश्रमस्य कलौ निषेधात् तन्न परामृश्यते । क्षत्रियवैश्ययोर्जाति-
 मात्रव्यवहारेण वर्णधर्मानिषेधाद् ब्राह्मणाः शूद्राश्चेति कलौ वर्णद्व-
 यस्योपदेशात् क्षत्रियवैश्यधर्मा अपि न सम्यक् परामृश्यन्ते ।
 शूद्राणां तु सच्छूद्रलक्षणलक्षितानामभावात् “न शूद्राय मतिं दद्यात्”
 “न चास्योपदिशेद्धर्ममिति मनुना ज्ञानदानधर्मोपदेशानां निषे-
 धात् ।

कुर्वन्नगम्यागमनं.... .. ।

... .. दूरतः परिवर्जयेत् ॥

इत्यादिभिर्वचनैः मन्त्राधिकाराभावात् ।

• End :

इदमेव फलं गर्भाधानादिचत्वारिंशत्संस्कारसंस्कृतस्यात्मगुणा-
एकवतो नित्यानि नैमित्तिकानि च विहितानि फलाभिसन्धिरा-
हित्येन यथासंभवं कुर्वतः प्रमादात् कृतानां पापानामपि यथा-
शास्त्रं रहस्ये रहस्यानि प्रकाशे प्रकाशानि विहितानि प्रायश्चित्तानि
कुर्वतः ऋणत्रयापकरणानन्तरं संन्यासाश्रमे वा जीवन्मुक्ततया
वा यावद्विदेहमुक्तिकालमुत्तरीत्या वमतः पुरुषार्थेयस्येत्यलं
विस्तरेण ।

Colophon :

धर्मशास्त्रमुधासिन्धोरप्पाध्वरिममुद्धृते ।

आचारनवनीतेऽस्मिन् संन्यासविधिरुक्तमः ॥

Author—Appādvari (Appayya Dikṣita).

Remarks—The opening lines of the Ms. and those
at the conclusion indicate the loss of a few
lines. The 24 purificatory rites commencing
from conception are elaborately discussed with
confirmatory citations.

॥ आशौचचिन्तामणिः ॥

No. 100. ĀSAUCACINTAMANI.

C. O. L. No. 74.

Substance—Palm leaf. Size—10½" × 1½". Leaves—44.

About 8 lines per page and 33 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—750.

Owner—Tokkedattu Bhattatiri, Udayamperūr.

Subject—Same as No. 94. . .

Beginning :

श्री हरिः ।

नमामि निलयक्रोडनिलयं नीललोहितम् ।

अम्बां गिरीन्द्रनिलयामम्बिकामपि सादरम् ॥

ആശരപചിന്താമണിസംജനകമായിരിപ്പാൻ
പ്രബാസത്തെ ചമപ്പാൻ തുടങ്ങുന്നേടത്തു ഗ്രന്ഥകാരകൻ അ
തിന്റെ അവിഷ്ണുപരിസമാപ്താദിസിദ്ധിക്കായിക്കൊണ്ടു സ്വാ
ഭീഷ്ടദേവതാനന്തരാപൂർവ്വകമാകവെണ്ണം അഭിമതത്തെ പ്രാർത്ഥി
ക്കുന്നു അഭിശ്ലോകംകൊണ്ടു—

गणेशवाणीगुरुदक्षिणेशान्

वन्दे दयाब्धीन् वरदानशीलान् ।

जन्मादिमूलानि निरस्य चाघा-

न्यमी दिशन्तवाशु ममात्मशुद्धिम् ॥

अहं दयाब्धीन् वरदानशीलान् गणेशवाणीगुरुदक्षिणेशान् वन्दे
എന്നു മുന്തിയത്തെ അനപയം. ദയാസമൃദങ്ങളായി വരാറും
തന്നെ ശീലമായുള്ള ഗണേശവാണീഗുരുദക്ഷിണേശന്മാരെ
വന്ദിക്കുന്നേൻ. ദക്ഷിണേശൻ=ദക്ഷിണാമുർത്തി. അഥാ മമ
जन्मादिमूलानि अघानि निरस्य आशु आत्मशुद्धिं दिशन्तु च
ഇവർ എന്റെ ജന്മാദിമൂലങ്ങൾ എന്നു മരണമേന്മയുള്ളൊ
യിരിക്കുന്ന പാപങ്ങളെ സംഹരിച്ചു പൊറ്റുന്നതുമായ
അന്നുഃകരണശുദ്ധിയെ വരുത്തി പരമാർത്ഥത്തെ തോന്നി
ച്ചുതരുന്നതേ, എന്നേ സാമാന്യത ഉള്ള അർത്ഥം.

आशीचमयश्चन्द्रेण प्रोक्तमत्र विशारदः : എന്നു വചനമുണ്ടാക
യാൽ അവിശേഷം കൊണ്ടു് അശേഷമെന്നു കൂടെ ഗ്രഹിക്കുന്നു.
എന്നാൽ ഇവിടെ മനനമെന്നാദിനിമിത്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന
അശേഷങ്ങളുടെ കാലവ്യവസ്ഥയും അശുദ്ധിവിശേഷങ്ങളേ
യും അതതിനെ പോക്കി അശുദ്ധിവിവരത്തേണ്ടും പ്രകാരത്തേ
യും മറുത്തുവെക്കു യഥാവേല അറിവാൻതക്കവണ്ണമുള്ള പദപ
ദാത്മരചനാകൌശലങ്ങളെ നമുക്കു് അനുഗ്രഹിച്ചു് അവി
ശ്വേന പരിസമാപ്താദിപ്രയോജനങ്ങളേയും അനുഗ്രഹിച്ചുത
രുന്നമേ എന്നറിവിടേയ്ക്കു വിശേഷിച്ചുള്ള അഭിപ്രായം. ഇവിടെ
നടക്ക ചാതുർവർണ്യന്മാരുടെ അശേഷകാലവ്യവസ്ഥ
ചൊല്ലുന്നു.

End :

അഗ്നിഹോത്രികു് മാതാപിതാക്കളോടെ ഒഴിച്ചു മറെറാരു
ത്തരേയും സംസ്കരിക്കരുതു്. അവർ ഉദകക്രിയാദിചെയ്യാം.
ഒരു പീഠത്തിലും അഹ്നിതാഗ്നിക്കു മണ്ടു സന്ധ്യകളിലും അശുദ്ധി
യില്ലാ. പീഠത്തിലെ രേപാലെ കുളിച്ചുതന്ന പിന്നെ മന്ത്രസ്താനം
ചെയ്താൽ അഗ്നിഹോതും വേദപാൽ മറെറാരു് അമൃമില്ലെങ്കിൽ
അഗ്നിഹോതും വേദപാതും. അവിടെ അഗ്നിഹോതോചരണാ
വും അഗ്നിഹോതും വേദിയും കഴിഞ്ഞുകൂട്ടുമ്പോൾ തന്നെ
പീഠയുണ്ടാകയും ചെയ്യും. പിന്നെ തൊട്ടുപോകിൽ പുനഃ
ധാനം ചെയ്യേണ്ടിവരും എന്നല്ലോ ചൊല്ലുന്നു. इह सर्वाध्वरि
अग्निहोत्री सन्ध्ययोः स्नात्वा आपदविक्षिप्य पुनः मनुना
आप्तुल्य च अग्निहोत्रोदितहवनविधौ (सन्ध्यशुद्धः) स्यात् इति शेषः ।
अथ स अघी अर्धा स्यात् । ഇവിടെയെല്ലാ പീഠത്തിലും സന്ധ്യക
ളിൽ അഗ്നിഹോത്രി കുളിച്ചുതന്ന പത്തന്തികൊഴുത മന്ത്രസ്താ
നം ചെയ്താൽ അഗ്നിഹോതോദിതഹവനവിഷയം ശുദ്ധനായി

ചമയും. പിന്നെ തദവസാനാനന്തരം തന്നെ അശുഭനായി
 ടും വേിക്കും. മുന്പിവിവരങ്ങളിലും ഉഷയം പന്ത്രണ്ടിതൊഴുകു-
 യും പിവയിലെപോലെതന്നെ. പിന്നെ മന്ത്രസ്തോനാനന്തരം
 അഗ്നിഹോതും വേളികഴിവോളവും പിവയില്ലാ. അതു കഴിയു,
 സ്വാർ തന്നെ പിവയുണ്ടാകയും ചെയ്യും. പിന്നെ അന്തിമ
 ടിക്കു പിവയിലെപോലെതന്നെ എന്ന താല്പര്യം.

Colophon :

गोविन्देन लिखितमिदं पुस्तकम् ।

കൊല്ലം ശാരദാമതു കന്നിമാസം ചരം തന്നെ സോമവാരം
 അന്ന എഴുതിതിന്നു. ശുഭമസ്തു.

Author :

Remarks—This Ms. stipulates the period of pollu-
 tion and purification resulting from birth,
 death etc. relating Brāhmīns, and Kṣatriyas
 as well as that pertaining to the performance
 of Agnihotras. The textual portion alone has
 been re-written in the wake of the colophon
 and this comes to a close with :

‘शुभमस्तु श्रीगुरुभ्यो नमः’

॥ आशौचदीपकम् (चन्द्रिकोपेतम्)

No. 101. ĀŚAUCADĪPAKAM

(with the commentary Candrikā.)

C. O. L. No. 1932.

Substance—Palm leaf. Size—14" x 1½". Leaves—
 122. 16 lines per page and 48 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Grānthis—2928.
Complete.

Owner—N. Govindan Potti, Putumana Matham,
Haripād.

Subject—Same as No. 94.

Beginning :

योगीश्वरं च मन्त्रार्दान् प्रणिपत्य सुरेश्वरम् ।

अशौचदीपकव्याख्यां करोम्याशौचचन्द्रिकाम् ॥

(व्याख्या) तत्र तावदयमाचार्यः प्रारम्भितस्य प्रबन्धस्या-
विमपरिसमाप्त्यादिप्रयोजनसिद्धये अनुबन्धचतुष्टयगर्भं मङ्गला-
चरणं करोति ।

मू—यतो वा जन्मास्य स्फुरति च यतो वा तदितरद्

द्वेयनाप्येतेन प्रकाटितनिदानाद्यमखिलम् ।

व्यतीयास्ते शुद्धो निरघ इव तस्यावगमना-

दुपाते तत्तत्त्वं प्रशमितविकल्पं विदमिदम् ॥

व्या— यतो वेति । तदिदं तत्त्वमुपाते इति सम्बन्धः ।

यस्मादस्य जगतो जन्म भवति , यत्र च लयो भवति , यत्प-
रिज्ञानात् संसारानुमितं पापं निस्तीर्य मुक्तो भवति । तद् ब्रह्म
ध्येयमिति वाक्यार्थः । अत्र अवशब्देन आशौचमपि गृह्यते ।

“ आशौचमवशब्देन प्रोक्तमत्र विशारदः ” इति वचनात्

End :

वर्णमङ्करे विशेषः स्मृत्यन्तरं प्रोक्तः । क्षत्रियविदूषादयः

.... ..स्य विप्रस्य बान्धवाः तेषामाशौचे विप्रस्य

दशाहं सूतकं भवेत् इति । अत्र मस्करीयम्—विप्रस्याशौचे प्राप्ते
तेषां दशाहमेवेति तत्रार्थः । तथा च मनुषि—

सर्वे तूत्तमवर्णानामाशौचं कुर्युरादृताः ।
तद्वर्णविधिदृष्टेन स्वस्याशौचं स्वयोनिषु ॥

इति । इदानीं क्षत्रियायामुत्पन्नाः क्षत्रिया न सन्ति । तथा
वैश्याः शूद्राश्च । अतो वर्णसङ्करे सर्वत्र स्वकुलाचारत आ-
शौचविधिः । न च ब्राह्मणाः सङ्करजाताः । अतो ब्राह्मण-
विषयस्याशौचस्यैव व्यवस्था । अत एव तदेवात्र प्राधान्येनोक्तः ।
तथा च सहस्रस्वामी—

“ इदानीमन्यवर्णानां स्वरूपापरिनिश्चयात् ।
अस्माकं ब्राह्मणाशौचव्यवस्थाविषयश्रमः ॥ ”

Colophon :

पुरुवनसंज्ञे ग्रामे जातेनाशौचदीपिका रचिता ।
तद्वृत्तिस्तत्रत्येनैषाशौचचन्द्रिका प्रोक्ता ।
इत्याशौचदीपकमाशौचचन्द्रिका समाप्ता ।

Author—A native of Puruvanagrāma.

Remarks—This is an authoritative treatise on
āsauca observed in Kōrala. The *ācāras* to be
observed in regard to यमहज्जनम् and those to be
given up in Kali age are enumerated in ele-
gant style. The native place of the author
Puruvana may be identical with Perumanam
near Trichur in Cochin State. It is probable
that Mazhamangalam might have been one of

the ancient *Illams* in that village as is corroborated by the old men of the place even at present. If this surmise is correct the author was a literary connoisseur as proved by the famous work "Mazhamāṅgala Bhāṇa".

॥ आशौचदीपकव्याख्या ॥

No. 102. AŚAUCADĪPAKAVYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 1729.

Substance—Palm leaf. Size—11" × 2". Leaves—89.

8 lines per page and 36 letters per line. Script—

Malayālam. No. of Granthas—160. Complete.

Owner—Śaṅkaran Nārāyaṇan Elayatu, Naduvile-Pakuti, Vaikam.

Subject—Same as No. 94.

Beginning :

वन्दे गुरुणां चरणारविन्दं

वन्दारुलोकाभिमतार्थकन्दम् ।

येषां कृपालेशसुधाभिषेका-

देषा ममोदञ्चति सूक्तिवल्ली ॥

श्रीत्यै सतां महिषमङ्गलनाम्नि गेहे

जातेन भृगुरवरेण पुरा कृतं यत् ।

आशौचदीपकमिदं विवरीतुमद्य

श्रीकोटिलिङ्गनिलयो नृपतिः समीदे ॥

नाहं पाण्डित्यगर्वेण व्याख्यां कर्तुं समुद्यतः ।

किन्तु द्विजानां केषाञ्चित् साफल्यं कर्तुमर्थनाम् ॥

प्रसीदन्तु ततः सर्वे भूसुराश्च सुराश्च मे ।

देवद्विजार्चिता देवी शर्वजा च प्रसीदतु ॥

तत्र तावदयमाचार्यः प्रारम्भितस्य ग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्ति-
सिद्ध्यर्थमनुबन्धचतुष्टयगर्भं मङ्गलमाचरति ।

यतो वा जन्मास्य स्फुरति च यतो वा तदितरद्

द्वयेनाप्येतेन प्रकटितनिदानाद्यमखिलम् ।

व्यतीयास्ते शुद्धे निरघ इव यस्यावगमना-

दुपासे तत्तच्च प्रशमितविकल्पं विदमिदम् ॥

अत्र श्लोके यच्छब्दघटितानि त्रीणि वाक्यानि ।

तेषां त्रयाणामपि प्रतिद्वन्द्वीभूतं तच्छब्दघटितमेकमेव वाक्यम् ।

तत्र प्रथम यच्छब्दघटितानि वाक्यानि व्याख्यायान्ते (ततः?) प्रधान-

नभूतं तच्छब्दघटितं वाक्यं व्याख्यायते । यतः 'अस्य जन्म

स्फुरतीत्यन्वयः । यतः यस्माद् ब्रह्मणः । अव्ययानामने-

कार्थत्वाद् वाशब्द एवकारार्थः । यस्मादेवेत्यर्थः । अस्य प्रप-

ञ्चस्य जन्म जननं स्फुरति प्रकाशते । अन्यव्यतिरेकाभ्यां

ब्रह्मण एव जगत्कर्तृत्वं निश्चितमिति भावः ।

End :

अन्तःपात्याशौचविचारे च बहवः मन्देहाः सम्भवन्ति ।

ते सर्वेऽपि समाहितया बुद्ध्या युक्तियुक्तं विचार्य निवर्तनीयाः ।

आशौचग्रपसम्पातेऽपि आशौचद्वयसम्पातवदेव न्यायो द्रष्टव्यः ।

तत्र प्रथमतृतीययोगुरुलघुना विचार्या । ब्रह्मचारिणः पित्रो-

र्मरणे तस्योदकदानादिकाले आशौचवच्चादुक्तवदेव त्रिरात्रादि-

परिपूर्तिर्धोष्या । ब्रह्मचारिण आशौचमात्रेऽपि उदकदानादि-
काले आशौचमस्त्येव । तथा चोक्तम्—

“ ब्रह्मचारी यदा कुर्यात् पिण्डनिर्वपणं पितुः । ”

तावत्कालमाशौचं स्यात् । ततः स्नात्वा विशुष्यतीति ।
अत्र पितृशब्देन मातापि गृह्यते । इति सर्वं समञ्जसम् ।

Colophon :

एवं मया विरचितं भूसुराणापेक्षया ।

आशौचदीपकग्रन्थस्यैकदेशविवेचनम् ॥

अनुक्तं च दुरुक्तं च यदि स्यादत्र किञ्चन ।

विमृश्य सर्वं विद्वद्भिः ... चर्च्य विशोध्यताम् ॥

आशौचविधिपर्यन्तमेव कार्यं विवेचनम् ।

इत्येव भूसुरापेक्षा तदेतावद्विवेचितम् ॥

यस्याः प्रसादलेष्टेन मय्येतावद्विवेचितम् ।

अपि मन्दधिया देवी मा भूयोऽपि प्रसीदतु ॥

गुरुनिकरकटाक्षापेक्षया स्वेच्छया वा

करणकलितक्रमाद्याधिना व्याधिना वा ।

कमलनयनकान्ताचिन्तयानन्तया वा

करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति मन्तः ॥

इति कोटिलिङ्गाधिपकृता आशौचव्याख्या समाप्ता ।

Author—Rāja of Koduṅgallār (Kotilingapura).

Remarks—The introductory verses of this work establish the presumption made in the remarks column on the Candrikā commentary

that Malamaṅgalam Nampūri was the author of the original treatise.

॥ आशौचदीपकव्याख्या ॥

No. 103. ĀSAUCADĪPAKAVYĀKHYĀ.

C. O. L. No. 259.

Substance—Paper. Size— $11\frac{1}{8}'' \times 8\frac{1}{8}''$. Pages—116.

About 20 lines per page and 20 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—1450.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning—End—Colophon— Author—Remarks :
Same as No. 102.

॥ आशौचदीपिका ॥

No. 104. ĀSAUCADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 68.

Substance—Paper. Size— $13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—263.

About 19 lines per page and 22 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3450.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning—Same as No. 101.

End :

आशौचदीपकमिदं रचितं विप्रञ्च्य
 तत्तत्स्मृतीरपि तथापि च देशकालौ ।
 आलोच्य तत्समयपण्डितैर्वदिकाना-
 मत्रानुसृत्य च मतं विदधातु सर्वम् ॥ इति ॥
 स्पष्टोऽर्थः । अथैतत्प्रयोजननिर्देशपूर्वकमुपसंहरति—
स्मृता मुनिर्वैर्विभलार्थदुग्धं
 दुग्ध्या विमथ्य हृदये च समुद्धृतं यत् ।
 आशौचदीपकमिदं नवनीतकल्पं
 प्रीत्यै भवेत् सुमनसामनुरक्तये च ॥ इति ॥
 स्पष्टोऽर्थः

Colophon :

* * * *
 बुद्ध्यालये सुजातेन हरिगीते सुसम्मिते ।
 दामोदरेण रक्षार्थं लिखितं पुस्तकं वरम् ॥
 ॥ श्रीः ॥

Author—Same as No. 101.

Remarks—The work is known as Āśaucadīpakam
 and Āśaucadīpikā.

—२२२२२२—

॥ आशौचदीपिका ॥

No. 105 A. ĀŚAUCADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 198 A.

Substance—Paper. Size—11½" × 8¾". Pages—213.

About 20 lines per page and 22 letters per

ക്കടന്ന് ശുദ്ധനായി വരുന്നു. ആ ഈ തത്ത്വത്തെ ഉപാസിക്കുന്നെന്ന് എന്നും മുമ്പിലത്തേതിനോടു് സംബന്ധം. പ്രശമിതവികല്പം അങ്ങിനെ ഇരുന്നു. തത്ത്വം പ്രശമിതമാകുന്ന വികല്പത്തോടു കൂടിയിരുന്നു. സംശയരഹിതമായിരുന്നു എന്നു പൊരുൾ. വിദം-അങ്ങിനെയു കിരുന്നു. വിസ്തപത്രപമായിരിക്കുന്നു. ആശൗചമാമശബ്ദേണ പ്രോക്തമത്രവിശാരദഭൈഃ എന്നുണ്ടാകയാൽ അഥം ആശൗചം അർത്ഥം ശബ്ദത്തോടുനചെയ്യുമ്പോൾ ആശൗചരൂപം വിഷയമായിട്ടു് ഒരു പ്രബന്ധത്തെ ചമയ്ക്കുന്നുമുണ്ടു് എന്നു പൊരുൾകൊള്ളാം.

End:

आशौचदीपकमिदं रचितं विमृश्य

तत्तत्स्मृतीरपि तथापिच देशकालौ ।

आलोच्य तत्समयपण्डितैर्वदिकाना-

मत्रानुसृत्य च मतं विदधातु सर्वम् ॥

तत्तत्സ്मृतीरपि विमृश्य आशौचदीപകं रचितम् । तथापि देशकालौ आलोच्य तत्समयपण्डितानां मतं च अनुसृत्य अत्र सर्वं विदधातु ।

പല സ്മൃതികളേയും ശ്രുതികളേയും നിരൂപിച്ചു കണ്ടിട്ടത്രേ ഈ ആശൗചദീപകം ചമയ്ക്കപ്പെട്ടു എന്നിരിക്കുന്നതാകിലും ദേശകാലങ്ങളേയുമൊത്തു് അക്കാലത്തു് പണ്ഡിതന്മാരായിരിക്കുന്ന വൈദികന്മാരുടെ മതത്തേയും അനുസരിച്ചു ഇതിൽ ചൊല്ലിയവയ്ക്കും അനുഷ്ഠിക്കാവൂ. അനന്തരം ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ ചമച്ചുടന്നെ പ്രയോജനത്തെ ചൊല്ലുന്നൊരുതനായിട്ടു് ഉപസംഹരിക്കുന്നു.

गात्ताः स्मृता मुनिर्वरिर्मलार्थदुग्धं

दुग्ध्वा विमथ्य हृदयेन समुद्धृतं यत् ।

आशौचदीपकमिदं नवनीतकल्पं

प्रीत्यै भवेत् सुमनसामघनुत्तये च ॥

विमलार्थदुग्धं दुग्ध्वा ताः मुनिवरैः स्मृता गा हृदयेन विमथ्य
समुद्धृतं यदिदं आशौचदी(पं? पकं) नवनीतकल्पं तदिदं सुमनसां
प्रीत्यै अघनुत्तये च भवेत् ।

നല്ലൊ ചില അത്ഭുതകരന ക്ഷീരത്തെ കുറഞ്ഞ മൂന്നിശ്രോ
ഘ്യാനാൽ സ്മൃതകളായിരിക്കുന്ന വാക്കുകളെ ഹൃദയംകൊ
ണ്ടു മഥനം ചെയ്തു ഏടുത്തിരിക്കയാൽ വെണ്ണപോലെ
പുത്തനായിരിക്കുന്ന ഈ ആശൗചദീപകം സജ്ജനത്തിനു സ
ന്തോഷത്തിനായ്ക്കൊണ്ടും പുല അറിഞ്ഞു പോക്കുവാനായ്ക്കൊ
ണ്ടും പാപക്ഷയത്തിനായ്ക്കൊണ്ടും ഭവീഷ്യതാക.

Colophon :

स्मृते यत्र जगन्नाथे सर्वानिष्टविचिन्तनम् ।

मङ्गलाय भवेन्नित्यं तस्मै श्रीपतये नमः ॥ १५६ ॥

इत्थं स्यात् परमेश्वरेण निखिलं त्वाशौचदीपात्मकं

श्रीमच्छ्रीगुरुमाधവാदिमगुरुनत्वा विलിख्याधुना ।

രാജാജ്ഞേ ധനസേവ്യനുത്കലിदिनेऽधाभൂത് समाप्तं क्रमा-

न्नाന്दीतीरസमीപणेന पुरुदाचग्रामजेनाञ्जसा ॥

... ..
... ..

नारायणलिखितामिदं पुस्तकम् ।

Author—A native of Perumanam, Cochin State.

Remarks—Just after the colophon Nārāyaṇābali-
krama is described in two different ways.
Its beginning and close are appended.

Beginning :

नारायणं नमस्कृत्य नारायणवलिक्रमः ।
 लिख्यते तत्र देवो मे मङ्गलं प्रदिशत्वसौ ।
 सज्जयो वपनं स्नानं वस्त्रशुद्धिर्जलाश्रयः ।
 पुण्याहकृत्यगव्याशनोपवासा इति क्रमान् ॥

End :

इमं मे वरुण तच्चायाभि त्वन्नो अग्रे स त्वन्नो अग्रे त्वमग्रे
 अयासि प्राजापत इत इमं जीवेम इष्टेभ्योष्टौ यतसपंस्तिदा (?) आभि-
 र्गीभिः अनाज्ञातं पुरुषसम्मितः यत्पाक-... ..

सर्वेषामधनुत्तयेऽत्र पुरुदावग्रामजेनादरा-
 शौचाभिधदीपकं रचितवान् (?) ध्वान्ते प्रदीपं यथा ॥—

Several mistakes are found in these *Mantras*. The chronogram “लाजागेधनसेव्यनुत्” discloses the date of composition, (4680 Kali era) 754 M. E. The *Āśaucadīpikā* commented upon by Kotilinga Bhūpa and the one under reference are identical. But different readings are met with. The reading “श्रीलै भवेत् सुमनसामनुरक्तये च” in the 164th verse has been accepted by *Āśaucacandrikākāra* but here it is otherwise. The commentary on *Āśaucadīpikā* is also included in this Ms. and is catalogued as No. 105 B.

॥ आशौचदीपिकाव्याख्यानम् ॥

No. 105 B. ĀSAUCADĪPIKĀVYĀKHYĀNAM.

C. O. L. No. 198 B.

Substance—Paper. Size—11" × 8 $\frac{1}{2}$ ". Pages—80.

About 22 lines per page and 25 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—1300.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning—Same as 105 A.

End :

वर्णां पिण्डस्य कर्ता यदि निजापितरौ वर्जयित्वा परेषां

नो दद्यादम्बुपिण्डे दशदिनविहिते दापयेत्ते परेण ।

पित्रोः कुर्याच्च तत्कर्मणि परमघमन्यालये भुक्तिमम्बु-

धेयं स्नात्वैव कुर्यात् सहमनु निखिलं कर्म नित्यं विदध्यात् ॥ इति ॥

വണ്ണി പിണ്ഡസ്യ കർത്താ യദി നിജപിതരൗ വർജ്ജയിത്വാ പരേഷാം നോ ദद्याദമ്പുപിണ്ടി ദശദിനവിഹിതേ അംബുപിണ്ഡേ നോ ദദ്യാൽ ബ്രഹ്മചാരിപിണ്ഡകർത്താവാകന്യോഽപി തന്റെ നേരേ അച്ഛനേയും പെററമ്മയേയും ഒഴിച്ചു മറെറാരുത്തർ മരിച്ചാൽ അവർ പുലയിൽ വിയിച്ചിരിക്കുന്ന ഉദകക്രിയയും കൊട്ടുഞ്ചവിയും ചെയ്യരുത്. തേ പരേണ ദാപയേത്. പിണ്ഡകർത്താവായി മററാരുമില്ലങ്കിൽ വാസിച്ചവരെക്കൊണ്ടു ഉദകക്രിയയും കൊട്ടുഞ്ചവിയും ചെയ്യിപ്പിപ്പു. പ്രേതത്തിന്റെ സപിണ്ഡതണ്ടെങ്കി വവരെക്കൊണ്ടു ചെയ്യിപ്പിപ്പോണ്ടു. അവരില്ലങ്കിൽ സംസ്കാരാനന്തരം മന്ത്രസംസ്കാരം ചെയ്തവനെക്കൊണ്ടു മേലിവുള്ളു

ഉദകക്രിയകളേയും കൊടുബലികളേയും ചെയ്തിപ്പിപ്പു. അവനെ
കറഞ്ഞൊരുനേരം പിലയുണ്ടല്ലോ. എന്നിട്ടുമില്ലെങ്കിൽ
പത്താം ദിവസം വാസിച്ചോരു ബ്രാഹ്മണനെക്കൊണ്ടു് ഉദക
ക്രിയയും കൊടുബലിയും ചെയ്തിപ്പിപ്പു. അവൻ മാറുമുട്ടത്തു
പുണ്യാഹം ചെയ്തിപ്പിച്ചാൽ ശുദ്ധനാം. വണ്ണീ പിത്രോഃ
അംശുപിണ്ഡേ കർച്ചാച്ച. ബ്രഹ്മചാരി നേരം അമ്മതാന
ച്ചുന്താൻ മരിക്കിൽ ഉദകക്രിയയും കൊടുബലിയും ചെയ്യു
മ്പോൾ ജ്യോത്സാദി പിലയുള്ളവരോടുകൂടി ചെയ്യാം. അന്യാവ
യേ ഭൂകതിമംശുക്ഷേപഞ്ച സ്താതൈവ കർച്ചാൽ. ബ്രഹ്മചാരി
അച്ചുന്താനമ്മതാൻ മരിച്ചു കൊടുബലി ഇട്ടിരിക്കുമ്പോൾ പി
ലയുള്ള സ്ഥലത്തിങ്കലുണ്ണതതു്. പിലയില്ലാഞ്ഞോരില്ലത്തുനേ ഉ
ണ്ണാവു. കൊടുബലിയിട്ടാൽ കുളിച്ചു ഉണ്ണാവു. അന്തിക്കമെ
തിരേയും കുളിച്ചു നീത്രക്കാവു. നിഖിലം നിത്യകർമ്മ സഹമനു
വിദധ്യാൽ. ദൈദാശിയാതെയുള്ള നിത്യകർമ്മങ്ങളെ മന്ത്രത്തോടു
കൂടും വണ്ണം ചെയ്യണം.

Colophon :

Author—Same as No. 105 A.

Remarks—Only the portion upto p. 99 of No. 105 A
is found in this work.

॥ आशीचशतकम् ॥

No. 106. ĀŚAUCĀŚATAKAM.

C. O. L. No. 184.

Substance—Paper. Size—13" x 8". Pages—7. About

20 lines per page and 16 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—65.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 94.

Beginning:

.... हाद्यघमेकाग्रैर्दहनादि तत् ।
 यज्वायज्वपुनर्दाहे शिष्टाहं यद्यघाद्बहिः ॥
 दशाहं त्र्यहमाशौच प्राक् चेदघाग्रहः ।
 अस्थिदाहे प्रतिकृतेर्दाहे तु त्र्यहमित्यपि ॥
 सपिण्डानां मोदकानां दशरात्रमिष्यते ।
 दशरात्रं सदा पित्रोः परोक्षमरणश्रुतौ ॥
 त्र्यहं मातृसपत्न्यास्तु दशाहं वत्सरादधः ।
 कृतौर्ध्वदेहिकेऽत्यब्दे दिनं तस्यास्त्र्यहं तयोः ॥
 शिष्टाहमेव सर्वेषामविज्ञातेऽन्तरा त्वधे ।
 प्राक् सञ्चयात् सुतस्येत्थं तदूर्ध्वं दशरात्रतः ॥

End:

स्पृष्टे मर्त्यास्थि च स्निग्धे त्रिरात्रं नीरसैर्दिनम् ।
 अमर्त्ये त्वाप्नुवाचामौ स्नानं स्निग्धेऽन्यभक्षणे ॥
 गुर्वादौ सोदरे ग्रावे मातृबन्धौ वयस्यधम् ।
 सवर्णस्य समं भीतिर्विज्ञानेश्वरघोषितम् ॥
 स्मृतिद्वये परोक्षेऽल्पं प्रत्यक्षे स्मृतिसंस्थितिः ॥
 यथा हि योनिसम्बन्धेष्वहोर्ध्वेधिरसन्निधौ ॥
 याज्यादौ श्वशुरादौ च शिष्यादौ पक्षिणीविधिः ।
 अघान्ते सङ्गवे स्नात्वा विप्रः स्पृष्ट्वा (म्बु) शुध्यति ॥

नृपादिवाहनादीनि नान्यथेत्यत्रवीन्मनुः ॥

Colophon :

इत्याशीचशतकं समाप्तम् । शिवशिवगुरुभ्यो नमः ।

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

Author :

Remarks—45 verses are missing in the beginning.

॥ आह्निकप्रकरणम् ॥

No. 107. ĀHNIKAPRAKARANAM.

C. O. L. No. 280.

Substance—Paper. Size—11½" × 8½". Pages—135.

About 20 lines per page and 16 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—1340.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—Prescription of ways of performing the usual religious functions.

Beginning:

... ..

.... श्रीविष्णुनाथाध्वरिणोऽनुजेन

• श्रीरामचन्द्राध्वरिणा स्मृतीनां

सारं सुसंगृह्य विलिख्यतेऽद्य ॥

सततं धर्मशास्त्रस्य श्रवणात् पाठनात्तथा

विधृत शान्तिमाप्नुयात् ॥

इति स्मृत्यन्तरवचनम् । तत्र मनुः—

ब्राह्मे मुहूर्ते बुध्येत धर्मार्थावनुचिन्तयन् ।

कायक्लेशांश्च तन्मूलान् वेदतत्त्वार्थमेव च ॥

वेदतत्त्वार्थः परमात्मा । तथा च व्यासः—

End:

त्वामशोकं नमाम्येनं मधुमासेन शोभितम् ।

शोकार्तः कलिकां प्राश्ये मामशोकं सदा कुरु ॥

चैत्रशुक्लचतुर्दश्यां सदनं चन्दनात्मकम् ।

कृत्वा संपूज्य यत्नेन बीजयेद्वयजनेन च ।

ततः सन्धुक्षितः कामः पुत्रपौत्रसमृद्धिमान् ॥

घृपमुत्सृज्य विधिवद् घृपलोमसमाः समाः ।

शिवरूपसमो मर्त्यः शिवलोके महीयते ॥

Colophon :

आह्निकप्रकरणम् समाप्तम् ॥

Author—Śrī Rāmacandrādhvarin (younger brother of Śrī Vaidyanāthādhvarin).

Remarks—This is an epitome of all the principles contained in the Smṛti Granthas such as Manusmṛti etc.

॥ कर्मविपाकप्रायश्चित्तसुधानिधिः ॥

No. 108. KARMAVIPĀKAPRĀYAŚCITTA-
SUDHĀNIDHI.

C. O. L. No. 462.

Substance—Paper. Size—13½"×8½". Pages—98.

About 19 lines per page and 16 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—941.

Owner—C. O.

Subject etc. Same as No. 52, D. C. S. M., M. P. L.,
Vol. I.

Colophon :

इति कर्मविपाकप्रायश्चित्तसुधानिधौ मायणकृतौ सकलग्र-
न्थार्थसारभूते दारिद्र्यरोगप्रतिक्रिया नाम त्रिंशं प्रकरणम् ।

Author—Śāyaṇamādhava.

Remarks—30 Prakaranas are embodied in this work while the same work in the Palace Catalogue consists of 43 prakaranas. About one and a half pages after the colophon are detailed for the table of contents.

॥ कर्मविपाकमहार्णवः ॥

No. 109. KARMAVIPĀKAMAHĀRṆAVA.

C. O. L. No. 2175.

Substance—Palm leaf. Size—13"×1". Leaves—231.

About 7 lines per page and 56 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—5500. Complete.

Owner—Rāma Vādhyār Kāśi Vādhyār, Mahā-dānapuram.

Subject—Same as No. 52. D. C. S. M., M. P. L., Vol. I.

Beginning :

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥
नमः सकलकल्याणभाजनाय पिनाकिने ।
नमो लक्ष्मीनिवासाय देवतायै गिरे नमः ॥

अथ रोगनिवर्हणानि तत्र क्षयरोगहराणि । क्षयरोगनि-
दानमाह याज्ञवल्क्यः । सर्वरोगनिवृत्त्यर्थं षडब्दप्रायश्चित्तं
कुर्यात् । प्रायश्चित्तार्थमाभिर्मर्शन्ति स्त्रियो रोगिण एवेति रोगि-
णोऽध्यः (?) प्रायश्चित्तम् । एतेनैवाभिधानादिति । क्षय-
रोगहरप्रायश्चित्तम् ।

End :

इति बोधायनीये शान्तिः । मधुहोमम् ।
यत्किञ्चिन्मातरं मोहात् स्वसारं वाभिगच्छति ।
तस्य स्यान्मधुमेहेन पीडा शङ्खवर्चोवलात् ॥
तत्र मातृगतौ कार्यं तप्तकृच्छ्रचतुष्टयम् ।
प्रक्रम्य विघ्नतच्छिष्टं दिवसैकैककारणात् ॥
चत्वारिंशद् द्विजा भोज्या हत्वाहाधे? तदीरितम् ।

स्वसृगन्तुः स एवाह परा (ग ? क) द्वयनो गातिः ॥

होमस्तु रौद्रसृक्तेन जप्यं पुरुषसृक्तकम् ।

तथैव भगवन्नामसहस्रं भारतोदितम् ॥

जलतन्नामयोर्दानं पूर्ववद् ब्रह्मचोदितम् ।

भयं विनश्यति क्षिप्रमन्यत् तोयनिमित्तकम् ॥

Colophon :

इति श्रीमदनपालपुत्रस्य मान्धातुर्निबन्धे महार्णवा-
भिधाने कर्मविपाके पद्यमस्तरङ्गः ।

(Taraṅga 5)

காந்தியன்-ஐ புரட்டாசி மீ (மீ) சுவ கிபாழத்திழைமையும் ரீதா
ஒலிவிக்கத்தொழும் (கா) சம்பந்தநாமபேரஹ ஜீதிசம்பந்த கா
னாமும், ஆன்று கமடுகிபாநாம பரிபாநைஷ்யம் எழுதி முதிஞ்சகா.

Author—Māndhātā.

Remarks—Several leaves are decayed. No colo-
phon is seen at the end. Fol. 121 furnishes
the following information about the author :

आसीदमीमगुणलटकुलाम्बुगशा-

बुधप्रभृतशुभकीर्तिनयप्रकाशः ।

लोकैः सदा हृदि धृतो गुणसन्निविष्टः

श्रीरत्नपालनृपतिर्भुवनैकरत्नम् ॥

तस्यात्मजो हरहपाल इति प्रसिद्धः

सिद्धाङ्गनाजनमभाजसामिद्वकीर्तिः ।

दानेन यः सुकृतिनां क्षिपति स्य दैन्यं

• • सैन्यं च दैन्यसदृशः प्रतिभूयतीनाम् ॥

सुतोऽस्य जातः सुकृतोन्नतस्य

न तस्य कश्चित् सदृशो बभूव ।

यम(च्छल)स्तुत्यमवेक्ष्य तातो

नाम्ना हरिश्चन्द्र इति व्यधत्त ॥

तस्यात्मजोऽभूदतुलप्रतापः

साधारणो भूमिपतिर्वदान्यः ।

अभूतपूर्वामवनीश्वराणा-

मजीग(प)द्यो जगति स्वकीर्तिम् ॥

(बन्धच्छिदाविरुदकीर्ति)मिहान्वितार्था

कृत्वा परत्र च तथैव विधातुमिच्छुः ।

कौनाशपाशचयबन्धविमोचनार्थं

तीर्थत्रयीकरविमुक्तिमचीकरद्यः ॥

अस्यात्मजः श्रीमदनेति राजा

नाम्ना च रूपेण च संगतार्थः ।

रोषारुणे चक्षुषि यद्विषयः

(व्यतीर्षतेव्य)रूपत्वमवाप्तुकामः ॥

कृपानारामान् धर्मायतनानि सेतुबन्धांश्च (सः) ।

कृत्वा स्वकीर्तिमात्रं राजति दिक्पालमूर्तिभेदेन ॥

परिशील्यता कलाकलापं विदधानेन च भूरिशः प्रदानम् ।

मदनेन महीभृता(र्थे)धतेन प्रायिता नूतनभोजराजकीर्तिः ॥

पुत्रेषु सत्स्वपि कञ्चनयुगेऽथ तस्य

पुत्रो जगत्त्रयविसृत्वरकीर्तिपूरा ।

(तार्क्ष्यं ? जातं) प्रियावतितरां प्रथमप्रयत्ना

मानोन्नता भृशमनल्पगु(णाविहीना)णां विनीता ॥

उदारशीलो मुमनोविलास-

मनोप्रपृन्दावनकेलिलोला ।

यशोदया वर्धितमङ्गळाङ्गी

यौ रामकृष्णाविव संप्रतीता ॥

यच्छैशवानुकरणं न युवा न वृद्धः

शक्नोति कर्तुमितरः कृतसद्गुणोऽपि ।

दानाना(?)दानमखिलार्थिजनार्थसिद्धेः

कीर्तिर्दिगन्तवितता च यतस्तदीया ॥

अग्रतिमह्यः पृथ्व्यां पृथिवीमह्यस्तयोरभृज्ज्येष्ठः ।

अपरो मान्धातु(समो)मान्धाता गीयते जगति ॥

सोऽयं सुकृतविधाता रिपुकुलजेता तनोति मान्धाता ।

विद्वन्मुखेन मतिमान् सत्कृतिरत्नं महार्णवं नाम ॥

माता पुण्यचरित्रकीर्तिविभवा यस्याम्बिका नामतः

शाकल्यापरमूर्तिर्गर्ग्यचरितः श्रीपेद्भिभट्टः पिता ।

सोऽयं कौशिकवंशभूषणमणिः श्रीभट्टविश्वेश्वरे

वेदे स्मार्तमते नये च मपदे चाक्ये कृती वर्धते ॥

मतिर्येषां शास्त्रे प्रकृतिरमणीया व्यवहृतिः

परं शीलं श्लाघ्यं जगति क्रजयस्ते कतिपये ।

चिरं चित्ते तेषां मुकुरतलभूते स्थितिमिया-

दियं व्यासारण्यप्रचरमुनिशिष्यस्य भाणितिः ॥

श्रुतिस्मृतिपुराणानि समालोक्य यथामति ।

निबध्यते समासेन निबन्धोऽयं महार्णवः ॥

For further information refer to No. 53. p.
115, D. C. S. M., M. P. L., Vol. I.

॥ गौतमधर्मसूत्रभाष्यम् ॥

No. 110. GAUTAMADHARMASŪTRABHĀṢYAM.

C. O. L. No. 83.

Substance—Paper. Size— $13\frac{1}{2}" \times 8\frac{1}{2}"$. Pages—591.
17 lines per page and 18 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5610.
Complete.

Owner—C. O.

Subject—Aphorisms of Gautama on Dharma with
Bhāṣya.

Beginning :

धर्माधर्मस्वरूपाय सर्वकार्यालयाय च ।

प्रणिपत्यादिदेवाय वासुदेवाय भक्तितः ॥

गौतमीयच्छलेनेदं सर्वस्मृतिनिबन्धनम् ।

क्रियतेऽथाधुना भाष्यं सूनुना यादृदस्य तु ॥

कोऽस्याभिसंबन्धः । अयमुच्यते । सन्ति चतुर्दशविद्यास्थानानि । तद्यथा—

अङ्गानि वेदाश्चत्वारो मीमांसा न्यायविस्तरः ।

पुराणं धर्मशास्त्रं च विद्यास्त्वेताश्चतुर्दश ॥ इति ॥

तेषां मध्ये परिगणितमिदं धर्मशास्त्रमारभ्यत इत्यभिसम्बन्धः ।

अथवा पुरुषस्य सुखदुःखोपभोगार्थः शरीरेन्द्रियविषयैः संयोगवियोगरूपो जन्ममरणप्रबन्धः संसारः । स च धर्माधर्मनिमित्तः तान्यनिमित्तः । तयोश्च धर्माधर्मयोरिष्टानिष्टोपभोगेहृतुत्वादुपादानपरिवर्जनार्हाधुमौ भवतः । तदुभयं परिज्ञानेन संभवतीति धर्माधर्मयो-

घनार्थं गौतमेन शास्त्रं प्रणीतमिति प्रयोजनम् । अपि चार्थतद्वै-
धर्माधर्मोपादानपरिचर्जनयोः पुरुषार्थत्वादित्यभिधेयम् । यथा
श्रौतान्यग्निष्टोमादीनि अवश्यकर्तव्यानि तथा अष्टकदिकर्माप्यपीनि
तत्र सर्वकार्याणां कारणतः प्रवृत्तिदर्शनान् पूर्वं काण्डविशेषप्रतिपाद-
नार्थमाह—

वेदो धर्ममूलम् ।

ननु च विधिप्रतिषेधरूपत्वान्छास्त्रस्य उपनयनं ब्राह्मणस्य
अष्टम इत्याद्येव वक्तव्यम् । नत्वनुवादरूपत्वाद् वेदो धर्ममूल-
मित्यादि । निष्प्रयोजनत्वादनुवादस्येति । न च अनेन वेदस्य
प्रामाण्यं प्रतिपाद्यते । तस्य स्वत एव सिद्धेः । अन्यथा येन
प्रामाण्यं प्रतिपाद्यते तस्याप्यन्येनेति अनवस्था स्यादिति । उच्यते ।
वेदस्य धर्ममूलत्वानुवादः तद्वारेण स्मृतिशीलयोर्धर्ममूलत्वप्रति-
पादनार्थः ।

End :

साम्प्रतं ज्ञानिनः फलमाह—धर्मिणां विशेषेण स्वर्गं लोकं वेद ।
धर्मविदामोति ज्ञानाभिनिवेशाभ्याम् ।

धर्मो तु केवलकर्मविशेषत्वमा प्रलयादित्यभिप्रायः । धर्मं
ज्ञात्वानु(ष्टीक ? णि)तः ज्ञानग्रहणादभिनिवेशः । तदनुष्ठानम् ।

तथा च वसिष्ठः—यो यागमनुतिष्ठति स धार्मिक इत्यादि ।

इति धर्मो धर्मः ।

वेदो धर्ममूलमित्यारभ्यैतत्पर्यन्तं धर्मसंज्ञः गौतमस्येति वा-
क्यशेषः ।

Colophon :

इति मस्करीये गौतमभाष्ये अष्टाविंशोऽध्यायः ।

Author: Text—Gautama. Commentary—Maskari,
son of Vāhaṭa.

Remarks—This work contains 28 chapters and has
been published with commentary *Mitākṣara*
in the Ānandāśrama Series, Poona. No. 50 in
M. O. L. series ascribes its authorship to
Vāmanasūnu. If maskari is the son of Vāhaṭa
he must have flourished before Haradattācā-
rya, the author of *Mitākṣara*.

॥ नित्याह्निकादिः ॥

No. 111 A. NITYĀHNIKĀDI.

C. O. L. No. 2297 A.

Substance—Palm leaf. Size— $9\frac{7}{8}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—22.
6 lines per page and about 28—38 letters per
line. Script—Malayālam. No. of Granthas
—500.

Owner—Bhāskaran Mūttatu, Voccūr.

Subject—Description of daily duties.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविममस्तु । श्रीगुरुभ्यो
नमः । यः श्रीग्वेयहा जदास्वासं यहथणदा स्वां उहा
पुणेन अये मः मनवावेस्ति हुदास्वाय प्वेयहामदा स्व
अर्धवे यहा तिसराभ्यो मः मन अवेमः य नमः य नख-

यमः न्द्रानदी नदिन इयमः पानविवेमः - थनप्रर्वयमः त्वन
 अदं नेमः पापेसः क्ष्मा न च यमः त्योमः म्योमः न्द्रान-
 विवेमः थनप्रर्वयः सः थिन आनेमः आत्मनः परत्सुत अंगी-
 सीढि आगात्री अविमं आहि अजय च इम णप्रैस्तसेन्वा-
 स्याणमानेमः वपन्धुपवो यमानेनिगति पेंष्टापो नधानः तिन्त्रे-
 क्ष्य व्यत्यकनाय क्षपिः कृष्टपन्दः र्यजपन्देता मधमथान्वि-
 ते पाप्यो क्षपन्नं पकपं नवाप्रतिरुच्छ ममतिष ओ र्यमहा-
 न्युपम मकृम्यो वेरन्तां दवामरिमसं चाकणं व्यापत् अग्निम्
 इममामृचो क्षज्येपिहोस्वा रामजोम्महम्यां म्यादणश्चाहदलं
 तु त्रिद्रिदलं तु किद्रुतयि दहम तनोपेति जमिहा द्रात्येति
 अहिय च इप्रोत्रप्रप कृष्टदेहात्री न्द्रः ध्यादावियोगं त्रिपि
 अयाद्यत् माज्योरमृ... ..नः तिक्ष्य क्षजानि विः
 वियच्छ अप्रनोनि हयेजच ।

...

...

...

...

...

...

...

...

...

प्रोद्यदादित्यवर्णश्च सूर्यमण्डलमध्यगः ।

शङ्खचक्रगदापद्मधरो कस्यदोर्ध्वयोः(?) ॥

ध्येयः सदा सवितृमण्डलमध्यवर्ती

नारायणः सरसिजासनसन्निविष्टः ।

केयूरवान् मकरकुण्डलवान् किरीटी

हाती हिरण्यवपुर्धृतशङ्खचक्रः ॥

End :

सर्वकार्ये हनूमांश्च दीर्घमायुश्च जाम्बवान् ।

नारदः कलहर्षैव कैकेय्या दुष्टभावना ॥

भरतं पट्टाभिषेकं च गुहेन प्रियदर्शनम् । (?)

हेमाभामतिवागतीतगुणशीलानल्पशिल्पाकृतिं
 प्रेमारोहमनोहरां करलसत्कल्याणदामाश्रिताम् ।
 इयामामीश्वरमुद्यतां वरयितुं त्रैलोक्यसंमोहिनीं
 कामापादनकल्पवाह्यिमानिशं वन्दे परां देवताम् ॥

ശ്രീമതിലക്ഷ്മി ഭഗവതഃ (സപ്താക്ഷരത്തിരിയ്ക്ക)

Colophon :

Author :

Remarks—Some leaves are worn out. The Ms. contains many *stotras* such as Lakṣmī-nārāyaṇa stotra, Pañcākṣarī, Tāratamya stotra, Aṇuvēdānta, Śrīharistuti etc., and concludes with a eulogistic verse composed in adoration of the God to be recited every morning with deep devotion. Three more works are found in this Ms. and they are catalogued as 111 B, C & D.

വൈദ്യഗ്രന്ഥം (ഭാഷ)

No. 111 B. VAIDYAGRANTHAM.

C. O. L. No. 2297 B.

Substance—Palm leaf. Size— $9\frac{1}{8}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—57.
 7—9 lines per page and about 32—38 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—1000. Incomplete.

Owner—Same as No. 111 A.

Subject—Medical treatment.

Beginning:

ഓരീ ശ്രീ ഗണപതയേ നമഃ അവിശ്വമേന്യ. ഇതവേവി
 രാമച്ചം ചന്ദനം കൊട്ടം കൊഴുന്ന മാഞ്ചി മഞ്ചട്ടിപ്പൊടി
 തേവതാനം കച്ചോവഴിഴങ്ങ് ജാതിക്കാ കയോന്യ നാഗപ്പു
 പശുപാശി കടുക്കരോരണി അചാളി കിഴിയാത്തു മാം...
 കി കണ്ടിവെണ്ണ മെന്തിനായകം പൂതിയുണക്കി വയമ്പ്
 ജീരകം പെരുജീരകം കരിജീരകം സമുദ്പ്പച്ച സമസ്രാവയി
 ഷല്ല് ചെവുവളിക്കാടി അമുക്കിരം അതിമധുരം പഞ്ചമെൻ
 പഴുക്ക ഇവ ഇരണ്ടുകഴഞ്ചു പൊടിച്ച് വെച്ചാനീരിൽ അം.
 ചുണക്കി പിന്നെ നാടെൻപുഴ ഗോദോചന കാവിമണ്ണ നറുന.
 ണ്ടിഴിഴങ്ങ് പാടക്കിഴങ്ങ് കഴഞ്ചിക്കു ഇവ ഇരണ്ടുപണത്തു
 ളംചേർത്തു കോലുഴിഞ്ഞനീരിൽ അച്ചുണക്കുക. പിന്നെ ഉഴി.
 ണ്തനീരിൽ പിന്നെ ചീരകവെള്ളത്തിൽ അരയ്ക്ക. നിഴലുണങ്ങി
 വച്ചുകൊറുക. വാതത്തിന് അടിക്കാടിയിൽ സേവിക്ക.

End:

നെയ്യ് കഷായമിടുവാൻ. ദശപുഷ്പം മുറികൂടി മാവിൻ
 തൊലി മുരിങ്ങത്തൊലി ചെറുമുണ്ടവേർ കുറഞ്ഞാട്ടിവേർ
 നാല്പാമത്തൊലി കരിങ്കുറിഞ്ഞിവേർ അടവോടകത്തിൻവേർ
 പനങ്കുരുന്ന് കരിമ്പ് ചോരത്താങ്ങു നറുനങ്ങിക്കിഴങ്ങ്
 തഴുതാമ പാലുവള്ളിക്കിഴങ്ങ് ഇവ ഓരോപലം രംഗ ഇടങ്ങി
 വെള്ളത്തിൽ ചതച്ചിട്ട് വെള്ളം മൂന്നിടങ്ങിയാക്കി പിഴിഞ്ഞ.
 ടിച്ച് മൂന്നാഴി നൈചേർത്തു വച്ച് മേവാൻജീരകം ഉരി.
 ഉലുവാ ഉരി ഇരണ്ടിടങ്ങി വെള്ളത്തിൽ വേറെ വേറെ കിഴി
 കെട്ടി ഇട്ട് ഇന്നാഴിയാക്കി ചേർത്തുകൊറുക. കല്പത്തിന്
 അശാളം കിഴിയാത്തു പാടങ്കി മെന്തിനായകം പൂതിയുണക്കി
 ഇതവേവി രാമച്ചം ചന്ദനം അകിൽ കാനകപ്പുവ് കയോന്യ
 പശുപാശി ജാതിക്ക കണ്ടിവെണ്ണ പഞ്ചമന്യ്ക്കു ടികടുക്

അയമോതകം കുമിശത്ര വെങ്കായം വയസ്സ് അറിയാറു
 സഹസ്രവേലി മുന്നങ്ങ അതിമധുരം കടുമരോറിണി
 തേവ്താരം കൊട്ടം ഇലവർങ്ങ ഇവ അയർക്കഴഞ്ചി ചതച്ചി
 ട്ടുകൊറുക. അരിശന്ന പാത്രത്തിൽ അരപ്പുണത്തുക്കം പുഴുവി
 കുടെ ഇട്ടുകൊറുക. ചെറുതേൻമെഴുകു വരം പാകം.

Colophon :

Author :

Remarks—The closing leaves of the work are missing.

ജ്യോതിഷഗ്രന്ഥം (ഭാഷാ)

No. 111 C. JYOTISAGRANTHA.

C. O. L. No. 2297 C.

Substance—Palm leaf. Size—9 $\frac{1}{2}$ " \times 1 $\frac{1}{2}$ ". Leaves—19.
 6—9 lines per page and 26—32 letters per line.
 Script—Malayālam. No. of Granthas—200.
 Incomplete.

Owner—Same as No. 111 A.

Subject—Astrology.

Beginning :

ഹരിഃ ശ്രീഗണപതയേ നമഃ അവിഷ്ണുർവ്വരം
 തുവതിങ്കളൊഴ ഗംഗതന്നെയും
 കൂടുമപ്പനടയോമവുണ്ണികരം
 ചൊലുകായ ഗണിതങ്ങരം ഭാഷയായ
 ചൊല്ലുവാനിഹ ഇണപ്പതാക മേ.

चन्द्रो रुद्रो ज्यो विद्यो नयस्तेन खनो र्वः ।

त्रिंशद्भाष्यादि गुलिको दिनपञ्चमवशिष्टि ॥

ശ്രീവല്ലഭഃ ശ്രീമദ്ധാദിരാശിമാനങ്ങൾ ചൊല്ലിനേൻ
രാഗാവാമുനിമൗനം ഹവിനവവിണഗാനിമാൻ
തൃണവാൻ ജനീമസരാമപരേശശമാശശ്രമേയാദാന
അയനാചുവനത്തോടു കൂടാതോരുമാസം കൂടും
വച്ചതിന്റെ തീയതിയെ കള നല്ലതുവച്ചതിൽ
ശേഷത്തേയങ്ങിപ്പട്ടിച്ചിട്ടുക്കൽ നിന്നോരുരാശിയിൽ
പെരുക്കി നൂതനൈ പിന്നെ ഏററിയാലുടയാൽപരം

End :—

ഇനി വിഖിയാദിവാക്യം.

शैलिं रंजिः श्रिये विंगिदं नद्यम् । लोलः पुरुषो नयाम् । तप-
स्वी वैदिकः स्यात् । सव्यालका किंनरैः । दीप्रो दिने भास्करः ।
धर्मस्य सुरोष्टम् । स्के.....लीलान्दुकुली । पुत्रादौ न विरागः ।
शौरिः समर्थ एव । दुष्टैर्देशोपद्रवः । व्यग्रो जनः.....नाश ।
योगीधरो निराशः । शिखण्डी भवनेषु । नागो यानाधिपतिः ।
परिणये गानेच्छा । कविकण्ठस्था कथा । शीलमपद्यानन्दः ।
श्रीविना न मुकुन्दात् । निराधारोऽहिराजः । कुबेरो विकटधीः ।
स्तेनानां श्वा विरोद्धा । दीपं रिरंसुर्ना नाके वानरो मधुपानाढ्यः ।
घननिकरो निर्ययौ । रागो धैर्यविपर्ययः । स्थूलो गिरिशिखकूटः ।
स्तम्भमात्रेऽहि । धीरवीक्षिनेत्रः । प्रवदो गुरुर्मयः छन्नो..... ।

Colophon :

Author :

Remarks—The work extends upto Villyādivākya.

ജ്യോതിഷം (ഫലഭാഗം)

No. 111 D. JYOTIṢA.

C. O. L. No. 2297 D.

Substance—Palm leaf. Size— $9\frac{7}{8}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—10.
 8 lines per page and 32 letters per line. Script
 —Malayāḷam. No. of Granthas—160. In-
 complete.

Owner—Same as No. 111 A.

Subject—Astrology (Phalabhāga).

Beginning:

ഘരിഃ ശ്രീഗണപതയേ നമഃ. അവിഷ്ണുനമു.

അഭിത്യാദയപുറന്നാ.....നൂനായും ക്രോധിയായും
 പ്രധാനിയായും കീർത്തിയും അഭിമാനിയും കണ്ണചുവന്നും...
ദരനായും ക്ഷമ ഇല്ലായ്കയും ദയ ഇല്ലായ്കയും
 ഫലം....

End:

എന്നാൽ...
ശിവയ്ക്കു മുഖ്യാതിരപ്പതുകി
 ഘരി...
 ചൂ് ഇലിവൈക്ക. അങ്ങനെ ഉണ്ടാക്കിയ മദ്ധ്യ... ...
 ഹസ്തം വരും.

Colophon:

Author:

Remarks—The Ms. is very much decayed.

॥ पराशरस्मृतिव्याख्या(सङ्ग्रहः) ॥

No. 112. PARĀŚARASMRĪTIVYĀKHYĀ.
(Saṅgraha)

O. L. No. 2248.

Substance—Palm leaf. Size—9½" × 2". Leaves—41.
12 lines per page and 44 letters per line. Script
—Malayālam. No. of Granthas—1400.

Owner—Maniyar Kṛṣṇan Bhattatiri, Cēnnanūr,
Travancore.

Subject—Details regarding different professions
and the origin of caste.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविज्ञेन परिसमाप्तिरस्तु ।
श्रुतिं पश्यन्ति मुनयः स्मरन्ति च तथा स्मृतिम् ।
तस्मात् प्रमाणमुभयं प्रमाणैः प्रथितं भुवि ॥
पराशरस्मृतावस्यां ग्रन्थकल्पसिर्विविच्यते ।
द्वे काण्डे द्वादशाध्यायाः श्लोका अष्टोनपद्शतम् ॥
इहाचारे त्रयोऽध्यायाः प्रायश्चित्ते नवेरिताः ।
अवतारश्चतुर्वर्णधर्मोऽसाधारणेतरौ ॥
शिष्टाचाराद्विके तत्र धर्मौ साधारणौ मतौ ।
पद्कर्मक्षितिरक्षाद्या वर्णसाधारणाः स्मृताः ॥
आचारे प्रथमाध्याये त एतेऽर्थाः प्रकीर्तिताः
कृप्यादिजीवनोपायो द्वितीयेऽध्याय ईरितः ॥

End :

देशान्तरमृतः कश्चित् सगोत्रः श्रूयते यदि ।

न त्रिरात्रमहोरात्रं सद्यः स्नात्वा शुचिर्भवेत् ॥ इति ॥

सगोत्रः सपिण्डः तस्य देशान्तरगतस्य संवत्सरादूर्ध्वं मरणश्रवणे तत्सपिण्डानां न त्रिरात्रमहोरात्रमाशौचम् । किन्तु सद्यः—शौचम् । दशाहादूर्ध्वमर्वाक् त्रिपक्षात् त्रिरात्रम् । पण्मासादर्वाक् पक्षिणी । संवत्सरादर्वामेकाहमित्यर्थः । सद्यःशौचविधानं ज्ञातिमातृविषयम् । पित्रादिमृतिश्रवणे तु दशरात्रश्रवणो द्विविधो देशान्तरमृतिः ।

Colophon:

इति पराशरस्मृतौ माधवीयन्याख्यायां संग्रहे प्रथमाध्यायः ।

इति माधवीयसंग्रहे द्वितीयोऽध्यायः ।

Author—Mādhavācārya.

Remarks—The work extends only upto the 12th stanza in the 3rd Adhyāya.

॥ पुष्करम् ॥

No. 113. PUṢKARAM.

C. O. L. No. 150.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—94.

About 21 lines per page and 30 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2300.

Owner—C. O.

Subject—A descriptive account of *Sanyāsa-dharma*.

Beginning :

श्रीकृष्णारूपं परानन्दसन्दोहामृतविग्रहम् ।

महोऽस्तु मे महामोहध्वान्तसन्तानशान्तये ॥

प्रणम्य विष्णुमद्वय... ..

... ..मनोर्मतं महात्मनः ॥

ब्रह्मचारिगृहस्थवानप्रस्थाख्यानामाश्रमाणां गायत्रब्राह्मप्राजाप-
त्यनैष्ठिकवार्ताकिशालीनयायावरसिक्तौच्छनवैखानसोदुम्बरवालखि-
त्यफेनवाख्याः वृत्तिभेदाः धर्मभे(दा)श्चोक्ताः । अथेदानीं
परिव्राजकारूपस्य आश्रमस्य कुटीचक्रबहूदकहंसपरमहंसाख्याः
वृत्तिभेदा धर्मभे(दा)श्चोच्यन्ते । एतत्सर्वमुदकं दर्शयिष्यामः ।
ननु यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहोतीति श्रुत्या संन्यासो नोपपद्यते ।

नैप दोषः—

कुटुम्बं पुत्रदारांश्च वेदाङ्गानि च सर्वशः ।

यज्ञं यज्ञोपवीतं च त्यक्त्वा गृहध्वरेर्गुनिः ॥ इति ॥

End :

एवम्—

संन्यस्य सर्वकर्माणि स्वकार्यपरमोऽस्पृहः ।

संन्यासेनोपहत्यैनः प्राप्नोति परमां गतिम् ॥

अस्पृहः अपत्यादिषु स्नेहरहित इत्येतत् समस्तं प्रकरणार्थ-
मुपसंहरति—

“एष वोऽभिहितो धर्मो ब्राह्मणस्य चातुर्विधः ।

पुण्योऽक्षयफलः प्रेत्य राज्ञो धर्मं निबोधत ॥

चतुरस्त्वाश्रमानाश्रित्य धर्मस्य चातुर्विध्यमुक्तम् । ननु स्वतः
एव । तेषामवान्तरभेदेऽपि साधारणरूपमाश्रित्य चातुर्विध्यमस्तीत्य-

विरोधः । धर्मस्याक्षयमुक्तिफलत्वं सत्त्वशुद्धिज्ञानोत्पत्तिद्वारेणैव,
नतु स्वत एव । तदपि सप्रमाणमसकृदवादि मया । ब्राह्मणग्रहणं
तत्र त्रैवर्णिकप्राप्त्यर्थमित्यन्य आहुः । चतुर्णांशमेव क्षत्रियवैश्य-
योः अरण्याधिकारस्य तुल्यत्वादिति । अत्र यद्वक्तव्यं तत्प्रागे-
वोक्तम् । ऋज्वन्यत्व.....

Colophon:

इति परमहंसपरित्राजकाचार्यश्रीमत्प्रकाशात्मभगवच्छि-
ष्यत्रिलोकात्मभगवतः कृतिः मानवस्य यतिधर्मभागस्य
विवरणं पुष्करारुख्यं समाप्तम् ॥

पुष्करस्यावभासिन्यो रेखाः सुरचिता मया ।

मण्डनं त्वसदीड्यानां श्रीमच्चरणपुष्करे ॥

मन्दसितानन्दितभक्तजालं

सौन्दर्यसन्दर्पितवामभागम् ।

स्वानन्दसन्दर्पितवामभागं

साम्भं भजे चन्द्रकलावतंसम् ॥

सर्वज्ञचूडामणिमीश्वराणा-

मीशानमिन्दीवरकोमलाङ्गम् ।

कारुण्यलावण्यसुधासमुद्रं

श्रीजानकीजानिमहं भजामि ॥

घण्टां गरुडध्वजं मुररिपुं श्रीशार्ङ्गिणं चाक्रिणं

लक्ष्मीवक्षसमिन्द्रनीलवपुषं पीताम्बरं सग्विणम् ।

गोपस्त्रीपरिवेष्टितं कलरण्डेषुं जगन्मोहनं

गोधृन्दं परिचारयन्तमनिशं गोपालकृष्णं भजे ॥

समाप्तथायं ग्रन्थः ॥

Author—Trilokṣtman, disciple of Prakāśtman.

Remarks—Unlike any of the commentators on *Smṛti* such as Kullūka etc., the author has discussed upon *Sanyāsidharma* in a unique way. The work is based on Vidyāranya's *Jivan-muktiviveka*.

॥ प्रायश्चित्तम् (वाहवृचम्) ॥

No. 114. PRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 16.

Substance—Paper. Size—11" × 9". Pages—39.

About 20 lines per page and 11 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—540. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Expiatory rites to be observed for shortcomings in the performance of domestic rituals.

Beginning :

मदीयहृदयाकाशे चिदानन्दमयो गुरुः ।

उदेत्तु सततं सम्पगङ्गानतिमिरारुणः ॥

समस्तदेवतामयं तमोविनाशनं परम् ।

द्विजेन्द्रभूषणं महः समाश्रये सदाशिवम् ॥

यत्प्रसादादविघ्नेन समाप्तिः सर्वकर्मणाम् ।

सततं विबुधैर्वन्द्यमेकदन्तं नतोऽभ्यहम् ॥
 अथाश्वलायनं नत्वा मुनिं कौपीतकं तथा ।
 यत्किञ्चित् घृष्टचरमार्तप्रायश्चित्तं विलिख्यते ॥
 आलेपाद्यनलाहुतिश्च हविषो निर्वाप आज्यस्य चा-
 थान्वाधेरपि देवतोक्तिरिति तान्युत्पत्तिकर्मण्यपि ।
 कार्यं खिष्टकृतः पुराग्निमुखतश्चोर्ध्वं प्रधानं मुहू-
 र्तोक्तं चाविधिना कृतानि सकलान्येतानि चावर्तयेत् ॥

End :

उपात्तः कर्मणे यस्यै योऽग्निस्तस्मिन् स कर्मणि ।
 कृते लौकिक एवाग्निरिति बोधायनोदितम् ॥

Colophon:

പുതുമാനക്കുമാരിയിൽ പ്രായശ്ചിത്തം സമാപ്തം.

Author—Somayājīn, Putumana Illam (Putu-
 manaccomātiri).

Remarks—This work is composed in conformity
 with the views of Āśvalāyana and Kauṣītaka.

॥ प्रायश्चित्तशतद्वयी (सव्याख्या)

No. 115. PRĀYAŚCITTAŚATADVAYĪ
 with commentary.

C. O. L. No. 670.

Substance—Paper. ; Size—10 $\frac{1}{4}$ " × 8 $\frac{1}{2}$ ". Pages—106.
 About 20 lines per page and 30 letters per
 line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—
 1700. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 114.

Beginning:

आपस्तम्बे मुनिं नत्वा प्रायश्चित्तशतद्वयम् ।

मन्दानां सुखबोधार्थं व्याकरिष्ये यथामति ॥

तत्र तावच्चिकीर्षितस्य ग्रन्थस्य विषयप्रयोजनादिकं दर्शयति—

नैमित्तिकेषु श्रुतिलक्षणेपु

सूत्रे यदस्पष्टमिवास्पष्टद्वेः ।

तद्भाष्यवृत्त्याद्यनुसृत्य सम्यक्

सुखावबोधाय विविच्यते तत् ॥

हविर्यज्ञप्रायश्चित्तेषु सोमप्रायश्चित्तेषु च मन्दबुद्धीनां सूत्रे यदस्पष्टमिव प्रतीयते तदेव प्रायश्चित्तं तेषां स्पष्टावबोधार्थं स्वरूपतो विषयतश्च विविच्य प्रदर्श्यते । सूत्रे अस्पष्टं व्याख्याने स्पष्टं भवति । भाष्ये वृत्तौ प्रयोगवृत्तौ च व्याकीर्षितया स्थितस्य प्रायश्चित्तस्य भाष्याद्यनुसृत्य क्रमेणैकत्र मंग्र(हृद्दि)प्रायश्चित्तार्थः सुखावबोधो भवति । तदर्थोपमारम्भ इत्यर्थः ।

End :

अनुक्तमत्राप्यपरिस्फुटं यत्

तद् भाष्यवृत्त्यादिषु बोधनीयम् ।

तत्राप्यनुक्तं तु तदुक्तरीत्या

यथानिमित्तं स्वयम्बूहनीयम् ॥

न तावदस्मिन् संग्रहे सर्वाणि प्रायश्चित्तानि साकल्येन प्रतिपादयितुं शक्यन्ते विस्तरप्रसङ्गात् । अतः, अनुक्तमस्पष्टं वा भाष्ये वृत्तौ

प्रयोगवृत्तौ सम्यक् बोद्धव्यम् । न च भाष्यादावपि सर्वं नैमित्तिकं
 वक्तुं (शक्यं,) पुरुषाणां प्रमादादिदोषावश्यंभावेन गहने कर्ममार्गे
 नानाविध(न्मू?स्व)लनसंभवात् । अतस्तत्राप्यनुक्तं सूत्रभाष्याद्युक्त-
 न्यायानुसारेण तत्तन्निमित्तानुगुणं स्वयमेवोहनीयमिति सिद्धम् ।

Colophon :

इति श्रीवत्सकुलभूषणस्य श्रीवेङ्कटेशवाजपेययाजिनः कृतौ
 प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्याने चतुर्थप्रकरणम् ।

समाप्ता शतद्वयी ।

Author—Veṅkaṭeśavājapēyayājīn.

Remarks—This work is divided into 4 sections.

Both the original and the commentary are
 the productions of the same person.

॥ मनुस्मृतिः (सव्याख्या) ॥

No. 116. MANUSMṚTI

with commentary.

C. O. L. No. 2135.

Substance—Palm leaf. Size— $9\frac{1}{2}'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—224.

10 lines per page and 36—40 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—4900.

Owner—Puruṣottaman Saṅkaran Nampūrippād,
 Kunnattunād.

Subject—Civil and religious laws relating to tem-
 poral concerns in general and to *Varṇāśrama-*
dharma in particular.

Beginning:

ऐश्वर्यमद्भुतं यस्य धर्मस्थित्यर्थमेधते ।
 अजन्मने नमस्तस्मै वसुदेवात्मजन्मने ॥
 जातो जनपदे स्फूर्ति केरलेषु महायज्ञाः ।
 राघचार्य इति श्रीमाञ्जुलूयते शास्तुरात्मजः ॥
 श्रीरङ्गाधिपनिर्यस्मै द्विपतां वधतोषितः ।
 वीरमह्य इति ख्यातं नाम वीराय दत्तवान् ॥
 महता मतिमन्थेन महाभारतसागरम् ।
 मथित्वा मधुरं येन भारतामृतमुद्धृतम् ॥
 पुत्रत्वं राजराजस्य येन प्राप्तेन दस्यवः ।
 जीवितादुद्धृताः सर्वे सन्तश्च महतो भयात् ॥
 अनन्यसुलभं सख्यं तेन प्राप्य यशस्करम् ।
 लेभे लक्ष्मीमपर्यन्तां नाम्ना श्रीनन्दनो द्विजः ॥
 स मानवस्य शास्त्रस्य व्याख्यां सम्पन्नसौष्ठवाम् ।
 लब्ध्वा श्रीनन्दनश्चक्रे लक्ष्मणार्यात्मसंभवः ॥
 सदस्यैर्वीरमह्यख्यव्याख्यानं तत्परीक्षितम् ।
 पूर्वव्याख्यानुरोधेन संक्षिप्तं सद्भिरीक्ष्यताम् ॥
 मनुमेकाग्रमासीनमभिगम्य महर्षयः ।
 प्रतिपूज्य यथान्यायमिदं वचनमब्रुवन् ॥

... ..

न केवलं वैवर्णिकानामेव किन्तु शूद्रादीनामपीत्युक्तम् ।

End :

एवं प्रपञ्चितस्य परमात्मज्ञानस्य फलमाह एवमिति । आत्म-
 ना मनसा ब्रह्म परं पुरुषम् । शास्त्राध्ययनस्य फलमाह इत्येतदिति ।
 यथेष्टां गतिमाप्नुयान् यथेष्टं फलं प्राप्नोति ।

Colophon :

इति श्रीभारद्वाजगोत्रेण श्रीलक्ष्मणात्मजेन श्रीवीरमल्ल-
प्रियसम्बेन श्रीनन्दनेन विरचिते मानवव्याख्याने द्वादशो-
ऽध्यायः ।

Author—Śrī Nandana, son of Lakṣmaṇa.

Remarks—The Ms. is decayed, the latter half being mostly worn-out. The commentary is styled Viramalla after the commentator's comrade and patron Rāghavārya who was given the title of Viramalla by the king of Śrī Raṅga. To the same author are ascribed the Mokṣadharmācīpikā and the Mahābhārata Tika. This commentary is known by the name of Nandini as well. It is noteworthy that Rāghavārya was the son of Rājaraṣja.

॥ मनुस्मृतिः (सव्याख्या) ॥

No. 117. MANUSMṚTI

with commentary.

C. O. L. No. 104.

Substance—Paper. Size—11" × 8½". Pages—516.

About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—6450. Complete.

Owner—C. O.

Subject—Beginning—End—Colophon—Author—
Same as No. 116.

॥ याज्ञवल्क्यस्मृतिः (सव्याख्या) ॥

No. 118. YĀJÑĀVALKYASMRITI

with commentary.

C. O. L. No. 43.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—150.

About 20 lines per page and 20 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—1800.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Civil laws.

Beginning:

अभिषेकादिगुणयुक्तस्य क्षत्रियस्य प्रजापालनं परमो धर्मः ।

तच्च दुष्टनिग्रहमन्तरेण न सम्भवति । दुष्टपरिज्ञानं च व्यवहारदर्शनेनेति व्यवहारदर्शनमहरहः कर्तव्यमित्युक्तम्—

व्यवहारान् स्वयं पश्येत् सभ्यैः परिवृतोऽन्वहम् । इति ।

End :

सर्वेषामेव वर्णानां कोशशुद्धिर्विधीयते ।

सर्वाण्येतानि सर्वेषां ब्राह्मणस्य विपं विना ॥

इति पितामहस्मरणात् । तस्मात् साधारणकाले बहुदिव्यसमवधाने तुलादिनियमार्थमेवेदं वचनम् । कालान्तरे तु तत्तत्कालविहितं सर्वेषाम् । तथाहि वर्षास्वर्गिरेव हि सर्वेषां, हेमन्तशिशिरयोस्तु क्षत्रियादित्रयाणामग्निविषयोर्विकल्पः । ब्राह्मणस्य त्वग्निरेव, न कदाचिद् विषम् । 'ब्राह्मणस्य विपे विने'ति प्रतिषेधात् । ग्रीष्मशरदोस्तु सलिलमेव येषां (तन्यासिविभूषणान्य तु व्यधिविशेषणान्यादि?)

Colophon :

Author—Vijñānśvara.

Remarks—This work throws light on ancient legal procedure. It opens with the Vyavahārādhyāya and ends with the commentary on the 98th verse in Divyaprakarana.

॥ याज्ञवल्क्यस्मृतिः (बालक्रीडोपेता) ॥

No. 119. YĀJÑAVALKYASMR̥TIVYĀKHYĀ
with Pālakṛdā.

C. O. L. No. 515.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—137.
20 lines per page and 20 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1712.
Complete.

Owner—C. O.

Remarks—This has been published as No. 74 in
T S S.

॥ याज्ञवल्क्यस्मृतिः (सव्याख्या) ॥

No. 120 A. YĀJÑAVALKYASMR̥TI
with Mitākṣarā.

C. O. L. No. 421 A.

Substance—Palm leaf. Size—8" × 1". Leaves—93.
About 8 lines per page and 32 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—1800.
Incomplete.

Owner—E. V. Rāman Namṇūri, Āyānkūdi, Kadu-
thurti.

Subject—Beginning—End—Same as No. 118.

....

Colophon—Nil.

Author—Vijñānēśvara.

Remarks—The pages of this Ms. are marked with
letter-numerals.

॥ प्रायश्चित्तम् ॥

No. 120 B. PRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 421 B.

Substance—Palm leaf. Size—8½" × 1". Leaves—38.

About 5 lines per page and 24 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—300.

Owner—Same as No. 120 A.

Subject—Beginning—End—Same as No. 114.

Colophon :

കൊല്ലം ഹരപുരം എട്ടവമാസം ൧൭-ാം നൂറ്റാണ്ടിലും
മിത്രയും ഏകാദശിയും കൂടിയ ദിവസം എഴുതിത്തീർത്ത
പുതുമനശ്ശോമാതിരിയുടെ പ്രായശ്ചിത്തം. ശുഭം. അളകാ-
ലോകലീലാ.

समस्तसम्पद्विजयाप्तिहेतवः

समुत्थितापत्कुलधूमेकतवः ।

अपारसंसारसमुद्रसेतवः

पुनन्तु मां ब्राह्मणपादपांसवः ॥

श्रीदुर्गायै नमः । श्रीभूतनाथाय नमः । श्रीमद्र-
क्ष्णाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्तये नमः । श्रीनृसिंहाय नमः ।
श्रीकृष्णाय नमः । परब्रह्मणे नमः । शिवम् ।

Remarks—Leaves are in good condition and the script is legible.

॥ याज्ञवल्क्यस्मृतिः (सव्याख्यबालक्रीडोपेता) ॥

No. 121. YAJÑAVALKYASMRITI
with Bālakrīḍā and its commentary.

C. O. L. No. 855.

Substance—Paper. Size—12½" x 8". Pages—289.
19 lines per page and 25 letters per line. Script—
—Devanāgarī. No. of Granthas—4100. In-
complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 118.

Beginning: .

(मू)—योगीश्वरं याज्ञवल्क्यं संपूज्य मुनयोऽब्रुवन् ।

वर्णाश्रमेतराणां नो ब्रूहि धर्मानशेषतः ॥

(बालक्रीडा)—

यो विभर्ति नमस्तस्मै चन्द्रस्य कलयः कलाम् ।

गौरीगण्डस्थलज्योत्स्नानिष्पन्दगलितामिव् ॥

(व्या)—यस्माज्जातं जगद्यसिन् लीयते यत्र निष्ठति ।

सच्चिदानन्दवपुषे नमस्तस्मै परात्मने ॥

वासुदेवं जगद्योनिं सर्वधीनृत्तसाक्षिणम् ।

ब्रह्मविष्णुशिवाह्वानैर्गतं सृष्ट्यादिकर्तृताम् ॥

वेदानां मातरं व्यासं विघ्नेशस्कन्दभास्करान् ।

नमस्कृमो गुरुनाथं मनुं योगीश्वरं तथा ॥

धर्मवक्त्रं नमस्यामस्तद्वाख्यातृं च सत्तमान् ।

जैमिनिप्रमुखांश्चान्यान् वेदशास्त्रार्थपारगान् ॥

यत्प्रसादादयं लोको धर्ममार्गस्थितः सुखी ।

भवभूतिसुरेशाख्यं विश्वरूपं प्रणम्य तम् ॥

.....

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

प्रारिप्सितधर्मव्याख्यानस्य श्रेयोनिमित्तत्वाद् “बहुर्वै भवतो
भ्रातृव्य” इति श्रुतेः “श्रेयांसि बहुविज्ञानी” इति च स्मृतेः विज्ञा-
तृत्वात् तन्निवृत्त्यर्थं ।

“मङ्गलाचारयुक्तानां नित्यं च प्रयतात्मनाम् ।

जपतां जुहतां चैव विनिपातो न विद्यते ॥

इति स्मृतेर्मङ्गलाचारयुक्तानामेवानेकजन्मकृताशुभनिबन्धिभूतेः
स्वधर्मविगुण्येन सर्वकार्यसिद्धेः शिष्टममाचाराच्चादौ मङ्गलाचरणं
कार्यं मन्वानः “ईशानः सर्वविद्यानाम्” इति श्रुतेः “ज्ञानं
महेश्वरादिच्छेद” इति च स्मृतेः महेश्वरस्वरूपानुस्मरणनमस्काररू-
पमङ्गलाचरणं करोति—यो विभर्तीति ।

End :

(वालकीडा)—

तथा चाहुः—

अहिंसा सत्यमक्रोधः शौचमिन्द्रियनिग्रहः ।

एष साधारणो धर्मश्चातुर्वर्ण्ये प्रकीर्तितः ॥ इति ॥

सत्यमिति चात्र व्याहृत्युपलक्षितो ब्रह्मयज्ञः परिगृह्यते । सत्यवचनस्येन्द्रियनिग्रहादेव लब्धत्वात् वक्ष्यत्येतत् 'पञ्चयज्ञान् न हापयेदिति । अथवा इज्येति संस्कारोपलक्षणम् । आचार इत्यात्मगुणानाम् । दमादयस्तूदाहरणार्थाः । समानमन्यत् । अप-
वर्गनिरूपणार्थश्चायं श्लोकः । तदेतदृचाप्युक्तम्--'तमेवं विदित्वा-
तिमृत्युमेती'ति । स्मृतिश्चात्मज्ञानं प्रकृत्याह 'तद्वच्यं सर्वविद्या-
नां प्राप्स्येते ह्यमृतं ततः' इति । सर्वं चैतत् 'श्रुतिस्मृत्यवसेयमिति
तयोः सूक्तं धर्ममूलत्वम् । ननु च श्रुतिस्मृत्योरवबोधकत्वेऽ-
पि पुरुषसामर्थ्यापेक्षया प्रतिभानतोऽर्थनियमः । तथा खल्वेक-
स्मादेव वाक्यादन्यथा चान्यथा च प्रतिपन्ना दृश्यन्ते । कथं
चैवं सति धर्मनिर्णयः । तदुक्तं धर्मस्य 'मूलं निहितं गुहाया'मिति ।

(व्याख्या) किञ्च श्रौतकर्मनतिकृतानां शूद्रादीनां तत्राधिकार-
कल्पनेऽध्ययनादिप्रसङ्गेन कृत्स्नश्रौतकर्माधिकारोऽपि प्रसज्येत ।
श्रूयते च 'तस्माद्यो यज्ञनावकल्हत्' इति । अतः स्वंमतिपरिकल्पितभेदेदं
प्रयोजनमित्याशङ्क्य ब्रह्मयज्ञादिषु शूद्रस्याधिकारे प्रमाणमाह तथा
चेति । कथमेपां श्रौतकर्माधिकारोपपत्तिः । उच्यते । चोदनानु-
साराद्धि सर्वत्राधिकारः कल्प्यते । दमादयश्चाविशेषतः श्रुतत्वात्
सर्वाधिकारा एव । नच श्रुतिविहितत्वमात्रादेव तेषामधिकारः
निपाद.....रप्यध्ययनानधिकृतस्य श्रौतकर्मनधिकारप्रसङ्गात् ।
स्मृतेर्वेदमूलत्वात् स्मार्ताधिकारश्च न सर्वसाधारणः स्यात् ।
तस्माद् वचनानुसारेण सर्वेषां सर्वत्राधिकारिकल्पनमनवद्यमेवेदम् ।

Author :

Remarks—This is an explanation of Upotghāta-prakarāṇa in Bālakṛidā.

॥ वचनमाला ॥

No. 122. VACANAMĀLĀ.

C. O. L. No. 984.

Substance—Palm leaf. Size— $9\frac{1}{2}" \times 1\frac{1}{2}"$. Pages—176.

9 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayāḷam. No. of Granthae—4752.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūri, Punnorkottu Manakkal, Kunnattunād Taluk.

Subject—Elucidation of Bālakṛidā with authoritative citations from Gautama Smṛti etc.

Beginning :

यन्मायाविवशा विदुर्भुवनमात्माभिन्नमप्यन्यथा
यद्विद्याकुशला विदन्ति तदिदं चाभिन्नेमात्मना ।
कर्तुं यत्किमपीश्वरोऽपि परमः शक्नोति नो यासृते
तां संविन्मयविग्रहामधिरतं वन्दे मुकुन्दानुजाम् ॥
अवनम्य मनुमुशेश्वर-
योगीश्वरतीव्रकिरणगुरुचरणान् ।
शास्त्राणां व्याकर्तृन्
कर्तृनपि देवता निखिलाः ॥
परमेश्वरस्य परमां
परहितानिरतस्य विश्वरूपस्य ।

रचयामि वचनमालां

विदधतु मदनुग्रहं सन्तः ॥

गौरीकेशादिपादस्तवमपि शतकश्लोकपूर्वार्धिपादान्

वृत्तं श्रीरामशौंयोरेपि च रचितवान् पूरयन् यः समस्याः ।

सेतुं चैवातिमात्रं रुचिरमभिनवं मेघपद्यान्त्यपादान्

व्याख्यालङ्कारहेतोः सुवचनकुसुमैः साधु वधामि मालाम् ॥

अस्यायमर्थः । यः स्वतन्त्रमेव गौरीपादादिकेशस्तवम् अभिनवं सेतुनामधेयं च प्रबन्धं रचितवान् । यश्च सूर्यशतकश्लोकपूर्वार्धिपादान् मेघपद्यान्त्यपादान् च समस्याः पूरयन् श्रीरामशौंयोर्वृत्तं रचितवान् । स विश्वरूपशास्त्रव्याख्यालङ्कारार्थं वचनकुसुमैः मालां साधु वधामीति योजना । तत्र च मेघश्लोकान्त्यपादैर्वालकाण्डविषयं शतकश्लोकपूर्वार्धपूर्वपादैरयोध्याकाण्डमारभ्य युद्धकाण्डपर्यन्तविषयं च समस्यारामवृत्तान्तनामधेयं तदुत्तरपादैः समस्याकृष्णलीलानामधेयं च प्रबन्धं रचितवानिति भेदः । अतिमात्रं रुचिरमित्येतत् सर्वविशेषणमिति ।

चिभावेनेति व्याख्यास्य कृता पूर्व यतीश्वरः ।

वेदात्मनामभिः संयमामूलाग्रविभावना ॥

इत्याशङ्क्य इति व्याख्या टीकेत्यपि च दृश्यते ।

ते साकल्येन नैवास्तामुभे च कचिदेव तु ॥

अधुना कृष्णकारुण्याद् रचिता सोमयाजिना ॥

अमृतस्यान्दिनी सार्थमरन्दाह्लादिनी सताम् ।

आनैष्टिकविचारान्तादादौ सा विद्यते ततः ।

कालोऽग्निरित्युपक्रम्य शौरीरान्तरगामिनी ॥

तन्त्रं त्वत्र हि मानवार्थकथनं प्राधान्यतः स्थापितं
 तत्प्राधान्यवशेन चाग्रमपरस्मृत्यन्तरार्थान्वयः ।
 तत्पद्यैर्मनुनिर्मितैः कृतमतिर्योगीन्द्रपद्यान्वयं
 पद्यं पद्यमहं विधातुमपि तु प्रागङ्गिकोऽन्यान्ययः ॥

श्रीमद्देशिकपादयङ्कजरजःपुञ्जावतंसोत्तमः
 शर्वाणीचरणाम्बुजप्रचरणक्रीडानिकेतान्तरः ।
 त्रिद्वत्पादपयोजपावनपरागावाप्यपुण्योत्सुकः
 शास्त्रार्थामृतपानसंभृतरसस्तूष्णीं कथं स्यामहम् ॥

बालक्रीडेति नाम्ना जगति निगदिता विश्रुता विश्वरूपा-
 चार्याज्ञाता महत्या विहितबहुमतिर्याज्ञवल्क्यस्य कृत्या ।
 या रेजे वैदिकोढा विमलतरलसत्कीर्तिवासोद्भूतास्या
 बालक्रीडा ममेयं परमत(र?)सखी सन्ततं बोधयतीतु ॥

एषा हि वचनमाला निरन्तरा वचननिबद्धकुसुमेन ।
 यदि सान्तरा सुमतिभिः साधु निरूप्यैव परिपूर्या ।
 मयैषा रचना कार्या शृङ्खेत यदियं बुधैः ।
 स्तोतुं वा निन्दितुं वा स्याद् व्याख्येयार्थः प्रकाश्यते ॥

भवभूतिनिबन्धनोद्धर्ता तिमिभीमप्रतिवादिके गुरोः ।
 स कटाक्षनिरीक्षणप्लवः पतितं मामयमुद्धरिष्यति ॥

यः पद्यैर्मनुयाज्ञवल्क्यरचितैरन्योन्यमापादितः
 संबन्धो मणिकाञ्चनैरिव चिरं विद्वद्भिरप्यर्थिनः ।

तद्विश्लेषभयादिवान्यवचनैरन्योन्यसंश्लेषिभिः
 पर्युष्टः परमोत्सवं न कुरुते केषां द्विषामप्ययम् ॥

क्वचिदत्राविरोधाय प्रयत्नः क्वचिदन्यथा ।

क्वचित् पाठक्रमैव क्वचित् परमताय च ॥

क्वचित् प्रासङ्गिकायापि क्वचिद्व्याप्त्यर्थमेव च ।

एवमादि विवेक्तव्यं सर्वथा न तु हापयेत् ॥

अभ्युदयार्थिनः पुंसस्तदुपायज्ञानस्थानानि चतुर्दश सन्ति ।

अङ्गानि वेदाश्चत्वारो मीमांसा न्यायविस्तरः ।

पुराणं धर्मशास्त्रं च विद्या ह्येताश्चतुर्दश ॥

इति वायव्रीयवचनात् । अङ्गानि पदं शिक्षाव्याकरणनिरुक्त-
कल्पछन्दोविचितिसंज्ञानि ।

End :

सव्याहृतिकाः सप्रणवाः प्राणायामास्तु षोडश ।

अपि भ्रूणहनं मासान् पुनन्त्यहरहः कृताः ॥

एतदाद्यं तपः श्रेष्ठमेतद्धर्मस्य लक्षणम् ।

सर्वदोषोपघातार्थमेतदेव विशिष्यते ॥ इति ॥

उदाहरणार्थं चैतत् । स्मृत्यन्तरेभ्यश्चान्विष्योदाहर्तव्यम् । ग्रन्थ-
गौरवभयान्न प्रपञ्चितम् । प्राणानित्यादि ।

Colophon—Nil.

Author :

Remarks—This work does not give any clue to the name of its author. It contains only a portion of *Brahmacāriprakarana* of the commentary *Bālakṛīda* on *Yājñavalkyasmṛti*. In the course of the work are mentioned *Vibhāvanīa* of *Vedātman*, *Tika* and *Amṛtasyandini*, other commentaries on *Bālakṛīda*. For further

Information see introduction to No. 74 of the T S S.

॥ विवादभङ्गार्णवः ॥

No. 123. VIVĀDABHĀṄGARṆAVA.

C. O. L. No. 1053.

Substance—Palm leaf. Size—19½" x 2½". Leaves—202. 13 lines per page and 88 letters per line. Script—Grantha. No. of Grantha—13700. Incomplete.

Owner—Raja of Cirakkal.

Subject—Settlement of disputed rights.

Beginning:

श्रीमते ह्यग्रीपाय नमः । अथ दायभागः । तत्र
नारदः—

“ विवादोऽर्थस्य विज्यम्य पुत्रं यत्र प्रकल्प्यते ।

दायभाग इति प्रोक्तं तद्विवादपदं पुनः ॥ ”

यत्र यस्मिन् व्यवहारपदे प्रकल्प्यते क्रियत इति स्था-
करः । विवृत आगतं विज्यम् । तन्न विवृत्तमनोरजानम्य-
त्तमुच्यते । विज्यस्येति पूर्वमिति द्वयमपि मन्वन्धिमात्रोप-
लक्षणम् । मन्वन्धिमात्रघनविभागोऽपि दायभागपदप्रयोगान् ।
अत एव दायभागविभागपदमुपक्रम्य नारदोऽपि मायादि-
घनविभागमप्युपदर्शितवान् । तथा मनुगपि विवादपदसदृशं,

“एष स्त्रीपुंसयोरुक्तो धर्मो वो रतिसंज्ञकः। हितः।” :

आपद्यपत्यप्राप्तिश्च दायभागं निबोधत ॥” : -

इत्युपक्रम्य यावत्सम्बन्धिधनविभागमुक्तवानिति ।

End:

तथाच समं निष्कलं पितामहस्य सकलमृणं पौत्रेण निष्कलं देयम् । पितुः प्रातिभाव्यगतमृणं पौत्रेण निष्कलं देयमिति रत्नाकरः । अत्र पितामहस्य सकलमृणमिति पितामहेन वृद्धिं स्वीकृत्य यदृणं गृहीतमित्यर्थः । तत्सुतौ पौत्रपुत्राः पुत्रपुत्रश्च । पितामहणं प्रपौत्रो न दद्यात् । पितामहप्रातिभाव्यगतं पौत्रो न दद्यादित्यर्थः । कात्यायनोऽपि—

प्रातिभाव्यगतं पौत्रैर्दातव्यं न तु तत् क्वचित् ।

पुत्रेणापि समं देयमृणं सर्वत्र पैतृकम् ॥

पितामहप्रातिभाव्यगतमृणं पौत्रेर्न देयम् । पुत्रेण तु ।

Colophon :

(१) इति पञ्चमे दायविभागटीपे वज्राभिधानं प्रथमरत्नम् । इति ज्येष्ठांशविवेचनम् । (18th leaf).

(२) परिच्छेदातीताखिलविद्याधरपरिशीलनविगलीकृतपालधी-कूलप्रसूतजाद्वीपसमलंकृतत्रिवेणीनिलयश्रीमद्रतर्कवाणीशभट्टा-चार्यात्मजश्रीजगन्नाथतर्कपञ्चाननभट्टाचार्याविरचिते वि-यादभङ्गार्णवे दायविभागटीपे द्वितीयमत्यवदातं मौलिक-रत्नम् । (34th leaf).

Author—Śrī Jagannāthātarkapañcānanabhāṭṭa-
cārya, son of Rudratarkavāṇīśa who flourished
during the close of the 18th century.

Remarks—The work is divided into five *Deīpas*. The first *Deīpa* is divided into 9 sub-divisions called *Ratnas*, the second into two and the third into seven. The seventh *Ratna* in the third *Deīpa* is incomplete.

॥ वैखानसधर्मसूत्रम् (सभाष्यम्) ॥

No. 124. VAIKHĀNASADHARMASŪTRAM
with commentary.

C. O. L. No. 234.

Substance—Paper. Size—13½" × 8½". Pages—84.
About 20 lines per page and 20 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Complete.

Owner—C. O.

Subject—The different rights and duties of persons belonging to different Varnas.

Beginning:

स्मार्तं सर्वं प्रभाष्याथ गमं नत्वाहमभिचित् ।

तद्वर्णाश्रमधर्मस्य भाष्यं वक्ष्यामि सम्प्रति ॥

स्मार्तं निवेकादिप्रायश्चित्तमुत्तेवेदानीं तद्वृद्धीकरणायं तद्धर्म-
माह—अथ वर्णाश्रमधर्मम् । अथशब्द आरम्भार्थः । वर्णाश्रम-
धर्ममारभ्यत इति । वर्णश्च. आश्रमश्च धर्मश्च गुणधर्मश्च निमित्त-
धर्मश्च तद्वर्णाश्रमधर्मम् । अष्टमे ब्राह्मणमुपनयतेत्यादिर्वर्णधर्मः ।

समिद्धोमैक्षाचर्याद्याश्रमधर्मः । पाशुपाल्यादयो गुणधर्माः प्रार्य-
श्चित्तादयो निमित्तधर्मा इति ।

End :

समस्तविशेषगुणोच्छेदे सुस्तारावस्थायामाकाशवदात्मनोऽत्य-
न्तावस्थानेऽक्षोऽक्ष इति वैशेषिकास्तदनुपपन्नं सुखदुःखयोर्विना-
भावित्वेन पानोत्पत्तेः(?) । तस्मात् परमानन्दस्वरूपिणा ब्रह्मणा
सहान्तावस्थानमेव मोक्षः ।

आनन्दं ब्रह्मणो रूपं तच्च मोक्षेऽभिव्यज्यते ।

'विज्ञानमानन्दं ब्रह्मे'त्यादिश्रुतेः । इह ग्रन्थविस्तरमीत्या मया
स्थूलमात्रमुक्तम् । अन्यदखिलं तच्छास्त्रेषु वेदितव्यम् ।

Colophon :

इति वाजपेय्यार्जुन्ये श्रीवैखानससूत्रभाष्ये पदपटले
योगशास्त्रमोक्षोपयोगः परिसमाप्तः ।

माधवाचार्यपुत्रेण नृसिंहाग्निचिता कृते ।

वाजपेयकृता भाष्ये प्रश्नमष्टमनिर्गतः ? ॥

गोष्ठीपुरे निवसितं सौम्यनारायणं गुरुम् ।

नत्वा भाष्यं तु सूत्रस्य लिखितं रामशर्मणा ॥

* * * *

दृष्ट्वा शास्त्रवह्निकान् 'तदपरं निष्ठे च नान्यं परं (?)

श्रीसौम्यस्य च पूजने च निरतं लोकेषु विख्यातितम् ? ।

भूम्यामालयजीर्णकान् बहुविधानुद्धारणे चाभ्यज-

श्रीगोष्ठीपुरवासिनं तमनघं वन्दे च सौम्यं गुरुम् ॥

Author—Nṛsimhaṅgicī, son of Madhavaṅcārya.

Remarks—The work consists of 6 *paṭalas* and extends from *Varṇāśramadharma* to the attainment of *Mokṣa*.

॥ व्यवहारमाला ॥

No. 125. VYAVAHĀRAMĀLĀ.

C. O. L. No. 457.

Substance—Paper. Size— $13\frac{1}{2}'' \times 8\frac{1}{2}''$. Pages—224.

About 20 lines per page and 16 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2100.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—Details of litigation.

Beginning—End—Same as No. 71, D C S M, M
P L, Vol. I.

Colophon :

प्रकीर्णकम् ।

व्यवहारमाला समाप्ता ।

... ..

Author :

Remarks—The work contains the views of Nārada, Kātyāyana, Manu, Bṛhaspati, Vyāsa, Yājñavalkya, Prajāpati, Hārīta etc., on the duties of
• different officials.

॥ पट्कर्मनिरूपणम् ॥

No. 126. ṢAṬKARMANIRŪPAṆAM.

C. O. L. No. 768.

Substance—Paper. Size—11½" × 8½". Pages—308.

About 20 lines per page and 30 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5700.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—The six karmas prescribed for a person's subsistence.

Beginning :

... ..स्पतिः ।

बहवो वर्धनोपाया ऋषिभिः परिकीर्तिताः ।

सर्वेषामपि चैतेषां कुसीदमधिकं विदुः ॥

अनावृष्ट्या राजभयान्मृषिकाद्यैरुपद्रवैः ।

कृष्यादिके भवेद्दानिः सा कुसीदे न विद्यते ॥

शुक्लपक्षे तथा कृष्णे रजन्यां दिवसेऽपि वा ।

उष्णे वर्षति शीते वा वर्तते न निवर्तते ॥

देशं गतानां या वृद्धिर्न सा पण्योपजीविनाम् ।

कुसीदं कुर्वतः सम्यक् सा च तस्यैव जायते ॥

एवं च ब्राह्मणः सीदन् जीवेत् क्षात्रेण कर्मणा ।

जीवेदलामे तु विशां न वा शूद्रेण च स्थितः ॥

इति मनुः ।

End :

आपस्तम्बः—अविहिता ब्राह्मणस्य वणिज्या । आपदि

व्यवहरेत पण्यानाम् । अपण्यानि व्युदस्य.....मनुष्यान्
रसान् रागान् गन्धानन्नं चर्म गवां वशां श्लेष्मोदके तोक्म-
किण्वे पिप्पलीमरीचे धान्यं मांसमागुधं मुकृताशां च तिल-
तण्डुलांस्त्वेव ।

Colophon :

Author :

Remarks—The work opens with a description of gifts and donations. The details of marriage and the adoption of children are also dealt with. Some portion in the beginning is missing.

॥ स्मार्त्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 127. SMĀRTTAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 375.

Substance—Palm leaf. Size—10" x 2". Leaves—107. About 10 lines per page and 42 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—2900. Complete.

Owner—Citran Nampūri, Vezhapparampu, Paūr.

Subject—The observances followed by *Bahirca* and the penalties for the infringement of religious rules.

Beginning :

श्रीमन्तं दक्षिणामूर्तिं विमेशं भारतीं गुरुन् ।

नमामि गुरुरार्थाः श्रुत्यत्रमादेन देहिनाम् ॥

१ बोधायनं, जैमिनिं च कौपीतक्याश्चलायनौ ।
 २ बाधूलकापस्तम्बादीन् नैमि शाखाप्रवर्तकान् ॥
 तत्प्रोक्तकल्पग्रन्थादिख्यानकृतमानसान् ।
 आचार्यान्पि सिद्धान्तिभ्यस्वामिमुखान् भजे ॥
 प्रायश्चित्तं पुरा प्रोक्तमृष्यजुःसामवेदिनाम् ।
 स्मार्तं तदेव संक्षिप्य बहुष्ट्रचानां विभज्यते ।
 विनाशः प्राय इत्युक्तश्चित्तं सन्धानमुच्यते ।
 विनष्टस्य तु सन्धानं प्रायश्चित्तपदेरितम् ॥

End :

सन्ध्योपास्त्यादिनित्यानि कुर्यात् काम्यानि जाचरेत् ।
 सहस्रकृत्वः पक्षादिसामव्रितयमेव वा ॥
 पक्षाद्यन्तसमन्तान्त्यमभ्यसेदथवासकृत् ।
 आदौ सङ्कल्पितं यावत्तत्तत्पुण्यसने कृते ।
 विप्रेभ्योऽन्नादिकं दद्यादक्षीयादथ च स्वयम् ॥
 अनश्नन् संहिताकल्पं यः करोति यथोदितम् ।
 सर्वान् कामानवाप्स्यासौ ब्रह्मलोके भवीयते ॥

Colophon :

इति स्मार्तप्रायाश्चित्ते जैमिनीयविशेषकथनं नाम एका-
 दशोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—This work comprises eleven chapters.

It throws light on many *acāras* prevalent in Kerala in ancient times. It is written in easy and elegant style. Since the author's tutelary deity is said to be Dakṣiṇāmūrti he may

be identical with Taikāṭṭu Vaidikan, an authority on Veda.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 128. SMĀRTTAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 1677.

Substance—Palm leaf. Size—11" × 1½". Leaves—109.
10 lines per page and 42 letters per line.
Script—Malayāḷam. No. of Granthas—3052.
Complete.

Owner—Paramesvaran Namjūrippād, Kaḍuttu-
rutti, Vaikom.

Subject—Expiatory rites for shortcomings in the
performance of *Smārta Karmas*.

Beginning—Same as No. 89.

End:

स्त्रीणां नामसु दान्तत्वं न भवेज्जमिनेमते ।
कौपीतकिमते तूक्तन्यायभेदः क्वचिद् भवेत् ॥
स्त्रीणां नाम कृता नाम कृतं दान्तं हि यद्यपि ।
प्रतिश्रुताख्ये होमे च द्वितीये सकर्मणि ॥
नामोक्ता दान्तता न स्यात्तथा वृत्तिकृदुक्ततः ।

Colophon :

इति स्मार्तप्रायश्चित्ते नवमोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—This work contains 9 chapters Maṇi-
pravāḷa verses of the type of :

കാല്പനയ്ക്കുതക്ക പെണ്ണിൻ പേക്കുടയാ സംസ്കൃതം മദ്ധ്യേതം
 ഗോപാലികാ സ്യാത് കോപാലിരക്ഷസ്സ് കോതാലിയെങ്കിലും
 found in the end furnish Sanskrit equivalents
 of colloquial names for the performance of
Vedic Karmai.

॥ स्मार्तप्रायाश्चित्तम् ॥

No. 129 A. SMĀRTTAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 722 A.

Substance—Palm leaf. Size—9 $\frac{3}{4}$ " x 1 $\frac{3}{4}$ ". Leaves—
 147. About 9 lines per page and 40 letters per
 line. Script—Malayālam. No. of Granthas
 —3300. Incomplete.

Owner—Malikṣvaran Bhaṭṭatiri, Tiruvalla, Travancore.

Subject—Same as No. 128.

Beginning—Same as No. 89.

End—Same as No. 128.

Colophon:

Author:

Remarks—Incorrect readings are found in abundance in this Ms.

॥ आशौचाष्टकम् (भाषा) ॥

No. 129 B. ĀŚAUCASṬAKAM.

C. O. L. No. 722 B.

Substance—Palm leaf. Size—9 $\frac{3}{4}$ " x 1 $\frac{3}{4}$ ". Leaves—5.

9 lines per page and 40 letters per line. Script
—Malayālam. No. of Granthas—100.

Owner—Same as No. 129 A.

Subject—Details of pollution.

Beginning:

आशौचाष्टककर्तारं नत्वा वररुचिं मुनिम् ।
तदर्थो लिख्यतेऽस्माभिः पदैर्भाष्यलम्बिभिः ॥

തന്നോടു കൂടെല്ലാ യാത്രക്കാരും.

ഉഷ്ണകീഴേലായി തെ സപിണ്ഡം ;

പിന്നെ നന്നുമാനോദകരണം സംജാതം

വദന്തി സന്തഃ പതിനൊന്നിനോളം. ॥

End :

ബാലാഭശേഷങ്ങൾ കൊൾവില്ല ബാധവന്മാരുടെത്തരം

ശിവപത്രം തെക്കേയ്ക്കു വടക്കു....മുന്നാൾ

ബാലതോ ഗുരുവേദകമവരജാതിതോ യദി

ശാപസ്ത്യാപി ലംബുതം സ്ത്യാത് പ്രബലം കാലതോ ഗുരു

ഭ്രാതൃസ്തേ ഭർതൃസ്തേ സപത്നീതനയേപി ച

ഭർതൃഭ്രാതരി ച പ്രേതേ സപിണ്ഡവദാഹം ഭവേത്

उपनीयस्तु यः शिष्यं वेदमध्यापयेद् द्विजः

सकल्पं सरहस्यं च तमाचार्यं प्रचक्षते

Colophon :

Author :

Remarks—Towards the end of the work, the method of finding out *Khanda* and *Dhruva* is mentioned. Vararuci's *Āśaucāṣṭakam* has been published as No. 37 in the T S S.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 130. SMARTTAPRĀYASCITTAM.

C. O. L. No. 1931.

Substance—Palm leaf. Size—11" x 2". Pages—145.
 8 lines per page and 40 letters per line.
 Script—Malayālam. No. of Granthas—2900.
 Complete.

Owner—Govindan Potti, Putumana Maṭham, Hari-
 ppād.

Subject—Same as No. 127.

Beginning—Same as No. 127 excluding the
 following stanza:

श्रीकैलासे शुकाद्यैः शिवकरवटमूले निपण्णो निपेव्यः
 कृत्योरी वामपादं किमलयमृदुलं दक्षिणे दक्षवरी ।
 विभ्राणो दोर्भिरक्षस्रजममृतवटं पुस्तकं ज्ञानमुद्रां
 भूयाद् भुक्त्यै च मुक्त्यै मम रजतनिभो दक्षिणामूर्तिशम्भुः ॥

End :

गुरुन् प्रणम्य विज्ञेशं वार्णां च स्मार्तनिष्कृतौ ।
 अध्यायार्थक्रमं वक्ष्ये सद्यो विज्ञानसिद्धये ॥
 चित्तं नान्दीमुखस्याग्नेः संस्कृतेश्चाङ्गकर्मणः
 क्रमेण प्रतिपत्तेश्च प्रथमेऽध्याय उच्यते ॥
 हविर्हवनतद्दोषमध्यगत्याग्निनाशजम् ।
 चन्द्रसूर्यग्रहाशौचपात्रकृत्यं द्वितीयके ॥

Remarks—The work contains 12 chapters. In the 12th chapter the subject-matter is codified. The closing portion of the Ms. deals with the details of अतुस्नानं in Malayāḷam. This is a different work from No. 127.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 131. SMĀRTTAPRĀYAŚCITTAM.

.O. L. No. 2308.

Substance—Palm leaf. Size—9½" × 2". Leaves—119.
7—9 lines per page and 34 letters per line.
Script—Malayāḷam. No. of Granthas—2000.
Incomplete.

Owner—Vāsudevan Nārāyaṇan Nampūri, Mūvāttupuzha.

Subject—Beginning—End—Colophon—Same as No. 127.

Author :

Remarks—Another work known as Bhāvārtha Etipikā, a commentary on the 10th skandha of the Bhāgavata is included herein. The Ms. is much damaged.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तम् ॥

No. 132. SMĀRTAPRĀYAŚCITTAM.

C. O. L. No. 191.

Substance—Paper. Size—11" x 9". Pages—61.

About 20 lines per page and 16 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—610.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Beginning—Same as No. 128.

End :

अत्राश्वलायन. त्रिः समूह्य परिपेचनम् ।

कर्ममध्ये रजःप्राप्तौ पत्न्यास्तडिधिरुच्यते ॥

तत्र कौपीतिकानां प्राग्विवाहे सप्तमाद्रजः ?

रजःप्राप्तौ कृतं कर्म सन्त्यज्यावर्तनं भवेत् ॥

नोदकेन च वाचा वा कन्यायाः पतिरुच्यते ।

पाणिग्रहणसंस्कारात् पतित्वं सप्तमे पदे ॥

पाणिग्रहणम्... ॥

Colophon :

इति स्मार्तप्रायश्चित्ते द्वितीयोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—The Ms. comprises the first two chapters and a portion of the 3rd.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥

No. 133. SMĀRTAPRĀYAŚCITTAVIMARŚINĪ.

C. O. L. No. 125.

Substance—Paper. Size— $13\frac{1}{2}" \times 8\frac{1}{2}"$. Pages—168.

19 lines per page and 16 letters per line.

Script—Davanāgarī. No. of Granthas—1600.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 128.

Beginning :

बोधायनं च मन्वादीनाश्चलायनमेव च ।

प्रणम्य क्रियते स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥

वसाशुक्लमसृङ्मज्जाविष्मूत्रघणजं जलम् ।

पूयमांसरसास्थीनि नराणां गृहमेव च ॥

होमानर्ह... .. गर्दभां श्वापशूद्रकाः ।

रजस्वला च पतितः स्रुतिकादाहकस्तथा ॥

अत्यन्ताशुद्धविप्राश्च चण्डालाश्चेति कीर्तिताः ।

तार्तीयकोपसृष्टिश्वेदेषामग्निर्विनश्यति ॥

End :

रजस्वला यदि स्नाता पुनरेव रजस्वला ।

अष्टादशदिनादर्वागशुचित्वं न विद्यते ॥

स्नाने नैमित्तिके प्राप्ते नारी यदि रजस्वला ।

पात्रान्तरेण तोयेन स्नानं कृत्वा व्रतं चरेत् ॥

मिक्तपात्रा भवेद्द्विः साक्षोपाक्षा कथञ्चन ।

न वधूर्पाडनं कुर्यान्नान्यथागथ धारयेत् ॥

ज्वराभिभूता या नारी रजसा च परिष्कृता ।
 कथं तस्मा भवेच्छां शुद्धिः स्यात् केन कर्मणा ॥
 चतुर्थेऽहनि संग्रोहं स्पृशेदन्या तु तां स्त्रियम् ।
 सा सचेलावगाद्याप्सु पुनः स्नात्वा तु तां स्पृशेत् ॥
 दशद्वादशकृत्वो वा आचमेच्च पुनः पुनः ।
 अन्ते च वाससस्त्यागस्तस्माच्छुद्धा भवेत्तु सा ॥
 दद्याच्छक्त्या ततो दानं पुण्याहेन विशुध्यति ।

Colophon :

Author :

Remarks—This commentary is composed in verse
 to facilitate conning.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥

No. 134. SMĀRTAPRĀYAŚCITTAVIMARŚINĪ,

C. O. L. No. 947.

Substance—Paper. Size—11" × 9". Pages—158.

About 20 lines per page and 24 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2370.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 128.

Beginning :

ज्ञोषायनं च मन्वादीनाथलायनमेव च ।

प्रणम्य क्रियते स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥

तत्र प्रथममग्निनाशकदोषा उच्यन्ते । तत्र बोधायनो यज्ञ-

प्रायश्चित्ते एवमाह—‘अथातोऽरण्योर्व्यापत्तिं व्याख्यास्यामोऽष्टाभिनिमित्तैः विनश्यत्यमेध्यश्च चण्डालशूद्रवायसपतितरासभरजस्वलाभिश्च संस्पर्शनेऽरण्योर्विनाश’ इति । अत्रारणिविनाशेनाग्निविनाशोऽप्युक्तः । उभयोः कार्यकारणसम्बन्धसद्भावात् । तदुक्तं प्रायश्चित्तसमुच्चये—‘अरण्यविनाशेनाग्निविनाश उक्त’ इति ।

End :

न पुरस्तात् परिदधातीति श्रुतेः प्राग्दिशि परिध्यभावात् तत्राङ्गारस्कन्दने परिस्तरणाद् बहिश्चरणात् प्रायश्चित्तमेवं कर्तव्यम् । तथा च सिद्धान्ती बहिष्परिधीत्यत्र परिध्यभावेऽपि तद्वदुपचारः प्रत्येतव्य इति । परिधिनिधानाद्ध्वं प्रयाजेभ्यः पूर्वमङ्गारस्कन्दने...

...
...

Colophon :

इति स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिण्यां प्रथमः परिच्छेदः ।

Author—Nārāyaṇan.

Remarks—This is in prose unlike the previous work.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिनी ॥

No. 135. SMĀRTAPRĀYAŚCITTAVIMARŚINĪ.

C. O. L. No. 988.

Substance—Palm leaf. Size—13½" x 2". Leaves—156. About 11 lines per page and 60 letters

per line. Script—Malayālam. No. of Gran-
thas—6800. Complete.

Owner—Same as No. 122.

Subject—Same as No. 128.

Beginning—Same as No. 134.

End :

एवं सामान्येन कर्मणामस(त्य?म्य)क्त्वे प्रायश्चित्तमुक्तम् ।
अनेन न्यायेन सर्वत्रापि प्रायश्चित्तमूढम् । विषयाणामानन्त्याद्
असाकमल्पप्रज्ञत्वाद्वा तत् कृत्स्नशो वक्तुं न शक्यम् । तदुक्तं
प्रयोगसारे—

“वचनन्यायमार्गस्य कः क्षणः कृत्स्ननिर्णये ।

मुनिर्वेदासद्वयापि किमुतान्यत्र सम्भवः ” ॥ इति ॥

अत एवान्यानि धर्मशास्त्राण्यप्यध्येतव्यानि । अन्यथा दोष-
स्मरणात् । तदुक्तं ब्रह्मपुराणे—

“धर्मशास्त्राण्यविज्ञाय प्रायश्चित्तं ददाति यः ।

राजयक्ष्मा भवेत् तस्य रोगपीडाविदारणः ” ॥ इति ॥

Colophon :

विश्वामित्रजदेवरान्मुनिसम्भूतो दलस्थान्वये

ग्रामे चापि महावने महिषपूर्वे मङ्गलाख्ये गृहे ।

जतः अङ्गरनन्दनो गणितविस्मारायणख्यो द्विजः

प्रायश्चित्तविमर्शिनीमरचयत् स्मार्तपराधेष्वियाम् ॥

इति नारायणीये स्मार्तप्रायश्चित्तविमर्शिन्यां पञ्चमः परि-
च्छेदः । समाप्तोऽयं पञ्चमः परिच्छेदः ।

*Author—Mazhamaṅgalam Nārāyaṇan Nampūri.

Remarks—The movement of the planets and
the effects thereof are calculated usually by

Parahitagaṇita. The author found out the inherent defects of that system and revolutionized the astrological science by the invention of *Dr̥ggaṇita*. He may be identical with the inventor of that new method of computation.

॥ स्मार्तप्रायश्चित्तसंग्रहः ॥

No. 136. SMĀRTAPRĀYAŚCITTASAṆGRAHA.

C. O. L. No. 2251.

Substance—Palm leaf. Size— $10\frac{1}{2}'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—150. About 12 lines per page and 50 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—5625. Complete.

Owner—Maniyar Kṛṣṇa Bhaṭṭatiri Budhanūr, Ceññannūr.

Subject—Same as No. 128.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

गुरुपादाम्बुजद्वन्द्वं नमस्कार्यतमं मया ।

नत्वा विलिख्यते स्मार्तप्रायश्चित्तस्य सङ्ग्रहः ॥

तत्र तावत् प्रथमतो वक्ष्ये निष्कृतिप्रदिताः ।

क्रियाः सतन्मन्त्रगणाः सनिमित्ताश्च तद्यथा ॥

(भाषा)

അവിയുടെ നടുവുള്ള നീമിത്തമുണ്ടാകയാൽ ഇന്ന ക്രിയചെയ്യണമെന്ന യജ്ഞപ്രായശ്ചിത്താദികളിൽ ചൊല്ലിക്കിടക്കുന്ന

तं गणाधिपतिं वन्दे सर्वप्रत्युहशान्तये ॥

नमस्क्रिया यस्य सकृत्प्रयुक्ता

दत्ते स्म राज्यं विमलानुजाय ।

यस्याङ्घ्रिपद्मप्रभवः परागः

पापाणमेणीदृशमाततान ॥

कृपासमुद्रं कृतधर्ममेतुं

तं जानकीशं प्रणमामि नित्यम् ।

श्रीमहाकालवसनिः सुधीर्वाधूलवंशजः

चैद्यनाथाध्वरी कुर्वे स्मृतिमाणिक्यमालिकाम् ।

अथैतत्प्रतिपाद्यधर्मस्य इतिहासपुराणमन्वादिप्रणीतशास्त्राणामेव
प्रमाणत्वात् तदुपयोगितया तत्प्रणेतारः तानि चेतिहासपुराणानि
प्रथमं निरूप्यन्ते ।

तत्र याज्ञवल्क्यः—

End :

उपोषणं चतुर्दश्यां चतुर्दश्यां तु पारणम् ।

कृतैः सुकृतलक्षैश्च लभ्यते वाथवा न वा ॥

ब्रह्माण्डोदरमध्ये तु यानि क्रुद्धानि सन्ति वै ।

संस्थितानि भवन्तीह भूतायां पारणे कृते ॥

तिथीनामेव सर्वासामुपवासव्रतादिषु ।

क्रियान्ते पारणं कुर्याद्विना शिवचतुर्दशीम् ॥ इति ॥

वाढमस्ति । तद् द्विविधं शास्त्रम् । तस्य च द्विविधस्य शास्त्रस्य
प्रतिपत्प्रकरणोक्तन्यायेन व्यवस्था द्रष्टव्या । यदा यामत्रयादर्वा-
गेव चतुर्दशी समाप्यते, तदा तिथ्यन्ते पारणम् । यदा चतुर्दशी
यामत्रयमतिक्रामति, तदा चतुर्दशीमध्ये पूर्वाङ्गे वा पारणं कुर्यात् ।

इति चतुर्दशीनिर्णयः ।

Colophon:

Author—Vaidyanāthadikṣita.

Remarks—The Ms. is damaged.

॥ स्मृतिमाणिक्यमालिका ॥

No. 138. SMṚTIMĀṆIKYAMĀLIKĀ.

C. O. L. No. 2008.

Substance—Palm leaf. Size— $16\frac{1}{2}" \times 1\frac{1}{2}"$. Leaves—
117. 10 lines per page and 48—50 letters
per line. Script—Grantha. No. of Granthas
—3700.

Owner—A. Rāmasubba Iyer, Āyikkudi.

Subject—Beginning—Same as No. 137.

End:

वसीत चर्म चीरं वा मायं स्नायान् प्रगे नथा ।

जटाश्च विभृयान्नित्यं श्मश्रुलोभनखानि च ॥

यद्भक्षः स्यात् ततो दद्यात् वलिं भिक्षां च शक्तितः ।

अम्मूलफलभिक्षाभिरर्चयेदाश्रमागतम् ॥

स्वाध्याये नित्ययुक्तः स्यादान्तो मैत्रः समाहितः ।

दाता नित्यमनादाता सर्वभूतानुकम्पनः ॥

चैतानिकं च जुहुयादग्निहोत्रं यथाविधि ।

दशमं स्कन्दयन् पूर्व पौर्णमासं च योगतः ॥

ऋक्षेष्टया ग्रहणे चैव चातुर्मास्यानि चाहरेत् ।

तुरायणं च क्रमशो दक्षस्यायनमेव च ॥

ऋक्षेष्टस्तुरायणं संवत्सरसाध्यः क्रतुविशेषः । दाक्षायणं दर्शवि-
कृतिः । क्रमशः तत्र काले

मुस्वन्नशारदर्मर्घ्यमुन्यन्नः स्वयमाहृतः ।

पुरोडाशांश्चरुंश्चैव विधिवीन्नर्वेत् पृथक् ॥

Colophon :

Author—Same as No. 137.

Remarks—This Ms. is worn-out. It is written in
neat legible hand.

॥ स्मृतिमाणिक्यमालिका ॥

No. 139. SMṚTIMĀNIKYAMĀLIKĀ.

C. O. L. No. 2032.

Substance—Palm leaf. Size—18½" x 13". Leaves—
149. 8 lines per page and about 60 letters per
line. Script—Grantha. No. of Granthas—
4500. Complete.

Owner—Cintāmaṇi Śāstrial Yajñeśvara Śāstrial.

Subject—Beginning—Same as No. 137.

End :

एवं विष्णुभादियोग उपवासादौ अस्तमयव्यापी ग्राह्यः दान-

प्रतयोरुदयादिति । मुहूर्त.....धावादिकारणानां तिथ्यर्धपरि-
मितत्वेन दिनद्वयव्यापित्वसन्देहो भावा... ..मये...
नेकरण.....क्रान्तिग्रहणादिकाले नैमित्तिकस्नानादिप्रकरणे
निरूपितः

Colophon :

इति श्रीवैद्यनाथदीक्षितविरचितस्मृतिमाणिक्यमालायां
नक्षत्रादिनिर्णयः समाप्तः ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ।

Author—Same as No. 137.

Remarks—In addition to the subject-matter contained in No. 137. Parvanīyoga and Nakṣa-
trādinirṇaya are dealt with in this work.

॥ स्मृतिमाणिक्यमालिका ॥

No. 140. SMṚTIMĀṆIKYAMĀLIKĀ.

C. O. L. No. 2382.

Substance—Palm leaf. Size— $17\frac{1}{4}'' \times 1\frac{3}{8}''$. Leaves—
53. 9—11 lines per page and about 62 letters
per line. Script—Grantha. No. of Granthas
2100. Complete.

Owner—Kāśi Vādhyār of Mahādānapuram.

Subject—Application of rules regarding the per-
formance of Śrāddha.

Beginning :

हरिः । ओं । ओं । सोदकुम्भविधिमाह गौतमः—

अद्वयं पार्वणं श्राद्धं सोदकुम्भमधर्मकम् ।
 कुर्यात् प्रत्यान्दिकश्राद्धात् सङ्कल्पविधिनान्वहम् ॥

अद्वयं विश्वेदेवविष्णुरहितम् । पार्वणं त्रिपुरुषात्मकम् । सोदकुम्भं
 उदकुम्भसहितम् । अधर्मकं दन्तधावनताम्बूलादिवर्जनपुनर्भोजना-
 दिवर्जनरूपककुम्भभोजनधर्मरहितं सङ्कल्पविधिना

आवाहनाग्नौ करणं स्वधानिनयनं तथा ।
 विकिरं पिण्डदानं च सङ्कल्पे पञ्च वर्जयेत् ॥
 इत्युक्तविधिना आन्दिकश्राद्धात् पूर्वं प्रत्यहं कुर्यादित्यर्थः ।

End :

येनाग्नौ करणं कुर्यात् पिण्डस्तेनैव निर्वपेत् ।

होमपिण्डदानसन्नियोगशिष्टत्वादवधारणाच्च सङ्कल्पयाने त्वग्नी
 होमाभावे पिण्डदानं नास्तीति गम्यते । तथा पितृमेधमारे—
 यद्यद्विप्रेभ्यो दद्यात् तेनैव होमस्तेनैव गृहादाहुताग्नेन वा पिण्डं
 दद्यादाहोमस्तदा पिण्डदानहोमाभावे पिण्डदानाभावः आमश्राद्धे
 चरोरभावात् तद्धर्माणामुपस्तग्नावदानादीनां तत्सम्बन्धिनां पात्राभि-
 मर्शनादीनामित्यर्थः ।

Colophon :

इति वृद्धिश्राद्धं निरूपितम् ।

Author—Same as No. 137.

Remarks—The work deals with Śrāddhakāṇḍa
 alone.

॥ स्मृत्यर्थनिर्णयः ॥

No. 141. SMṚTYARTHANIRNAYA.

C. O. L. No. 2462.

Substance—Palm leaf. Size—6½" × 1¼". Leaves—103.

7 lines per page and 26 letters per line. Script

—Malayālam. No. of Granthas—1200. Incomplete.

Owner—Valia Rāja of Edappalli.

Subject—The determination of the topics dealt with in *smṛti*.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविममस्तु ।

कालदोषान्मनुष्याणां विवादे लुप्तधर्मके ।

निर्णयः क्रियतेऽस्याभियुक्तिस्मृत्यनुरोधतः ॥

मकलविवादनिर्णयः स्मृत्यर्थनिर्णयः क्रियते

अत्र नागदः—

मनुः प्रजापतिर्यमिन् काले राज्यमब्रुजत् ।

धर्मकतानाः पुरुषास्तदासन् सत्यवादिनः ॥

तदा न व्यवहारोऽभून्न द्वेषो नापि मन्मरः ।

नष्टे धर्मे मनुष्येषु व्यवहारः प्रवर्तितः ॥

द्रष्टा च तस्य न्यायस्य राजा धारयिता कृतः ।

धर्मकतानां धर्मविस्तरास्तदानीं सर्वेषां धर्मप्राधान्याद्व्यवहा-

रहेतुभूतद्वेषमत्सरबीजाधर्माभावान्नास्ति व्यवहारः । कलिधुमे

कालदोषान्मनुष्याणामधर्मप्राधान्यात् तन्निबन्धनान्यायनिवृत्त्यर्थं
मन्वादिभिः शिष्टैर्व्यवहाराख्यो न्यायः प्रवर्तितः ।

End:

“ हीनजातिं परिक्षीणमृणार्थं कर्म करयेत् ” ।

धनरहितं ब्राह्मणं यथासम्भवं दाप्यम् । अत्र हीनग्रंहो-
त्कर्षाभावप्रतिपादनद्वारेण समस्याप्युपलक्षणार्थम् । ब्राह्मणग्रहणं
श्रेयोमात्रोपलक्षणाद् इति विप्रवरणोक्तम् । यथाह मनुः—

Colophon:

... ..
श्रीमद्वरदराजपि व्यवहारनिर्णये व्यवहारपरिकरकाण्डः समाप्तः ।

Author—Śrīmad Varada Rāja.

Remarks—The Ms. is legibly written. This is a con-
cise treatise on Vyavahāra based on the works
of Smṛtikāras like Manu etc. describing
briefly, Śubhalakṣaṇa, Vādīlakṣaṇa, Prativādi-
lakṣaṇa, Sākṣīlakṣaṇa, Nyāyavidhi etc. After
the words “ यथाह मनु ” occur the following
sentences:

അയിരത്തിതുപത്തിരണ്ടാമതു പ്രശ്നികമാസം പതിനെട്ടാം
തീയതി എഴുതിത്തീർന്നു. ശുഭം ഭവതു.

॥ हेमाद्रिप्रायश्चित्तकाण्डः ॥

No. 142. HEMĀDRIPRĀYAŚCITTAKĀṇḌA.

C. O. L. No. 635.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—351,

About 18 lines per page and 16—22 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—6750. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Discussion on the different legal penances

Beginning :

वन्देऽहं वन्दनीयानां वन्द्यां वाचामधीधरीम् ।

कामिताशेषकल्याणकलनाकल्पवह्निकाम् ॥

कमला.....कृष्णं कमलासनवन्दितम् ।

कमलाक्षमहं वन्दे कमला.....शायिनम् ॥

अथेदानीं हेमाद्रिकारिणा लोकोपकारार्थं सर्वपुराणस्मृतिसंहितावेदज्योतिषव्यागमार्थात्सार्तस्मृत्यथेष्टग्रन्थानालोक्य ब्रह्मध्वनियविशां शूद्रादीनां ब्रह्महत्या.....पापानि बाह्मनःकायसंभवानि संभवान्ति तेषां पापानाम् अपनोदनं प्रायश्चित्ताध्यायो लिख्यते ।

End :

Colophon :

Author—Hemādri.

Remarks—The author enumerates the expiatory rites mentioned in other eminent works such as Itihāsa, Smṛti etc. The work extends up to the end of *mānasa snāna*.

॥ पुराणम् ॥

॥ आर्यारामायणम् ॥

No. 143. ĀRYĀRĀMĀYAṆAM.

C. O. L. No. 354.

Substance—Paper. Size—13½" x 8½". Pages—133.

About 20 lines per page and 10 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1500.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Story of Śrī Rāma.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।

यस्मैवानिरतानामीप्सितलाभः पदे पदे सिद्धः ।

तं प्रणमामि गणेशं नन्दनमनुकूलमादिदम्पत्योः ॥

प्रणमामि तामपि गिरं यस्यां भक्तिं निरन्तरं कुर्वन् ।

मूकोऽपि वाक्पटुत्वं सम्प्राप्य सभासु रञ्जयेत् प्राज्ञान् ॥

प्रणमन् प्रथमकवीन्द्रं कृष्णेन्द्रसरस्वतीसुनन्द्रं च ।

काथितेऽपि रानचरिते कविभिर्वल्मीकिकालिदासाद्यैः ॥

अनुयायि तत्पथमहं गरुडगतं वर्त्म किं त्यजन्ति स्वगाः ॥

स्खलितानि सन्ति यद्यपि तानि महर्ध्वं बुधाः प्रवन्देऽस्मिन् ।

पदविक्षेपदशायां स्खलितानि शिशोर्हि सम्मतायैव ॥

आस्ति जगति प्रासिद्धा विस्तारितसकलवस्तुसद्भावा ।

पुण्या पुरीषु पूज्या परैरयोध्येति सिद्धशुन्दार्था ॥

यत्र महीरुहसन्ततरचिताध्वजातभूमसन्दोहः ।

पूरितनयनसरोजा देवा निन्दन्ति नूतमनिमिषिकाम् ॥

End:

अथ राघवो मरुत्सुतमुग्रीवविभीषणाङ्गदप्रमुखः ।

सौमित्रिणा च साकं विलोकयामास विस्मितो लङ्काम् ॥

मणिमयगोपुरमहसा महता शोणायमानसकलाशाम् ।

परिवीतामिव परितो मारुतिनिहिताश्रयाशकीलाभिः ॥

रावणरावणमृगयां नरसिंहमयात्मने प्रदर्शयितुम् ।

आन्तकमृगयुनिर्बद्धरश्मिपर्वप्ररिवान्वितं सारलः ॥

Colophon:

इत्यार्यारामायणे चतुर्दशः सर्गः ।

Author:

Remarks—The story of Rāmāyana is described herein *Āryā* metre. This work closes with the arrival of Śrī Rāma at Laṅka with a large army. The author refers to Kṛṣṇendra Sarasvatī in the beginning. Though included in the Purāṇic category the work has the traits of a *Kāvya*.

॥ इतिहासपुराणसारसंग्रहः ॥

No. 144. ITIHĀSAPURĀṆASĀRASĀNGRAHA.

(C. O. L. No. 823.

Substance—Palm leaf. Size—17½" x 2". Leaves

—70. About 12 lines per page and 100 letters

per line. Script—Telugu. No. of Granthas—
4375. Complete.

Owner—Raṅga Vādhyār, Kallaḍakkurucci.

Subject—The essence of Purāṇa and Itihāsa.

Beginning :

विषये सङ्गानो.... वगमनं.... व्याप्ति....
.... उक्त्वा....
इदानीं... इति वा

End :

प्रकाशयति यो विश्वम्
प्रकाशे साम्प्रतं.... अंशवान्
... ..

Colophon :

इति श्रीदक्षिणामूर्ति....
र्थप्रतिपादने प्रथम....

Author :

Remarks—The Ms. is much decayed. It is written
in neat legible hand.

॥ कन्याकुमारीक्षेत्रमोहात्म्यम् ॥

No. 145. KANYĀKUMARĪKṢETRAMĀHATMYAM.

C. O. L. No. 2176.

Substance—Palm leaf. Size—14½" × 1½". Leaves—

82. 6 lines per page- and 52 letters per line. Script—Tamil Gr̥antha. No. of Granthas—1510. Complete.

Owner—Kāśi Vādhyār, Mahādānapuram, Travancore.

Subject—The glory of the Kumārī temple at Cape Comorin.

Beginning

शुक्लाम्बरधर * * *

तदा तु नैमिशारण्ये शौनकाद्यास्तपस्विनः ।

दीर्घसत्रं समास्थाय तत्पुत्रेकान्तमानसाः ॥

End :

स्रतोऽपि तदक्षवस्तु गृहीत्वा परमेश्वरीम् ।

कन्याकुमारीं मनसा ध्यायन्नानन्दमंयुतः ॥

उचाम नैमिशक्षेत्रे मुनीनां मन्त्रिणैः मुदा ।

Colophon :

इति श्रीस्कान्दे पुगणे स्थानवैभवखण्ड उपरिभागे कन्याक्षेत्रे-
माहात्म्ये द्वाविंशोऽध्यायः ॥

Author :

Remarks—A few verses are devoted to the praise of the Goddess at Kanyākumārī. The last four leaves contain eulogistic verses on the holy waters.

॥ कन्याकुमारीक्षेत्रमाहात्म्यम् ॥

No. 146. KANYĀKUMĀRIKṢETRAMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 2266.

Substance—Palm leaf. Size— $16\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—
81. 8 lines per page and 48 letters per line.
Script—Tamil. No. of Granthas—1450. In-
complete.

Owner—Sūryanārāyaṇa Vādhyār Rāma Subrah-
manya Iyer, Śucīndram.

Subject—Beginning—Same as No. 145.

End :

इत्युक्त्वान्तरधादेवी स्वधाम्नि मुनिसेविते ।

सोऽपि तत्रैव वसति ध्यायमानः परात् पराम् ॥

एतत् क्षेत्र(स्य) माहात्म्यं मनोवाचामगोचरम् ।

इयत्तया वर्णयितुं शक्तः कः सनकादयः ॥

Colophon :

इति श्रीस्कान्दे महापुराणे स्थानवैभवखण्डे उपरिभागे कन्या-
कुमारीक्षेत्रमाहात्म्ये एकविंशोऽध्यायः ॥

Author :

Remarks—This Ms. contains only 21 chapters and
a portion of the 22nd.

॥ कावेरीमाहात्म्यम् ॥

No. 147. KĀVERĪMĀHĀTMYAM.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—211.

About 20 lines per page and 16 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—2110.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—The greatness of the river Kāverī and the effects of ablutions therein.

Beginning—Same as No. 157, D C S M, M P L, Vol. I.

End :

ब्राह्मे सुहृते उत्थाय स्नात्वा सूर्योदयात् पुरा ।

पूजयित्वा हरिं मभ्यक् मन्ध्याचन्दनमाचरेत् ॥

चातुर्मास्यद्वादशीषु पायसं विष्णवेऽर्पयेत् ।

महस्रवार्पिकी पूजा दिनेनैकेन लभ्यते ।

चातुर्मास्यद्वादशीषु शाकाहारं प्रकुर्वतः ।

निन्दकस्य गुरुं विप्रं निष्कृतिर्नैव विद्यते ॥

मदुत्थाने मच्छयने मदङ्गपरिवर्तने ।

शाकाहारं प्रकुर्वाणो हृदि शल्यं ममार्पयेत् ।

इति लोकान् पुरा विष्णुः शशास तदनुग्रहात्

तस्मादाचार्यं सेन्द्रोऽपि शाकादी च पतेदधः ॥

एतद्द्वयं पुरा कृत्वा काथिद्विप्रः स नारकी ।

कोमलैस्तुलसीपत्रैरभ्यर्च्य हरिमाप्तवान् ॥

Colophon :

इति कावेरीमाहात्म्ये षड्विंशोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—The date of this treatise may be ascertained if the identity of Dharmavarma, the king of Niculapuri, is established.

॥ काशखण्डम् ॥

No. 148. KĀŚĪKHAṆḌAM.

C. O. L. No. 135.

Substance—Paper. Size— $11\frac{1}{4}'' \times 8\frac{3}{4}''$. Pages—434.

About 20 lines per page and 19 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—5000.

Owner—C. O.

Subject—The greatness of Benares.

Beginning :

अथवा स कथं मेरुस्तथोच्चैः स्पर्धते सया ।

नूनं.....प्रायो भवति भ्रान्त्यभूमयः ॥

अलीकवाक्यमथवा सम्भाव्यं नारदे कथम् ।

ब्रह्मचारिणि वेदज्ञे सत्यलोकनिवासिनि ॥

अनाथनाथः सर्वेषां विश्वनाथो हि गीयते ।

End :

आपोहिष्टेति तिसृभिर्मार्जनं तु ततश्चेत् ।

भूमौ शिगमि चाकाशे आकाशे भुवि मस्तके ॥
मस्तके च तदाकाशे भूमौ च नवधा क्षिपेत् ।

Colophon :

इति काशीखण्डे पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—This work is an extract from Skānda-
purāṇa and consists of 35 chapters and a por-
tion of the 36th.

॥ काशीखण्डः ॥

No. 149. KĀŚĪKHAṆḌA.

C. O. L. No. 489.

Substance—Palm leaf. Size—16" x 21". Leaves—28,
11—13 lines per page and 58 letters per line.
Script—Grantha. No. of Granthas—1200.

Owner—Keśava Śāstrī, Karunana, Trivandrum.
Subject &c.—Same as No. 148.

Colophon :

इति स्कान्दे काशीखण्डे सदाचारो नाम पञ्चत्रिंशोऽ
ध्यायः ।

Author :

Remarks—The following subjects occurring at the
close of the 35th chapter are dealt with herein;

सदाचारः । ब्रह्मचारिसमाचारः । स्त्रीलक्षणम् । सदाचारवर्णनम् । अविमुक्तेशाविर्भावः । गृहस्थाश्रमवर्णनम् । योगारूपानम् । कालज्ञानपञ्चकोषाथः । दिवोदासप्रतापः । योगिनीप्रस्थानम् ॥

This work has been printed in Bombay.

॥ कृष्णगीता ॥

No. 150. KṚṢṆAGĪTĀ.

C. O. L. No. 560.

Substance—Paper. Size—11" × 8½". Pages—115.

About 20 lines per page and 25 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1840.

Complete.

Owner—C. O.

Subject—Exposition of the Mahābhārata.

Beginning :

कृष्णगीतां नाम पौलोमव्याख्यां संप्रदायक्रमेणार्थप्रदर्शनाय कर्तुमारभते । पूर्वमवान्तरतमा नाम विष्णुमूर्तिः हिमवद्गिरिगुहायां स्वस्मिन्नाश्रमे तपस्तप्त्वा... ..द्वापरावसाने भविष्यद्दृष्टान्तवेत्ता भूत्वा कृष्णद्वैपायननामा भगवान् पराशराद्यमुनाद्वीपे सत्यवत्यामवान्तरतमस्यावतारोऽपि लोकांशुग्रहणार्थाय तथा खलु भगवतः प्रवृत्तिः । सच्च.....भिमानी ब्रह्मरूपेण सृजते तमेभिमानी भूत्वा रुद्ररूपी संहरते विष्णुरूपेण स्थितपरिपालनं च करोति । नारायणस्य प्रवृत्तिरेवं त्रिधा....

End :

सर्पाणां वधमधिकृत्य विहितमुपायं विवृणोति जनमेजयस्येत्यादिना । सर्पाणां हिंसने जनमेजयस्य कर्म विहितम् । तस्मात् त्वया न कर्तव्यमित्यर्थः । तर्हि सर्वेषां सर्पाणां विनाशः स्यादिति चेत् । किन्तु सर्पसत्रे दृष्टानां सर्पाणां विनाशो भविता , अन्येषां रक्षा विहितेत्याह—परित्राणमित्यादिना । भीरूणां सर्पाणां ब्राह्मणात् परित्राणं विहितं चेत्यन्वयः । विहितः कथितः अतः कारणादिदं कर्म मा कृथाः ।

Colophon :

इति पौलोमव्याख्यायाम् अष्टमोऽध्यायः । पौलोमव्याख्या समाप्ता ।

Author :

Remarks—The author attempts to relate the story of the Mahābhārata succinctly. This commentary on Aśvistotra is more lucid than that of Nilakantha. Different readings in the text are made note of.

॥ केरलमाहात्म्यम् ॥

No. 151. KERALAMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 1206.

Substance—Palm leaf. Size—9"×2". Leaves—
84. 12 lines per page and 37 letters per line.

Script—Malayalam. No. of Granthas—252

Complete.

Owner—P. Velukurup, Pallippuram Pravartha
Certtala.

Subject—Purāṇic importance of Kerala.

Beginning :

कृतादौ सोमवंशे हि जातः कश्चिन्महीपतिः ।

नर्मदायास्तटे सोऽपि कृतवीर्याभिधः पुरा ॥

End—Same as No. 130. D C S M, M P L, Vol. 1

Colophon :

इत्यपि श्रीमत्परशुरामायणे अमस्त्यसंहितायां केरलमाहा-
त्म्ये त्रिशत्तमोऽध्यायः ।

श्रीकृष्णाय परब्रह्मणे नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

१००७८. ७२९० १७-१००७-०५५५तीळीत.

Author :

Remarks—This work was printed in 1912 by Śeṣa
Śāstri. The introductory and closing por-
tions of that work are different. Whereas
the former work comprises 100 chapters, the
latter consists of 103. Differences of this kind
are to be seen in the respective colophons
also.

॥ कोलनृपोत्पत्तिः ॥

No. 152. KOLANRUPOTPATTI.

C. O. L. No. 362.

Substance—Paper. Size—13" × 8½". Pages—3.

About 14 lines per page and 16 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—21.

Owner—C. O.

Subject—The origin and growth of the dynasty of Kolattiri Kings.

Beginning :

घटजस्य प्रसादेन चन्द्रवंशांशसंभवः ।

युयुत्सुवंशे देवंशि सुकुमारक्रमाह्वयः ॥

संभविष्यति मङ्गवतः सर्वशास्त्रविशारदः ।

End :

कल्यन्ते च महादेवि विष्णुना च त्वया सह ।

चिदंबरे कालहस्त्यां काश्यां मध्यार्जुनेऽम्बिके ॥

हालास्ये चैव कुदाले सेतौ चैव शुचीन्द्रके ।

कन्याकुब्जे पद्मनाभे तांताद्रौ च महेन्द्रके ॥

काश्यारण्ये च जायेते श्रीवाञ्छे निवसाम्यहम् ? ।

Colophon :

इति भविष्यत्पुराणे उमामहेश्वरसंवादे एकादशोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—This work is of historical importance. The published edition of *Bhaviṣyatpurāṇa* does not contain this portion.

॥ जैमिनीयसंहिता ॥

No. 153. JAIMINĪYASAMHITĀ.

C. O. L. No. 904.

Substance—Paper. Size— $11\frac{1}{2}'' \times 9''$. Pages—711.
 20—22 lines per page and 11—19 letters
 per line. Script—Devanāgarī. No. of Gran-
 thas—700.

Owner—C. O.

Subject—The creation of the Universe.

Beginning—End etc. Same as No. 134, D C S M,
 M P L, Vol. I.

॥ ताम्रपर्णीमाहात्म्यम् ॥

No. 154. TĀMRAPARNĪMĀHATMYAM.

C. O. L. No. 525.

Substance—Paper. Size— $14'' \times 8\frac{1}{4}''$. Pages—583.
 About 20 lines per page and 16 letters per line.
 Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5830.

Owner—C. O.

Subject—The merits of the river Tāmraparnī in
 Tinnevely district.

Beginning—Same as No. 151, D C S M, M P L,
 Vol. I.

Author :

Remarks—A portion of Bhāratacampu of Ananda-bhaṭṭa, some verses from Yudhiṣṭhiravijaya and a part of Viṣavaidya (in Malayāḷam) are also attached to the work of which the last is noticed as 155 B.

॥ विष्वैद्यचिकित्सा ॥

No. 155 B. VIṢAVAIDYACIKITSĀ.

C. O. L. No. 1958 B.

Substance—Palm leaf. Size— $8\frac{1}{2}'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—

14. 8 lines per page and 32 letters per line.

Script—Malayāḷam. No. of Granthas—216.

Owner—Same as No. 155 A.

Subject—Prescription of antidotes for snake-bites.

Beginning :

അന്ധിളിഞ്ഞെല്ലു ചൂടുന്ന തമ്പുരാനെ വണങ്ങി ഞാൻ
 അന്ധിനോടിത ചൊല്ലുന്നേൻ വരേവരും വിഷമോചനം.
 നാരായണീയമൊഡ്ഡീശം ഉൽപലം ഹരമേഖലാം
 ലക്ഷണാമൃതമജ്ജാംഗഹൃദയം കാവവഞ്ചനം
 വിഷസംഹാരണത്തിന്നു വിശേഷിച്ചിവ ഏഴിലും
 ഉപായമുണ്ടു ചൊല്ലുന്നേൻ വിസ്തരരേണ വിപഞ്ചിതം
 എല്ലാം കണ്ടു വിചാരിച്ചു ഗുരുഭക്തനൈകവർത്തനാ
 എഴുതായല്ലവുലീനാം ഹിതായ കഥയാമൃതം
 കത്തിക്കാളുംവിഷജപാലാവേലിറ്റാനസ്യ ദേഹിനഃ
 രക്ഷണായ പ്രവൃത്താ മേ പ്രസന്നാസ്തു സരസ്വതീ,

End :

കാഞ്ഞിരമുട്ടിൽ മുളച്ചു തമ്മൽ ചുറിക്കരരേറും കറളുകമൂലം
 ഞാച്ചു തേച്ചൊരു കാരണം സർപ്പം പിടിച്ചുകൊള്ളാം കടി
 യാ തദാനിം.

ശ്രീ ഗരുഡായ നമഃ.

Colophon :

Author :

Remarks—A concise description is herein found of the treatment for poison caused by snake-bites and of the methods of determining the possibility of cure or otherwise from Dūta-lakṣaṇa, day of the week, the moment of intimation etc.

॥ देवीचरितगूढार्थदीपिका ॥

No. 156. DEVĪCARITAGŪDHĀRTHADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 992.

Substance—Palm leaf. Size—15"×2". Leaves—39. About 11 lines per page and 47 letters per line. Script—Grantha. No. of Granthas—1260. Complete.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūri, Punnorkkottu Mana, Kunnattunād.

Subject—Exposition of Devīmāhātmya known as Saptasatī.

Beginning :

संविद्रूपा पराशक्तिस्त्रिगुणानन्तरूपिणी ।

जगज्जन्मस्थितिध्वंससाक्षिण्यस्तु शिवाय नः ॥

आत्मानन्दमुधाधात्रो गुरुदुग्धाम्बुधर्मम् ।

कटाक्ष कल्लोलाः क्षालयन्तु मनोमलम् ॥

श्रीमद्गुरुपदाम्भोजभावनवासनामयी ।

देवीचरितगूढार्थदीपिका प्रोच्यते मया ॥

इह खलु पुरा शशिमौलैरन्तेवासी समस्तविद्याविशारदः श्रीमार्कण्डेयः परमेश्वरप्रसादलब्धाष्टादशविद्यः क्रोष्टुकिनाम्ने स्वशिष्याय ताः समुपदिदेश । प्रसिद्धाश्च ता अष्टादशविद्याः । तथा च श्रूयते—

End :

सावर्णिः सूर्यतनय इति हि पुरस्तादुपक्रान्तम् । अत्रापि सावर्णिर्मनुर्भविता इत्युपसंहारः कृतः । तेन चात्र सवर्णशब्दस्य अजामेकां लोहितशुक्लकृष्णामिति श्रुतेः गुणसामान्यरूपिण्याः प्रकृतेर्वाचकत्वात् उपक्रमोपसंहारैकरूप्यादिपद्विधतात्पर्यलिङ्गपर्यालोचनया पराशक्त्येकरूपत्वमवधार्यते । सुरथवैश्यौ च तत्सेवया भुक्तिमुक्तिफलसाधनत्वख्यापनाय उदाहियेते इति ।

Colophon :

इति श्रीदेवीचरितगूढार्थदीपिकायां त्रयोदशोऽध्यायः ।
श्रीदेव्यै नमः ।

या चक्रे मधुकैटभासुरवधं संभूय देहाद्वरे-

र्या चक्रे महिषं च देवमहसा संभूतदिव्याकृतिः ।

भूत्वा चन्द्रशिखामणेः प्रियतमा देहाच्च या सानुगान्

सुम्भादीन् निजघान सास्तु सततं भक्त्यै च मुक्त्यै च नः ॥

श्रीमद्गुरुपदाम्भोजभावनावासनामयीम् ।

सन्तो विमत्सराः सन्तः शोधयन्तु गिरं मम ॥

श्रीदेव्यै नमः । इति श्रीदेवीचरितगुह्यार्थदीपिका समाप्ता ।

Author :

Remarks—This is a commentary on Devīmāhātmya covering 13 chapters.

॥ देवीमाहात्म्यदीपिका ॥

No. 157. DEVĪMĀHĀTMYADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 2202.

Substance—Palm leaf. Size—12" × 11". Leaves—96. About 6 lines per page and 50 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—1800.

Owner—Kufjan Nampūrippād, Chittūr Manakkal Cerpu.

Subject—A lucid and sublime description of Devīmāhātmya.

Beginning:

गुणरूपात्तदेहां तां विदेहां परमेश्वरीम् ।

नमामि परया भक्त्या दैत्यदानवमर्दिनीम् ॥

रदेन दारिता येन भजतां विम्वभित्तयः ।

म्वतां तमहं वन्द ईशानं जगतां ॥

अनुगृह्णातु वाग्देवी देवीमाहात्म्यवेदने ।

तस्या अनुग्रहो नाम कसिन् कुर्यात् ॥

व्यासाचार्यं महीयांसं परं गुरुमुपासहे ।

वेदाब्जभास्करं यं वै प्र दो जनाः ॥

श्रीमाधवपुरीसंज्ञं श्रीमाधवपरायणम् ।

गुरुं तं परया भक्त्या नमस्कुरुत नित्यशः ॥

... .. देवीमाहात्म्यदीपिकाम् ।

गुरवस्तत्प्रसादाय भूयासुः परया मुदा ॥

दृष्टं हि विदुषां सव्यासधारणम् ॥

इति न्यायमाश्रित्य सूर्यतनयस्य महाभागस्य सावर्णेर्मनोस्सं..
 पत उत्पत्तिः कथिता । इदानीं तस्यैव प्राक्तनजन्मा-
 रभ्योत्पत्तिं विस्तरेण शुश्रूष टुकिमुन तां
 कथां तस्य वक्ष्यमाणार्थैर्मनस्समाधानं नियुञ्जानः) श्रीमार्कण्डे...
 रतस्तत्कथनं प्रतिजानीते सावर्णिः
 सूर्यतनय इति ॥

End—Colophon—Author—Same as No. 175, D C
 S M, M P L, Vol. I.

Remarks—Half of the Ms. is worn out, but the
 work is complete. Some ślokaś from the
 Candrotsava Kāvya and a prose portion of
 the Rāmāyaṇa Campu in Malayālam are
 inserted herein.

॥ देवीमाहात्म्यदीपिका ॥

No. 158. DEVĪMĀHĀTMYADĪPIKĀ.

C. O. L. No. 2298.

Substance—Palm leaf. Size—12 $\frac{1}{4}$ " x 1 $\frac{1}{2}$ ". Leaves—59.

About 7—9 lines per page and 32 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—944. Incomplete.

Owner—Bhāskaran Jayantan Mātatu, Vaṭṭappalli Illam, Kumārānallūr.

Subject etc.—Same as No. 157.

Colophon :

ശ്രീകുമാരനല്ലൂർ ഭഗവതി ശരണം. ഇത വട്ടപ്പള്ളിഗ്രന്ഥം.
 ഗുരുകുമാരൻ കുന്നിമാസം ൨൪ അഷ്ടമിതിരിന്ന ഗ്രന്ഥം.
 അന്ന തിരുളാഴ്ചയും നവതിയും പൂർണ്ണതപ്തം കൂടെ.

Remarks—The Ms. commences only from verse 72, chapter I. The first 25 leaves are missing.

॥ देवीमाहात्म्यम् (भाषाव्याख्योपेतम्) ॥

No. 159. DEVĪMĀHĀTMYAM

with Malayālam commentary.

C. O. L. No. 170.

Substance—Palm leaf. Size—13 $\frac{1}{4}$ " x 2". Leaves—116. About 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—3480.

Owner—Kurūr Nārāyaṇan Nārāyaṇan Bhaṭṭatiri; Edappally.

ചരിതങ്ങളെയും ചൊല്ലി ഉപസാരിച്ചു. ശ്രീമാദ്ഭാഗവതം
 ശ്രോഷ്ടുകിഷ്കു,

इत्थं देव्या वरं लब्ध्वा
 मनुः

Colophon :

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे देवीमाहात्म्ये त्रयोदशाध्यायः ॥
 ശ്രീകുമാരനല്ലൂർ ഭഗവതി ഭാരതം.

श्रीदुर्गायै नमः ॥

Author :

Remarks—This commentary in Malayalam is replete with citations from Śruti etc. This has been published as No. 12 of the Śrī Citrodaya Mañjari Bhāṣā Series, Trivandrum.

॥ धर्मसंहिता ॥

No. 160. DHARMASAMHITĀ.

C. O. L. No. 2078.

Substance—Palm leaf. Size—14"×2". Leaves—
 69. About 7 lines per page and 48 letters per
 line. Script—Malayalam. No. of Granthas—
 1656.

Owner—C. Nārāyaṇan Bhaṭṭatiri, Parampūr
 • Illam, Tiruvalla.

Subject—Description of the merits of the holy
 things connected with Viṣṇu.

Beginning—End—Same as No. 178. D C S M,
M P L, Vol. I.

Colophon :

इति धर्मसंहितायां मासोपवांसादिवतकथनं नामाष्टाविंशोऽध्यायः

Author :

Remarks—Fasts and other religious functions are
dealt with at length herein. Just after the close
of the work a single leaf is detailed for treat-
ing the different kinds of Ekādaśī.

॥ धर्मसंहिता ॥

No. 161. DHARMASAMHITĀ.

C. O. L. No. 2198.

Substance—Palm leaf. Size—7" x 1½". Leaves—134.
8 lines per page and 26 letters per line. Script
—Malayālam. No. of Granthas—1472.

Owner—Kūñjan Nampūrippād, Chittūrmanakkal
Cepu.

Subject etc—Same as No. 160.

Remarks—The following verse occurs after the
colophon :

कल्याणं वो विधत्तां करटमदधुनीलोलकह्योलमाला
खेलह्योलम्बकोलाहलमुखारितदिक्चक्रवालान्तरालम् ।
ग्रहं धेतण्डरत्नं सततपरिचलत्कर्णतालप्ररोह-
द्वातांक्षराजिहीर्षादरवीष्टितफणार्धमभूषाभुजंगम् ॥
श्रीकृष्णाय नमः नारायणाय नमः ।

॥ धर्मसंहिता ॥

No. 162. DHARMASAMHITA.

C. O. L. No. 2364.

Substance—Palm leaf. Size—6" x 2". Leaves—151.

About 20 lines per page and 20 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—3800.

Owner—Tuppan Tuppan Nampūri, Punorkkottu
Mana, Kunnatturād, Travancore.

Subject etc.—Same as No. 160.

॥ पुराणसंग्रहः ॥

No. 163. PURĀNASANGRAHA.

C. O. L. No. 2290.

Substance—Palm leaf. Size—15" x 2". Leaves—54.

10 lines per page and 56 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—1870.

Incomplete.

Owner—Mallapalli Devan Devan Nampūrippād,
Kurumaśśari, Parur, Travancore.

Subject—Purānic anecdotes.

Beginning—Same as No. 188, D C S M, M P L,
• Vol. I.

End:

या गतिस्तव सर्वेषां सा गतिर्नो भविष्यति ।

वने वा नगरे वा त्वं यत्र तिष्ठसि राघव ॥
 तत्र तिष्ठाम सहितास्त्वां विना जीवितेन किम् ।
 पश्य राम पुरीं शून्यां निर्गते त्वयि निष्प्रभाम् ॥
 भग्नध्वजपताकां च पतिहीनामिव स्त्रियम् ।
 सुमन्त्रमब्रवीद्रामो रथमारुह्यतामिति ॥
 न शक्नोमि...

Colophon:

इति पुराणसंग्रहे विंशोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—The textual portion is an extract from
 Ayodhyākāṇḍa in the Rāmāyaṇa.

॥ पुराणसंग्रहः ॥

No. 164. PURĀṆASAṅGRAHAḥ.

C. O. L. No. 671.

Substance—Paper. Size—11"×8½". Pages—845.
 22 lines per page and 16 letters per line.
 Script—Devanāgarī. No. of Granthas—9295.
 Complete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 163.

Beginning—Same as No. 188, D C S M, M P L,
 Vol. I.

End etc.—Same as No. 187, D C S M, M P L,
Vol. I.

॥ पुराणसारः ॥

No. 165. PURĀNASĀRA.

C. O. L. No. 928.

Substance—Paper. Size—11½" × 9". Pages—603.

About 20 lines per page and 19 letters per line.

Script—Devanāgarī. No. of Granthas—6100.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 163.

Beginning :

वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।

यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननम् ॥

यं ब्रह्मवेदान्तविदो वदन्ति

परं प्रधानं पुरुषं नथान्ये ॥

विश्वोद्भूतेः कारणमीश्वरं वा

तस्मै नमो विघ्नाविनायकाय ॥

दोर्भिर्युक्ता चतुर्भिः स्फटिकमणिमयीमक्षमालां दधाना

हस्तेनैकन पद्मं सितमपि च शुक्रं पुस्तकं चापरेण ।

भासा कुन्देदुशहस्फटिकमणिनिभा भाममानासमाना

मा मे वाग्देवतेयं निवसतु वदने सर्वदा सुप्रमत्ता ॥

नमः शिवाय साम्बाय समुरायादिहेतवे ।

पञ्चावरणरूपेण प्रपञ्चेनाहृताय ते ॥

व्यासं वसिष्ठनक्षरं शक्तेः पौत्रमकल्मषम् ।

पराशरात्मजं वन्दे शुकतातं तपोनिधिम् ॥
 शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।
 प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥
 वर्तमाने समृ.....र्धे सत्रे द्वादशवापिके ।
 समासीनानभ्यगच्छन् ब्रह्मर्षीन् संश्रितव्रतान्
 विनयावनतो भूत्वा कदाचिद्रोमहर्षणम् ॥
 तमाश्रममनुप्राप्तं जटावल्कलसंयुतम् ।
 भस्मोद्भूलितसर्वाङ्गं त्रिपुण्ड्राङ्कितमस्तकम् ॥
 रुद्राक्षमालाभरणं जटामण्डलमण्डितम् ॥
 सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञं सर्वभूताहिते रतम् ॥
 जितेन्द्रियं जितक्रोधं जीवन्मुक्तं जगद्गुरुम् ॥

.....

नैमिशीया महात्मानो महाभक्तिसमन्विताः ।

.....

चित्राः श्रोतुं कथास्तत्र परिवष्टुः स.....ताः

.....

पुराणसंहितां पुण्यां पप्रच्छुः पुण्यगौरवात् ।

ऋषय ऊचुः—

भवता भगवान् व्यासः सर्वज्ञः करुणानिधिः ।
 इतिहासपुराणार्थं पुरा सम्यगुप..... ।

End:

वेदपद्मनिकरस्य भास्करं
 देवदेवसदृशं घृणानिधिम् ।

ध्यासमिष्टफलदं शुरुं नुमः

शोकमोहविषवेगभेषजम् ॥

ये वेदवेदान्तजना महाजनाः

शिवाभिमानाय निरस्तकिल्बिषाः ।

नमामि यात्रा शिरसा धिया च तान्

भवाहिवेगस्य निशारकानहम् ॥

परस्परस्योपकृतं भवद्भि-

र्मया च पौराणिकमार्गयोगान् ।

अतो गमिष्येऽहमवाप्तकामः

ममस्नमेवास्तु शिवं मदा नः ॥

सुते कृताशिपि गते मुनयः सुवृत्ता

योगे च पर्यवमिते महति प्रयोगे ।

काले कलौ च विषये क्लृपायमाणे

वाराणसीपत्तिरे वमति वितेनुः ॥

Colophon :

इति श्रीमत्पुराणसारे पुराणमारापरेण ? कथनं नाम चतु-
रशीतितमोऽध्यायः ॥

श्रीमत्पुराणसारं समाप्तम् । शुभम् ।

Author :

Remarks—This Ms. embodies the quintessence of the Purāṇas revealed by Sūta to the sages. The kernel of all the 18 Purāṇas is set forth here in 84 chapters. Nārāyaṇa Bhaṭṭatīri of Melputtūr ascribes the authorship of Purāṇa-

sāra to one Mādhavācārya in the following verse :—

यद् ब्राह्मकल इह भागवतद्वितीय-
 स्कन्धोदितं वपुरनावृतमीश धात्रे ।
 तस्यैव नाम हरिशर्चमुखं जगाद
 श्रीमाधवः शिवपरोऽपि पुराणसारे ॥

Verse 8, *Daśaka* 90. (Nārāyaṇīya)

॥ बिल्वाद्रिमाहात्म्यम् ॥

No. 166. BILVĀDRIMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 289.

Substance—Paper. Size—13" × 8½". Pages—120.

About 20 lines per page and 16 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—1100.

Complete.

Owner—C. O.

Subject etc.—Same as No. 191, D C S M, M P L,
 Vol. I.

Colophon :

इति खिले ? उममाहेश्वरसंवादे श्रीबिल्वाद्रिमाहात्म्ये-
 द्वादशोऽध्यायः ।

श्रीबिल्वं पुराणं समाप्तम् ।

Author :

Remarks—Refer to 191 noted above.

॥ भक्तविलासः ॥

No. 167. BHAKTAVILĀSA.

O. L. No. 2144.

Substance—Palm leaf. Size— $19\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—118.

10 lines per page and 68 letters per line.

No. of Granthas—4950. Complete.

Owner—Vaittiyappa Pillai, Walaññad, Māññar,
Travancore.

Subject—Stories of Śaiva devotees.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।

प्रमन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

गजाननं भूतगणादिसेवितं

कपित्थजम्बूकलमारभक्षितम् ।

उमासुतं शोकविनाशकारणं

नमामि विघ्नेश्वरपादपङ्कजम् ॥

सर्वसिद्धिकरं देवं सर्वशत्रुविनाशनम् ।

सर्वाभीष्टप्रदातारं वन्देऽहं गणनायकम् ॥

वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये ।

जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥

गिरिजाहस्तलिखितचित्रभित्तिविभूषणम् ।

महागणपतिं वन्दे मनोरथसमृद्धये ॥

गौरीगौरीशयोरङ्गादङ्गे कृतगतागतम् ।

उद्यद्गहनपङ्कजमुमापुत्रमुपास्महे ॥

sāra to one Mādhavācārya in the following verse :—

यद् ब्राह्मकल्य इह भागवतद्वितीय-
 स्कन्धोदितं वपुरनावृतमीश धात्रे ।
 तस्यैव नाम हरिशर्षणुखं जगाद
 श्रीमाधवः शिवपरोऽपि पुराणसारे ॥

Verse 8, *Daśaka* 90. (Nārāyaṇīya)

॥ विल्वाद्रिमाहात्म्यम् ॥

No. 166. BILVĀDRIMĀHĀTMYAM.

C. O. L. No. 289.

Substance—Paper. Size—13" x 8½". Pages—120.
 About 20 lines per page and 16 letters per line.
 Script—Malayālam. No. of Granthas—1100.
 Complete.

Owner—C. O.

Subject etc.—Same as No. 191, D C S M, M P L,
 Vol. I.

Colophon :

इति खिले ? उममाहेश्वरसंवादे श्रीविल्वाद्रिमाहात्म्ये-
 द्वादशोऽध्यायः ।

श्रीविल्वं पुराणं समाप्तम् ।

Author :

Remarks—Refer to 191 noted above.

॥ भक्तविलासः ॥

No. 167. BHAKTAVILĀSA.

O. L. No. 2144.

Substance—Palm leaf. Size— $19\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—118.

10 lines per page and 68 letters per line.

No. of Granthas—4950. Complete.

Owner—Vaithiyappa Pillai, Wālaññād, Mānnār,
Travancore.

Subject—Stories of Śaiva devotees.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविममस्तु ।

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

गजाननं भूतगणादिमेवितं

कपित्थजम्बूफलसारभक्षितम् ।

उमासुतं शोकविनाशकारणं

नमामि विघ्नेश्वरपादपङ्कजम् ॥

सर्वसिद्धिकरं देवं सर्वशत्रुविनाशनम् ।

सर्वाभीष्टप्रदातारं वन्देऽहं गणनायकम् ॥

वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये ।

जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरी ॥

गिरिजाहस्तलिखितचित्रभित्तिविभूषणम् ।

महागणपतिं वन्दे मनोरथसमृद्धये ॥

गौरीगौरीशयोरङ्गादङ्गे कृतगतागतम् ।

उद्यद्शनपद्मक्रमुमापुत्रमुपास्महे ॥

शिरसा शिवभक्तानां पादाम्बुजरजःकणान् ।
 वन्दामहे वयं नित्यमज्ञानध्वान्तभास्करम् ॥
 मुनयो नैमिशारण्ये दीर्घसत्रकृतश्रमाः ।
 अष्टादशपुराणज्ञमपृच्छन् सूतमागतम् ॥
 सूत सर्वपुराणज्ञ व्यासशिष्य महामते ।
 सन्दिहाना वयं सर्वे पृच्छामस्त्वां महत्तमम् ॥
 वेदानामागमानां च मन्त्राणामपि कर्मणाम् ।
 प्रतिपादकवाक्यानां वाक्यानां महतामपि ॥
 कुत्र पर्यवसानार्थो जगतां कारणं च किम् ।
 विचारितेऽपि वेदान्ते तदर्थेऽवगतेऽपि च ॥
 कर्मसन्धानुष्ठितिश्च न मुञ्चति कथं पुनः ।
 एतत् सर्वमशेषेण विस्तराद्भक्तुमर्हसि ॥
 इति पृष्टो मुनिवरैः सूतः सर्वार्थतत्त्ववित् ।
 नमस्कृत्वा महाभागः शिवाय गुरुमूर्तये ॥
 विघ्नेशं भारतीं देवीं महासेनं च नन्दिनम् ।
 महाविष्णुं च धातारं पार्वतीमद्रिकन्यकाम् ॥
 वेदव्यासमगस्त्यं च व्याघ्रपादं पतञ्जलिम् ।
 दधीचिं भार्गवं रामं जैमिनिं गौतमं भृगुम् ॥
 उपमन्युं च कौन्तेयं मार्कण्डेयं महामुनिम् ।
 वेदशास्त्रगुरुनन्यान् सम्प्रदायगुरुनपि ॥
 शिवभक्तान् महाभागान् नत्वायं करणैस्त्रिभिः ।
 त्रैलोक्यपावनं पुण्यं चित्रं भक्तकथामृतम् ॥
 नाम्ना भक्तचिलासारूप्यं पुराणं लोकवन्दितम् ।
 हरभक्तमुनिप्रोक्तं वक्तुं समुपचक्रमे ॥

सूतः—

साधु पृष्टं गुनिश्रेष्ठाः श्रोतव्यं यद्विशेषतः ।

उपमन्युमुनिप्रोक्तं यथा कैलासपर्वते ॥

End :

द्वीपान्तरगतं चापि धनं खं पुनराप्नुयात् ।

आकर्ष्य ब्राह्मणाच्छूद्रः स्वकुलैः पूज्यतामियात् ॥

श्रुत्या संकरजाताश्च मुच्यन्ते पापगंचर्यैः ।

निर्धनो धनमामोति रोगी रोगादिमुच्यते ॥

तच्च भक्तविलासाम्ब्यं लिखितं यन्निकेतने ।

अविमुक्तं तु तद्रेहमधितिष्ठति शङ्करः ॥

भूतप्रेतपिशाचाश्च वेतालब्रह्मराक्षसाः ।

पूज्यन्ते पुस्तकं यत्र न तत्र प्रविशन्ति हि ॥

Colophon :

इति श्रीस्कान्दे पुराणे भक्तविलासे शिवभक्तमाहात्म्ये
पुराणश्रवणं नाम एकशततमोऽध्यायः । श्रीत्यागेश्वराय नमः ।

मीनाक्षीसुन्दरेश्वराभ्यां नमः ।

शिवभक्तप्रमोदाय शिवभक्तविलासकम् ।

कदम्बवनवासाय कञ्जनेत्रारुणाङ्घ्रये ॥

सुमीननयनेशाय सुन्दरेशाय मङ्गलम् ।

श्रीक्रान्तियेशुवनेश्वराभ्यां नमः । श्रीबालपरमेश्वर्यै नमः ।

शुभमस्तु ।

Author :

Remarks—The following lines:

साहस्रयुक्ते पडशीतिवत्सरे

मेपं गते पूषणि चारवासरे ।

श्रुत्वा गङ्गाजाताश्च मुच्यन्ते पापमञ्जयः ।
निर्धनो धनमामोति रोगी रोगाद् विमुच्यते ।

Colophon :

इति भक्तविलास एकाधिकशततमोऽध्यायः । समाप्तम् ।
शुभं भूयात् ।

Author :

Remarks—Same as No. 167.

॥ भक्तविलासः ॥

No. 169. BHAKTAVILĀSA.

C. O. L. No. 2396.

Substance—Palm leaf. Size— $17\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—
144. 10 lines per page and 54 letters per line.

Script—Grantha. No. of Granthas—4950.

Owner—Padmanābha Śāstri, Vādīśvaram.

Subject—Beginning—End—Same as No. 167.

Colophon :

Author :

Remarks—No. 167 contains two more *śloka*s at the
end.

॥ भद्रोत्पत्तिः ॥

No. 170. BHADRŪTPATTI.

C. O. L. No. 2205.

Substance—Palm leaf. Size— $17\frac{1}{2}'' \times 1\frac{1}{2}''$. Leaves—47.

7—10 lines per page and 30 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—800.
Complete.

Owner—Kunjan Nampūri, Citiūr Manakkal, Cerpu.
Subject—The origin of Bhadra, an incarnation of
Devi.

Beginning etc.—Same as No. 174, D C S M,
M P L, Vol. I.

Author :

Remarks—This work is styled Devīmāhātmya in
D C S M, M P L, Vol. I.

॥ भद्रोत्पत्तिः ॥

No. 171. BHADROTPATTI.

C. O. L. No. 697.

Substance—Paper. Size—11" × 9". Pages—74.
About 20 lines per page and 16 letters per line.
Script—Devanāgarī. No. of Granthas—740.
Complete.

Owner—C. O.

Subject etc.—Same as No. 170.

Colophon :

Author :

Remarks—The following verse is seen at the end
of the Ms:

कालपयोधरमिलितां

कोमलतरकलभमिलितकर्णयुगाम् ।

कैववरपुरनिलयां

भैरवदपितामृषास्महे वरदाम् ॥

॥ भागवतम् ॥

No. 172. BHĀGAVATAM.

C. O. L. No. 2351.

Substance—Palm leaf. Size—14" x 1½". Pages—225.

About 7 lines per page and 52 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—5100.

Owner—Nārāyaṇan Vāsudevan Namṭūri, Vaikom.

Subject—Exposition of the doctrines relating to Viṣṇu and His incarnations.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।

कारणं सम्पदामापद्वारणं चारुणाननम् ।

बोभवीतु परं तेजः श्रेयमे भूयमे मम ॥

जन्माद्यस्य यतोऽन्ययादितरतश्चाथैश्वभिज्ञः सगद्

तेने ब्रह्म हृदा य आदिकवये मुह्यन्ति यत् स्वरयः ।

तेजोवारिमृदां यथा विनिमयो यत्र त्रिमर्गो मृषा

धाम्ना स्वेन सदा निरस्तकुहकं मन्यं परं धीमहि ॥

धर्मः प्रोज्झितकैतवोऽत्र परमो निर्मन्सराणां सतां

वेद्यं वास्तवमत्र वस्तु शिवदं तावत्रयोन्मूलनम् ।

श्रीमद्भागवते महामुनिकृते किंवा परैरीश्वरः

सद्यो हृद्यवरुष्यतेऽत्र कृतिभिः शुश्रूषुभिस्तत्क्षणात् ॥

निगमकल्पतरोर्गलितं फलं शुकमुखादमृतद्रवसंयुतम् ।

पिबत भागवतं रममालयं मुहुरहो रसिका भुवि भावुकाः ॥

सूतः—

यं प्रयजन्तमनुपेतमपेतकृत्यं

द्वैपायनो विरहकातर आजुहाव ।

पुत्रेति तन्मयतया तरयोऽभिनेदु-
 त्तं सर्वभूतहृदयं मुनिमानतोऽसि ॥
 यः स्वानुभावमखिलश्रुतिसारमेत-
 मध्यात्मदीपमतितीर्षिततां तमोऽन्धम् ।
 संसारिणां करुणयाह पुराणगुहं
 तं व्याससूनुमुपयामि गुरुं मुनीनाम् ॥
 नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् ।
 देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जपमुदीर्येत् ॥

श्रीशुकः—

नमः परस्मै पुरुषाय भूयमे
 सदुद्भवस्थानविरोधलीलया ।
 गृहीतशक्तित्रितयाय देहिना-
 मन्तर्भवायानुपलक्ष्यवर्त्मने ॥
 भूयो नमः मद्वृजिनाच्छिदे मता-
 मसम्भवायाखिलसत्त्वमूर्तये ।
 पुंसो मुद्गुः पागमहंस्य आश्रेय
 व्यवस्थितानामनुमृग्यदाशिषे ॥
 नमो नमस्तेऽस्तुष्टपभाय सात्वतां
 विदूरकाष्टाय मुद्गुः कृयोगिनाम् ।
 निरस्तसाम्यातिशयेन राधमा
 स्वधामनि ब्रह्मणि रंस्यते नमः ॥
 यत्कीर्तनं यत्सरणं यदीक्षणं
 यद्वन्दनं यच्चक्षुषणं यदर्हणम् ।
 लोकस्य सद्यो विधुनोति कल्मषं
 तस्मै गुमद्रथवमे नमो नमः ॥

विनक्षणा यच्चरणोपमादनात्
 सङ्गं ह्युदस्योभयतोऽन्तरात्मनः ।
 विन्दन्ति हि ब्रह्मगतिं गतकृमा-
 स्तस्मै सुभद्रश्रवमे नमो नमः ॥
 किरातहृणान्ध्रपुलिन्दपुत्कपा
 आभीरकङ्का यवनाः कशादयः ।
 येऽन्ये च पापा यदुपाश्रयाश्रयाः
 शुध्यन्ति तस्मै प्रभविष्णवे नमः ॥
 म एष आत्मात्मवतामधीश्वर-
 स्वयीमयो धर्ममयस्तपोमयः ।
 गतव्यलीर्करजशङ्करादिभि-
 र्वितर्कलिङ्गो भगवान् प्रसीदताम् ॥
 श्रियः पतिर्यज्ञपतिः प्रजापति-
 धियां पतिर्ह्येकपतिर्धेगपतिः ।
 धृष्णिमात्स्वतां
 प्रसीदतां मे भगवान् मतां पतिः ॥
 यदद्ग्रथभिध्यानममाधि या

 वदन्ति चैतत् कवयो यथारुचं
 स मे मुकुन्दो भगवान् प्रसीदताम् ॥
 प्रचोदिता येन पुरा सरस्वती
 वितन्वताजस्य सती स्मृतिं हृदि ।
 स्वलक्षणा प्रादुरभूत् किलास्यतः
 स मे ऋषीणामृषमः प्रसीदताम् ॥

भूतैर्महद्भिर्य इमा पुरो विभु-

निर्माय शेते यदमृषु पूरुषः ।

भुङ्क्ते गुणान् षोडश षोडशात्मकः

सोऽलंकृषीष्ट भगवान् वचांसि मे ॥

हरिः श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु ।

राजा—

कथितो वंशविस्तारो भवता सोमसूर्ययोः ।

गङ्गां चोभयवन्दयानां चरितं परमाद्भुतम् ॥

End :

इति सम्भाष्य भगवानर्जुनेन सहेश्वरः ।

दिव्यं स्वरथमास्थाय प्रतीचीं दिशमाविशत् ॥

सप्तद्वीपान् ससिन्धुंश्च सप्तसप्तगिरीनथ ।

लोकालोकं तथार्तात्य विवेश सुमहत्तमः ॥

तत्राथाः सैन्य (? सैन्य) मुग्धैश्चमेघपुष्पवलाहकाः ।

... .. एगतयो बभूवुर्भरतर्षभ ॥

तान् दृष्ट्वा भगवान् कृष्णो महा ।

... .. "

Colophon :

इति श्रीभागवते दशमस्कन्धे मत्ताशीति

... .. ५८पायः ॥

Author :

Remarks—The 10th, the only Skandha in this Ms. contains 87 chapters. The ślokas recited before pāṛāyana are seen in the beginning. A few leaves at the end are missing. The glori-

fication of Viṣṇu, especially of Śrī-Kṛṣṇa, the 9th incarnation, is set forth herein. There are 12 skandhas in this Purāṇa, 1—10 dealing with Pravṛtilakṣaṇa and 11—12 with Nivṛtilakṣaṇa.

॥ भागवतव्याख्या (अमृततरङ्गिणी) ॥

No. 173. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Amṛtatarāṅgī)

C. O. L. No. 727.

Substance—Paper. Size—11" x 8½". Pages—167.
About 20 lines per page and 26 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2700. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 91, D C S M, M P L, Vol. I.

End—Same as No. 92, D C S M, M P L, Vol. I.

Colophon—Same as No. 93 A, D C S M, M P L, Vol. I.

Author—Lakṣmīdhara alias Lakṣmīdharācārya.

Remarks—No order has been maintained in the arrangement of chapters and skandhas. For further information, see p. 193 D C S M, M P L, Vol. I.

॥ भागवतव्याख्या (अर्थरत्नमाला) ॥

No. 174. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Artharatnamālā.)

C. O. L. No. 1706.

Substance—Palm leaf. Size—15" × 2". Leaves—
167. 8 lines per page and 56 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—2087.
Incomplete.

Owner—Pandikkadavattu Swāmiyār, Trkkaikattu
Maṭhom, Tirunakkara.

Subject—Same as No. 172.

Beginning :

हृदि । श्रीगणपतये नमः । अविघ्नमस्तु । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

कृष्णं मरतकश्यामं भक्तानामधकर्षिणम् ।

सदानन्दचिदात्मानं परं गुरुमुपास्महे ॥

यदज्ञानाद्यत्र स्फुरति यदविद्योदितमिदं

तिरोधत्ते यस्मिन्नापि यदवबोधात् स्रगाहिवत् ।

इदं श्रीकृष्णारूपं स्वरसपरमानन्दनिविडं

परं तत्त्वं चित्ते विलसतु मनोवागविषयम् ॥

सन्तानं शिवयोराद्यं सन्तानं सर्वसम्पदाम् ।

दन्तावलमुखं विघ्नसन्तानहरमाश्रये ॥

आश्रयमध्यमुचुङ्गकुचमुद्यत्सिताननम् ।

हारगौरं वपुर्वाचां निदानं समुपास्महे ॥

चन्द्रार्धाभरणस्य सागरपुरक्षेत्रेशितुः सन्निधौ

जातं चास्तुकनिम्ननाभि भवदासारूप्यद्विजन्मालये ।

आनीतं स्वगुणैर्विकृष्य गिरिसिन्धुक्ष्मापतेः सोदरी
चर्चा भागवतस्य कर्तुमशिषद्राज्ञी कदाचिद् द्विजम् ॥

श्रीमानविक्रमसहोदरया मुकुन्द-

लीलामरन्दरसलोलहृदा च राज्ञ्या ।

आज्ञापिता महितभागवतार्थरत्न-

मालाविलेखनकृते प्रयतामहेऽद्य ॥

सम्प्रत्येकादशस्कन्धव्याख्यानमथ लिख्यते ।

अरमाभिराज्ञया राज्ञ्या विज्ञानविशदात्मनः ॥

प्रायशः श्रीधराचार्यग्रन्थ एवात्र लिख्यते ।

अन्यग्रन्थश्च कुत्रापि स्वल्प एव स्वकल्पितः ॥

प्रयोजनं तु सर्वेषां पदानामिह सान्वयम् ।

प्रायः प्रक्षिप्तपर्यायगुपादानमनन्यगम् ॥

एवंविधोऽपि प्रारम्भो निर्वोदुमतिदुष्करः ।

अस्माकं मन्दबुद्धीनां तथापि प्रयतामहे ॥

राज्ञ्याः स्वाज्ञानुरोधेन प्रीतिलाभो महान्श्च नः ।

श्रीगोविन्दप्रसादश्च विबोधश्च त्रयं फलम् ॥

क्षमन्तां साहसमिदं सन्तः मन्तोपशालिनः ।

किञ्चास्माननुगृह्णन्तु गुणदोषविचेचकाः ॥

अज्ञानेन यदस्माभिरबद्धमपि भाष्यते ।

तदन्यदपि नः सर्वं श्रीगोविन्दार्पणं भवेत् ॥

प्रवृत्तितः परानन्दकृष्णक्रीडानुवर्णितः ।

तन्निष्ठस्या परानन्दपदारोहोऽनुवर्ण्यते ॥

एवं तावत् दशमस्कन्धे भूभारावतारणाय ब्रह्माद्यर्थनया यदुक्-

लकलितपूर्णवितारस्य भगवतः श्रीकृष्णस्य यदकुलावतारितसकल-
मुरांशैः सह भूभारहरणोचितप्रवृत्तिविडम्बनेन तच्छृण्वणस्मरणादिप-
राणां परेषामानन्दकारणं क्रीडा निरूपिता ।

End :

अहं सर्वदेहिनां सर्वजीवानाम् आत्मा स्वरूपभूतः । यतः
आन्तर अन्तर्यामी “एष त आत्मान्तर्याम्यमृत” इति श्रुतेः ।
तर्हि किमन्तर्घर्तित्वात् परिच्छिन्नः न ब्रह्मश्च व्यापक इत्यर्थः ।
अत्र हेतुः अनाद्यतः । एतत् सद्दष्टान्तमाह—भूतेषु चतुर्विधेषु
... महाभूतानि यथा बहिःश्रान्तश्च भव(ति?न्ति) स्वयम्
अहमपि तथेत्यर्थः ।

यदुपासनया सर्वाः सिद्धयः मन्ति योगिनाम् ।

नारायणस्तुरीयाख्यो भगवान् सिद्धिदोऽस्तु नः ॥

Colophon :

इत्येकादशस्कन्धव्याख्यायां पञ्चदशोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—The work contains 15 chapters of
the commentary on the 11th skandha of the
Bhāgavata. This commentary lucidly explains
the meaning of each word in the original.

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णपदी) ॥

No. 175. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Kṛṣṇapadī.)

C. O. L. No. 2332.

Substance—Palm leaf. Size—21" × 2". Leaves—
189. 9 lines per page and 75 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—7890.
Incomplete.

Owner—Agnīśarman Bhaṭṭatīri, Tarayil Kuzhikkāttillam, Tiruvalla.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 117, D C S M, M P L,
Vol. I.

End :

भगवतोऽब्जनेत्रम् । एकत्वमविवक्षितम् । अब्जदलसन्निभं नेत्र-
द्वयं च ध्यायेत् । कथम्भूतं, मनोमयं भक्तचित्तपरिणामरूपम् ।
किंनेष्टं मीनद्वयश्रियमधिक्षिपत् मीनयोर्द्वयं मीनद्वयं तस्य श्रियं
शोभां स्वशोभयाधिक्षिपतीति तथा । तस्मादप्यधिकशोभमि-
त्यर्थः । किंप्रहायम् उल्लसद्भ्रु उल्लसद्भ्रूयां भ्रूयां सहितम् ।

अतन्द्रित इत्यनेन मनःपरितोषपर्यन्तं तत्तदवयवध्यानं
कार्यमित्यावेदितम् । गुहायां हृदयाकाशे स्थितस्याक्षोरवलोकनं
चिरं मनःपरितोषावधिवित्तभावनया विषयान्तरप्रत्ययानन्त-
रितया भावनया ध्यायेत् । कथम्भूतं.....घोरतापत्रयोपशमाय
अतिघोरस्य अतितीव्रस्य तापत्रयस्य.....

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीकृष्णानन्दपूज्यपा-
दशिष्यस्य श्रीराघवानन्दमुनेः कृतौ श्रीभागवतव्याख्यायां
श्रीकृष्णपद्यां द्वितीयस्कन्धे दशमोऽध्यायः ।

समाप्तश्चायं स्कन्धः ।

(Skandha II)

Author—Rāghavanandamuni.

Remarks—The work begins from Skandha 2. One leaf at the beginning and one at the end are left blank. Two leaves $10\frac{1}{2}'' \times 1\frac{3}{4}''$ are seen at the close and they end with:

“नखेन्दुमयूषभिन्नाङ्गुलिचारुपत्रम् इति—नखा एवेन्दवः
तेषां मयूखा रश्मयः तैर्भिन्ना नग्भिन्ना अङ्गुलय एव चा.....

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णपदी) ॥

No. 176. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Kṛṣṇapadi.)

C. O. L. No. 2330.

Substance—Palm leaf. Size— $21\frac{3}{4}'' \times 1\frac{3}{4}''$. Leaves—
228. 8—11 lines per page and 68—136 letters
per line. Script—Malayālam. No. of Gran-
thas—13000.

Owner—Same as No. 175.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

.....चतुर्विंशत्यन्विते श्राद्धदेवभूः ।

स्थाने मिद्वे हि सिद्धिः स्यात् स्थानिन्या भगवज्जेनः ॥

असौ वैवस्वतापत्यं पुंस्त्रीभिर्देन भिद्यते ।

सूर्यवंशः गोमवंश इति द्वेधा यथाक्रमम् ॥

त्रयोदशभिरत्राद्य एकादशभिरन्तिमः ।

इलावृषध्राः शर्यातिरम्बगीषोऽजविप्रयोः ॥

मान्धाता.....गरोऽथ भगीरथः ।

गमो राष्ट्रभ्रंशलव्योः कुशोऽथ मिथिलेश्वरः ॥

ऐलादयोऽर्जुनशत्रवधयोः क्षत्रवृद्धकः ।

ययातिर्भुक्तिमुक्तयोश्च पूरुष्विषु यतिर्द्वयोः ॥

दौःपन्तिरन्तिर्भीषाणां प्राधान्याद् वृष्णिगृष्णयोः ।

चतुर्विंशतिरिन्युक्ताः क्रमादध्यायनायकाः ॥

गमौ ययात्यम्बर्षी चन्वारोऽष्टौ हि कर्मभिः ।

अध्यायेऽग्निान्निराजन्मकर्ममन्तनिचिन्तनम् ॥

वरेण पुंस्त्वचिन्ता च क्रियते हरिश्चर्वणोः ।

असङ्गतिशङ्कां परिहर्तुमुक्तमर्थमनुवदन् वैवस्वतवंशं राज्ञा

पृच्छति मन्वन्तराणीति पञ्चभिः ।

End :

भगवत्सेवार्थिभिर्गृहात् प्रव्रजनमवश्यानुष्ठेयमिति सूचयितुं पुनर्वचनम् । “ग्रामाद्वनं क्षितिभुजोऽपि ययुर्वदधी” इति उरगा-
य एव प्राप्योऽर्थः । अत्र सम्भोगाविप्रउम्भभृद्भारसङ्कः ।

अलं कमललोचनः स्वजनसम्पदे नृमते
सदेति बहुभाषया यदधुनापि मक्तानमौ ।

विभर्त्यभयमद्वयं सुखमखण्डमापादयन्
मनस्यमलतां गते चरणचिन्तनेनात्मनः ॥

Colophon:

* * *

दशमस्कन्धे नवतितमोऽध्यायः । दशमस्कन्धः
समाप्तः ।

Author—Rāghavanandamuni.

Remarks—The following śloka:

नारायणमयं धीराः पश्यन्ति परमार्थिनः ।
जगद्धनमयं लुब्धाः कामुकाः कामुकीमयम् ॥
गृक्तादृष्ट्यां विशेषेण कर्तव्यं भोजनं द्वयम् ।
दिवसे भोजनत्यागो रात्रौ च हरिकीर्तनम् ॥
असकृन्नोपपानाच्च सकृत्ताम्बूलचर्वणम् ।
उपवासफलं हन्ति दिवाभ्यग्राच्च भैक्षुनात् ॥

occur after the colophon. This commentary seems to have been known by two names Kṛṣṇa-pāḍi and Kṛiṣṇapāḍi. For further information see No. 114, D C S M, M P L, Vol. I.

॥ भागवतव्याख्या (कृत्स्नपदी) ॥

No. 177. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Kṛiṣṇapāḍi.)

. O. L. No. 1212.

Substance—Palm leaf. Size—14½" × 17". Leaves
—127, 12 lines per page and 72 letters per line.

Script—Malayālam. No of Granthas—2540.
Incomplete.

Owner—Ś. idharan Mūttatu, Palliprāṭṭillam Cera-
ttala.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 124, D C S M, M P L,
Vol. I.

End :

तत् तस्मिन् कामेश्वरे कामः संगः तस्येश्वरे अधिष्ठातरि देवे
रमास्पदाविम्बविम्बे रमाया आस्पदं निवासस्थानं विम्बो देहो
यस्य तस्य कृष्णस्य विम्बं प्रतिविम्बवत् स्थिते अक्षिप्रिये
चक्षुर्गोचरे मत्पुन्यनार्यः मूढाः स्मुरिति किमुतेति यत्तन्न
खलु नैव चित्रमाश्रयं न वान्यमिति योजना । अत्राद्भुतगो
दर्शित इति ।

Colophon :

दशमे पद्यपञ्चाशोऽध्यायः ॥

Author—Rāghavānandamuni.

Remarks—This commentary covers the first 55
chapters in Skandha 10.

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णवल्लभा) ॥

No. 178. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Kṛṣṇavallabhā).

O. L. No. 1705 A.

Substance—Palm leaf. Size—12" × 1½". Leaves—117.
6 lines per page and 30 letters per line. Script

—Malayalam. No. of Granthas—1286. Incomplete.

Owner—Same as No. 173.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

स्वस्ति । श्रीगणपतये नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्रीमद्गोपालकृष्णस्त्वह जगदुदये कारणं सर्वशक्ति-

र्मायी सामादिगम्यः सकलविषयलिङ्गस्वप्रकाशः स्वतन्त्रः ।

धातुर्वल्लप्रदाता तदभिमुखधियो मायया यत्र मुग्धा-

स्तास्मिन् मिथ्यार्थदृष्टिः परमसदमलं श्रीपतिं तं नमामि ॥

जयति जननिवासः श्यामलः कोमलाङ्गः

[सुरनरमुनिवन्द्यो देवकीनन्दनोऽयम् ।

श्रुतिशतनुतकीर्तिः श्रीमदानन्दमूर्ति-]

र्मम वचसि च शक्तिं वर्धयन्नात्मकृष्णः ॥

यत्पादपङ्कजे भक्ताः कृतार्था मुनयो भुवि ।

मन्त्रमूर्तिं गणेशानं तं वन्दे सर्वसिद्धिदम् ॥

यदनुग्रहतो वाचः साधु माधुर्यसम्पदः ।

कृष्णनिष्ठाः प्रवर्तन्ते तां वन्दे भारतीं मुदा ॥

जननीं जाह्नवीं वन्दे जनकं जातवेदसम् ।

वेदमूर्तिं चतुर्वेदिदेवदेवं सदा मुदा ॥

श्रीमद्गुरुपदं भक्त्या प्रणताभीष्टदं सदा ।

वन्देऽहं गुरुपङ्क्तींश्च पूर्वसिद्धान् महामुनीन् ॥

निगूढपरवाक्यार्थं दुर्विगाह्यमबुद्धिभिः ।

श्रीमद्भागवतं भक्त्या व्याख्यास्ये कृष्णचोदितः ॥

आत्माचासमुनीन्द्रस्य श्रीमच्चरणसेवया ।
 लब्धावधिाविशुद्धयर्थं कृष्णसेवानुवृत्तये ॥
 श्रीमद्भागवतस्येयं सम्प्रदायानुसारिणी ।
 श्रीमत्कृष्णप्रसादेन व्याख्येयं क्रियते मया ॥
 मन्त्रोऽपि जप्यते जप्तो वेदोऽर्धतोऽप्यधीयते ।
 अर्चितोऽप्यर्च्यते विष्णुः पूर्वैरद्यतनैरपि ॥
 पूर्वाचार्यैरभिहितोऽयं व्याख्याधर्मः..... ।
 पदच्छेदः पदार्थोक्तिर्विग्रहो वाक्ययोजना ॥
 आक्षेपश्च समाधानमिति व्याख्यानलक्षणम् ।
 अतिगुक्तं पदं त्याज्यं हीनं वाक्ये निवेशयेत् ॥
 विप्रकृष्टं च सन्दध्यादानुपूर्वीं च कल्पयेत् ।
 लिङ्गं धातुं विभक्तिं च योजयेच्चानुलोमतः ॥
 वाक्यार्थस्यानुसारेण तेषां च व्यन्ययोऽपि वा ॥

End :

अन्या त्वत्प्रसादाभावे अव्यक्तगतेरलक्षितगमनस्य संसिद्धस्य
 साक्षात् कैवल्यभूतस्य गरीयसो गुरुतरस्य दर्शनं कुतः सम्भा-
 व्यते । बन्धुभावकालोऽयम् । ननु पुरुषस्येह अस्मिन् समये
 यत्कार्यं कर्तव्यं सर्वथा सर्वप्रकारेण तद् विवृणोति यच्छ्रो-
 तव्यमित्यादिना । कर्तव्यम् अनुमेव्यं यद्वा विवक्षितार्थम् ।
 हे सारज्ञाः न्यायविदः श्लक्ष्णया गिरा मश.....न धर्म-
 ज्ञाः गुरुशिष्यसंवादलक्षणधर्मज्ञाः ।

Colophon :

इति श्रीमत्परमहंसपरिग्राजकाचार्यस्य श्रीवासुदेवपुरीष्वज्य-
 पादेपरमहाराण्यासादितश्रीकृष्णभक्तिसाग्राज्यस्य चतुर्विंशिश्रीम-

दानन्दभट्टोपाध्यायस्य कृतौ कृष्णवह्नभाषायां प्रथमस्कन्धे
प्रथमोऽध्यायः ।

इति श्रीकृष्णवह्नभाषायां श्रीभागवतव्याख्यायां प्रथम-
स्कन्धे अष्टादशोऽध्यायः ।

प्रथमस्कन्धः समाप्तः ।

Author—Ānandabhaṭṭopādhyāya.

Remarks—The commentary comprises *Skandha I*.
The leaves 105 & 106 are missing and those
after 107 are not numbered.

॥ भागवतव्याख्या (टीकासारसंग्रहः) ॥

No. 179. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Tikāśārasaṅgraha.)

C. O. L. No. 2329.

Substance—Palm leaf. Size—14" x 1½". Leaves—194.

9—10 lines per page and 56—66 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—6200.

Owner—Same as No. 174.

Subject—Same as No. 172.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविभ्रमस्तु ।

गोवर्धनधरं कृष्णं गोपस्त्रीनयनोत्सवम् ।

गोकुलं चारयन्तं तं गोपालसहितं भजे ॥

श्रीभागवतटीकाभ्यः सारमुद्धृत्य लिख्यते ।

यत्नं विना भागवते श्रोतॄणां सुखविचये ॥

अथ सर्वलोकानुग्रहार्थं भगवद्गुणवर्धनप्रधानं श्रीभागवतं
नाम महापुराणमारभमाणो भगवान् व्यासोऽभिमतयां परदे-
वतायां मङ्गलाय मनःप्रणिधानं कुर्वन् प्रतिपादयार्थं मङ्क्षेणेनाभि-
धत्ते—जन्माद्यस्य यत इति ॥

End :

कपिलोऽपीति विभिः । समनुज्ञाप्य अनुज्ञां सम्प्राप्य प्रागु-
दीचीमीशानाधिष्ठितां दत्तमर्हणमर्थं निकेतनं च यस्य सः
आस्ते । अद्यापीति । सांख्याचार्यैः पञ्चशिखादिभिः । प्रकरणार्थमु-
पसंहरति एतदिति । एतच्छृणुमहाह य इति । आत्मयोग-
गुह्यं आत्मविषययोगेषु गुह्यं रहस्यम् आत्मयोगश्च त.....
वा भगवन्पादारविन्दमुपलभते प्राप्नोतीति

Colophon :

इति श्रीभागवतटीकासारमङ्गग्रहे तृतीयस्कन्धे त्रयस्त्रि-
शोऽध्यायः ।

तृतीयस्कन्धः समाप्तः ।

Author :

Remarks—This is a compendious commentary
on the first three *skandhas* of the Bhāgavata,
with due reference to other commentaries.
Some leaves are worn-out. For further informa-
tion see Nos. 143—145, Vol. I, D C S M,
M P L, Trivandrum.

॥ भागवतव्याख्या (तत्त्वप्रदीपिका) ॥

No. 180. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Tattvapradīpikā.)

C. O. L. No. 1977.

Substance—Palm leaf. Size— $11\frac{1}{2}" \times 1\frac{3}{4}"$. Leaves—
127. 8—10 lines per page and 40—48 letters
per line. Script—Malayālam. No. of Gran-
thas—3200.

Owner—Nilakanṭhan Nilakanṭhan Mūttatu, Teva-
lakkāḍillam, Veccūr, Travancore.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

श्रीहरिः ।

रमापतिपदाम्भोजपरिस्फुरितमानसम् ।

मेनापतिमहं वन्दे विष्णुक्सेनं निरन्तरम् ॥

स्वभक्तपक्षपातेन तद्विपक्षविदारणम् ।

नृसिंहमद्भुतं वन्दे परमानन्दविग्रहम् ॥

यदुक्तं पूर्वस्कन्धे

‘हृत्पुत्रा दितिः शक्रपाष्णिग्राहेण विष्णुना

मन्युना शोकदीप्तेन ज्वलन्ती पर्यचिन्तयत् ॥’

इति । तच्छ्रुत्वा विस्मितः परीक्षित् पृच्छति सम इति त्रिभिः—

समः प्रियः सुहृद् ब्रह्मन् भूतानां भगवान् स्वयम् ।

इन्द्रस्यार्थे कथं दैत्यानवधीद्विषमो यथा ॥

नहि समस्य सुहृदश्च वैषम्यं नामास्ति । न च प्रियस्य प्रीति-
कर्तृषु वैषम्यं युक्तमित्यर्थः । किञ्च यस्य येः प्रयोजनं सिध्यति,

स तत्पक्षपाती भवति । येभ्यो विभेति तान् दोषेण हन्ति न तु
तदत्रास्तीत्याह—

नक्षत्रार्थः गुरगणः साक्षान्निःश्रेयसात्मनः ।

नैवागुरेभ्यो विद्वेषो नोद्वेगभागुणम्य हि ॥

End :

यं ब्रह्मवरुणादयश्च स्तुवन्ति दिव्यैः स्तवैः वेदैश्च । मामगाथ यं
गापन्ति । यं च योगिनः पश्यन्ति । यस्य चान्तं मुरामुरगणा
न विदुः । तस्मै देवाय । कथंभूतैर्वेदैः । अङ्गानि पदानि क्रमशोपनिष-
दश्चाङ्गपदक्रमापनिषदः तामिः मह वर्तमानैः साङ्गपदक्रमापनि-
षदैः ।

Colophon :

इति श्रीभागवतविवरणा(त्मिकायां) तत्त्वप्रदीपिकायां द्वाद-
शस्कन्धे त्रयोदशोऽध्यायः ।

बहुजन्मकृतैः सुकृतैर्नारायणनामनिर्घृतिधेन ।

विद्वता श्रीभागवते यन्तिना तत्त्वप्रदीपिका विग्रहा ॥

शुभमस्तु ।

Author—Nārāyanayati.

Remarks—This commentary covers *skandhas* 7, 8,
9 & 12. One leaf has been left blank at the
close. 22 leaves at the end measuring $9\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$
deal with various subjects. For further infor-
mation see 147—150, D C S M, M P L, Vol. I.

॥ भागवतव्याख्या (बोधसुधा) ॥

No. 181. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Bodhasudhā.)

C. O. L. No. 1004.

Substance—Paper. Size—11"×9". Pages—467.

About 20 lines per page and 25 letters per line. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—7500. Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

... .. कृतसत्यनेत्रं कृतसत्यनेत्रयोः क्रियाफलज्ञानफलयो-
 ग्म्युदयनिःश्रेयसयोः प्रवर्तकम् । अर्मा समष्टिषष्टिदेहरूपः प्रपञ्च
 एवंभूत आदिबृक्षो भवति । दृश्यत इति वृक्षः । एकायनः एकं
 प्रकृतिरयनमाश्रयो यस्य ।

End—Same as No. 196, D C S M, M P L, Vol. I.

Colophon :

विद्यासागरमुनीन्द्रविरचितायां श्रीभागवतव्याख्यायां
 बोधसुधायां दशमस्कन्धः समाप्तः ।

इत्येकादशस्कन्धे द्वादशः ॥

Author—Vidyāsāgarāmuni.

Remarks—The author commences his commentary
 from the *śloka* beginning with "अर्मा" in *skandha*
 10. Three Vidyāsāgaras are known to have

flourishd as commentators on Khaṇḍana-
khaṇḍakhāḍya, Bhaṭṭikāvya and Mahābhārata.

॥ भागवतव्याख्या (भावार्थदीपिका) ॥

No. 182. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ

(Bhāvārthadīpikā).

O. L. No. 2260.

Substance—Palm leaf. Size—14" 2". Leaves—
158. About 11 lines per page and 60—66
letters per line. Script—Malayālam. No. of
Granthas—6000.

Owner—Nārāyaṇan Mādhavan Nampūtiri, Kuti-
yakkara Manakkal.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

हरिः । श्रीगणपतये नमः । अविममस्तु । श्रीशारदायै नमः ।
निरन्तरायोज्जु ।

नवभिर्लक्षणैर्लक्ष्यं नवभक्तिषु लक्षितम् ।

ब्रह्म तत् परमं वन्दे परमानन्दविग्रहम् ॥

End :

अनुवृत्तेः फलमाह—मर्त्य इति । श्रीमत्याः कथायाः श्रवण-
कीर्तनयुक्त्या चिन्तया एधितया संवधितया तदनुश्रव्या तन्निष्ठ-
त्वेन तस्य धाम लोकमेति । लोकत्रयेऽपि कालानाकलितमित्याह
दुस्तरेति । दुर्लभपुरुषार्थन्वमाह ग्रामादिनि ।

Colophon :

इति श्रीपरमानन्दसम्भतादशमाश्रया ।

श्रीधरस्वामिरचिता श्रीभागवतदीपिका ॥

इति श्रीभागवतपदभावार्थदीपिकायां दशमस्कन्धे नवतित-
मोऽध्यायः ।

Author—Śrīdharasvāmin.

Remarks—This Ms. contains the commentary on
the 10th *skandha*.

॥ भागवतव्याख्या (भावार्थदीपिका) ॥

No. 183. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

Bhāvārthadīpika.

C. O. L No. 2276.

Substance—Palm leaf. Size—19" × 2". Leaves—
239. About 10 lines per page and 48 letters
per line. Script—Grantha. No. of Granthas
—7200.

Owner—Nārāyaṇan Ravi Varman Tampān, Nadu-
vilekovilakam, Certtala.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

रमापतिपदाम्भोजपरिस्फुरितमानसम् ।

सेनापतिमहं वन्दे निष्वक्सेनं निरन्तरम् ॥

कारणं स्वादिजगतां वारणार्थमनागसम् ।

वारणाननमात्मानमद्वयं समुपास्महे ॥

End—Colophon—Author—Remarks—Same as No. 182.

॥ भागवतव्याख्या (भावार्थदीपिका) ॥

No. 184 A. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Bhāvarthadīpikā).

C. O. L. No. 2501 A.

Substance—Palm leaf. Size—14" × 1½". Leaves—67.

About 7 lines per page and 48 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—1400.

Owner—Nārāyaṇan Citran Nampūṭiri, Cempaṣṣeri,
Kutamālūr. Mānnānam, Kottayam.

Subject—Same as No. 172.

Colophon :

दशमे पञ्चमः ।

Author—Śrīdharasvāmin.

Remarks—Only 5 chapters of the 10th *skandha*
are commented upon in this Ms.

॥ भावनामुकुरः ॥

No. 184 B. BHĀVANĀMUKURA.

C. O. L. No. 2501 B.

Substance—Palm leaf. Size—14" × 1½" Leaves—40.

About 6 lines per page and 40 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Grānṭhas—600.

Owner—Same as No. 184 A.

Subject—Eulogy of Śrīkṛṣṇa.

Beginning :

गणपतये नमः ।

अव्यान्मीलत्कलायशुतिरहिरिपुपिच्छोहसत्केसजाले

गोर्षनित्रोत्पलाराधितललितवपुर्गोपगोवृन्दवीतः ।

श्रीमद्वक्त्रारविन्दप्रतिहसितशशाङ्काकृतिः पीतवामा

देवोऽसौ वेषुवाद्यधपितजनश्रुतिदेवकीनन्दनो वः ॥

End :

शुद्धं विधाय सुधिपः स्तवमत्सुदार-

मन्वर्थस.... सुवृत्तभावम् ।

ये भावनामुकुरसंज्ञितमाद्रियन्ते

पश्यन्ति ते सकलमङ्गलमात्मरूपम् ।

Colophon :

...शुकमुनिविरचितायां भावनामुकुरः समाप्तः ।

Author—Śukamuni.

Remarks—Verses from Śrī Kṛṣṇāmīta are quoted herein.

॥ भागवतव्याख्या (टीकासारसंग्रहः) ॥

No. 185. BHĀGĀVĀTAVYĀKHYĀ.

(Tikāśārasaṅgraha).

C. O. L. No. 2331.

Substance—Palm leaf. Size—16½" x 2". Leaves—

24. About 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—1200.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 144, D C S M, M P L, Vol. I.

End :

उपक्रमोपमंहरैकरूप्यज्ञानाय गायत्र्यवोपक्रम्य तयैवो-
पमंहरति कस्मै येनेति । येन भगवता अयं पाराणिको
ज्ञानदीपः पुराणब्रह्मकल्पे कस्मै ब्रह्मणे विभासितः प्रकाशितः
तद्रूपेण ब्रह्मरूपेण नारदाय तद्रूपिणा कृष्णाय व्यामाय तद्रूपेण
च योगीन्द्राय शुकाय तदा...धिना शुकोपाधिना च
भगवद्राताय परीक्षिते येन प्रकाशितः तत् ब्रह्म श्रीनारा-
यणारूपं धीमर्हात्यन्वयः । पुनरपि तं देवं प्रणमति नम इति
ब्रह्म्याम् । व्याचक्षे व्याख्यातवान् ।

Colophon :

यो मेऽन्तर्हृदयं प्रविश्य करणग्रामान्तिकं प्ररयन्
श्रीमद्भागवतार्णवे विवर्णं नावं ततानातनुम् ।
तस्मै नाभिमरोजजातविधये नारायणात्मात्मने
न्यूनान्तिकमदोपशोषणकृते शुद्धाय चक्षोऽञ्जलिः ॥

इति श्रीमदुत्तमप्रकाशपूज्यपादशिष्येण उत्तमवोधयति-
ना निरीक्ष्य लिखिते श्रीभागवतटीकासारसंग्रहेऽष्टमस्कन्धे
नेवतितमोऽध्यायः ।

About 6 lines per page and 40 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Grānṭhas—600.

Owner—Same as No. 184 A.

Subject—Eulogy of Śrīkṛṣṇa.

Beginning :

गणपतये नमः ।

अव्यान्मीलत्कलायद्युतिरहिरिपुपिञ्छोल्लसत्केशजाले

गोपीनेत्रोत्पलाराधितललितवपुर्गोपगोवृन्दवतीतः ।

श्रीमद्वक्त्रारविन्दप्रतिहसितशशाङ्काकृतिः पीतवासा

देवोऽसौ वेणुवाद्यक्षपितजनधृतिर्देवकीनन्दनो वः ॥

End :

शुद्धं विधाय सुधियः स्तवमत्युदार-

मन्वर्थसंस्तुतं सुवृत्तभावम् ।

ये भावनामुकुरसंज्ञितमाद्रियन्ते

पश्यन्ति ते सकलमङ्गलमात्मरूपम् ।

Colophon :

...शुकमुनिविरचितायां भावनामुकुरः समाप्तः ।

Author—Śukamuni.

Remarks—Verses from Śrī Kṛṣṇāṁṛta are quoted herein.

॥ भागवतव्याख्या (टीकासारसंग्रहः) ॥

No. 185. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Tikāsārasaṅgraha).

C. O. L. No. 2331.

Substance—Palm leaf. Size—16½" x 2". Leaves—

24. About 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—1200.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 144, D C S M, M P L, Vol. I.

End :

उपक्रमोपमंहारैकरूपज्ञानाय गायत्र्यवोपक्रम्य तयवो-
पमंहरति कस्मै येनेति । येन भगवता अयं पाराजिको
ज्ञानदीपः पुराणब्रह्मकल्पे कस्मै ब्रह्मणे विभासितः प्रकाशितः
तद्रूपेण ब्रह्मरूपेण नाग्दाय तद्रूपिणा कृष्णाय व्याप्ताय तद्रूपेण
च योगीन्द्राय शुकाय तदा...धिना शुक्रपाधिना च
भगवद्राताय परीक्षिते येन प्रकाशितः तत् ब्रह्म श्रीनारा-
यणाख्यं धीमर्हत्यन्वयः । पुनरपि तं देवं प्रणमति नम इति
ब्रह्म्याम् । व्याचक्षे व्याख्यातवान् ।

Colophon :

यो मेऽन्तर्हृदयं प्रविश्य करणग्रामान्तिकं प्रेरयन्

श्रीमद्भागवतार्णवे चित्रणं नात्रं ततानातनुम् ।

तस्मै नाभिमरोजजातविधये नारायणायात्मने

न्यूनातिक्रमदोषशोषणकृते शुद्धाय बद्धोऽञ्जलिः ॥

इति श्रीमदुत्तमप्रकाशपूज्यपादशिष्येण उत्तमयोधयति-
ना निरीक्ष्य लिखिते श्रीभागवतटीकासारमङ्गरे दशमस्कन्धे
नेवतितमोऽध्यायः ।

About 6 lines per page and 40 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—600.

Owner—Same as No. 184 A.

Subject—Eulogy of Śrīkṛṣṇa.

Beginning :

गणपतये नमः ।

अभ्यान्मीलत्कलापशुतिरहिरिषुविच्छोद्धमस्केदजालं

गोर्षनित्रोत्पलाराधितललितवपुगोपगोष्ठन्दर्वीतः ।

श्रीमद्वक्त्रारविन्दप्रतिहसितशशाङ्काकृतिः पीतवामा

देवोऽस्मीं वेषुवाद्यक्षपितजनधृतिर्देवकीनन्दनो वः ॥

End :

शुद्धं विधाय सुधियः स्तवमत्युदार-

मन्वर्थसं.... .. सुवृत्तभावम् ।

ये भावनामुकुरसंज्ञितमद्रियन्ते

पश्यन्ति ते सकलमङ्गलमात्मरूपम् ।

Colophon :

...शुकमुनिविरचितायां भावनामुकुरः समाप्तः ।

Author—Śukamuni.

Remarks—Verses from Śrī Kṛṣṇaṁṛta are quoted herein.

॥ भागवतव्याख्या (टीकासारसंग्रहः) ॥

No. 185. BHĀGA VĀTAVYĀKHYĀ.

(Tīkāsārasaṅgraha).

C. O. L. No. 2331.

Substance—Palm leaf. Size—16½" x 2". Leaves—

21. About 10 lines per page and 48 letters per line. Script—Malayālam. No. of Granthas—1200.

Subject—Same as No. 172.

Beginning—Same as No. 144, D C S M, M P L, Vol. I.

End :

उपक्रमोपमंहरिकरूप्यज्ञानाय गायत्र्यैवोपक्रम्य तयैवो-
पमंहरति कस्मै येनेति । येन भगवता अयं पारंगणिको
ज्ञानदीपः पुराणब्रह्मकल्पे कस्मै ब्रह्मणे विभामितः प्रकाशितः
तद्रूपेण ब्रह्मरूपेण नारदाय तद्रूपिणा कृष्णाय व्याप्ताय तद्रूपेण
च योगीन्द्राय शुक्लाय तदा...धिना शुकोपाधिना च
भगवद्राताय परीक्षिते येन प्रकाशितः तत् ब्रह्म श्रीनारा-
यणारूपं धीमहीत्यन्वयः । पुनरपि तं देवं प्रणमति नम इति
द्राभ्याम् । व्याचक्षे व्याख्यातवान् ।

Colophon :

यो मेऽन्तर्हृदयं प्रविश्य कर्मण्यप्राप्तान्तिकं प्रेक्ष्यन्

श्रीमद्भागवतार्णवे विवरणं नावं ततानातनुम् ।

तस्मै नाभिमरोजजातविधये नारायणायात्मने

न्यूनातिक्रमदोषशोषणकृते शुद्धाय बद्धोऽञ्जलिः ॥

इति श्रीमदुत्तमप्रकाशपूज्यपादशिष्येण उत्तमबोधयति-
ना निरीक्ष्य लिखिते श्रीभागवतटीकासारसङ्ग्रहे दशमस्कन्धे
नेवतिनमोऽर्पणः ।

इति श्रीभागवतटीकासारसंग्रहे द्वादशस्कन्धे त्रयोद-
शोऽध्यायः । श्रीकृष्णाय नमः ।

Author—Uttamabodhayati.

Remarks—This work contains *Skandhas* 10, 11
& 12.

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णपदी—भाषा) ॥

No. 186. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Kṛṣṇapadi—Malayālam.)

C. O. L. No. 18.

Substance—Palm leaf. Size—14" × 1 $\frac{3}{4}$ ". Leaves
—423. 10 lines per page and 48 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—12690.

Owner—Kuñja Āryan Andarjanam, Udayamperūr,
Vaikom.

Subject—Same as No. 172.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।

इन्दीवरदलश्याममिन्दिरानन्दकन्दलम् ।

वन्दारुजनमन्दारं वन्देऽहं नन्दनन्दनम् ॥

ശ്രീകൃഷ്ണചരിതത്തെ വിസ്തരിച്ചു കേൾപ്പാനായിക്കൊണ്ടു്
ഇച്ഛയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന രാജാവിന്റെ ചൊല്ലുതെ പ്രകാശി
പ്പിക്കുന്നു. അവിടെ നട്ടേ ജാതോ ഗതഃ പിതൃഗൃഹാ തുടങ്ങി
യ്ക്കൂ ഏകാദശംകൊണ്ടു് നവമസ്കന്ധത്തിങ്കൽ സംഗ്രഹിച്ചു
ചൊല്ലപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണചരിതത്തെ വിസ്തരിച്ചു കേൾക്കയി

ഖല ഇച്ഛയോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന രാജാവും ശ്രീശങ്കരമുനിയോടു ചോദിക്കുന്ന കഥിത എന്നു തുടങ്ങി പതിമൂന്നു ശ്ലോകങ്ങളെ കൊണ്ടു്.

कथितो वंशविस्तरो भवता साम्मुख्ययोः ।

राज्ञां चोभयवंशयानां चरितं परमाद्भुतम् ॥

ഘോര മുനിസത്തമ ഭവതാ സോമസൂത്രയോഃ വംശവിസ്താരഃ കഥിതഃ. എങ്കോ മുനിസത്തമനായുജ്ജ്വലയേ! പോന്നാൽ സോമസൂത്രന്മാരുടെ വംശവിസ്താരം കഥിതമായി—ചൊല്ലപ്പെട്ടു. ഉഭയവംശാന്തരം രാജന്മാരും പരമാത്മതം ചരിതം ച കഥിതം ഉഭയവംശാന്തരമായിരിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാരുടെ പരമാത്മതമായിരിക്കുന്ന ചരിതവും കഥിതമായി—ചൊല്ലപ്പെട്ടു.

End :

मर्त्यः तया श्रीमत्कथाश्रवणकीर्तनचिन्तया अनुभवम् एधितया अनुवृत्त्या दुस्तरकृतान्तजवापवर्गं तद्राम एति । धितिभुजः अपि यदर्थाः ग्रामाढनं ययुः इत्यन्वयः ।

ശ്രവണഫലത്തെ പറയുന്നു—മനുഷ്യമാത്രം ജാതിവിശേഷവിചാരം ഇല്ലെന്നത്ഥം. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അതിശോഭനമാനയായിരിക്കുന്ന കഥയുടെ പ്രസംഗത്തെ കേൾക്കു പറക ഇവകൊണ്ടു് ക്ഷണത്തിങ്കൽ വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന സേവാരൂപമായ കേവലകൊണ്ടു് ഉന്മീലനവും മറ്റുക്കാണുന്നതായ ഭൂതകളെന്റ ശക്തിയുടെ മോകകരമായ തത്പദമാകുന്ന മൂർത്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. അതിന്റെ പ്രത്യാശയ്ക്കു പറയുന്നു. മഹാമാജാക്കന്മാരായതായ മൂർത്തിജന്മത്തിന്നു നാശമായ നാശവിട്ടു് കാളിൽ പോകുന്നു. അപ്രകാരം ഇരിക്കുന്ന മൂർത്തി സാധിച്ചിരിക്കുന്നതായ ഭഗവതാകഥ എന്നത്ഥം.

इति श्रीभागवतटीकासारसंग्रहे द्वादशस्कन्धे त्रयोद-
शोऽध्यायः । श्रीकृष्णाय नमः ।

Author—Uttamabodhayati.

Remarks—This work contains *Skandhas* 10, 11
& 12.

॥ भागवतव्याख्या (कृष्णपदी—भाषा) ॥

No. 186. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Kṛṣṇapadi—Malayālam.)

C. O. L. No. 18.

Substance—Palm leaf. Size—14" × 1½". Leaves
—423. 10 lines per page and 48 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—12690.

Owner—Kūñja Āryan Andarjanam, Udayamperūr,
Vaikom.

Subject—Same as No. 172.

Beginning :

हरिः । श्रीगणपतये नमः ।

इन्दीवरदलश्याममिन्दिरानन्दकन्दलम् ।

वन्दारुजनमन्दारं वन्देऽहं नन्दनन्दनम् ॥

ശ്രീകൃഷ്ണചരിതത്തെ വിസ്തരിച്ചു കേൾപ്പാനായിക്കൊണ്ടു്
ഇതുപോഴുളുടിയിരിക്കുന്ന രാജാവിന്റെ ചോദ്യത്തെ പ്രകാശി
പ്പിക്കുന്നു. ഭാഗവത നാലു ഭാഗത്തു ഗത പിതൃഗുരോ ഇങ്ങി
യ്ക്കു ചോദ്യോത്തരംകൊണ്ടു് നമ്പൂമ്പുസ്സന്നിമിത സംഗ്രഹിച്ചു
ചൊല്ലുപ്രസിദ്ധിക്കുന്ന കൃഷ്ണചരിതത്തെ വിസ്തരിച്ചു കേൾക്കുതി

ഖല ഇച്ഛയോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന രാജാവു ശ്രീകൃഷ്ണനിന്മേൽ ചോദിക്കുന്ന കഥിത എന്നതുടങ്ങി പതികുന്ന ശ്ലോകങ്ങളെ കൊണ്ടു്.

कथितो वंशविस्तारो भवता सोमसूर्ययोः ।

राज्ञां चोभयवंशयानां चरितं परमाद्भुतम् ॥

ഘോര മുനിസത്തമ ഭവതാ സോമസൂര്യന്മാഃ വംശപിണ്ഡാഃ കഥിതഃ. എടോ മുനിസത്തമനായുരേന്ദ്രാദേവ! ഭവാനാൽ സോ സൂര്യന്മാരുടെ വംശപിണ്ഡാരം കഥിതമായി—ചൊല്ലപ്പെട്ടു. ഉഭയവംശോന്നാം രാജന്മാരും പരമാത്മതം ചരിതം ച കഥിതം. ഉഭയവംശോന്മാരായിരിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാരുടെ പരമാത്മതമായിരിക്കുന്ന ചരിതവും കഥിതമായി—ചൊല്ലപ്പെട്ടു.

End :

मर्त्यः तया श्रीमन्कथाश्रवणकीर्तनचिन्तया अनुसवम् एधितया अनुवृत्त्या दुस्तङ्कृतान्तजवापवर्गं तद्धाम एति । क्षितिभुजः अपि यदर्थाः ग्रामाढनं ययुः इत्यन्वयः ।

ശ്രവണഫലത്തെ പറയുന്നു—മനുഷ്യമാത്രൻ ജാതിവിശേഷവിചാരം ഇല്ലെന്നതും, ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അതിശോഭനമാനയായിരിക്കുന്ന കഥയുടെ പ്രസംഗത്തെ കേൾക്കു പറക ഇവകൊണ്ടു് ക്ഷണത്തിങ്കൽ വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന സേവാക്രമമായ ഭക്തികൊണ്ടു് ഒരുവിധവും തടുക്കാത്തതായ അന്തകന്റെ ശക്തിയുടെ മോകകരമായ തത്പദമാകുന്ന മുകുതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. അതിന്റെ പ്രത്യാവശ്യത പറയുന്നു. മഹാരാജാക്കന്മാരായാതെ മുകുതിഭവേണ്ടി യാതൊരു നിർദ്ദവിട്ടു് കാട്ടിൽ പോകുന്നു. അപ്രകാരം ഇരിക്കുന്ന മുകുതി സാധിച്ചിരിക്കുന്നതാകുന്നു ഭഗവതുകഥ എന്നതും.

Colophon :

ഇങ്ങനെ ഭരമസ്തസ്യത്തിൽ തൊണ്ണൂറാമദ്ധ്യായം കഴിഞ്ഞു.
ഭരമസ്തസ്യഃ സമാപ്തഃ. ഭരമസ്തസ്യം മുഴുവനും ചൊല്ലിയതാ.
യി എന്നർത്ഥം. ശുഭം ഭവതു.

കോटिलिङ्गपुरेशാനാമഗ്രമേന കൃതാ ശുभा ।

അലാഭാത് കൃഷ്ണപദ്യാസ്തു മാധവ്യാख्या സമാപിതാ ॥

എന്ന കൃഷ്ണപദീ കിട്ടാതെയുള്ളതുകൊണ്ട് കൊടുങ്ങല്ലൂർ
എട്ടാംമുറതയുടനാൽ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടു
എന്നർത്ഥം.

നിരവത്തു ധരേച്ചദീപിതായാം

പുരി ഗോവിന്ദനിദം സമസ്തമേവം

പരിചോടലിപന്മാരാരിസേവാ.

പരനസ്തിൻ പിഴതീക്കു സജ്ജനങ്ങൾ.

Author—The 8th prince of Kōḍuñhallūr.

Remarks—The colophon discloses the circumstances under which this commentary was composed.

॥ भागवतव्याख्या (भक्तिमती-भाषा) ॥

No. 187. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Bhaktimati—Malayālam.)

C. O. L. No. 223.

Substance—Paper. Size—13" x 8½". Pages—466.

About 25 lines per page and 22 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—8000.

Incomplete.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning :

ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ കൃഷ്ണനാൽ നിയുക്തനായി ഉലവന്റെ അഭ്യുദയോദ്യമിയിരിക്കിൽ മന്ത്രിയുടെ മധുരയിങ്കൽ നിൽക്കുന്നതോപപ്രജാഗമനം ചൊല്ലപ്പെടുന്നു. ഇതുകൊണ്ടു കൽനിന്നും പ്രാപ്തനായിരിക്കിൽ മന്ത്രിയുടെ പ്രജാപതിയെ ചൊല്ലുന്നു.

शुक्रः—

वृष्णीनां प्रवरो मन्त्री कृष्णस्य दयितः मखा ।

शिष्यो बृहस्पतेः साक्षादुद्धवो बुद्धिमत्तमः ॥

साक्षाद् बृहस्पतेः शिष्यः बुद्धिमत्तमः उद्धवः वृष्णीनां प्रवरः
कृष्णस्य दयितः मखा मन्त्री ।

സാക്ഷാൽ ബൃഹസ്పതിയുടെ ശിഷ്യനായി അകയാൽ ബുദ്ധിമത്തുകളിൽവെച്ചു പ്രധാനനായി ഉലവന്റെറങ്ങനെ പ്രസിദ്ധനായി ഉദ്യമികളിൽവെച്ചു പ്രവാനായമിരിക്കിൽ കൃഷ്ണന്റെ ഇഷ്ടതമനായും സഖിയായും മന്ത്രിയായും ഭവിച്ചാൻ.

तमाह भगवान् प्रेष्टं भक्तमेकान्तिकं क्वचित् ।

गृहीत्वा पाणिना पाणिं प्रपन्नार्तिहरो हरिः ॥

प्रपन्नार्तिहरः भगवान् हरिः क्वचित् प्रेष्टं भक्तम् एकाकिनं तं
पाणिना पाणिं गृहीत्वा आह—

പ്രപന്നന്മാരുടെ അർപ്പിയെ ഹരിക്കിന്റെറങ്ങത്തനായി ഗോപുനായിരിക്കിൽ ഹരി ഒരിക്കൽ പ്രിയതമനായി ഭക്തനായി ഏകാകിയായിരിക്കിൽ ഉലവനെ പാണിയെക്കൊണ്ടു പാണിയെ ഗ്രഹിച്ചിട്ടു അമ്മളിച്ചെല്ലാൻ.

End :

സൂത:—

धर्मं विजानतायुष्मन् कृतमेतन्मया विभो ।

सूतः कृच्छ्रगतं रथि रथेत् रथी सारथिम् ॥

हे आयുഷ്മൻ, വിമോ, ധർമ്മം വിജാനതാ മയാ ഏതത് കൃതം. എടോ! ഞയ്യുഷ്മൻ, വിട്ടുവായുക്കളോരോ, യജ്ഞത്തെ വിജാനനായിരിക്കിന്റെ എന്നാൽ ഈ മഹാപവാദനം ചെയ്യപ്പെട്ടു. ഏതു യജ്ഞമായതു. സൂത: കൃच्छ്രഗതം രഥിനം രഥേത് രഥീ സാരഥിം ! കൃഷ്ണഗതനായിരിക്കിന്റെ മലിയെ തേരാളിയെ സൂതൻ രക്ഷിക്കേണം. മലി അവശനായിരിക്കിന്റെ സാരഥിയേയും.

एतद्विदित्वा तु भवान् मयापोवाहितो रणात् ।

उपस्पृष्टः(सु)ष्टः परेणेति मूर्च्छितो गदया हतः ॥

എതദിദിത്വാ തു ഭവാനു മയാ രണാദ് അപോവാഹിത: ഈ യജ്ഞവചനത്തെ അറിഞ്ഞിട്ടത്രെ ദേവനെ ഞാൻ രണത്തിങ്കൽ നിൽക്കു. അപോവാഹിതനായി. പരേണു ഗദയാ ഹത: ഇതി ഉപസ്പൃഷ്ട: പരണാൽ ശരകൊണ്ടു ഹതനായി താഡിതനായി ഏൻറതു മോതുവായിട്ടു് ഉപസർഗ്ഗം പീഡ അതിനെ പ്രാപിച്ചിരുന്നു. മൂർച്ഛിത: ച മുർച്ഛിതനായിട്ടുനിൽക്കു ദേവാൻ. ഇവിടെ വിരസം ദർശിതമായതു.

Colophon :

इति श्रीकृष्णानन्दपूज्यपादशिष्यस्य श्रीराघवानन्द-
मुने: कृता श्रीभागवतव्याख्यायां भक्तिमत्यां दशमस्कन्धे
पदसप्ततितमोऽध्यायः ।

शुभं भूयान्

Author:

Remarks—The commentary Bhaktimati is a production of Rāghavānanda, a disciple of Śrī Kṛṣṇānanda as evinced by the colophon. It is probable that Rāghavānanda might have styled his commentary on *Dāśama* as Bhaktimati. This is a Malayālam rendering thereof.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 188. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Malayālam.)

C. O. L. No. 75.

Substance—Palm leaf. Size—17½" × 2". Leaves—

78. 10 lines per page and 48 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—2240.

Owner—Tekkedattu Nampūripāḍi, Udayampettur.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

राजोवाच—

नागालयं रमणकं कस्मान्तत्याज कालियः ।

कृतं किं वा सुपर्णस्य तेनैकेनाममञ्जमम् ॥ इति ॥

कालियः नागालयं रमणकं कस्मात् तत्याज । सुपर्णस्य तेनैकेन
किं वा अममञ्जमं कृतम् इति मन्वन्धः ।

भाषा—

രാജാവിന്റെ മോശ്യം. കാളിയൻ നാഗാലയമാകുന്ന രാജാ
കല്ലിപ്പിനെ എന്തു് ഓരളുവാതിട്ട് ഉപേക്ഷിച്ചു. ഗതയന്
അവനെത്തന്നെക്കൊന്നു ഏതൊരാലാലം ചെയ്തു എന്ന മോ
ശ്യമാലം എന്നു ചൊല്ലും.

End :

സത:—

धर्मं विजानतायुष्मन् कृतमेतन्मया विभो ।

सतः कृच्छ्रगतं रक्षेत्रथिनं सारथिं रथी ॥

हे आयുഷ്മൻ, വിമോ, ധർമം വിജാനതാ മയാ ഏതത് കൃതം । ഐശ്വര്യം, വിദ്യാഭ്യാസം, ധർമ്മം വിജാനത്തായിരിക്കുന്നവൻ ഈ മഹാപരാമർശം ചെയ്യപ്പെട്ടു. ഏതെങ്കിലും കൃഷ്ണഗതം രക്ഷിതാവിനെ സാരഥിയായി നിയമിക്കുക ।

കൃഷ്ണഗതനായിരിക്കുന്നവനെ രക്ഷിതാക്കളെ സാരഥിയായി നിയമിക്കുക. രഥി രക്ഷിതനായിരിക്കുന്നവനെ സാരഥിയെന്നും.

एतद्विदित्वा तु भवान् मयापवाहितो रणात् ।

उपस्पृष्टः(सु)ष्टः परेणेति मूर्च्छितो गदया हतः ॥

ഏതദിദിത്വാ തു ഭവാനു മയാ രണാദ് അപവാഹിതഃ ഈ ധർമ്മം വിജാനത്തായിരിക്കുന്നവനെ രക്ഷിതനായിട്ട് മഹാപരാമർശം ചെയ്യപ്പെട്ടു. ഏതെങ്കിലും കൃഷ്ണഗതനായിരിക്കുന്നവനെ രക്ഷിതാക്കളെ സാരഥിയായി നിയമിക്കുക. രഥി രക്ഷിതനായിരിക്കുന്നവനെ സാരഥിയെന്നും.

Colophon :

इति श्रीकृष्णानन्दपूज्यपादशिष्यस्य श्रीराघवानन्द-
मुनेः कृतौ श्रीभागवतत्रयाख्यायां भक्तिमत्यां दशमस्कन्धे
पदसप्ततितमोऽध्यायः ।

शुभं भूयात्

Author :

Remarks—The commentary Bhaktimatī is a production of Rāghavānanda, a disciple of Śrī Kṛṣṇānanda as evinced by the colophon. It is probable that Rāghavānanda might have styled his commentary on *Dāsama* as Bhaktimatī. This is a Malayālam rendering thereof.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 188. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Malayālam.)

C. O. L. No. 75.

Substance—Palm leaf. Size— $17\frac{1}{2}'' \times 2''$. Leaves—

78. 10 lines per page and 48 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—2240.

Owner—Tēkkedattu Nampūrippād, Udayamperūr.

Subject—Same as No. 172.

Beginning:

राज्ञोवाच—

नागालयं रमणकं कस्मात्तत्याज कालियः ।

कृतं किं वा सुपर्णस्य तेनैकेनाममञ्जसम् ॥ इति ॥

कालियः नागालयं रमणकं कस्मात् तत्याज । सुपर्णस्य तेनैकेन

किं वा असमञ्जसं कृतम् इति सङ्गन्धः ।

भाषा—

രാജാവിന്റെ മോക്ഷം, കാളിയൻ നാഗാലയമാകുന്ന രാജാ
കുളീപിനെ എന്തു മോളുവായിട്ടു ഉപേക്ഷിച്ചു. ശത്രുനാ
ശവനോത്തൽതന്നെ എന്തൊരപരാധം ചെയ്തു എന്ന ചോ
ദ്യങ്ങൾ എന്ന ചൊഴൽ.

End :

गुरुर्जयमनुमानो रथेनानिलरंहमा ।

आयातां स्वगृहं धीर्मा (प्रज्य ? पञ्ज)न्यनिनदेन च ॥ इति ॥

अन्वयः—गुरुणा जयमनुमानो रथेनानिलरंहमा (प्रज्य ?
पञ्ज) न्यनिनदेन रथेन स्वगृहम् आयाताम् ॥

भाषा—

ഇപ്രകാരം ശുഭാക്ഷിന്റെ ഭാര്യയായതോടുകൂടെ നീക്കത്തായ
കുറ്റുപാടുകൾ കാര്യമായൊരു വേഗമുള്ളതും രാജാവോടെ
ഒപ്പിക്കുന്നതുമായ തോൽ കയറി തന്റെ രാജധാനിയിൽ എ
ഴുന്നള്ളി എന്നു പൊതുവേ “കം”

Colophon :

എന്ന ശൈലിൽ നാല്പത്തിയഞ്ചുപാദം കഴിഞ്ഞു. റാവി.

Author :

Remarks—This Ms. begins only from Fol. 142:
and the previous pages are missing. The story
extends from the prenatal history of Kāliya
to the return of Rāma and Kṛṣṇa from their
tutorage.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 189. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.

(Malayālam).

C. O. L. No. 197.

Substance—Paper. Size—11" x 9". Pages—596.

22 lines per page and 22 letters per line.

Script—Malayālam. No. of Granthas—8900.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning :

तं निरीक्ष्योद्धवो राजन् श्रुत्वा भगवतोदितम् ।

दृष्ट्वा रिष्टानि घोरानि नित्यं कृष्णमनुव्रतः ॥

विविक्त उपसङ्गम्य जगतामीश्वरेश्वरम् ।

प्रणम्य शिरसा पादौ प्राञ्जलिस्तमभाषत ॥

(ഘാ) രാജൻ ഉദ്ധവഃ ഭഗവതാ ഉദിതം തദ് ശ്രുത്വാ ഘോരാനി അറി-
ഷ്ടാനി ദൃഷ്ട്വാ ത്വം നിരീക്ഷ്യ പ്രാഞ്ചലിഃ തമഭാഷത

എന്നു രാജാവേ,

ഉദ്ധവർ ഭഗവാനാൽ ഉദിതമായിരിക്കുന്നതിനെ കേട്ടിട്ട് പ്രാ-
ഞ്ചലിയായിട്ട് ഭഗവാനോടു ചൊല്ലി. പ്രാഞ്ചലി=തൊഴുതവൻ.
ഘോരങ്ങൾ=കൃഷ്ണങ്ങൾ. അനിഷ്ടം=ദുർന്നിമിത്തം. ഉദിതം=ചൊ-
ല്ലപ്പെട്ടത്. നിത്യം കൃഷ്ണമനുവ്രതഃ അങ്ങനെയിരുന്നോൻ.
നിത്യം കൃഷ്ണനെ അനുവ്രതനായിരുന്നോൻ. അനുവ്രതൻ=സേവി-
ക്കുന്നവൻ. വിവിക്ത ഉപസംഗമ്യ=വിവിക്തത്തിൽ ഉപസംഗ-
മിച്ചിട്ട്. വിവിക്തം=അരുമില്ലാത്ത ദിക്കു്. ജഗതാമീശപര-
ശ്വരം=അങ്ങനെ ഇരുന്ന കൃഷ്ണൻ ജഗത്തുക്കളുടെ ഈശ്വരനാ-
ക്കു് ഈശ്വരനെ. ശിരസാ പാദൗ പ്രണമ്യ=അതേയതു-
ശിരസ്സുകൊണ്ടു് പാദങ്ങളെ പ്രണമനംചെയ്തിട്ട്. പ്രണമ-
നംചെയ്ത=നമസ്കരിക്കുക. ഉദ്ധവഃ അഭാഷത=ഉദ്ധവൻ ചൊ-
ല്ലുന്നു.

Enl :

१ मनः कर्ममयं नृणामിन्द्रियैः पञ्चभिर्युतम् ।

ലോകാലോക പ്രയാത്യാത്മാ അന്യതദനുവർത്തേ ॥

End :

गुरुं वमनुज्ञातौ रथेनानिलरंहसा ।

आयातां स्वगृहं धीरौ (प्रज्य ? पर्ज)न्यनिनदेन वै ॥ इति ॥

अन्वयः—गुरुणा एवमनुज्ञातौ धीरौ तौ अनिलरंहसा (प्रज्य ?
पर्ज) न्यनिनदेन रथेन स्वगृहम् आयाताम् ॥

भाषा—

ഇപ്രകാരം ഗുരുവിന്റെ അനുവാദത്തോടുകൂടെ വിരഹാരായ
കൃഷ്ണാചാര്യർ കാറുപോലെ വേഗമുള്ളതും മേഖലപോലെ ശ
ബ്ദിക്കുന്നതുമായ തേരിൽ കയറി തന്റെ രാജധാനിയിൽ എ
ഴുന്നള്ളി എന്ന പൊരുൾ “കുറ

Colophon :

എന്ന ഭാഗത്തിൽ നാല്പത്തിയൊമ്പതാലക്ഷം കഴിഞ്ഞു. ഹരി.

Author :

Remarks—This Ms. begins only from Fol. 142
and the previous pages are missing. The story
extends from the prenatal history of Kāliya
to the return of Rāma and Kṛṣṇa from their
tutorage.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 189. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Malayālam).

C. O. L. No. 197.

Substance—Paper. Size—11" x 9". Pages—596.
22 lines per page and 22 letters per line.
Script—Malayālam. No. of Granthas—8900.

Owner—C. O.

Subject—Same as No. 172.

Beginning :

तं निरीक्ष्योद्धवो राजन् श्रुत्वा भगवतोदितम् ।

दृष्ट्वा रिष्टानि घोरानि नित्यं कृष्णमनुव्रतः ॥

विविक्त उपसङ्गम्य जगतामीश्वरेश्वरम् ।

प्रणम्य गिरसा पादौ प्राञ्जलिस्तमभाषत ॥

(ഘ) രാജൻ ഉദ്ധവഃ ഭഗവതാ ഉദിതം തത് ശ്രുത്വാ ഘാഗ്നി-
 റ്റാനി ദൃഷ്ട്വാ തം നിരീക്ഷ്യ പ്രാഞ്ചലിഃ തമഭാഷത

എട്ടാം അദ്ധ്യായം,

ഉദ്ധവർ ഭഗവാനാൽ ഉദിതമായിരിക്കുന്നതിനെ കേട്ടിട്ട് പ്രാ-
 ഞ്ചലിയായിട്ട് ഭഗവാനോടു ചൊല്ലി. പ്രാഞ്ചലി=തൊഴുതവൻ.
 രാമാനുജൻ=കൃഷ്ണൻ. അനിഷ്ടം=ഭീതിമയം. ഉദിതം=ചൊ-
 ല്ലപ്പെട്ടത്. നിത്യം കൃഷ്ണനത്ര അങ്ങനെയിരുന്നാൻ.
 നിത്യം കൃഷ്ണനെ അനുവ്രതനായിരുന്നാൻ. അനുവ്രതൻ=സേവി-
 ക്കുന്നവൻ. വിവിക്ത ഉപസംഗമ്യ=വിവിക്തത്തിൽ ഉപസംഗ-
 മിച്ചിട്ട്. വിവിക്തം=അരുമില്ലാത്ത ഭിക്ഷ. ജഗതാമീശപര-
 ശ്വരം=അങ്ങനെ ഇരുന്ന കൃഷ്ണൻ ജഗത്തുകൾക്കു ഈശ്വരനാ-
 ക്ക് ഈശ്വരനെ. ശിരസാ പാദൗ പ്രണമ്യ=അതേയതു
 ശിരസ്സുകൊണ്ട് പാദങ്ങളെ പ്രണമനംചെയ്തിട്ട്. പ്രണമ-
 നം=ചെയ്തതല്ലാത്തതല്ല. ഉദ്ധവഃ അഭാഷത=ഉദ്ധവൻ ചൊ-
 ല്ലുന്നത്.

Enl :

मनः कर्ममयं नृणामिन्द्रियैः पञ्चभिर्युतम् ।

लोकाह्लोकं प्रयात्यात्मा अन्यस्तदनुवर्तते ॥

End :

गुरुणैवमनुज्रातौ रथेनानिलरंहसा ।

आयातां स्वगृहं वीरौ (प्रज्य ? पर्ज)न्यनिनदेन वै ॥ इति ॥

अन्वयः—गुरुणा एवमनुज्रातौ वीरौ तौ अनिलरंहसा (प्रज्य ?
पर्ज) न्यनिनदेन रथेन स्वगृहम् आयाताम् ॥

भाषा—

ഇപ്രകാരം ഗുരുവിന്റെ അനുവാദത്തോടുകൂടെ വീരന്മാരായ
കൃഷ്ണരാമന്മാർ കാരവുപോലെ വേഗമുള്ളതും മോഹംപോലെ ശ
ബ്ദിക്കുന്നതുമായ തേരിൽ കയറി തന്റെ രാജധാനിയിൽ എ
ഴുന്നള്ളി എന്ന പൊരുൾ “ഊ

Colophon :

എന്ന ഭാഗത്തിൽ നാല്പത്തിയഞ്ചൊമ്പ്രായം കഴിഞ്ഞു. ഹരി.

Author :

Remarks—This Ms. begins only from Fol. 142
and the previous pages are missing. The story
extends from the prenatal history of Kāliya
to the return of Rāma and Kṛṣṇa from their
tutorage.

॥ भागवतव्याख्या (भाषा) ॥

No. 189. BHĀGAVATAVYĀKHYĀ.
(Malayalam).

C. O. L. No. 197.

Substance—Paper. Size—11" x 9". Pages—596.
22 lines per page and 22 letters per line.
Script—Malayalam. No. of Granthas—8900.

READY FOR SALE

Rs. As. p.
A Descriptive Catalogue of Sanskrit
Manuscripts in the Curator's Office
Library, Trivandrum. Vol. I. 2 — 0 — 0.

Apply to—

The Curator for the Publication
of Oriental Mss.,
Trivandrum.

(व्या) अहं भूरिद कर्ममयं पञ्चभिरिन्द्रियै

तं मनः अनुवर्तते तत् मनः लोकाहोകं प्रयाति

എടാ ഭൂരിദനായുജ്ജാപേ, കർമ്മയനായി ശ്രോശ്രമോയി
വികിൻറ കർമ്മംകൊണ്ടു വ്യാപ്തമായി ശ്രോശ്രമിതങ്ങളുടെ
..... 50 ഭൂരിയിരിക്കിൻറ മനസ്സ് അനുവർത്തിക്കിൻറ.
അമ്മനസ്സ് ലോകത്തിൽനിൻറ ലോകാന്തരത്തെയും പ്രാപിക്കി
ൻറ. അത്മാ അന്യ ഏവ=അത്മാവു അന്യനത്രേ. തന്മനഃ
അനുവർത്തേ=അത്മാവു മനസ്സിനെ അനുവർത്തിക്കിൻറ.
ശ്രോശ്രമകർമ്മങ്ങളെ..... .. .നെൻറപോലെ ലോകത്തുകൽ നി
ൻറു ലോകാന്തരത്തേ പ്രാപിക്കിൻറനെൻറപോലെ തോൻറി
ൻറ. ഇതു ഗീതയിങ്കൽ ഭഗവാനുളിച്ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്.

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः ।

मनः पृष्ठाणिन्द्रियाणि प्रकृतिस्यानि कर्षति ॥

शरीरं यदवामोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः ।

गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धानिवाशयात् ॥

श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च रसनं घ्राणमेव च ।

अधिष्ठाप मनश्चायं विषयानुसेवते

Colophon :

इति भागवते एकादशस्कन्धे षष्ठोऽध्यायः ।

Author :

Remarks—This work consists of three volumes.

The first, a commentary on the 6th chapter, is couched in modern language. The other two are identical.

(To be continued)

READY FOR SALE

Rs. As. p.

A Descriptive Catalogue of Sanskrit

Manuscripts in the Curator's Office

Library, Trivandrum. Vol. I. 2 — 0 — 0.

Apply to:—

The Curator for the Publication
of Oriental Mss.,

Trivandrum.